

Ediție
revizuită și extinsă

Indexul Incluziunii: dezvoltarea procesului de învățare și participare în școli

Tony Booth și Mel Ainscow

Planeta
Cetățeni ai lumii
Școli pentru comunități
Transformarea curricula
Promovarea sănătății
Valori incluzive în acțiune
Respectarea drepturilor
Educația democratică
Non-violență
Învățare prin experiență
Durabilă

Indexul Incluziunii: dezvoltarea procesului de învățare și participare în școli

Autori: Tony Booth și Mel Ainscow

Prima ediție în limba română – noiembrie 2015
A doua ediție în limba română – septembrie 2019

Această versiune este reprodusă în Republica Moldova în cadrul proiectului Puternici prin diversitate – aplicarea Indexului Incluziunii, implementat de CCF/HHC Moldova, în parteneriat cu ChildFund Deutschland și finanțat de Ministerul Afacerilor Externe al Germaniei. Corectitudinea traducerii nu a fost verificată de autor.

Booth T. și Ainscow M. (2019) Indexul Incluziunii: dezvoltarea procesului de învățare și participare în școli, adaptat și tradus din ediția 2011, Index for inclusion: developing learning and participation in schools. Chișinău. 2019, CCF/HHC Moldova.

CCF/HHC Moldova – copil, comunitate, familie este o organizație non-guvernamentală pentru promovarea drepturilor copilului, fondată în 2004, implementator al proiectului Puternici prin diversitate – aplicarea Indexului Incluziunii.

www.ccfmoldova.org

Booth, Tony.

Indexul Incluziunii: dezvoltarea procesului de învățare și participare în școli / Tony Booth, Mel Ainscow ; CCF/HHC Moldova, ChildFund Deutschland. – Ed. revizuită și extinsă. – Chișinău : Pro-Mapex, 2019. – 200 p. : fig., fot. color, tab.
Referințe bibliogr. în subsol. – Apare cu sprijinul financiar al Min. Afacerilor Externe al Germaniei.

ISBN 978-9975-3366-0-4.

**376
B 67**

Cuprins

Mulțumiri	4
Contextul ediției a treia a <i>Indexului</i>	5
Mesaj de încurajare	6
Partea 1: O privire de ansamblu asupra <i>Indexului</i>	7
Partea 2: O abordare unică a dezvoltării școlii tale	17
Un ghid pentru incluziune	19
Dezvoltarea unui cadru de valori	21
Crearea alianțelor	29
Participarea la curriculum	34
Bariere, resurse și suport	40
Materialele pentru analiză	45
Partea 3: Folosirea <i>Indexului</i> în acțiune	49
Căile spre incluziune	51
Lansarea procesului	54
Descoperim/constatăm împreună	63
Elaborarea unui plan	69
Acțiunea	70
Evaluarea dezvoltării	73
Partea 4: Indicatorii și întrebările	75
Dimensiunea A: Crearea culturilor incluzive	77
A1: Consolidarea comunității	78
A2: Stabilirea valorilor incluzive	89
Dimensiunea B: Elaborarea politicilor incluzive	99
B1: Dezvoltarea școlii pentru toți	100
B2: Organizarea suportului pentru diversitate	113
Dimensiunea C: Dezvoltarea practicilor incluzive	122
C1: Elaborarea unor curricula pentru toți	124
C2: Dirijarea procesului de învățare	168
Partea 5: Cadrul de planificare și chestionarele	183
Cadrul de planificare	185
Chestionar 1: Indicatori	186
Chestionar 2: Școala copilului meu	188
Chestionar 3: Școala mea (pentru copii și tineri)	190
Chestionar 4: Școala mea (pentru cei mai mici copii)	192
Partea 6: Resurse	193

Mulțumiri

Ideile pentru această nouă ediție a *Indexului* au fost împărtășite și dezvoltate, pe parcursul ultimului deceniu, împreună cu o mulțime de persoane. Unele dintre ele merită a fi menționate în mod special. M-au susținut încurajarea și comentariile primite de la Judith Carter, îndeosebi când m-a consultat discret la coordonarea proiectului-pilot pentru Consiliul Comitatului Norfolk. M-a bucurat mult reacția pozitivă a pedagogilor față de acest proiect, în special entuziasmul cu care au primit cadrul de valori. Sue Buckingham a propus sugestii detaliate și m-a inițiat în ceea ce privește drepturile planetare, pe care inițial le-am respins, iar apoi le-am îmbrățișat. Un grup de persoane de la Transitions Cambridge – Anna McIvor, Mark Skipper, Myriam Thomachot și Margaret Parker – mi-au pus la dispoziție propriul lor timp și experiența, pentru a reconfirma importanța creării de alianțe în cadrul unei viziuni comune și principiale de dezvoltare. Experiența valoroasă și comentariile lui Stephen Scoffham, Gill Hope, Jill Matthews și Jonathan Barnes de la Universitatea Canterbury Christ Church m-au asigurat că munca noastră are valoare atât la nivel teoretic, cât și practic, îndeosebi la remodelarea curriculumului. Andreas Hinz, Kari Nes și Barbara Brokamp au oferit perspectiva lor ca persoane care au aplicat mult timp *Indexul* în Germania și Norvegia. Kari a contribuit în spiritul tradiției didactice europene, punând întrebări despre conținutul curriculumului, iar Barbara a venit cu idei pertinente privind procesul de aplicare a *Indexului*. Importante au fost sugestiile lui Susan Hart și în special aprobarea ei pentru ceea ce încercăm să realizăm, precum și reacția lui Paul Connerton, ca teoretician social, când a recunoscut cât de important pentru educație este să se propună o structurare alternativă a cunoștințelor. Jannie Brightman, Mary Young, Jane Carpenter, Alison Peacock, Peter Pope, Hannah Booth, Ben Greig, Katie Booth, Mark Antopolski, Nigel Pickford, Pat Yarker de asemenea au oferit comentarii foarte utile, iar Sue Spencer, Vicki Berkson, Chris Goodey, Kristine Black-Hawkins, Richard Rieser, Brigid Jackson-Dooley și Janice Howkins au contribuit la discuțiile inițiale privind revizuirile. La fel, considerăm important să le mulțumim tuturor școlilor care ne-au oferit fotografii, și în special lui Carlos Reyes-Manzo, fotograf documentar, care a permis cu generozitate ca o parte din fotografiile sale să illustreze capitolul "Elaborarea unor curricula pentru toți", și lui Jill Eastland pentru imaginea ferigii și a florilor din Partea 1. Nu în ultimul rând, trebuie să-i menționăm pe Artemi Sakellariadis și Em Williams de la CSIE, care au citit cu atenție și într-un spirit critic variantele de lucru ale cărții și au oferit comentarii; o vom aminti și pe Em, pentru că a insistat să-mi revizuiască opinia despre sistemul binar de gen, și pe Artemi, pentru eforturile sale considerabile la supravegherea machetării și a procesului de producție.

Le datorăm niște mulțumiri speciale lui Solomon Iyielma și Jo de Bono împreună cu echipa lor, alături de Gemma Spurling, Domante Putnaite și Renata Bednarczyk de la Cambridge Coffee Company, unde au fost scrise multe dintre cuvintele acestei ediții a *Indexului*, exact în același colț în care stau acum și tastez.

Tony Booth, aprilie 2011

Școlile-pilot din proiectul *Index* în comitatul Norfolk

Școala primară și grădinița Clover Hill

Școlile primare Colman, Costessy, Lodge Lane, Recreation Road

Școlile primare Caister, Edward Worledge, Lingwood, St. Michael's, Wroughton

Școlile primare Bignold, Bishop's, Bluebell, Cawston, Colby Ditchingham Fairstead, Hapton, Heartsease, Roydon, Sporle, Tacolneston, Terrington St John, Tilney St Lawrence, Walpole Highway, Whitefriars, Wicklewood

Școlile secundare Broadland High, Downham Market High, Hewett Comprehensive, Hobart High, King Edward VII High, Springwood High

Școlile speciale Churchill Park, Sidestrand.

Contextul apariției ediției a treia a *Indexului*

Indexul Incluziunii: dezvoltarea procesului de învățare și participare în școli a fost publicat pentru prima dată în anul 2000. El fusese elaborat timp de trei ani, cu ajutorul unei echipe de profesori, părinți, membri ai consiliilor administrative ale școlilor și cercetători, care, împreună, aveau o vastă experiență în încurajarea dezvoltării incluzive a școlilor. Echipa *Indexului* a fost formată de Mark Vaughan, pe atunci director al CSIE, și Mel Ainscow. Contribuții importante la elaborarea materialelor au fost făcute de școlile-pilot din Londra, regiunea Midlands și nordul Angliei. Lucrările inițiale s-au bazat pe experiența echipei *Indexului*, iar conținutul final a fost influențat îndeosebi de contribuția lui Mel Ainscow la creșterea performanței școlilor și de abordarea promovată de Tony Booth și colegii săi de la Open University, care făcea legătură între incluziune și dezvoltarea în comunități a unui sistem complet de educație preșcolară, primară și secundară.

Guvernul a oferit un exemplar al primei ediții a *Indexului* tuturor școlilor primare, secundare, școlilor speciale și autorităților locale de învățământ din Anglia. O a doua ediție, în linii mari similară cu prima, a fost publicată în 2002. Aceasta avea un limbaj oarecum simplificat și conținea câteva modificări ale indicatorilor, drept răspuns la comentariile primite și observațiile făcute în cursul utilizării. Cea de-a doua ediție a fost distribuită în toate școlile din Țara Galilor, în galeză sau engleză, de către parlamentul galez.

În 2004 și 2006¹ au mai fost elaborate versiuni ale *Indexului* adaptate pentru vârsta timpurie și pentru instituțiile de îngrijire a copilului. Pe lângă faptul că au extins relevanța *Indexului* asupra copiilor de vârstă timpurie și a bebelușilor, revizuirile au lansat idei pentru modificarea următoarelor ediții destinate școlilor.

Deși *Indexul* fusese elaborat pentru școlile din Anglia, el a fost adaptat pentru utilizare în multe alte țări și s-a tradus în treizeci și șapte de limbi. O echipă internațională susținută de UNESCO a analizat modul în care ar putea fi elaborate versiuni ale *Indexului* pentru regiunile cu economii slab dezvoltate din țările Sudului global².

Ediția de față, a treia la număr, elaborată de Tony Booth, reflectă nenumăratele discuții cu colegii din Anglia³ și din întreaga lume privind utilizarea *Indexului*. Noul *Index* răspunde la sugestiile făcute pe măsură ce persoane din alte țări analizau cum ar putea fi traduse și adaptate aceste materiale. Ediția a extins lucrul asupra valorilor incluzive și a folosit acest fapt pentru a unifica anumite intervenții principale – de exemplu, cele care se referă la durabilitatea mediului, cetățenia națională și globală, nonviolență și promovarea sănătății. Secțiunea dedicată mobilizării resurselor, care stătuse aparte în edițiile precedente, a fost dispersată în întregul volum, pentru a reflecta rolul important al resurselor de învățare și participare în calitate de concept-cheie, care trece ca un fir roșu prin tot *Indexul*. Cea mai mare inovație este o nouă invitație la dialog cu privire la conținuturile curriculare. Aceasta apare în secțiunea denumită *Elaborarea unor curricula pentru toți*, care încearcă să răspundă la întrebarea: "Ce implicații au valorile incluzive pentru conținutul activităților de învățare și modul în care acestea sunt structurate?" Acum, mai mult decât oricând, *Indexul* satisface necesitatea de a specifica implicațiile valorilor incluzive pentru toate aspectele interacțiunii din cadrul școlii și între școli și comunități.

¹ Booth, T., Ainscow, M. and Kingston, D. (2004, 2006) *Index for inclusion: developing play learning and participation in early years and childcare*, Bristol, CSIE.

² Booth, T. and Black-Hawkins, K. (2001, 2005) *Developing learning and participation in countries of the South; the role of an Index for inclusion*, Paris, Unesco.

³ Rustemier, S. and Booth, T. (2005) *Learning about the Index in use: A study of the use of the Index for inclusion in schools and LEAs in England*, Bristol, CSIE.

Mesaj de încurajare

Această carte conține o mulțime de cuvinte, însă ele nu vor avea mult sens, dacă nu vor fi combinate cu reflecții și acțiuni. Sperăm că veți utiliza materialele propuse pentru a implementa valorile incluzive; pentru a spori participarea tuturor în procesul de predare, învățare și de construire a relațiilor; pentru a conecta educația cu dezvoltarea comunităților și a mediului, la nivel local și global.

Incluziunea este o responsabilitate comună. Noi vedem promovarea procesului de învățare și participare, precum și combaterea discriminării, ca pe niște sarcini care nu se vor epuiza niciodată. Ele ne fac să reflectăm asupra barierelor pe care noi și alții le-am creat și continuăm să le creăm – și să le combatem.

Colegii din Germania au dat dovadă de multă creativitate, motivându-i pe oameni să aplice materialele *Indexului*. Deși unele școli folosesc *Indexul* pentru a promova din start dezvoltarea tuturor aspectelor, frecvent lucrurile stau altfel. Însă niște schimbări minore pot evolua în angajamente ale întregii școli, pe măsură ce cadrele didactice observă beneficiile obținute de colegi prin aplicarea materialelor *Indexului*. Următorul mesaj de încurajare pentru a începe să lucrați cu *Indexul* a fost adaptat dintr-o listă de sugestii oferite persoanelor care urmau să lucreze cu *Indexul* în Germania⁴. Punctul 9 vine de la colegii australieni, care au lucrat cu materiale *Indexului* într-un mod la fel de flexibil în Queensland⁵. Aceste idei vor fi dezvoltate în continuare în Partea 3. Dvs. le puteți dezvolta și mai departe.

1. Începeți-începi de oriunde e mult mai bine decât să nu începi deloc.
2. Rezervați un caiet special dedicat *Indexului*, pentru a face notițe despre lucrul realizat.
3. Dacă lucrați la o școală, găsiți colegi care, ca și dvs., ar vrea să se implice în dezvoltarea educației incluzive. Dacă sunteți părinte/îngrijitor sau tânăr, căutați alte persoane cu idei similare, cu care să puteți lucra împreună.
4. Încercați să includeți o persoană din administrația școlii în planificarea lucrului cu *Indexul* în instituția dvs.
5. Selectați întrebări pentru a le împărtăși cu alte persoane și a determina astfel eliminarea barierelor din calea învățării și participării în școală Dvs. Gândiți-vă cum pot fi mobilizate resursele anterior trecute cu vederea. Luați în considerare modul în care angajații, copiii și familiile pot contribui cu propriile cunoștințe și experiențe la identificarea și depășirea barierelor.
6. Pentru început, încercați să schimbați un aspect minor, care vă stă în puteri.
7. Faceți o lista a inițiativelor din școală și gândiți-vă în ce mod *Indexul* le-ar putea unifica.
8. Analizați cadrul de valori din Partea 2 a *Indexului*. Ce ați putea decide să schimbați, pentru ca acțiunile dvs. să vă reflecte mai exact valorile?
9. Examinați ceva ce dvs. și/sau alte persoane încercați deja să realizați la nivel de școală (de exemplu, un punct din planul dezvoltării școlii), dar nu sunteți siguri dacă implementarea acestei idei va avea succes. Explorați măsura în care *Indexul* ar putea modifica ceea ce încercați să faceți și cum v-ar putea ajuta să reușiți.
10. Dacă planificați să utilizați materialele pentru a participa la dezvoltarea școlii în ansamblu, ați putea contacta pe cineva cu experiență de lucru cu *Indexul*, pentru a vă ajuta.

⁴ Barbara Brokamp, Montag Stiftung Jugend und Gesellschaft, Practical Hints.

⁵ Suzanne Carrington și Robin Robinson, informație comunicată în conversație.

1 O privire de ansamblu asupra *Indexului*

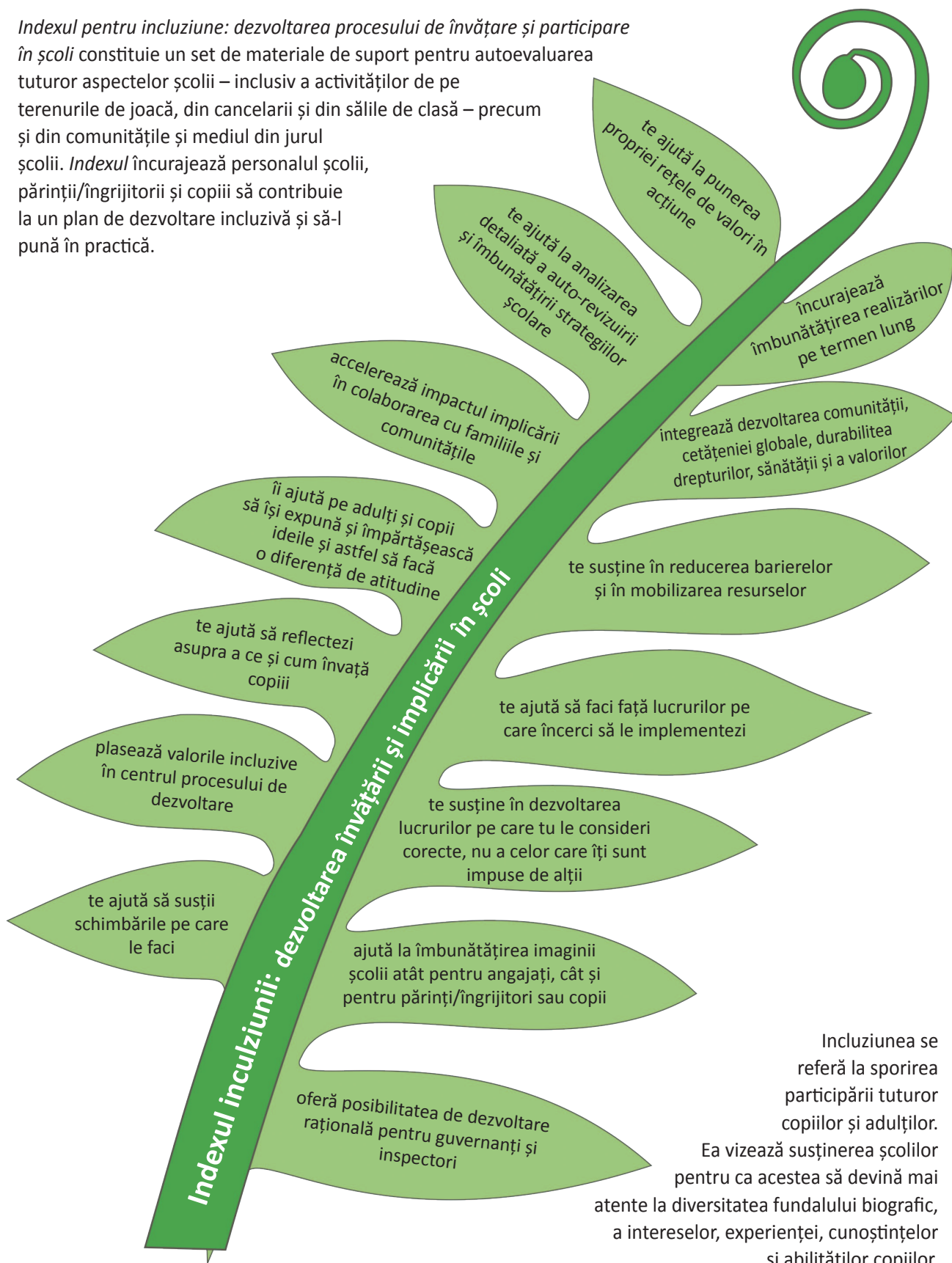

Cadrul didactic la clasă acordă asistență individuală copilului

O privire de ansamblu asupra *Indexului*

Cum vă poate ajuta *Indexul pentru incluziune* să vă dezvoltați școala?

Indexul pentru incluziune: dezvoltarea procesului de învățare și participare în școli constituie un set de materiale de suport pentru autoevaluarea tuturor aspectelor școlii – inclusiv a activităților de pe terenurile de joacă, din cancelarii și din sălile de clasă – precum și din comunitățile și mediul din jurul școlii. *Indexul* încurajează personalul școlii, părinții/îngrijitorii și copiii să contribuie la un plan de dezvoltare incluzivă și să-l pună în practică.

Cum s-au schimbat școlile?

Toate școlile se află în continuă schimbare, în diferite moduri și pentru motive diferite. Doar unele dintre aceste schimbări se produc ca urmare a unui plan de dezvoltare școlară.

Schimbările pot să nu fie în concordanță una cu alta sau cu dezvoltarea incluziunii...

Oare toate schimbările pe care le faceți în școli se orientează în aceeași direcție?

Oare toate schimbările susțin incluziunea?

Ce este dezvoltarea incluzivă?

Schimbările din școli devin dezvoltare incluzivă atunci când ele se bazează pe valori incluzive...

Ceea ce trebuie să faceți este să vă corelați acțiunile cu anumite valori. Corelarea propriilor acțiuni cu propriile valori s-ar putea dovedi a fi lucrul cel mai practic pe care îl faceți pentru dezvoltarea școlii dvs.

Participarea presupune învățare, jocuri sau activități în colaborare cu alții. Ea include dreptul de a lua decizii privind ceea ce facem și posibilitatea de a ne exprima referitor la aceasta. Privită în profunzime, participarea înseamnă că suntem recunoscuți și acceptați drept noi înșine.

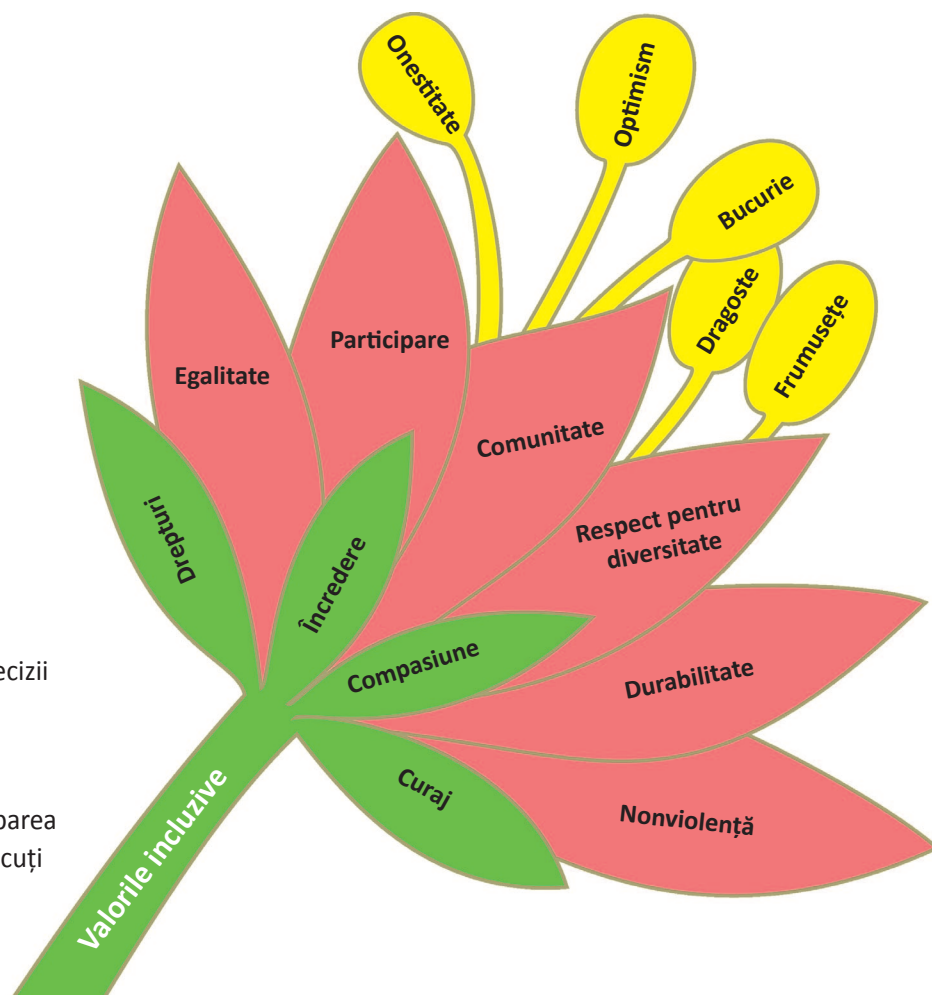

FIGURA 1. Incluziunea în educație presupune:

- A pune în acțiune valorile incluzive.
- A percepe fiecare viață și fiecare moarte ca având o valoare egală.
- A susține pe fiecare, ca să simtă că face parte din ceva mai mare.
- A spori participarea copiilor și a adulților în activitățile de învățare și predare, în relațiile și comunitățile din cadrul școlilor locale.
- A reduce excluziunea, discriminarea, barierele în învățare și participare.
- A restructura culturile, politicile și practicile astfel încât acestea să răspundă nevoii de diversitate în modalități care valorifică fiecare persoană în mod egal.
- A corela educația cu realitățile locale și globale.
- A învăța să-i ajutăm pe toți copiii, reducând barierele pentru unii dintre ei.
- A percepe diferențele dintre copii și pe cele dintre adulți drept resurse pentru învățare.
- A recunoaște dreptul copiilor la educație în propria lor localitate.
- A optimiza școlile atât pentru personal și părinți/îngrijitori, cât și pentru copii.
- A accentua dezvoltarea valorilor și a comunităților școlare, alături de realizări.
- A cultiva relații de susținere reciprocă între școli și comunitățile din care fac parte.
- A recunoaște faptul că incluziunea în educație este un aspect al incluziunii în societate.

Dezvoltarea incluzivă reunește toate abordările principale pentru dezvoltarea școlilor...

Există și alte tentative de a promova dezvoltarea educațională în școli, tentative care reflectă valori similare *Indexului* și care se suprapun pe conținutul și abordarea acestuia. *Indexul* le ajută să se îmbine într-o abordare unică a dezvoltării, ca un singur copac care crește din mai multe rădăcini. Astfel se reduce fragmentarea politicilor și supraîncărcarea inițiativei.

Munca realizată în cadrul școlilor care utilizează aceste „etichete” diferite extinde comunitățile de oameni preocupați de implementarea valorilor incluzive. Nu contează dacă pentru a defini activitățile este ales cuvântul „incluziune” sau un alt cuvânt. Este important însă ca acțiunile să fie legate între ele, iar susținătorii lor să fie aliați.

Cum lucrăm cu *Indexul*?

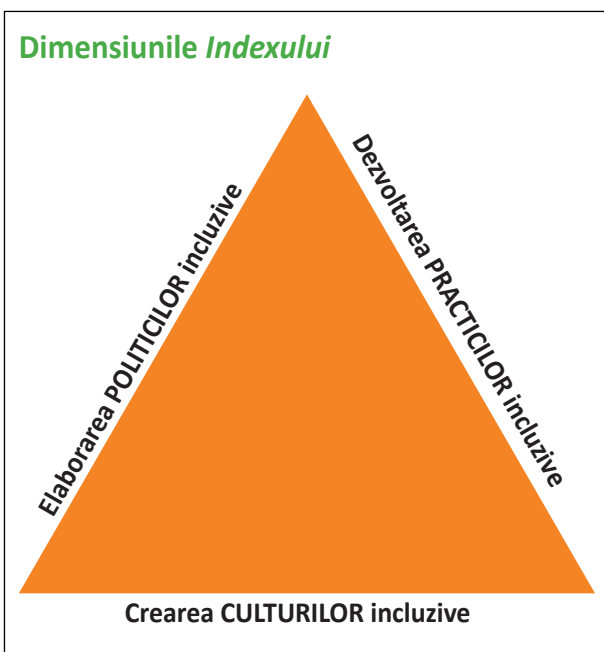
Dezvoltarea incluzivă se produce atunci când adulții și copiii își corelează acțiunile cu valorile incluzive, iar inițiativele compatibile sunt combinate. Ei pot face acest lucru și la nivel neoficial, însă acțiunile lor riscă să fie subminate, dacă nimeni nu se angajează să elaboreze un plan de dezvoltare școlară mai formal, care să reflecte valorile incluzive.

Indexul poate fi integrat în acest proces de planificare, dacă se structurează o analiză detaliată a școlii și a relației acesteia cu comunitățile și mediul său, care include personalul, consiliul de administrare, părinții/îngrijitorii și copiii. Deja existența unui asemenea proces contribuie, prin sine, la dezvoltarea incluzivă a școlii. El se edifică pe ceea ce este deja cunoscut și încurajează o analiză ulterioară; se bazează pe conceptul de barieră în

calea învățării și participării, pe resurse care sprijină învățarea și participarea, încurajând diversitatea.

Această analiză a școlii se axează pe trei dimensiuni: culturi, politici și practici. Politicile vizează modul în care este condusă școala și planurile de a o modifica; practicile se referă la ceea ce este învățat și predat și la modul cum are loc învățarea și predarea. Culturile reflectă relațiile, credințele și valorile profunde. Transformarea culturii este esențială pentru susținerea dezvoltării.

Fiecare dimensiune este împărțită în două secțiuni. Dimensiunile și secțiunile pot forma un cadru de planificare; plasarea unor activități planificate în fiecare secțiune vă ajută să vă asigurați că acțiunile se sprijină reciproc.

Cadrul de planificare

Dimensiunea A:

Crearea culturilor incluzive

- A1: Consolidarea comunității
- A2: Stabilirea valorilor incluzive

Dimensiunea B:

Elaborarea politicilor incluzive

- B1: Dezvoltarea unei școli pentru toți
- B2: Organizarea suportului pentru diversitate

Dimensiunea C:

Dezvoltarea practicilor incluzive

- C1: Elaborarea unor curricula pentru toți
- C2: Dirijarea învățării

Un set de indicatori, care reprezintă aspirațiile de incluziune pentru școala dvs., va contribui la o analiză mai detaliată. Fiecare indicator este dezvoltat prin niște întrebări care îi definesc sensul, specifică direcțiile de explorare, declanșează reflecția și dialogul și încurajează întrebările suplimentare.

Dimensiunile și secțiunile:

Structurează planul dvs. de dezvoltare.

Indicatorii:

Vă ajută să vă concentrați asupra domeniilor pe care doriți să le schimbați.

Întrebările:

Ajută la efectuarea unei analize detaliate în profunzime, pentru a detecta și a aborda problemele dificile.

Indicatorii

Dimensiunea A: Crearea culturilor incluzive

A1: Consolidarea comunității

1 Fiecare se simte bine venit în școală.	78
2 Angajații școlii colaborează unii cu alții.	79
3 Copiii se ajută reciproc.	80
4 Personalul școlii și copiii se respectă reciproc.	81
5 Există un parteneriat între personal și părinți/îngrijitori.	82
6 Personalul și consiliul administrativ lucrează bine împreună.	83
7 Școala reprezintă un model de cetățenie democratică.	84
8 Școala încurajează o înțelegere a interconexiunilor dintre oamenii din întreaga lume.	85
9 Adulții și copiii conștientizează că identificarea cu un anumit gen se poate realiza într-o varietate de moduri.	86
10 Școala și comunitățile locale se dezvoltă reciproc.	87
11 Personalul face legătură dintre ceea ce se întâmplă la școală și viața de acasă a copiilor.	88

A2: Stabilirea valorilor incluzive

1 Școala dezvoltă valori incluzive comune pentru toți.	89
2 Școala încurajează respectarea tuturor drepturilor omului.	90
3 Școala încurajează respectul pentru integritatea planetei Pământ.	91
4 Incluziunea este considerată ca o sporire a participării tuturor.	92
5 Așteptările sunt mari în raport cu toți copiii.	93
6 Copiii sunt apreciați în mod egal.	94
7 Școala contracarează toate formele de discriminare.	95
8 Școala promovează interacțiunea nonviolentă și soluționarea pașnică a neînțelegerilor.	96
9 Școala încurajează copiii și adulții să se simtă satisfăcuți de sine.	97
10 Școala contribuie la sănătatea copiilor și a adulților.	98

Dimensiunea B: Elaborarea politicilor incluzive

B1: Dezvoltarea unei școli pentru toți

1 În școală există un proces de dezvoltare participativ.	100
2 Școala are o abordare incluzivă față de leadership.	101
3 Numirile în funcție și promovările sunt corecte.	102
4 Experiența personalului este cunoscută și utilizată.	103
5 Toți angajații noi sunt ajutați să se integreze în școală.	104
6 Școala urmărește să admită toți copiii din circumscripția sa.	105
7 Toți copiii nou-veniți sunt ajutați să se încadreze în școală.	105
8 Grupurile de predare și învățare sunt organizate corect, pentru a promova învățarea tuturor copiilor.	107
9 Copiii sunt bine pregătiți pentru a-și continua studiile în altă parte.	108
10 La nivel fizic, școala le este accesibilă tuturor persoanelor.	109
11 Clădirile și teritoriul școlii sunt amenajate pentru a permite participarea tuturor.	110
12 Școala își reduce amprenta de carbon și utilizarea apei.	111
13 Școala contribuie la reducerea cantității de deșeuri.	112

B2: Organizarea suportului pentru diversitate

1	Toate formele de sprijin sunt coordonate între ele.	113
2	Activitățile de perfecționare a personalului ajută cadrele didactice să reacționeze adecvat la diversitate.	114
3	Întreaga școală are acces la resursele de predare a limbii române ca limba a doua.	115
4	Școala sprijină continuitatea în educația copiilor aflați în grija statului.	116
5	Școala garantează că politicile privind „cerințele educaționale speciale” susțin incluziunea.	117
6	Politica de comportament este conectată cu învățarea și cu dezvoltarea curriculumului.	118
7	Insistența în favoarea exmatriculării ca pedeapsă disciplinară este redusă.	119
8	Sunt reduse barierele din calea frecventării școlii.	120
9	Intimidarea elevilor între ei este minimalizată.	121

Dimensiunea C: Dezvoltarea practicilor incluzive**C1: Elaborarea unor curricula pentru toți**

1	Copiii explorează ciclurile de producție a alimentelor și de consum alimentar.	124
2	Copiii cercetează importanța apei.	129
3	Copiii învață despre îmbrăcăminte și decorarea corpului.	132
4	Copiii se informează despre locuințe și clădiri.	134
5	Copiii examinează în ce mod și din ce cauză oamenii se deplasează în cadrul localității și prin lume.	137
6	Copiii învață despre sănătate și relații.	140
7	Copiii cercetează Pământul, sistemul solar și universul.	144
8	Copiii studiază formele de viață de pe Terra.	149
9	Copiii examinează sursele de energie.	155
10	Copiii învață despre comunicare și tehnologii de comunicare.	158
11	Copiii interacționează cu și creează literatură, artă și muzică.	160
12	Copiii învață despre muncă și o corelează cu dezvoltarea unor interese.	163
13	Copiii învață despre etică, putere și guvernare.	165

C2: Dirijarea învățării

1	Activitățile de învățare sunt planificate ținându-se cont de toți copiii.	168
2	Activitățile de învățare încurajează participarea tuturor copiilor.	169
3	Copiii sunt încurajați să gândească critic fără ezitare.	170
4	Copiii participă activ la propriul lor proces de învățare.	171
5	Copiii învață unul de la altul.	172
6	Lecțiile îi ajută pe copii să înțeleagă asemănările și diferențele dintre oameni.	173
7	Evaluările încurajează realizările tuturor copiilor.	174
8	Disciplina se bazează pe respect reciproc.	175
9	Cadrele didactice planifică, predau și analizează rezultatele împreună.	176
10	Cadrele didactice elaborează resurse comune pentru a promova învățarea.	177
11	Profesorii de sprijin susțin învățarea și participarea tuturor copiilor.	178
12	Tema pentru acasă este concepută astfel încât să contribuie la învățarea fiecărui copil.	179
13	Activitățile extracurriculare îi includ pe toți copiii.	180
14	Resursele din localitatea școlii sunt cunoscute și exploatate.	181

Un indicator și întrebările sale

A2.8 Școala promovează interacțiunea nonviolentă și soluționarea pașnică a conflictelor

- a) Este nonviolența înțeleasă ca o interacțiune noncoercitivă, precum și ca lipsă de conflict fizic?
- b) Sunt conflictele din școală soluționate prin dialog, mai degrabă decât printr-o constrângere bazată pe diferența percepută de statut și forță fizică?
- c) Dau adulții exemplu de interacțiune noncoercitivă?
- d) Atunci când le sunt atacate ideile, învață oamenii să răspundă astfel încât să provoace reflecții asupra a ceea ce ar trebui gândit și făcut în mod diferit?
- e) Învață toți abilități de negociere, soluționare a conflictelor și mediere a disputelor?
- f) Sunt abuzul, discriminarea, hărțuirea și intimidarea percepute ca forme ale violenței?
- g) Se înțelege că este mai ușor să colaborezi atunci când persoanele simt că identitatea lor nu este amenințată?
- h) Sunt discuțiile gestionate astfel încât să nu fie dominate de o singură persoană, un singur grup sau sex?
- i) Sunt ajutate persoanele adesea excesiv de agresive să găsească alte modalități de expresie?
- j) Sunt direcționați copiii către activități și cluburi de arte marțiale ca o modalitate de dezvoltare a încrederii de sine și a asertivității fără agresiune?
- k) Se ajută reciproc persoanele să-și exprime opiniile, respectând și opiniile altora?
- l) Reflectează persoanele asupra modului în care sentimentele lor față de alții afectează interacțiunea cu aceștia?
- m) Recurg copiii la poezie, proză, muzică, teatru, teatru de păpuși pentru a înțelege sentimente și trăiri?
- n) Învață copiii despre consecințele pe care le are dorința de răzbunare pentru perpetuarea conflictelor personale și internaționale?
- o) Discută copiii și adulții despre hotarele reprezentării acceptabile a violenței, inclusiv a relațiilor degradante dintre sexe, în filme și jocuri pentru calculator?
- p) Își subliniază școala prioritățile umanitare, și nu cele financiare?
- q) Li se amintește copiilor că vin la școală pentru a se pregăti de susținerea examenelor?
- r) Învață copiii despre originea conflictelor din cauza teritoriilor, identităților, resurselor și a incapacității de a tolera diferența, precum și despre modul în care acestea pot fi reduse prin mijloace pașnice?
- s) Învață copiii să pună la îndoială necesitatea ca reprezentanții unui sex să-i domine pe reprezentanții celuilalt?
- t) Reflectează copiii asupra violenței dintre sexe și asupra modului în care se poate pune sfârșit unor asemenea modele de violență?
- u) Este analizat modul în care unii reprezentanți ai sexului masculin încurajează violența față de bărbați și femei?
- v) Se înțelege modul în care bărbații și femeile pot contribui la formarea masculinității agresive la copii?
- w) Analizează copiii ce câștigă și ce pierde prin aderarea la diverse grupuri și cum violența dintre grupuri poate fi evitată în interiorul și în afara școlii?
- x) Sunt copiii ajutați să găsească activități în afara școlii care reduc orice implicare în acte de violență între grupuri?
- y) Sunt copiii ajutați să evite purtarea de cuțite sau alte arme?
- z) Se ține cont de faptul că violența îndreptată în interior poate produce depresie și automutilare?

2 O abordare unică a dezvoltării școlii voastre

"Acesta sunt eu", atitudinea grijulie pentru lucrarea de grup

O abordare unică a dezvoltării școlii voastre

Partea 2 a *Indexului* prezintă o abordare specială față de dezvoltarea școlii incluzive. Incluziunea este definită ca punerea valorilor incluzive în acțiune.

Drept bază pentru intervenții practice de principiu în educație, se propune un anumit cadru de valori. Se arată cum abordarea din *Index* cuprinde alte viziuni principale asupra dezvoltării educaționale, care țin de drepturi, participare democratică, durabilitatea mediului, cetățenie globală, promovarea sănătății, a nonviolenței și antidiscriminării. Se demonstrează că aceste materii de interes, suprapuse fiind, se implementează cel mai bine atunci când sunt coordonate în interiorul unei abordări unice, așa cum este *Indexul*. Partea 2 prezintă, de asemenea, argumentele în favoarea unui nou curriculum școlar, drept răspuns la întrebarea: „Care sunt implicațiile valorilor incluzive pentru ceea ce se învață și se predă în școli?” Este o încercare de a elimina o lacună pe care o percepeam de mult în discuțiile despre incluziune și care era prezentă și în edițiile anterioare ale *Indexului*.

Noi considerăm că adulții și copiii din școli posedă deja cunoștințe detaliate despre ceea ce ar putea fi schimbat în școlile lor. Propunem noțiunile de „bariere în învățare și participare”, „resurse pentru a sprijini învățarea și participarea” și „susținerea diversității” pentru a vă ghida într-o explorare deschisă și împărtășită a acestor cunoștințe și pentru a genera idei ce urmează a fi analizate în continuare. Apoi introducem principalele materiale de analiză din *Index*, acestea fiind structurate după trei dimensiuni ale dezvoltării: culturi, politici și practici. Indicatorii și întrebările invită la o reflecție asupra chestiunii ce anume presupun valorile incluzive pentru activitatea școlii sub toate aspectele, precum și în mediile și comunitățile din care face parte școala. Indicatorii și întrebările ajută și la identificarea barierelor și a resurselor. Împreună cu chestionarele, aceste materiale oferă încă o modalitate de a porni de la cele cunoscute deja, examinând, în detalii, ceea ce se întâmplă, pentru a produce și a pune în aplicare un plan de dezvoltare incluzivă. Așadar, *Indexul* combină planificarea mai sistematică a dezvoltării cu modificările improvizate pe măsură ce adulții și copiii își trăiesc valorile comune, clipă de clipă, în comunități edificate pe colaborare.

Un ghid pentru incluziune	19
Dezvoltarea unui cadru de valori	21
Crearea alianțelor	29
Participarea la curriculum	34
Bariere, resurse și suport	40
Materialele pentru analiză	45

Un ghid pentru incluziune

Indexul pentru incluziune: dezvoltarea învățării și participării în școli propune un proces susținut de autoevaluare și dezvoltare, ca o alternativă pentru cele bazate pe control, concurență și teama de eșec. El vă oferă oportunitatea de a vă dezvolta școala în colaborare cu alte persoane și în conformitate cu propriile principii. Vă puteți folosi de *Index* în mai multe moduri. El vă poate ajuta să vă clarificați ideile și să demarați acțiuni individuale și colective, precum și să structurați dezvoltarea educațională a întregii școli și a comunității. *Indexul* poate fi utilizat de către cadrele didactice, de către alți angajați ai instituțiilor de învățământ și de către părinți/îngrijitori. El este capabil să genereze discuții noi despre ceea ce ar putea să învețe copiii în școli.

Materialele sunt concepute astfel încât să se bazeze pe cunoștințele și experiența personalului, copiilor, tinerilor și familiilor acestora privind situația lor și modul în care aceasta poate fi îmbunătățită. Lucrul cu *Indexul* permite împărtășirea unor asemenea resurse bogate, promovându-se astfel schimbarea. Acoperind o arie largă, *Indexul* este capabil să-i ajute pe toți să decidă ce pași vor întreprinde în continuare. Oricât de incluzivă ar fi considerată o școală la momentul de față, *Indexul* poate fi folosit pentru a promova procesele perpetue legate de dezvoltarea învățării și participării pentru toți și de reducerea tuturor presiunilor în favoarea excluderii.

Unii consideră că materialele *Indexului*, indicatorii și întrebările, sunt prea extinse și pot fi copleșitoare; că acestea relevă mai multe probleme decât ne-am putea aștepta să poată aborda oricare școală. Noi credem că la mijloc e neînțelegerea modului în care pot fi utilizate materialele. Școlile sunt complexe. Asemeni ghidului printr-un oraș sau o țară, *Indexul* le permite oamenilor să selecteze locurile pe care doresc să le viziteze, lăsând deschisă posibilitatea unui retur, când ar putea fi explorate și alte părți. Așadar, *Indexul* conține un ghid cuprinzător, merit să-i ajute pe oameni să lucreze împreună pentru a decide ce ar vrea să dezvolte la etapa următoare, apoi să elaboreze un plan și să-l urmeze. Cu toate acestea, la fel cum unii călători nu-și planifică minuțios în prealabil vizita într-o țară străină, preferând să aterizeze într-un loc necunoscut și apoi să-l exploreze, așa și cititorii pot identifica în *Index* o parte care îi interesează, poate chiar o singură

întrebare, și să-și extindă cercetările și activitățile pornind de acolo.

Utilizarea *Indexului* nu este o inițiativă în plus, ci un mod de dezvoltare a școlilor în conformitate cu valorile incluzive. El nu este o alternativă la augmentarea realizărilor, ci se ocupă de toate realizările, ale tuturor copiilor, promovate prin colaborare și atenție la mediul de învățare și predare. *Indexul* încurajează învățarea activă, în cadrul căreia copiii integrează în propria lor experiență ceea ce li s-a predat și interacționează cu realitățile lumii lor. Este un document practic, care ne invită să reflectăm asupra faptului ce ar putea însemna incluziunea pentru toate aspectele unei școli: în cancelarie, în sălile de clasă, pe terenul de joacă, în relațiile din cadrul școlii și relațiile cu familiile și comunitățile. Ocupându-se de schimbări în cadrul culturilor, *Indexul* contribuie la promovarea dezvoltării.

Invitarea la dialog

La baza *Indexului* stau multe sute de întrebări și oricare dintre ele ar putea pune începutul unei reflecții extinse, provocând întrebări noi și răspunsuri suplimentare. Materialele *Indexului*, prin urmare, nu prescriu ceea ce oamenii ar trebui să facă sau să creadă, ci vin să promoveze dialogul. Când două sau mai multe persoane dialoghează, are loc o explorare reciprocă a opiniilor și a ipotezelor în spiritul egalității, onestității și încrederii. Ascultarea devine mai importantă decât vorbirea. Atașamentul față de pozițiile anterioare slăbește, cel puțin temporar, astfel încât toți participanții percep o cercetare în comun drept una autentică. Se negociază ce se va considera o mișcare în cadrul conversației și astfel orice mișcare, orice deplasare de pe poziții devine o responsabilitate comună. Dialogul este altceva decât discuția, cuvânt derivat din aceeași rădăcină ca și „percuția” și „execuția”⁶. Deși discuția poate lua și ea o formă mai pașnică, contrastul dintre cele două se poate dovedi instructiv.

Clarificarea noțiunii de incluziune

Așadar, în *Index* incluziunea desemnează o abordare principală față de dezvoltarea educației și a societății. Ea este legată de participarea democratică în cadrul și în afara educației. Nu este vorba despre un aspect al educației ce ține de un anumit grup de copii. Incluziunea se referă la obținerea unei coerențe în activitățile de dezvoltare intitulate în mod diferit,

⁶ Boem, D. (1996) *On Dialogue*, London, Routledge.

astfel încât acestea să încurajeze învățarea și participarea tuturor: a copiilor și a familiilor lor, a personalului și consiliului administrativ al școlii și a altor membri ai comunității.

Fiecare dintre noi înțelege incluziunea în felul său. Noțiunile complexe, cum este și incluziunea, nu pot fi definite exhaustiv într-o singură propoziție. De fapt, mulți oameni descoperă că încep să înțeleagă mai clar ideea de incluziune după ce lucrează cu indicatorii și întrebările *Indexului*. Examinarea acestor implicații practice ale incluziunii poate conduce la mai mult consens decât lungile discuții teoretice detașate de intenția unor acțiuni concrete.

Unele caracteristici ale modului în care abordăm incluziunea sunt prezentate în Figura 1 de la pagina 9. Noi vedem incluziunea drept un proces perpetuu, ce se ocupă de atragerea persoanelor, crearea unor contexte și sisteme participative și promovarea valorilor incluzive. Ea presupune sporirea participării tuturor în culturile, comunitățile și curricula locale și reducerea oricăror forme de excludere și discriminare. Incluziunea înseamnă să ascultăm vocile copiilor și să acționăm în baza celor auzite. Însă la fel de mult ca de copii incluziunea se ocupă de familia și de personalul școlilor. Nu ne imaginăm cum poate fi promovată participarea copiilor într-o măsură oricât de semnificativă, dacă adulții care lucrează cu ei nu au oportunitatea de a se pronunța în privința deciziilor ce țin de detaliile vieții lor profesionale. Cu toate acestea, oamenii consideră, de obicei, că incluziunea se referă la participarea copiilor cu dizabilități sau a celor din categoria „cu cerințe educaționale speciale”. Noi considerăm problematic acest punct de vedere. Îl vom discuta la paginile 47–50, când vom vorbi despre abordarea barierelor în învățare și participare.

Existența termenului „incluziune socială” complică oarecum înțelegerea incluziunii. „Incluziunea socială” se utilizează uneori pentru a desemna „depășirea lipsurilor”, cum ar fi sărăcia și condițiile inadecvate de trai, deși în alte situații se pare că termenul presupune eliberarea mai curând de stigma asociată cu dezavantajele decât de dezavantajele propriu-zise. Noțiunea de incluziune socială este, de asemenea, utilizată în documente oficiale și de către pedagogi cu sensul de depășire a „dificultăților de comportament”. Un profesor care lua parte la un proiect de cercetare⁷ s-a prezentat pe sine și pe colega sa astfel: „Eu sunt incluziunea – cerințe speciale, iar ea este incluziunea socială – băieți

obraznici”. Însă ideea că „incluziunea” ar trebui să se refere la un grup, în timp ce „incluziunea socială” se va referi la altul nu ne este de mare ajutor. Pentru că incluziunea este adesea percepută cu referire la persoanele cu dizabilități, riscăm să se promoveze impresia că aceste persoane sunt supuse excluderii nonsociale, care apare în mod natural, ca un rezultat direct al dizabilității lor. Toate formele de incluziune și excludere sunt sociale, de vreme ce rezultă din interacțiunea dintre oameni și medii.

Sporirea incluziunii presupune reducerea excluderii. Acest fapt vizează combaterea presiunilor de excludere, care împiedică participarea. Din moment ce încercăm să promovăm o imagine coerentă a modului de dezvoltare a școlilor, preferăm să ne definim singuri conceptele. Cu toate acestea, termenul „excludere” este adesea utilizat într-un mod specific în baza Legii Educației din anul 1986, unde se vorbește despre „excluderea disciplinară”, adică exmatricularea temporară sau permanentă a unui copil dintr-o școală pentru încălcări ale regulamentului școlar. Termenul continuă să fie utilizat cu acest sens și, pornind de la el, mulți oameni cred că excluderea reprezintă îndepărtarea forțată a copiilor din școli. Este însă adevărat că exmatricularea din motive disciplinare marchează, în general, o anumită etapă în desfășurarea proceselor de excludere.

Sporirea participării pentru toți presupune dezvoltarea sistemelor de educație și a mediilor educaționale, făcându-le să fie receptive la diversitate *în moduri care să-i facă pe toți apreciați egal*. Nu este suficient ca sistemele și mediile noastre educaționale să fie pur și simplu receptive la diversitatea copiilor, deoarece receptivitatea în sine nu împiedică crearea unei ierarhii a valorii în cadrul școlii și între școli. În astfel de cazuri, școlile reacționează la diversitate prin selectarea copiilor în funcție de performanță, dizabilități, religie și stare materială. Clasificarea copiilor după performanță se sprijină pe faptul că elevii încep să fie etichetați în baza reușitei de la o vârstă foarte fragedă. Aceasta le limitează aspirațiile la realizările viitoare și le afectează expectanțele față de sine. În școlile care îi apreciază pe toți în mod egal sunt bineveniți toți copiii din comunitățile din vecinătatea școlii. Prin urmare, incluziunea ține de dezvoltarea unei școli comune pentru toți; o educație comunitară completă, în grădinițe, școli primare și secundare.

⁷ Ainscow, M., Booth, T. and Dyson, A. (2006) *Improving schools, developing inclusion*, London, Routledge.

Dezvoltarea unui cadru de valori

Cel mai important element al incluziunii este faptul că ea pune în acțiune valorile incluzive. Anume dedicația față de anumite valori generează dorința de a depăși excluderea și a promova participarea. Dacă nu este legată de valori personale profunde, insistența de a avansa incluziunea poate reprezenta conformarea persoanei la o tendință sau îndeplinirea unor instrucțiuni ale șefilor.

Valorile ne ghidează și ne îndeamnă la acțiune. Ele ne stimulează să mergem înainte, ne orientează într-o direcție și ne desemnează destinația. Nu vom ști dacă facem sau am făcut un lucru bun, dacă n-am înțeles relația dintre acțiunile și valorile noastre, deoarece toate acțiunile care îi afectează pe alții se bazează pe valori. Fiecare astfel de acțiune devine un argument moral, indiferent dacă suntem conștienți de aceasta. Este o modalitate de a declara: “Este corect, este bine să facem aceasta”. Elaborând un cadru de valori, declarăm cum ne dorim să trăim și să ne educăm reciproc, acum și în viitor.

Lucrul cel mai practic pe care îl putem face în cadrul educației este să definim clar relația dintre valori și acțiuni. Suntem îndrumați în a determina ce trebuie să facem mai departe și cum să înțelegem acțiunile altora. În școală aceasta înseamnă conectarea valorilor la particularitățile curriculumului, ale activităților de predare și învățare, ale comunicării în cancelarie și pe terenul de joacă, ale relațiilor dintre și printre copii și adulți. *Indexul* vă invită să bazați dezvoltarea educațională a școlilor voastre pe acțiuni rezultate din propriile voastre valori profunde, mai degrabă decât pe o serie de programe sau inițiative elaborate de alții, edificate pe valori pe care le respingeți.

Unificarea migăloasă a unui cadru de valori care susțin împreună dezvoltarea incluzivă a educației a rezultat într-o listă de subiecte ce țin de *egalitate, drepturi, participare, comunitate, respect pentru diversitate, durabilitate, nonviolență, încredere, compasiune, onestitate, sinceritate, curaj, bucurie, dragoste, speranță/optimism și frumusețe*. Fiecare dintre aceste cuvinte reprezintă o valoare, care trebuie înțeleasă doar prin prisma explicației

sensului său, așa cum este propusă mai jos. Fiecare valoare sintetizează o zonă de acțiuni și tendințe pentru educație și, în sens mai larg, pentru societate. Lista este rezultatul unor numeroase discuții cu profesori, elevi și alte persoane din Marea Britanie și din întreaga lume. De exemplu, decizia finală de a include setul de valori *onestitate, încredere și curaj* a derivat dintr-o serie de ateliere de lucru în baza ediției precedente a *Indexului*, în care colegii cu funcții de conducere în școli au descris cum își făceau curaj să recunoască sincer atât punctele slabe, cât și punctele forte ale școlilor lor și cum activitatea în cadrul atelierelor i-a ajutat în această experiență de a lucra la o sarcină comună împreună cu alții, de care puteau fi siguri că nu vor critica și nici nu vor acuza.

Toate valorile sunt necesare pentru dezvoltarea educațională incluzivă, dar cinci dintre ele – egalitatea, participarea, comunitatea, respectul pentru diversitate și durabilitatea – pot contribui mai mult decât celelalte la stabilirea unor structuri, proceduri și activități incluzive în școală. Drepturile derivă din aprecierea egalității, dar sunt numite separat, pentru că noțiunea de drepturi are o importanță strategică când promovăm recunoașterea valorii egale a persoanelor și combatem discriminarea. Celelalte valori au fost adăugate pentru a completa cadrul, căci ne-am gândit la modurile de viață pe care dorim să le promovăm pentru noi înșine și copiii noștri. Dacă puneți la îndoială contribuția unei anumite valori, încercați să o excludeți din educație. Ce ar fi educația fără încredere, onestitate, curaj, compasiune, bucurie, dragoste, speranță sau frumusețe?

Putem diviza în continuare cadrul valorilor, așa cum este arătat în Figura 2 de la pagina următoare, dacă le percepem pe unele ca structuri de accentuare, pe altele – ca ocupându-se de caracterul și calitatea relațiilor, în timp ce grupul al treilea se ocupă de alimentarea spiritului uman. Însă este important să recunoaștem că toate aceste valori afectează structuri, se ocupă de relații și au o conexiune spirituală.

FIGURA 2. Valori incluzive

Structuri	Relații	Spirit
Egalitate	Respect pentru diversitate	Bucurie
Drepturi	Nonviolență	Dragoste
Participare	Încredere	Speranță/optimism
Comunitate	Comasiune	Frumusețe
Durabilitate	Sinceritate	
	Curaj	

Egalitatea

Egalitatea și noțiunile asociate cu ea – echitatea, dreptatea și justiția – sunt esențiale pentru valorile incluzive. Inegalitatea, inechitatea, nedreptatea și injustiția sunt forme de excludere. Egalitatea nu înseamnă că toți trebuie să fie la fel sau să fie tratați în același mod. Ea înseamnă că toți trebuie tratați ca având aceeași valoare. Acest lucru influențează modul în care adulții și copiii se comportă unii față de alții la școală. Promovarea egalității afectează principiile grupării copiilor în afara și în interiorul școlilor și a lecțiilor, pentru că trebuie evitate ierarhiile bazate pe valoare. Ea se mai referă și la felul în care sunt administrate școlile. O viziune incluzivă a egalității nu se referă la „egalitatea de șanse” în lupta pentru statut, avere și condiții de trai inegale, ci la reducerea acestor inegalități. Dacă reflectăm asupra măsurii în care oamenii sunt gata să accepte existența inegalității la nivel național și global, privind averea sau condițiile de trai, descoperim un profund dezacord cu incluziunea. De multe ori, oamenii nu se comportă de parcă „fiecare viață și fiecare moarte au aceeași valoare” nu doar pentru că le pasă, în mod firesc, mai mult de cei mai apropiați de ei, ci și pentru că nu cred că suferința altora, în afara propriilor lor familii, cartiere sau țări, ar trebui să declanșeze acțiuni pentru a o reduce.

Drepturile

Punerea accentului pe drepturi derivă din preocuparea pentru egalitate. Este o modalitate de a exprima valoarea egală a oamenilor, de vreme ce aceștia dețin drepturi în mod egal. A invoca anumite drepturi înseamnă a susține că toată lumea poate pretinde la *libertatea de a nu duce lipsuri și libertatea de a acționa*. Prin urmare, toți posedă un drept egal la hrană, adăpost, protecție și îngrijire, precum și la participare civică. Dacă acțiunile duc la inegalitate, atunci ele nu pot presupune un drept.

Această limitare se referă la orice idee privind dreptul la alegere sau la proprietate privată, dacă prin drepturile respective se agravează inegalitatea ce îi împiedică pe alții să-și exercite drepturile.

Copiii și tinerii au dreptul la o educație gratuită, publică (adică asigurată de stat), de înaltă calitate, în localitatea lor. Promovarea drepturilor omului în educație încurajează dezvoltarea unor relații pline de grijă. Unii leagă drepturile de responsabilități, dar aceasta este o greșeală, dacă se consideră că acordarea drepturilor e condiționată de un anumit comportament. Drepturile sunt necondiționate, posedate în virtutea naturii noastre umane. Însă drepturile pot intra în conflict, ceea ce ar însemna, de exemplu, că dreptul unei persoane la siguranță ar presupune restricții asupra libertății unei altei persoane. Este evident că, la fel ca egalitatea, în practică drepturile sunt și ele contestate, deși s-ar părea că există un angajament universal de a le respecta în forma în care sunt exprimate în documentele ONU. Aceasta este evident din faptul că drepturile în cauză sunt ignorate pe larg în întreaga lume și se fac foarte puține încercări de a combate încălcările. O analiză a drepturilor omului poate conduce la întrebări cu privire la tratamentul vietăți și la ideea de a extinde drepturile la toate formele de viață și chiar la integritatea planetei (vezi pagina 224).

Participarea

În același mod, se constată frecvent că participarea personalului, a tinerilor și a familiilor acestora în cadrul educațional nu este urmărită ca scop. Participarea depășește contextul școlar, dar pornește anume de acolo, din faptul de a se afla pe loc. Participarea presupune două elemente, care țin de acțiunea sau activitatea participativă și de persoana care participă. O persoană participă nu numai atunci

când ia parte la activități comune, ci și atunci când se simte inclusă și acceptată. Participarea înseamnă să fii împreună cu alții și să colaborezi cu ei. Ea mai înseamnă angajarea activă în procesul de învățare. Înseamnă să-ți fie auzită vocea la luarea deciziilor cu privire la viața ta, inclusiv la educație, fapt legat de ideea de *democrație și libertate*. De asemenea, ea conține dreptul important de a nu participa, de a-ți afirma autonomia față de grup, spunând „Nu”, ceea ce poate necesita o doză de *curaj*. Când suntem conștienți de sursa și natura acțiunilor, intențiilor și sentimentelor noastre, aceasta ne poate ajuta să participăm activ. Participarea presupune *dialogul* cu ceilalți în baza egalității; astfel, se cere să se lase deoparte diferențele de statut și putere. Participarea este sporită atunci când comunicarea cu alții ne consolidează sentimentul identității; când suntem acceptați și apreciați pentru noi înșine.

Respectul pentru diversitate

Respectul incluziv înseamnă să-i apreciem pe alții și să-i tratăm în mod corespunzător, recunoscând contribuția pe care ei o aduc comunității prin personalitatea lor, precum și prin acțiunile pozitive. Aceasta nu înseamnă a trata unele persoane cu un respect deosebit datorită statutului sau funcției lor. „Diversitatea” include diferențele și asemănările, vizibile și invizibile, dintre oameni: diversitatea înseamnă diferențele dintre ființele care fac parte din aceeași umanitate. Diversitatea cuprinde toată lumea, nu doar indivizii observați că se îndepărtează de la o normalitate iluzorie. Cu toate acestea, utilizarea termenului este uneori eronată, diversitatea contopindu-se cu *alteritatea*: cei care nu sunt ca noi. Se consideră omogene grupurile și comunitățile în care diferențele nu sunt recunoscute. O reacție incluzivă la diversitate salută crearea grupurilor diverse și respectă valoarea egală a altor persoane, ignorând diferențele percepute. Din acest punct de vedere, diversitatea este mai curând o resursă bogată pentru viață și învățare, decât o problemă care trebuie depășită. O asemenea reacție se deosebește de reacția selectivă, în care se încearcă să se mențină uniformitatea prin categorisirea și despărțirea persoanelor, ele fiind atribuite grupurilor aranjate în funcție de o

ierarhie a valorii. Dar valorificarea diversității își are limitele. Diversitatea nu înseamnă că acceptăm sau apreciem eforturile distructive ale oamenilor față de alți oameni sau față de mediu, până la încălcarea drepturilor, chiar dacă asemenea porniri sunt ferm integrate în identitatea lor. Respingerea diferenței atrage, de obicei, negarea alterității din noi înșine. Așadar, când oamenii nu vor să admită că, odată, ar putea și ei îmbătrâni și suferi de boli, aceasta le poate întări dorința de a nu se asocia cu bătrânii și persoanele cu dizabilități și de a le discrimina. O abordare incluzivă a diversității înseamnă să înțelegi și să te opui pericolului profund și distructiv, derivat din tendința de a echivala diferența sau stranietatea cu inferioritatea.

Când acest lucru se întâmplă și devine adânc înrădăcinat într-o cultură, se poate ajunge la discriminare serioasă sau chiar genocid.⁸

Comunitatea

Preocuparea pentru construirea comunității presupune recunoașterea faptului că trăim în relație cu alții și că prietenii sunt fundamentale pentru bunăstarea noastră. Comunitatea este construită cu ajutorul culturilor care încurajează *colaborarea*. O perspectivă incluzivă a comunității extinde atașamentul și obligațiile dincolo de familie și prieteni, rezultând într-un sentiment mai larg de colegialitate. Ea ține de senzația responsabilității pentru alții și de noțiunile de *serviciu în folosul societății, cetățenie, cetățenie globală și recunoașterea interdependenței globale*. O comunitate școlară incluzivă reprezintă modelul a ceea ce înseamnă să fii un cetățean responsabil și activ, ale cărui drepturi sunt respectate în afara școlii. Comunitățile incluzive sunt mereu deschise pentru noi membri, care contribuie la transformarea lor și le îmbogățesc. În domeniul educației, incluziunea presupune dezvoltarea relațiilor de susținere între școli și comunitățile din jurul lor. Preocuparea pentru bunăstarea comunității înseamnă activitatea în colaborare, în mod colegial și cu solidaritate; aceasta ne ajută să înțelegem felul în care propagarea schimbării în instituții se realizează cel mai bine atunci când oamenii își combină acțiunile.

⁸ Ultima frază necesită o referință la Primo Levi 1996, *Survival in Auschwitz*, New York, Collier Books, p.9: “Mulți oameni – multe națiuni – se pot regăsi în modul de gândire conform căruia, mai mult sau mai puțin conștient, se consideră că “fiecare străin e un dușman”. În majoritatea timpului, această convingere zace undeva adânc, ca o infecție latentă; ea se trădează doar în acte aleatorii separate și nu stă la baza unui sistem de motivație. Dar când aceasta totuși se întâmplă, când dogma nerostită devine o premisă majoră într-un silogism, atunci la capătul lanțului logic se află [lagărul morții].”

Durabilitatea

Scopul fundamental al educației este de a pregăti copiii și tinerii pentru moduri de viață durabile în cadrul unor comunități și medii durabile, la nivel local și global. Un angajament față de valorile incluzive trebuie să includă și un angajament față de bunăstarea generațiilor viitoare. Discuțiile despre incluziune provoacă întotdeauna întrebarea: „Ce fel de incluziune?” Școlile care se dezvoltă într-un mod incluziv sunt locurile care încurajează dezvoltarea durabilă a învățării și a participării tuturor, precum și reducerea permanentă a excluderii și discriminării. Ele evită modificările neordonate, planificate pentru un termen scurt, și nu iau parte la programe și inițiative care nu sunt strâns legate de propriile lor angajamente pe termen lung. Durabilitatea mediului este esențială pentru incluziune într-o vreme când degradarea mediului, despădurirea și încălzirea globală amenință calitatea vieții noastre, a tuturor, după ce a subminat deja viețile a milioane de oameni din întreaga lume. Școlile care se dezvoltă incluziv trebuie să se ocupe de menținerea mediului fizic și natural pe teritoriul lor și dincolo de el. Însă „alfabetizarea ecologică” trebuie să provină din înțelegerea și respectul pentru natură, mai degrabă decât din frica de o catastrofă. Trebuie să fie legată de *speranță* și de *credința optimistă* că pericolele pot fi depășite. Pentru a fi durabile, toate schimbările trebuie să fie integrate în *culturi*. În acest mod, ele vor contribui la dezvoltarea unor identități transformate.

Nonviolența

Nonviolența necesită ascultarea și înțelegerea punctului de vedere al altora și estimarea ponderii argumentelor, inclusiv a celor proprii. Pentru nonviolență, la copii și adulți trebuie dezvoltate abilitățile de negociere, mediere și soluționare a conflictelor. E nevoie ca adulții să manifeste nonviolență în propriul comportament. În cadrul comunităților în care toți membrii sunt egali, conflictele sunt rezolvate prin dialog mai degrabă decât prin constrângerea derivată din diferențele de statut și forță fizică. Aceasta nu înseamnă că oamenii evită să se provoace sau să fie provocați și neagă

dezacordul. Însă ei folosesc provocările pentru a declanșa reflecția și descoperirea⁹. Intimidarea are loc atunci când oamenii abuzează de puterea lor, cu scopul de a face altă persoană să se simtă vulnerabilă fizic sau psihologic. Hărțuirea și intimidarea persoanelor în bază de etnie, sex, dizabilitate, vârstă, orientare sexuală, convingeri și religie – toate sunt forme de violență. Dacă ne angajăm să respectăm nonviolența, aceasta poate genera revizuirea unor modalități de rezolvare a conflictelor, asociate cu unele versiuni ale masculinității. Prin urmare, e nevoie să se ofere modalități alternative pentru cei cu o identitate robust masculină. Se va ajunge la dezmembrarea noțiunii de „a-și pierde fața” și „a pierde respectul” și a legăturii acestora cu „răzbunarea”. Trebuie căutat un echilibru între afirmare și agresiune. Furia este considerată un indicator important al puterii sentimentelor cuiva față de o persoană sau un eveniment, dar ea trebuie să fie direcționată către o activitate productivă, departe de o reacție agresivă. Violența instituțională sau intimidarea instituțională pot apărea atunci când umanitatea și demnitatea celor din cadrul instituțiilor nu sunt respectate; atunci când oamenii sunt percepuți ca un mijloc pentru atingerea unui scop. Acest lucru se poate întâmpla când școlile sau alte instituții de învățământ sunt tratate ca întreprinderi. Valorile acestor organizații pot fi mascate sub influența aparent inofensivă a softurilor folosite în mediul de afaceri, care conferă comunicării între personalul școlii un caracter corporativ. Instituțiile nonviolente sunt dezvoltate în concordanță cu necesitățile oamenilor din cadrul lor, cu mediul și cu comunitățile din jur.

Încrederea

Încrederea sprijină participarea și dezvoltarea relațiilor și a personalităților care se simt în siguranță. Ea este necesară pentru a încuraja învățarea independentă și nesupravegheată și stabilirea dialogurilor. Educația poate ajuta la construirea încrederii copiilor și a tinerilor în persoane din afara familiilor lor; se pot include conversații bine gândite despre natura contactelor cu ceilalți – acestea fiind sau sigure sau lipsite de securitate.

⁹ Aceasta necesită o referință la John Dewey, în Boydston, J. (ed) (1988) John Dewey, Human Nature and Conduct 1922, *Morals are human*, Middle Works 1899-1924, Vol.14, p. 207. De asemenea, a se vedea postarea lui Richard Hake (2005) în arhiva DEWEY-L: "Conflictul este tăunul care atacă gândirea. El ne provoacă să observăm și să memorăm. El instigă invenția. El ne trezește prin șoc din pasivitatea ovină și ne pune pe observat și născocit."

Acest lucru poate fi deosebit de important pentru cei care se simt vulnerabili la domiciliu sau au ajuns să manifeste în trecut neîncredere, pentru că au suferit discriminare în context cotidian. Încrederea este strâns legată de ideea de responsabilitate și credibilitate. Încrederea este necesară pentru dezvoltarea respectului de sine și a respectului reciproc în practica profesională. Cu cât mai puțină încredere li se acordă oamenilor, cu atât mai puțin demni de încredere ei devin¹⁰.

Încrederea că alții ne vor asculta și ne vor trata just este necesară, dacă vrem să descoperim și să abordăm problemele dificile care împiedică dezvoltarea educațională: oamenii se simt liberi să-și expună părerile atunci când au încredere că alții se vor angaja într-un dialog respectuos cu ei, fără a căuta să profite de avantajele.

Onestitatea

Onestitatea nu este doar exprimarea liberă a adevărului. Lipsa onestității ține mai curând de omiterea intenționată a unor informații, decât de mințirea directă. Tănuirea deliberată a informației de la altcineva sau derutarea acestei persoane îi împiedică participarea. Poate fi un mijloc utilizat de cei care dețin puterea pentru a-i controla pe cei cu mai puțină putere. Onestitatea presupune evitarea ipocriziei, acționarea în conformitate cu valorile sau principiile proprii. Ea se referă și la respectarea promisiunilor. Onestitatea este legată de integritate și sinceritate, dar și de așa valori precum curajul și încrederea. Este mai greu să fii onest când trebuie să dai dovadă de curaj; e mai ușor, dacă poți avea încredere în sprijinul celorlalți. Onestitatea în educație presupune schimbul de cunoștințe cu tinerii privind realitățile locale și globale; motivația de a afla ce se întâmplă în lumea lor, astfel încât să poată lua decizii în cunoștință de cauză, în prezent și în viitor. Onestitatea înseamnă să-i încurajăm să adreseze întrebări dificile și să fim gata să admitem limitele cunoștințelor noastre.

Curajul

Deseori avem nevoie de curaj pentru a ne împotrivi convențiilor, puterii și autorității sau opiniilor și culturilor propriului grup; pentru a ne considera propriile gânduri și a spune ceea ce gândim. Un mai mare curaj personal se cere ca să ne opunem,

pentru sine sau pentru alții, când nu există o cultură de sprijin reciproc sau când aceasta a fost erodată. Lucrul numit cu dispreț „denunțare”, adică atenționarea asupra malpraxisului în cadrul organizației, riscându-se pierderea șansei de avansare, a serviciului sau a prieteniei, necesită, de regulă, curaj. Denunțarea poate fi privită ca un act de neloialitate de către cei care dețin puterea într-o organizație, deși loialitatea inclusivă se datorează comunității în sens larg și persoanelor vulnerabile din cadrul ei. Curajul poate face parte din lupta cu discriminarea: recunoașterea acesteia, denunțarea și combaterea ei.

Bucuria

Valorile incluzive se ocupă de dezvoltarea oamenilor în ansamblu, adică și de sentimentele și emoțiile lor; de consolidarea spiritului uman; de antrenarea plină de bucurie în procesul de învățare, predare și în relații interpersonale. Ele percep cadrul educațional ca un loc pentru „a fi” și „a deveni”. O educație veselă încurajează învățarea prin joc, atmosfera jucăușă și umorul împărtășit. Ea promovează și apreciază satisfacția și mulțumirea legate de deschiderea spre noi interese, cunoștințe și abilități, ceea ce le asigură durabilitatea. Mediile educaționale care se concentrează doar pe un set restrâns de realizări de bază sau pe rolul educației în asigurarea statutului personal și a beneficiilor economice pot fi locuri lipsite de bucurie și umor. Aceasta riscă să-i descurajeze pe adulți și pe copii, limitându-le exprimarea de sine, și poate rezulta în nemulțumire și dezangajare.

Compasiunea

Compasiunea presupune înțelegerea suferinței altora și dorința de a o atenua. Ea înseamnă depunerea unui efort pentru a cunoaște nivelul local și global de discriminare și suferință. Este necesară dorința de a se implica în perspectivele și sentimentele altor oameni. Compasiunea înseamnă că starea personală de bine este limitată de preocuparea de starea de bine a tuturor, dar nu într-atât încât să încurajăm tristețea până când toți vor începe să zâmbească. Îmbrățișarea compasiunii include înlocuirea abordării punitive față de cei care încalcă normele privind realizarea obligațiilor profesionale cu grijă și creativitate. Adulții vor accepta o doză de responsabilitate, când se produc rupturi în relațiile

¹⁰ O'Neill, O. (2002) A question of trust, Reith Lectures.

lor cu copiii și tinerii. Oricât de destrămată ar părea relația dintre un tânăr și mediul educațional, profesioniștii sunt datori să continue să se întrebe: cum putem să-l ajutăm mai bine pe acest tânăr să dezvolte relații și să se implice în procesul de învățare în școală? O educație plină de compasiune este aceea în care greșelile sunt recunoscute, indiferent de statutul persoanei în cauză, scuzele pot fi acceptate, daunele pot fi reparate și iertarea este posibilă.

Dragostea

Compasiunea este strâns legată de așa valori ca *dragostea* și *afecțiunea*. O afecțiune profundă pentru alții, care nu cere nimic în schimb, este motivația esențială a multor pedagogi și stă la baza vocației lor. Dragostea presupune îngrijirea și cultivarea cuiva pentru a-l ajuta să fie și să devină el însuși, căci oricine înfloreste atunci când se simte apreciat. Ea stimulează un sentiment de identitate și apartenență și promovează participarea. Dorința de a ține la cineva și de a se bucura de un sentiment reciproc se află la baza comunităților conectate prin senzația de colegialitate și prin activități comune. Însă, ca valoare pentru cadrele didactice, „dragostea” sau „afecțiunea” este caracteristica unei relații asimetrice. Poate ar trebui să definim drept una din datoriile lor profesionale să le pese în mod egal de toți copiii și tinerii de care se ocupă, fără a ține seama de căldura, recunoștința sau progresul pe care le demonstrează aceștia.

Speranța/optimismul

O valoare care ține de speranță și optimism ar putea fi de asemenea privită ca o obligație profesională a pedagogilor și o obligație personală a părinților și îngrijitorilor: suntem datori să dăm de înțeles că dificultățile personale, locale, naționale și globale pot fi depășite. Speranța mai înseamnă să demonstrăm cum se pot face schimbări pozitive în propria viață și în viețile altor persoane, la nivel local și global. Aceasta nu înseamnă că ignorăm realitățile lumii din jurul nostru sau motivele cinice ale unora, privind doar latura însoțită a vieții. Speranța și optimismul necesită dorința de a interacționa cu realitatea ca fundament pentru o acțiune de principiu. Clarificarea valorilor incluzive poate reprezenta un cadru de acțiune, unind mai multe persoane cu valori similare, care își denumesc diferit activitățile. Acest lucru poate spori rezistența colectivă, consolidată pentru a contracara presiunea puternică în favoarea

excluderii, care se manifestă la nivel local și global. Poate deveni mai probabilă schimbarea în folosul oamenilor și al planetei. Astfel, speranța susține posibilitatea că poate fi creat și menținut un viitor în care oamenii vor prospera.

Frumusețea

Preocuparea de crearea frumuseții ar putea părea discutabilă, deoarece este evident că frumusețea se află în ochii și mintea celui care o vede sau o concepe. De asemenea, este evident cât de opresivă și promotoare a excluderii este pentru mulți oameni vehicularea anumitor criterii de frumusețe. Însă frumusețea face totuși parte din această listă, deoarece mulți oameni o văd ca pe o caracteristică a realizărilor celor mai satisfăcătoare sau a celor mai motivante contacte din experiența lor educațională. Listarea frumuseții le permite oamenilor să conecteze valorile cu ideea lor de împlinire spirituală. Frumusețea poate fi percepută în acte de caritate nejustificate, în ocaziile importante când comunicarea merge dincolo de interesele individuale, în acțiuni colective și în susținerea luptei pentru drepturi, atunci când oamenii își descoperă și își folosesc vocea. Frumusețea este acolo unde cineva iubește ceva conceput de el sau de altcineva, apreciind arta și muzica. Frumusețea incluzivă stă departe de stereotipuri și se găsește în diversitatea persoanelor și a naturii.

Reacția la cadrul de valori al *Indexului*

Nu toată lumea va fi de acord cu cadrul nostru. Unii acceptă descrierile valorilor în totalitate, dar preferă să folosească alte denumiri, care corespund mai exact gândurilor, motivației și experienței lor. Deoarece valorile ar trebui să îndemne la acțiune, cuvintele folosite pentru a le defini vor varia între diferite persoane și grupuri. Analizând lista, unii declară imediat că una sau alta dintre valorile de bază, cum ar fi „responsabilitatea”, „libertatea” și „colaborarea”, au fost omise. Ei și-ar putea dori să modifice lista, chiar dacă, la o examinare mai atentă, vor constata, probabil, că ceea ce îi interesează este acoperit de cadru. De exemplu, „libertatea” este legată de „drepturi” și „participare”, iar „responsabilitatea” și „colaborarea” – de „comunitate”.

Dar ei ar mai putea constata că dețin altfel de valori. E posibil să nu fie decât o chestiune de detalii. Toți au idei diferite despre măsura în care ar trebui să fie redusă inegalitatea dintre oameni sau cât de

FIGURA 3. Valori în școala noastră

În școala noastră

- Noi vrem să fim tratați corect și să ne simțim parte a comunității.
- Nouă ne pasă de copiii și de adulții din școală.
- Nouă ne place să aflăm ce avem în comun unii cu alții și prin ce suntem diferiți.
- Noi știm că există o legătură dintre noi și alți oameni din lume datorită comerțului și pentru că locuim pe aceeași planetă.
- Noi suntem îngrijorați atunci când oamenii suferă de foame, boli și sărăcie.
- Noi învățăm unii de la alții și împărtășim ceea ce cunoaștem.
- Noi facem legătura între ceea ce învățăm acasă și la școală.
- Noi ne rezolvăm problemele, ascultându-ne reciproc și găsind soluții împreună.
- Noi ne pronunțăm atunci când vedem că ceva nu este în regulă.
- Noi respectăm toate speciile de plante și animale din lume.
- Noi încercăm să economisim energia și să evităm irosirea resurselor.
- Noi ajutăm ca școala noastră și lumea să devină un loc de trai mai bun.

mult ar trebui încurajată participarea persoanelor în cadrul școlilor și al societății. Am insistat să stabilim sensul valorilor incluzive anume pentru a scoate la suprafață asemenea diferențe. Cu cât mai amănunțit împărtășim particularitățile valorilor noastre, cu atât mai probabil este să constatăm diferențe între pozițiile noastre. Însă mai este clar și faptul că unii oameni acționează în baza unor valori radical diferite de cadrul descris aici. Există dovezi că nu toți oamenii activează în baza convingerii că fiecare viață și fiecare moarte sunt echivalente în propria lor țară și în alte țări. Unii oameni sunt mai porniți decât alții să urmărească răzbunarea și pedeapsa sau să acapareze, abandonând principiile, cât mai mulți bani și bunuri, în scopuri egoiste de termen scurt. Este important să recunoaștem drept valori și apelurile spre acțiuni pe care le considerăm negative.

Cadrul de valori nu este conceput ca o prescripție, ci ca o invitație la dialog. Pe măsură ce persoanele reflectează împreună asupra valorilor care stau la baza acțiunilor lor și a acțiunilor altora, precum și la baza acțiunilor pe care ar dori să le realizeze mai constant, ele își dezvoltă o modalitate de a înțelege valorile și astfel devin tot mai capabile să discute despre aspecte morale. Aceasta depinde de o profundă înțelegere și conexiune cu valorile și modul în care ele ne pot influența acțiunile. Pentru a ne ajuta pe noi înșine, pe alți adulți și copii la analiza valorilor care stau la baza acțiunilor, se cere

dezvoltarea competențelor de reflecție. Într-un astfel de proces poate deveni clar că unele decizii depind de echilibrarea unei valori față de alta – de exemplu, în cazul în care participarea unui copil diminuează participarea altuia. Ca să ne orientăm în valori și în implicațiile lor pentru acțiunile noastre, urmează să învățăm a face judecăți complexe asupra argumentelor morale concurente.

Un cadru de valori negociat poate rezulta din dialogurile cu personalul, cu copiii, cu familiile acestora și cu membrii consiliului administrativ. Cadrul de valori poate fi exprimat în declarații simple, ca în Figura 3, unde valorile sunt mai accesibile decât în cadrul nostru sau în rubricile elaborate la o școală primară, ca în Figura 4 de la pagina următoare. Cu toate acestea, se cere o înțelegere mai profundă a sensului valorilor, dacă ele urmează să reprezinte un cadru de acțiuni pentru copii și adulți, în toată complexitatea vieții școlare.

Valorile sunt un element important al culturilor. Pe măsură ce școlile își elaborează propriile cadre de valori, înțeleg importanța lor pentru acțiune și încep să le pună în aplicare, ele își schimbă practicile și culturile din care derivă. Dezvoltarea valorilor devine un element al modului în care indicele promovează dezvoltarea, prin acțiuni de principiu și schimbări planificate cu grijă.

Valorile și mărcile de calitate

În multe școli holul de intrare conține o declarație a valorilor, precum și documente, certificate și adeverințe care confirmă faptul că școala a fost apreciată de o instituție externă, deoarece a atins un standard în promovarea drepturilor, a sănătății, a unei bune organizări sau a incluziunii.

Ne-am întrebat dacă există o incompatibilitate între acordarea unui premiu pentru incluziune și valorile incluzive, deoarece implementarea valorilor incluzive este deja un premiu în sine. De asemenea, ne-am gândit dacă ar fi posibil ca școlile să sărbătorească finalizarea unei perioade de lucru cu Indexul prin etalarea unor produse la care și-au adus aportul personalul, părinții și copiii. Dar nu ne-am dori un certificat care să sugereze că o școală a ajuns la o destinație finală în incluziune. Școlile sunt în continuă schimbare; copiii și personalul vin și pleacă; apar noi forme de excludere; noi resurse sunt mobilizate. Incluziunea este un proces fără sfârșit. Singurul sens în care ne-am dori ca o școală să se considere „incluzivă” este atunci când aceasta se angajează într-o călătorie de dezvoltare ghidată de valorile incluzive.

Activitatea „Prietenia”, realizată într-un grup de copii, vorbitori de limbă rusă

FIGURA 4. Valorile noastre¹¹

Împreună	Starea de confort	Învățarea
A vedea o comunitate diversă, care colaborează cu plăcere	A vedea acțiuni pline de compasiune	A vedea cum toți participă cu entuziasm la procesul de învățare
A vedea persoane care își exprimă opinia fără probleme	A auzi voci curajoase, încrezătoare	A trece de la perioade de liniște la perioade de activitate sonoră
A observa nivelul înalt de participare	A observa că toată lumea este auzită	A observa încrederea și dorința de a încerca
A ne simți apreciați și a avea senzația de confort	A ne simți în siguranță și în securitate	A ne simți mândri de succesul nostru individual și de cel al școlii.

¹¹ Valorile sunt de la școala Harbinger, 2010, Tower Hamlets, Londra.

Crearea alianțelor

Există și alte încercări de a promova dezvoltarea educațională în școli, care reflectă valori similare cu cele ale *Indexului* și se suprapun pe conținutul și abordarea acestora. *Indexul* le ajută să unifice, să reducă fragmentarea politicilor și excesul de inițiativă. Figura 5 conține o listă de activități care pot fi plasate în categoria dezvoltării educaționale incluzive.

Munca în cadrul școlilor care utilizează aceste denumiri diverse lărgeste comunitățile persoanelor preocupate de implementarea valorilor incluzive. Am inclus în listă activități asociate cu dezvoltarea educațională și îmbunătățirea școlii. Depinde deja de modul în care este definită dezvoltarea dacă ele sunt percepute ca promovând sau respingând incluziunea. Termenii „dezvoltare”, „îmbunătățire”, „calitate”, „bune practici” aparțin unei familii de concepte a căror utilizare presupune anumite valori edificatoare, însă acestea din urmă sunt rareori declarate explicit. Oamenii diferiți înțeleg diferit noțiuni ca „bune practici” sau „dezvoltare”. Pentru noi dezvoltarea educațională înseamnă transformare în conformitate cu valorile incluzive.

Indexul încurajează școlile să se conecteze la ceea ce se întâmplă în viața și în localitatea lor, precum și la activitățile și evenimentele din alte părți ale lumii. Conectarea cu acestea subliniază interconexiunile globale dintre oameni și medii. Durabilitatea modurilor de viață ale comunităților și ale mediului stă la baza noțiunii de incluziune așa cum este percepută în *Index*; așadar, *Indexul* încurajează dezvoltarea „școlilor durabile” și mișcarea pentru școli ecologice. O mare parte din materialele „școlilor sănătoase” țin, la fel ca și *Indexul*, de participarea sănătoasă și confortul tuturor în procesul de educație. *Indexul* susține unitatea comunitară, referindu-se la toți membrii, în loc să se concentreze pe anumite comunități de minorități etnice în moduri care pot fi discriminatorii. *Indexul* este conceput după ideea „gândirii inovatoare” și se referă la „învățarea fără limite”, care presupune predarea fără a recurge la etichetarea capacităților¹². „Implementarea unor valori incluzive” înseamnă că școlile devin, cu ajutorul *Indexului*, „edificate pe valori” și „promovează drepturi”.

Am folosit drept titlu pentru Figura 5 termenul „dezvoltare educațională incluzivă”, deoarece cuvântul „incluziv” poate fi folosit drept termen-umbrelă pentru a defini un anumit cadru de valori conectate cu o serie de activități educaționale. Există și alte cuvinte care pot fi utilizate în acest mod – de exemplu, „democratic”, „bazat pe valori”, „durabil”, „antipărtinire” – pentru a contura o abordare generală. În cazul nostru, nu contează ce cuvânt este ales pentru a îndeplini această funcție integratoare, atâta timp cât necesitatea unui termen-umbrelă este recunoscută, activitățile compatibile sunt conectate între ele și sunt create alianțe între susținătorii lor.

FIGURA 5. Alianțe pentru dezvoltarea educațională incluzivă?

- Dezvoltarea educațională/îmbunătățirea școlii
- Educația democratică
- Educația comunitară
- Educația bazată pe valori
- Educația bazată pe drepturi
- Pedagogia critică
- Învățarea bazată pe experiență
- Învățarea prin cooperare
- Școlile care promovează sănătatea
- Educația civică/Educația pentru o cetățenie globală
- Educația pentru durabilitate
- Educația privind egalitatea
- Educația antidiscriminare/antipărtinire
- Unitatea comunitară
- Învățarea fără etichetarea capacităților
- Educația nonviolentă/educația pentru pace
- Educația prin dialog
- Educația pentru toți
- Școlile prietenoase copilului/prietenoase fetelor
- Educația receptivă.

¹² Hart, S., Dixon, A., Drummond, M.J. and McIntyre, D. (2006) Learning without limits, Buckingham, Open University Press. Hart, S. (1996) Beyond special needs: enhancing children's learning through innovative thinking, London, Paul Chapman Publishing. Hart, S. (2000) Thinking through teaching: a framework for enhancing participation and learning, London, David Fulton.

Activitatea "Drepturile mele"

Învățăm despre drepturi

Indexul încurajează practici similare cu Premiul privind Respectarea Drepturilor în Școli, creat de UNICEF Marea Britanie,¹³ însă le încorporează în transformările mai ample din cadrul culturilor, politicilor și practicilor școlare, care pot genera schimbări pentru o durată mai mare. S-ar putea ca studiarea drepturilor să nu fie o activitate familiară pentru unele școli. De aceea am inclus, la paginile 188-189, câteva documente fundamentale privind drepturile omului, iar la pagina 190 avem drepturile planetei, sau "drepturile mamei Terra", legate de indicatorul A2.3, "Școala încurajează respectul pentru integritatea planetei Pământ".

Conectarea la alte sisteme bazate pe valori

Faptul că ne-am întemeiat concepția de dezvoltare educațională pe valorile incluzive are multe în comun cu alte abordări ale educației, și ele bazate pe valori, așa cum este sistemul didactic *Living-Values* („Valori Trăite”), folosit într-un număr de școli din Marea Britanie și din străinătate. Acest sistem a fost elaborat de adepții grupului spiritual sau religios Brahma Kumaris, fiind ulterior popularizat

de către un fost director de școală primară din comitatul Oxford, Neil Hawkes¹⁴. Sistemul se edifică pe douăsprezece valori declarate a fi universale: *libertate, cooperare, toleranță, fericire, sinceritate, dragoste, pace, smerenie, respect, responsabilitate, simplitate și unitate*. Adulții și copiii își concentrează atenția pe câte o valoare în fiecare lună, ceea ce formează un punct de referință constant în activități formale și mai puțin formale pentru adulți și copii. În practică, unele dintre școlile care adoptă această abordare își definesc propriul cadru de valori în consultație cu personalul și/sau copiii. Alte școli consideră că setul de valori rezultat din asemenea negocieri se referă doar la copii și servește pentru a le îmbunătăți comportamentul. Însă cadrul nostru de valori, precum și sistemul *Living-Values*, se referă la toți, fără limite.

Examinând sistemul *Living-Values*, ne-am dat seama că trebuie să adăugăm la cadrul nostru de valori și *nonviolența*. În același timp, deși lista noastră de valori coincide, parțial, cu lista lor, în *Living-Values* nu se pune accentul pe egalitate, drepturi, participare, comunitate și durabilitate, valori esențiale pentru

¹³ www.unicef.org.uk/rrsa

¹⁴ Hawkes, N. (2003) *How to inspire and develop positive values in your classroom*, Cambridge, LDA. Frances Farrer (2000): *A quiet revolution. The story of the development of values education at West Kidlington Primary School in Oxfordshire*, Oxford, Rider.

concepția noastră de incluziune. Nu susținem că valorile incluzive sunt universale sau împărtășite de toată lumea. Dimpotrivă, mulți oameni activează în baza unor valori care stimulează educația și dezvoltarea societății în direcții cu totul diferite de cele pe care ni le-am dori noi.

Unificarea durabilității, a incluziunii și a dimensiunii globale

Figura 6 demonstrează cum documentele guvernamentale divizează preocupările Cadrului Național pentru Durabilitatea Școlilor și pe cele ale Dimensiunii Globale pentru Școli. Cum ne arată diagrama, aceste preocupări se suprapun. Figurile 7 și 8 de la paginile următoare denotă faptul că fiecare este reprezentată integral în indicatorii *Indexului* – un argument puternic pentru tratarea ambelor din perspectiva acestui cadru de valori. Alte intervenții enumerate în Figura 6 se pot reflecta și ele, în mod similar, în anumiți indicatori ai *Indexului*.

Dezvoltarea întregii școli, nu inițiative și programe răslețe

Există mai multe organizații care le propun școlilor "programe" sau inițiative ce țin de vreunul din subiectele enumerate în Figura 5 – de exemplu, promovarea durabilității sau a sănătății. Se așteaptă ca ulterior profesorii să integreze în propriile lor planuri didactice problemele elucidate și lecțiile învățate. Multe dintre aceste programe sunt bine-gândite și pline de inspirație. Însă durabilitatea lor este îndoielnică, dacă nu există deja un spațiu pentru ele și intenția de a le integra în activitățile didactice ale școlii. Este foarte important să se aleagă corect momentul pentru astfel de intervenții, așa încât ele să vină în școală atunci când au potențialul de a da un impuls care va continua ceea ce fusese început. Poate că o inovație la scară mai mică, într-un domeniu studiat de către personal, cu activități incluse în planul de lucru, va produce un impact mai profund și va conduce la o transformare mai radicală.

FIGURA 6. Inițiative suprapuse

Opt căi de acces spre școli durabile

Opt concepte-cheie pentru dimensiunea globală

FIGURA 7. Indicatorii pentru opt căi de acces spre durabilitate¹⁵

Dimensiunea globală

- A1.8 Școala încurajează o înțelegere a interconexiunilor dintre oamenii din întreaga lume.
- C2.6 Lecțiile promovează înțelegerea asemănarilor și a diferențelor dintre oameni.
- C1.7 Copiii studiază Pământul, sistemul solar și universul.
- C1.8 Copiii studiază viața de pe Terra.

Incluziunea și participarea

- A2.4 Incluziunea este considerată ca o sporire a participării tuturor.
- Toți ceilalți indicatori

Consumul și deșeurile

- B1.13 Școala contribuie la reducerea deșeurilor.

Energia și apa

- B1.12 Școala își reduce amprenta de carbon și consumul de apă.
- C1.2 Copiii cercetează importanța apei.
- C1.9 Copiii cercetează sursele de energie.

Mâncarea și băutura

- C1.1 Copiii explorează ciclurile de producție și de consum alimentar.
- C1.8 Copiii studiază viața de pe Terra.

Călătoriile și traficul

- C1.5 Copiii examinează în ce mod și din ce cauză oamenii migrează în cadrul localității și prin lume.

Clădirile și terenurile

- B1.11 Clădirile și teritoriul școlii sunt amenajate pentru a permite participarea tuturor.
- C1.4 Copiii se informează despre locuințe și clădiri.

Bunăstarea locală

- A1.10 Școala și comunitățile locale se dezvoltă reciproc.
- A2.9 Școala îi încurajează pe copii și pe adulți să se simtă mulțumiți de sine.
- A2.10 Școala contribuie la starea de sănătate a copiilor și a adulților.
- C1.6 Copiii învață despre sănătate și relații.

¹⁵ www.teachernet.gov.uk/sustainableschools

FIGURA 8. Indicatori celor opt concepte-cheie pentru dimensiunea globală¹⁶

Cetățenia globală

- A1.7 Școala este un model de cetățenie democratică.
- A1.8 Școala încurajează o înțelegere a interconexiunilor dintre oamenii din întreaga lume.
- Dimensiunea C, unde toți indicatorii trebuie să fie conectați la nivel local și global.

Diversitatea

- A1.9 Adulții și copiii conștientizează că identificarea cu un anumit gen se poate realiza într-o varietate de moduri.
- C2.6 Lecțiile promovează înțelegerea asemănărilor și a diferențelor dintre oameni.

Dezvoltarea durabilă

- A2.3 Școala încurajează respectul pentru integritatea planetei Pământ.
- B1.12 Școala își reduce amprenta de carbon și consumul de apă.
- B1.13 Școala contribuie la diminuarea deșeurilor.
- C1.7 Copiii cercetează Pământul, sistemul solar și universul.
- C1.8 Copiii studiază viața de pe Terra.
- C1.9 Copiii examinează sursele de energie.

Valorile și percepțiile

- A2.1 Școala dezvoltă valori incluzive comune.

Drepturile omului

- A2.2 Școala încurajează respectarea tuturor drepturilor omului.

Justiția socială

- A2.7 Școala contracarează toate formele de discriminare.

Interdependența

- A1.8 Școala încurajează o înțelegere a interconexiunilor dintre oamenii din întreaga lume.
- C1.1 Copiii explorează ciclurile de producție și de consum alimentar.
- C1.2 Copiii cercetează importanța apei.
- C1.3 Copiii învață despre îmbrăcăminte și decorarea corpului.
- C1.5 Copiii examinează în ce mod și din ce cauză oamenii migrează în cadrul localității și prin lume.
- C1.7 Copiii cercetează Pământul, Sistemul Solar și Universul.

Soluționarea conflictelor

- A2.8 Școala promovează interacțiunea nonviolentă și soluționarea pașnică a neînțelegerilor.

¹⁶ <http://esd.escalate.ac.uk/2179>

Participarea la curriculum

Ce însemnătate au valorile incluzive pentru modul în care predăm și învățăm? Dacă valorile se referă la felul în care ar trebui să trăim împreună, atunci curricula conțin ceea ce am putea învăța pentru a trăi mai bine. După publicarea edițiilor precedente ale *Indexului*, ni s-a întâmplat să declarăm că *Indexul* stabilește însemnătatea valorilor incluzive pentru toate aspectele școlii – în cancelarie, în sălile de clasă, pe terenul de joacă, în relațiile dintre copii și adulți și în modul în care predăm și învățăm. Acum însă ne dăm seama că am lăsat neobservată o mare lacună: nu am reușit să specificăm rolul cadrului nostru de valori pentru conținutul activităților de predare și învățare. În lunga perioadă de rigiditate privind planificarea curriculumului în școli, care se instaurase ca urmare a introducerii Curriculumului Național la sfârșitul anilor 1980, presiunea guvernului în determinarea a ceea ce trebuie învățat părea imposibil de contracarat și nici nu puteam visa la o alternativă.

În această ediție, ne-am străduit să eliminăm lacuna ce ține de curriculum, deși la momentul de față posibilitățile de inovație în curriculum, îndeosebi în școlile secundare, sunt nemaipomenit de limitate. Sugestiile pentru curriculum formează o nouă secțiune în dimensiunea C din prezenta ediție revizuită a *Indexului* (v. paginile 138-202). În acest mod, sperăm să stimulăm discuțiile despre natura curriculumului incluziv, despre materiile predate în școli și de ce sunt alese anume acestea, și despre aceea cum ar trebui să fie curriculumul adecvat pentru secolul XXI. Considerăm că, dacă educația urmează să devină parte din soluția pentru problemele presante ale mediului și ale societății la nivel național și global, trebuie să schimbăm urgent modul în care sunt structurate în școli cunoștințele și abilitățile. Sperăm, așadar, că ideile noastre privind curriculumul vor face valuri care se vor contopi cu cele create de alții, generând impulsuri pline de energie.

Sensul termenului „curriculum școlar” se compune din două elemente. El se poate referi la intențiile de predare, activitățile de învățare planificate și modul

în care acestea sunt structurate în rubrici tematice. El mai poate conține și tot ceea ce copiii și adulții învață în cursul experienței lor școlare. Modul cum învățăm și predăm poate face și el parte din acest curriculum mai puțin formal. *Indexul* îi încurajează pe oameni să reflecteze asupra relației dintre predare și învățare. Dacă examinăm minuțios experiența de învățare a copiilor, avem șansa de a apropia mai mult ceea ce se predă de ceea ce se învață. *Indexul* le propune adulților și copiilor oportunități pentru a prelua controlul, într-o anumită măsură, asupra aspectelor mai puțin formale ale curriculumului, care uneori se dovedesc a fi și cele mai influente. De exemplu, în tentativa de a combate crearea unor ierarhii prin intermediul cărora copiii și adulții își cunosc locul, *Indexul* stimulează discuții despre modul în care educația poate transforma, și nu doar reproduce, modelele existente de relații sociale.

Însă în această ediție a *Indexului* am mai examinat și impactul valorilor incluzive asupra aspectului mai formal al curriculumului – conținutul planificat al lecțiilor. Ne dăm seama că modul în care percepem curricula este influențat de concepțiile noastre asupra școlilor și sălilor de clasă. Se poate considera, de exemplu, că școlile mai curând contribuie la educația din comunitate decât o monopolizează. Putem considera că sălile de clasă cuprind universuri întregi între cei patru pereți. Dacă aceasta ne este viziunea, atunci curricula se ocupă de educația întregii comunități, a noastră, a tuturor, nu numai a copiilor din școală. Curricula pot formula modul în care adulții și copiii își doresc să-și structureze învățarea și cunoștințele existente despre lume. În acest sens, ele nu se limitează doar la școli sau la anii de școală.

Să ascultăm de imperative

Un cadru de valori este o modalitate delicată de a formula niște angajamente și de a determina conținutul curriculumului. Dar poate că e cazul să le mai înviorăm. Către sfârșitul vieții sale, Theodor Adorno, un teoretician social, a ținut un discurs în care își exprima îngrijorarea cu privire la modul în care educația a învățat din lecțiile Holocaustului:

”Principala cerință față de educație este ca Auschwitz-ul să nu se întâmpale din nou. Prioritatea acestei cerințe față de oricare alta este atât de mare, încât nu cred că e nevoie să o justific. Nu pot înțelege de ce până acum i s-a acordat atât de puțină atenție.”¹⁷

Adorno a folosit Holocaustul ca pe o metaforă pentru toate conflictele distructive, dezumanizante din lume, la prevenirea cărora educația ar putea contribui. El ne cere să permitem cunoștințelor noastre despre faptul că o societate poate regresa la o stare barbară să transforme modul în care ne educăm copiii. *Indexul* conține indicatori legați direct de valorile nonviolentei și de respectarea diversității, care stau foarte aproape de cele menționate de Adorno. Însă argumentele în favoarea creării unei noi relații a oamenilor cu mediul, dacă vrem să ne păstrăm sursele de viață, sunt la fel de convingătoare ca necesitatea de a evita rasismul și alte conflicte. Aceasta presupune studierea efectului celor consumate asupra noastră și examinarea modalităților de a face alegeri noi. Publicațiile guvernului dedicate promovării unor școli durabile, conștiente de ecologie și active în domeniu, sunt pe cale de a sugera că durabilitatea ar putea deveni un principiu director pentru întregul curriculum, conducând la revizuirea acestuia:

”Dezvoltarea durabilă este o dimensiune transversală a Curriculumului Național (...) Un curriculum conceput pentru a atinge (...) un viitor în care nimic nu se oferă din oficiu (...) s-ar deosebi de cel care se predă în multe școli.”¹⁸

Așadar, cadrul nostru de valori solicită reflecție asupra naturii curriculumului, pentru ca acesta să încurajeze luarea măsurilor pentru durabilitate, să reflecte drepturile, să unească oamenii la nivel global, să le ofere copiilor o doză de control asupra propriei vieți și să-i pregătească pentru a deveni cetățeni activi la nivel național și global. Am structurat sugestiile noastre pentru un nou curriculum în jurul acestor idei.

Rubricile și configurația curriculumului

În Figura 9 de la pagina următoare am prezentat rubricile pentru două curricula. În partea dreaptă avem o listă tradițională de discipline. Orice școală care a activat pe parcursul ultimei sute de ani ar recunoaște această structură; ea este familiară majorității școlilor din întreaga lume. Dacă ne gândim la originea acestei liste, ne dăm seama că ea n-a fost concepută pentru a trezi interesul tuturor copiilor, ci pentru a pregăti de studii universitare tradiționale un grup social de elită. În partea stângă sunt propuse subiectele pentru un curriculum global, bazat pe ideea de drepturi și durabilitate. Aceste rubrici nu reprezintă cursuri ca atare, însă se presupune ca are să li se acorde un statut egal cu subiectele sau disciplinele tradiționale.

Noul curriculum a fost construit după ce am luat în considerare efectul cadrului nostru de valori, al lecturilor, al experienței și al conversațiilor noastre cu colegii. De exemplu, un coleg din Hong Kong a sugerat o completare la schița pentru schema ce corela curriculumul cu nevoile de bază – hrana, apa, îmbrăcămintea, adăpostul, sănătatea și îngrijirea: ”Sun Yat-sen¹⁹ a spus că nevoile de bază sunt hrana, îmbrăcămintea, adăpostul și *transportul*”.²⁰

Ca urmare a acestei convorbiri, transportul a fost inclus în curriculum drept un subiect esențial, extins fiind pentru a cuprinde ”când, în ce mod și din ce cauză oamenii se deplasează în cadrul localității și prin lume”. El include aspecte legate de modurile de transportare, comerț și migrația internă și externă. Aceasta ne permite să facem în cadrul curriculumului conexiunea cu una dintre cele mai importante întrebări privind incluziunea în țările prospere: „Ce înseamnă o politică migrațională etică?” La explorarea acestei întrebări copiii pot fi ajutați să înțeleagă nivelul de neîncredere față de mulți dintre cei care au fugit de conflict sau de sărăcie și au căutat azil sau un loc de muncă într-o altă țară. Rubricile din partea stângă a Figurii 9 reflectă preocupările comune oamenilor de pretutindeni. Ele ar putea fi utilizate pentru a elabora un

¹⁷ Adorno, T. (1966) Prezentat inițial ca prelegere radiofonică la 18 aprilie 1966, sub denumirea *Padagogik nach Auschwitz*, textul a fost tradus ulterior în engleză ca *Education after Auschwitz* („Educația după Auschwitz”) în Adorno, T. (2005) *Critical Models: Interventions and catchwords*, New York, Columbia University Press. Disponibil online la adresa <http://ada.evergreen.edu/~arunc/texts/frankfurt/auschwitz/AdornoEducation.pdf>

¹⁸ Department for Children, Schools and Families (2009): S3: Sustainable school self-evaluation, London, DCSF.

¹⁹ Lider politic din China de la mijlocul secolului XX.

²⁰ Heung, V. (2009), comunicare personală.

FIGURA 9. O comparație a rubricilor din curriculum

Un curriculum global bazat pe drepturi	Un curriculum tradițional
Hrana	Matematica
Apa	Limba și literatura
Îmbrăcămintea	Limbile străine moderne
Locuințele /construcțiile	Fizica
Transportul	Chimia
Sănătatea și relațiile	Biologia
Mediul	Geografia
Energia	Istoria
Comunicarea și tehnologiile de comunicare	Designul și tehnologiile
Literatura, arta și muzica	Arta plastică
Munca și activitatea	Muzica
Etica, puterea și conducerea	Religia
	Educația fizică
	Educația personală, socială și pentru sănătate

curriculum în orașele și satele din China, Birmania sau Republica Democrată Congo, precum și Anglia sau Germania, conectând astfel oamenii din aceste țări și medii. Ele reprezintă temelia unui curriculum potrivit pentru vârsta de la trei la o sută trei ani, pentru învățământul preșcolar, primar, secundar și superior. Subiectele pot fi conectate la experiențe comune pentru toți copiii, indiferent de realizările lor. Ele țin de activitățile oamenilor din comunitățile din jurul școlilor și astfel permit ca familiile tuturor copiilor să contribuie la curriculum. Activitățile și munca sunt examinate împreună, pentru ca școlile să-i obișnuiască pe copii să perceapă munca drept o activitate remunerată, alături de alte activități din viața lor. Reflectând diversele tipuri de muncă efectuate de obicei, un astfel de curriculum va estompa distincțiile dintre învățământul vocațional și cel academic.

Curriculumul bazat pe drepturi din Figura 9 este conturat prin intermediul indicatorilor și al întrebărilor din dimensiunea C, secțiunea 1: *Elaborarea unor curricula pentru toți* (a se vedea Figura 10). Sugerăm să răsfoiți acum secțiunea dedicată curriculumului. Paginile despre curriculum sunt colorate cu o tentă distinctă, în semn de recunoaștere a faptului că această parte a *Indexului*

ar putea fi tratată în mod diferit, în funcție de școală. Se oferă câteva pagini cu idei orientative pentru fiecare indicator, care pot fi extinse și adaptate condițiilor specifice ale unei anumite școli. Fiecare parte a *Indexului* este împărțită în mai multe rubrici, o altă caracteristică distinctivă a acestei secțiuni a *Indexului*. În consecință, avem o schiță de curriculum, suficient de detaliată pentru ca școala să-și poată crea propriul curriculum în baza ei (dacă va fi în stare să recreeze modul în care activau școlile cândva, înainte de impunerea unui curriculum național). Ne-am străduit să eliminăm posibilele probleme, consultând literatura de specialitate și un grup de experți în domeniu.

S-ar putea să depistați totuși omisiuni sau probleme care, după părerea dvs., nu sunt formulate suficient de exact. Vă încurajăm să ne comunicați despre aceasta. Suntem pe cale să deschidem un site web, unde ne puteți transmite părerile dvs. (www.tonybooth.org; contactați-mă la adresa info@tonybooth.org).

Fiecare parte urmează un model, în care se fac conexiuni între probleme, la nivel local și global, luându-se în considerare etica și politica și făcându-se legătura dintre trecut, prezent și

viitor²¹. Forma curriculumului reflectă tradiția de a încuraja dezvoltarea curriculumului prin intermediul experienței comune a copiilor. Un loc important le este acordat problemelor de mediu. Sugerăm ca fiecare școală să mențină legătura cu o sursă de apă: un izvor sau un râu din localitate și, de asemenea, un râu dintr-o altă parte a lumii²². Înțelegerea râurilor din alte țări oferă o perspectivă asupra vieții în această țară, a climei și, probabil, a originii conflictelor locale.

Adaptarea unor curricula tradiționale

În Figura 9 vedeți două săgeți. Școlile primare și secundare din Anglia își extind curriculumul așa cum am sugerat, prin activități „transcurriculare”, în baza subiectelor din rubricile din stânga. Multe școli au integrat deja în activitățile de predare și învățare diverse aspecte ale sugestiilor cu privire la cetățenie, durabilitate și promovarea sănătății, conferind o dimensiune globală subiectelor transcurriculare, proiectelor și soluționării problemelor. Școlile instituie zile ecologice și săptămâni de promovare a durabilității, urmăresc deceniul durabilității, folosesc Jocurile Olimpice sau înscenările pentru a explora interdependența globală, finanțele, produsele alimentare, etica, autoritatea și guvernul.

Ele au înființat proiecte în domeniul tehnologiei pentru a dispersa informații și a explora reciclarea și conservarea energiei. Școlile pot folosi materialele pentru a corela în continuare un curriculum mai tradițional cu viața și experiența copiilor, utilizând ideile din domeniile care au primit mai puțină atenție – de exemplu, „îmbrăcămintea și decorarea corpului” și „transportul”.

Elaborarea unui curriculum pentru secolul XXI

Cu toate acestea, în Figura 9 există două săgeți. Schițând un curriculum alternativ, am ținut să ne asigurăm că și în noul sistem sunt incluse cunoștințele asociate cu documentele curriculare tradiționale. Conținuturile cursurilor de fizică și chimie ar putea face parte din studierea Pământului, a Sistemului Solar și a Universului, dar ele reapar și în multe alte domenii – fizica în special, în analiza energiei. Biologia apare în înțelegerea ciclurilor alimentare și a sănătății, dar joacă și un rol central pentru înțelegerea biodiversității. Desigur, orice școală va dori ca elevii să fie alfabetizați și inițiați în matematică. În sistemul nostru, alfabetizării îi este acordată o atenție deosebită: ea ține de comunicare, dar participă și în toate celelalte domenii curriculare.

Figura 10. Indicatori pentru Dimensiunea C, Secțiunea 1: Elaborarea unor curricula pentru toți

- 1 Copiii explorează ciclurile de producție a alimentelor și de consum alimentar.
- 2 Copiii cercetează importanța apei.
- 3 Copiii învață despre îmbrăcămintea și decorarea corpului.
- 4 Copiii se informează despre locuințe și clădiri.
- 5 Copiii examinează în ce mod și din ce cauză oamenii migrează în cadrul localității și prin lume.
- 6 Copiii învață despre sănătate și relații.
- 7 Copiii cercetează Pământul, Sistemul Solar și Universul.
- 8 Copiii studiază viața de pe Terra.
- 9 Copiii cercetează sursele de energie.
- 10 Copiii învață despre comunicare și tehnologiile de comunicare.
- 11 Copiii interacționează cu și creează literatură, artă și muzică.
- 12 Copiii învață despre muncă și o corelează cu dezvoltarea unor interese.
- 13 Copiii învață despre etică, putere și guvernare.

²¹ Kari Nes a descris o discuție similară privind elaborarea curriculumului principal în Norvegia: Nes, K. (2003) Why does education for all have to be inclusive education?, în Allan, J. (ed.) Inclusion, Participation and Democracy: What is the purpose? London, Kluwer Academic Publishers.

²² Ideea conectării la un râu local vine din 'Cărturăria ecologică': Stone M. and Barlow, Z. (2005) Ecological Literacy: Educating our children for a sustainable world. San Francisco, Sierra Club Books. Ea corespunde și practicii poporului maori, conform căreia prima etapă a prezentării formale a unei persoane presupune identificarea râului ei ca sursa vieții sale.

Istoria apare în fiecare parte a curriculumului datorită necesității de a face legătura dintre trecut, prezent și viitor, o concepție care pare să vină în concordanță cu poziția Asociației Istoricilor, exprimată cu ocazia revizuirii de către guvern a curriculumului pentru învățământul primar în 2009:

”Noi sprijinim pe deplin (...) elaborarea unui Curriculum Național mai puțin prescriptiv și mai flexibil, care valorifică discipline precum istoria ca instrumente de învățare.”²³

Matematica, de asemenea, devine un subiect interdisciplinar. Unii se îngrijorează că natura ierarhică a cunoștințelor din domeniul matematicii impune ca aceasta să fie predată ca disciplină separată; dacă o tratăm ca pe o disciplină care informează alte subiecte, elevilor le va fi greu să o înțeleagă. În același timp, alții se neliniștesc că elevii nu sunt motivați să-și formeze competențe matematice și poate că de aceea nu ating performanțe, dacă matematica este predată ca un subiect detașat de lumea reală. A percepe matematica drept o resursă transcurriculară nu este incompatibil cu a o prezenta copiilor ca pe un sistem complex de gândire, pe măsură ce ei înaintează prin învățământ. Când facem ceva într-un mod nou, noi sunt și problemele de care ne ciocnim.

Comparații

Analiza Rose a fost una din cele trei analize pentru trecerea în revistă a învățământului primar, care a făcut propuneri pentru un curriculum revăzut, la

sfârșitul primului deceniu al secolului XXI. Structurile propuse de aceasta sunt prezentate în Figura 11. Opiniile exprimate se bazează pe principii care se suprapun cu cadrul de valori al *Indexului*. Totuși, ele sunt structurate după rubricile curriculumului obișnuit. Deși sunt vizibile subiectele transversale, rubricile suportă în continuare greutatea expectanțelor tradiționale. Toți au avut grijă ca noul curriculum pentru școala primară să corespundă curriculumului pentru școala secundară, organizat după subiecte, fapt care le-a limitat aspirațiile.

Ce poate fi realizat prin propunerea unor modificări la curriculum?

Sugestiile Analizei Rose și cele ale Analizei Alexander, mai extinse, nu au fost implementate de către guvern – deci nu ne așteptăm nici ca sugestiile noastre să fie puse imediat în acțiune la scară națională. Singura noastră speranță este ca prin forța ideilor noastre să-i angajăm și pe alții într-un dialog. Ne inspiră faptul că, spre deosebire de un curriculum tradițional, curriculumul propus de noi este mai aproape de ceea ce oamenii învață, de regulă, în afara școlii și în cadrul educației extracurriculare. Este curriculumul care reflectă cel mai îndeaproape viața, experiența și viitorul copiilor. Suntem la fel de siguri că un curriculum școlar trebuie să se afle în continuă schimbare, cum suntem convinși că e nevoie să ne dezvoltăm a fi atât de dependenți de petrol și de alte resurse finite ale planetei, să înțelegem că planeta nu mai poate absorbi cantitatea enormă de deșeuri produse de noi. Noi credem ca aceste probleme sunt legate între ele. Rămânem optimiști.

²³ Historical Association (In Independent Review of Primary Curriculum DCSF 2009)

FIGURA 11. Curricula noi în locul celor vechi?

Analiza independentă (inițiată de guvern) a curriculumului pentru școala primară (Analiza Rose)	Analiza curriculumului pentru școala primară, efectuată la universitatea Cambridge (Analiza Alexander)	Programa pentru clasele primare, bacalaureatul internațional ²⁴
A înțelege limba engleză, comunicarea și limbile	Limba, comunicarea orală, lectura și scrierea	Limba
A înțelege matematica	Matematica	Matematica
A înțelege științele și tehnologia	Științele și tehnologia	Științele
A înțelege istoria, geografia și societatea	Locul și timpul	Științele sociale
A înțelege dezvoltarea fizică, sănătatea fizică și emoțională	Sănătatea fizică și emoțională	Educația personală, socială și fizică
A înțelege artele	Artele și creativitatea	Artele
Educația religioasă	Religia și credințele	
Educația civică	Educația civică și etica	

Activitatea "Microfonul improvizat", copii din internat ce își exprimă dorința de a fi într-o familie

²⁴ www.ibo.org/pyp/curriculum/Index.cfm

Bariere, resurse și suport

Adulții și copiii integrați în învățământ posedă deja o mare cantitate de cunoștințe detaliate, care îi pot ajuta să-și dezvolte propriile școli. Aceste cunoștințe pot fi cel mai bine puse în aplicare atunci când sunt împărtășite în mod deschis și apreciate ca o contribuție la dialog.

”Barierele în calea învățării și participării”, ”resursele pentru promovarea învățării și a participării” și ”suportul pentru diversitate” sunt trei noțiuni-cheie ale *Indexului*, care ne pot ajuta să conturăm și să direcționăm asemenea cunoștințe comune și să determinăm domeniile ce urmează a fi cercetate în continuare, astfel încât să se poată lua niște decizii bazate pe informații. Întrebările din Figura 12 interconectează aceste trei noțiuni. Când sunt împărtășite în cadrul unui proces participativ și sunt legate de dezvoltarea valorilor incluzive, ele pot genera idei pentru revizuire, planificare și implementare chiar și fără indicatorii și întrebările din Partea 4 a *Indexului*.

Bariere în calea învățării și a participării

Învățarea și participarea sunt limitate când copiii se confruntă cu anumite „bariere”. Acestea pot exista în legătură cu orice aspect al școlii: clădirile și accesul fizic; organizarea, culturile și politicile școlare; relația dintre copii și adulți; principiile de predare și învățare. Barierele pot fi găsite, de asemenea, în afara limitelor școlii, în familii și în comunități, precum și în cadrul unor evenimente și politici naționale și internaționale. Însă ar trebui să rezistăm tentației de a vedea barierele în calea învățării și participării numai în locurile care se află

în afara responsabilității noastre, unde avem puțină putere de a acționa. Deși trebuie să ne ocupăm de toate barierele, încercările noastre de a elimina barierele din școală trebuie să se concentreze asupra barierele pe care personalul, copiii și familiile acestora sunt capabili să le elimine, îndeosebi dacă își unesc eforturile.

Identificarea barierele din calea învățării și a participării nu înseamnă să arătăm ce nu e bine într-o școală. Incluziunea este un proces infinit, care presupune o continuă descoperire și eliminare a limitelor participării și învățării. Descoperirea barierele și elaborarea unor planuri pentru a le reduce, într-un spirit de colaborare deschisă, sunt întotdeauna semne de progres.

Înlocuirea termenului „cerințe educaționale speciale”

Ajutând la soluționarea dificultăților educaționale, folosirea noțiunii de „bariere în învățare și participare” poate înlocui etichetarea copiilor ca având „cerințe educaționale speciale”. Ideea că dificultățile educaționale pot fi soluționate prin etichetarea copiilor în acest mod și mai apoi prin intervenția individuală are limite considerabile. Dacă privim „deficiențele” sau afecțiunile copiilor ca principala cauză a dificultăților educaționale, pierdem din vedere barierele din celelalte aspecte ale mediilor și sistemelor și oțitem dificultățile întâmpinate de copiii fără etichete. Aceasta îi face pe copii să fie văzuți prin prisma „deficienței”, nu ca persoane depline care ar putea fi supuse unei serii întregi de presiuni de excludere.

FIGURA 12. Bariere, resurse și suport

- Ce bariere în calea învățării și participării apar în cadrul școlii și al comunităților sale?
- Cine resimte barierele în învățare și participare?
- Cum pot fi minimalizate barierele în învățare și participare?
- Ce resurse sunt disponibile pentru a susține învățarea și participarea?
- Cum pot fi mobilizate resursele adiționale pentru a susține învățarea și participarea?
- Cum ar trebui utilizate resursele pentru susținerea învățării și a participării?

Educația pentru copiii cu nevoi speciale tinde să ignore faptul că în anumite grupuri clasificate după sex, clasă socială și etnie numărul acestor copii poate apărea dezechilibrat de mare. De exemplu, în Anglia aproape de două ori mai mulți băieți decât fete sunt clasificați ca „având cerințe educaționale speciale”²⁵. Același lucru se observă în cazul elevilor fără această etichetă, care se consideră că au o reușită relativ scăzută sau dificultăți de comportament. Statistica rămâne neschimbată timp de decenii, însă i s-a acordat destul de puțină atenție. Ea sugerează că dificultățile educaționale, care constituie bariere în calea învățării și a participării, ar putea fi legate de interacțiunea dintre gen și condițiile școlare și că reducerea barierelor necesită un mod nou de gândire și acțiune vizavi de gen. *Indexul* somează personalul școlilor să reconsidere modul în care promovează și reacționează la diverse forme de masculinitate și feminitate și alte identități de gen.

Etichetarea copiilor ca „având cerințe educaționale speciale” poate cauza reducerea așteptărilor. Dacă o asemenea etichetă există alături de clasificarea copiilor ca „supradotați și talentați”, ea poate încuraja crearea unei ierarhii de valoare a copiilor, unde ei sunt „mai puțin normali”, „normali” și „supranormali”. În practică, se întâmplă ca aceiași copii să fie clasificați atât ca „având cerințe educaționale speciale”, cât și ca fiind „înzestrați și talentați”. Multe școli depun efort pentru a-i aprecia în mod egal pe toți copiii, în pofida etichetelor, însă ele sunt nevoite să lupte împotriva unor concepții larg răspândite și profund înrădăcinate, pe care tot ele le promovează prin însăși prezența clasificării.

De aceea trebuie să ne gândim bine înainte de a eticheta pe cineva ca având „cerințe educaționale speciale”, sau „CES”, sau oricare dintre acronimele ce se folosesc pentru categoriile de „anormalitate”, cum ar fi „TEC” (tulburări emoționale și de comportament, uneori adăugându-se S pentru „Sociale”) sau „ADHD” (tulburare hiperkinetică cu deficit de atenție) și tendința tot mai populară de a sugera despre copiii care nu se conformează că „au ODD” (tulburare de opoziție și comportament sfidător). A reduce copilul la un acronim, o practică comună, reprezintă o deosebită lipsă de respect față de el.

Drept răspuns stereotipizat la existența dificultăților educaționale, au fost introduse curricula speciale, „diferențiate” și individualizate, precum și profesori de sprijin, care îi țin sub observație și le acordă atenție elevilor în cauză, deși prezența lor riscă să împiedice relațiile elevilor vizați cu alți copii și adulți. Când la lecție o activitate presupune lucrul în echipă, putem constata frecvent că un cadru didactic de sprijin, care de obicei este mai puțin calificat decât un profesor, lucrează împreună cu copiii din grija lui, așezându-i pe toți împreună, deoarece se consideră că le este greu să se descurce singuri. Acest model de grupare, menit să-i asiste pe copiii percepuți ca având dificultăți (deși există o mulțime de recomandări în favoarea abordării) este un tribut adus noțiunii de „cerințe educaționale speciale”, care limitează gândirea creativă cu privire la modul în care ar putea fi ajutați acești copii.

Termenul „cerințe educaționale individuale” l-a înlocuit pe cel de „cerințe educaționale speciale” în limbajul unor APL și școli. Noul termen are meritul de a unifica politici și practici ce țin de toți copiii vulnerabili la presiunile de excludere din școli. Însă el păstrează accentul pe abordarea individuală, în loc să elimine barierele și să mobilizeze resursele din culturile, politicile și practicile mediului ca un întreg.

Ideea că dificultățile de învățare trebuie să fie depășite prin „eliminarea barierelor în învățare și participare” a fost utilizată pe scară largă în deceniul de după introducerea *Indexului pentru Incluziune* în anul 2000, în parte anume datorită influenței sale. Cu toate acestea, utilizarea acestei idei în documentele oficiale nu a fost însoțită de o combatere adecvată a vechilor concepții și astfel termenul „cerințe educaționale speciale” a rămas în circulație. El este folosit în „certIFICATELE DE CERINȚE EDUCATIONALE SPECIALE”, la identificarea dificultăților elevilor, conform *Codului de Practici privind Cerințele Educaționale Speciale*,²⁶ în planurile individuale de învățământ și în rapoartele școlare cu privire la cheltuieli. Deși nu sunt obligate prin lege să utilizeze termenul, școlile sunt încurajate să desemneze un angajat drept „coordonator pentru cerințele educaționale speciale”.²⁷ Sunt preferabili termenii alternativi „coordonator pentru sprijinirea învățării”,

²⁵ Office for standards in education, (2010) The special educational needs and disability review, London, Ofsted.

²⁶ Department for Education and Skills (2001) The Special Educational Needs Code of Practice, London, DfES.

²⁷ Special Educational Needs Code of Practice and Teacher Training Agency's 'standards for special educational needs co-ordinators'

”coordonator pentru dezvoltarea învățării” sau ”coordonator pentru incluziune”, deoarece aceștia provoacă o reacție mai inovativă și mai flexibilă la barierele de învățare și participare, precum și contribuie la reducerea lor.

Când cadrele didactice urmează să preia controlul asupra modului în care gândesc despre dificultățile educaționale, ele ar putea limita utilizarea termenului „cerințe educaționale speciale” la cazurile când îndeplinesc instrucțiuni oficiale, permițând unor idei alternative despre barierele din calea învățării și participării să impregneze culturile, politicile și practicile din școala lor. Această reflecție asupra modului în care se folosește terminologia este importantă, dacă ne dorim să împiedicăm reafirmarea vechilor modalități de gândire. Altfel, e ușor a perifraza sintagma „copil care se confruntă cu bariere în învățare și participare” la ”copil cu bariere” și apoi a o folosi ca eufemism pentru ”copil cu cerințe educaționale speciale”.

Modele sociale și individuale de dizabilitate

Utilizarea termenului de „bariere în calea învățării și participării” pentru desemnarea dificultăților cu care se confruntă copiii, în locul termenului de „cerințe educaționale speciale”, vine în opoziție cu viziunea „medicală” de „deficiență individuală”. Aceasta din urmă provine din modelele sociale și medicale de dizabilitate. Dizabilitatea poate fi definită ca o limitare pe termen lung „a funcțiilor fizice, intelectuale sau senzoriale”²⁸, deși noțiunea de dizabilitate intelectuală este problematică și poate sugera fără motiv că există o cauză fizică pentru dificultățile de învățare. Dizabilitățile pot fi considerate ca bariere în calea participării pentru persoanele cu deficiențe, dureri cronice sau boli. Un model medical sau individual de invaliditate percepe barierele cu care se confruntă persoanele cu dizabilități ca pe o consecință directă a dizabilităților. O versiune a modelului social vede dizabilitatea ca fiind constituită din experiența de interacțiune dintre corpurile persoanelor cu deficiențe și mediul social și fizic. De multe ori, dizabilitățile sunt create în întregime în cadrul mediului, sub forma unor atitudini și practici discriminatorii și

prin neeliminarea obstacolelor din calea accesului și a participării. În alte cazuri, ele apar ca urmare a interacțiunii dintre mediu și persoana cu o deficiență, durere sau boală cronică.

Școlile nu sunt capabile să facă decât relativ puțin pentru a depăși deficiențele, deși profilaxia bolilor și crearea unui mediu sigur și ferit de pericole i-ar putea ajuta pe unii copii să le evite. Cu toate acestea, școlile pot reduce considerabil barierele produse de atitudini și acțiuni discriminatorii, precum și barierele instituționale puse în calea copiilor și adulților cu dizabilități. Școlile sunt obligate prin lege să facă „ajustări rezonabile” pentru a sprijini participarea copiilor cu dizabilități²⁹. Schimbarea din cadrul culturii școlare va fi propulsată enorm, dacă se va asigura deschiderea școlii pentru angajarea fără rezerve a personalului cu deficiențe.

Discriminarea instituțională

Barierele care afectează participarea anumitor grupuri și care se reflectă în modul în care instituțiile sunt structurate sau gestionate presupun „discriminarea instituțională”. Raportul Macpherson³⁰, elaborat în baza rezultatelor anchetei asupra modului în care poliția a tratat omorul unui adolescent de culoare, Stephen Lawrence, a adus în atenția publică „rasismul instituțional” în organele de poliție, în educație, în instituțiile medicale și serviciile sociale, deși, desigur, o astfel de discriminare nu este limitată la sectorul public. Rasismul instituțional a fost definit ca oferirea unor servicii în mod discriminatoriu „prin prejudecată involuntară, ignoranță, nechibzuită și stereotipuri rasiste, care dezavantajează persoanele de etnie minoritară”³¹, în baza unei definiții date de Stokely Carmichael din SUA cu patruzeci de ani în urmă. Dar discriminarea instituțională este mai largă decât rasismul. Ea include modurile în care instituțiile dezavantajează oamenii din cauza sărăciei, sexului, dizabilității, clasei, etniei, orientării sexuale, identității de gen, religiei, convingerilor și vârstei. Discriminarea instituțională devine adânc încorporată în culturi și influențează modul în care sunt percepuți oamenii, precum și reacția pe care o primesc ei. Discriminarea instituțională devine responsabilitatea

²⁸ Adaptat din: Disabled People's International, (1982) Proceedings of the First World Congress, Singapore: Disabled People's International.

²⁹ Department for Education and Skills (2006) Implementing the Disability Discrimination Act in schools and early years settings, London, DFES.

³⁰ Macpherson, W. (1999) Stephen Lawrence inquiry (Macpherson report) Command Paper 4261, vol 1, London, Stationery Office.

³¹ Ibid para 6.34

tuturor membrilor instituției. Așadar, chiar dacă discriminarea instituțională a existat la locul de muncă înainte ca un anumit angajat să i se alăture și chiar dacă angajatul a fost supus presiunilor, fiecare persoană este în continuare responsabilă pentru orice discriminare rezultată și pentru daunele cauzate de practici discriminatorii, care pot fi aplicate negândit. Discriminarea instituțională creează bariere în calea participării, iar în educație ea poate împiedica învățarea. Discriminarea în serie poate rezulta în note proaste și pregătire slabă, care vor reduce șansele persoanei de a-și găsi un loc de muncă. Ea poate condiționa situația când personalul școlii nu mai reprezintă comunitatea locală. Dezvoltarea incluziunii poate atrage oamenii într-un proces dureros de combatere a propriilor practici, atitudini și culturi instituționale discriminatorii.

Rasismul, sexismul, discriminarea după gen, discriminarea după clasă socială, homofobia, ura față de transexuali, discriminarea în baza dizabilității, discriminarea după vârstă și discriminarea în raport cu religia și convingerile își au rădăcina comună în intoleranță față de diferențe și utilizarea puterii pentru a crea și a perpetua inegalitățile. Deoarece oamenii sunt de multe ori mai familiarizați cu discuțiile privind rasismul sau sexismul decât cu cele despre discriminarea în baza dizabilității, s-ar putea ca ei să fie mai puțin conștienți de implicarea persoanelor și instituțiilor în crearea dizabilității. Faptul că în școli se acceptă pe larg excluderea copiilor din motiv că aceștia au o deficiență sau sunt clasificați ca „având dificultăți de învățare” constituie un act de discriminare instituțională.

Intoleranța față de diferențe este legată de „monoculturalism”, termen prin care instituțiile sau grupurile de persoane definesc un anumit mod de viață și identitățile suportate de acesta ca singura variantă acceptabilă de a fi. Când oamenii nu se simt acceptați în instituțiile monoculturale, ei pot resimți această respingere ca un caz de rasism, discriminare în baza dizabilității, sexism etc. În primele decenii ale secolului XXI mai mulți politicieni europeni, precum și un număr de persoane și organizații care, altfel, se ocupau de reducerea inegalității și-au ridicat vocile împotriva „multiculturalismului”^{32 33}. S-a sugerat că multiculturalismul a eșuat ca modalitate

de a uni într-o comunitate oamenii de etnii diferite. Însă în acest mod, respingând o anumită formă de multiculturalism, ei au promovat, conștient sau nu, perpetuarea monoculturalismului și discriminarea instituțională pe care o generează acesta.

Indexul ajută școlile să dezvolte multiculturi deschise și complexe, susținute de elaborarea politicilor de combatere a discriminării. Aceste politici ar putea merge și mai departe, dar toate se bazează pe și se informează din instrumente guvernamentale precum *Legea privind egalitatea* (2010). Cerințele de acest fel trebuie proiectate în contextul unei școli care răspunde cu determinare la diversitatea valorificată a tuturor membrilor săi. Politicile de combatere a discriminării ar fi apoi puse în aplicare pentru promovarea valorilor comune în cadrul școlii, și nu pentru a se conforma legislației, pur și simplu.

Resurse pentru sprijinirea învățării și participării

Reducerea barierelor la învățare și participare presupune mobilizarea resurselor. Atunci când valorile sunt clar definite și împărtășite de către comunitățile din școală, ele devin o resursă importantă. Se creează o direcție comună de dezvoltare, sunt modelate decizii care ajută la rezolvarea conflictelor. Valorile incluzive îi motivează constant pe copii și pe adulți să promoveze participarea la învățare și la viața școlii în sens larg. În mod similar, unificarea unor intervenții principale în cadrul școlii, fapt care presupune existența unor programe cu o varietate de titluri în contextul unei abordări unice de dezvoltare, devine o resursă datorită creșterii clarității și a coerenței. La fel ca și în cazul barierelor, resursele pot fi găsite în fiecare aspect al unei școli: în culturi, politici și practici; în clădiri, echipamentul din sălile de clasă, cărți, calculatoare; în personalul didactic și nedidactic, în copii și tineri, în părinți/îngrijitori, în comunități și membrii consiliului administrativ.

Întotdeauna există mai multe resurse pentru a sprijini învățarea și participarea decât se utilizează la un moment dat. În oricare școală există o multitudine de cunoștințe referitor la ceea ce împiedică învățarea și participarea copiilor. Unul din scopurile principale ale *Indexului* este de a ajuta

³² Alibhai-Brown. Y (2000) After multi-culturalism, London, Foreign Policy Centre.

³³ Phillips. T (2004) Guardian, May 28th, 2004

școlile să pornească de la aceste cunoștințe drept sursă de informație pentru dezvoltare. Ideea că diversitatea poate fi o resursă pentru învățare trece ca un fir roșu prin indicatorii ce țin de colaborarea dintre și printre copii și adulți. Se pare că resursele proprii ale copiilor, derivate din capacitatea lor de a-și conduce procesul de învățare și de joacă și de a se susține reciproc la joacă, învățare și participare, sunt exploatate mult prea puțin, la fel ca și potențialul personalului de a se sprijini reciproc în procesul dezvoltării individuale.

Propunerile pentru un curriculum restructurat, bazat pe principii incluzive conectează fiecare arie curriculară la nivel local și global, ceea ce motivează școlile să se folosească de resursele locale pentru a sprijini curriculumul. Întrucât noul curriculum se referă direct la viața copiilor și viața oamenilor din comunitățile lor, se elucidează modul în care mediul uman și fizic local devine o resursă pentru curriculum. Într-o sală de clasă poate încăpea întreaga localitate și chiar întreaga lume.

Susținerea diversității

Când se consideră că dificultățile educaționale derivă din „cerințele educaționale speciale” ale copiilor și tinerilor, poate părea firesc să ne așteptăm ca susținerea să se materializeze prin niște persoane suplimentare, care să lucreze cu anumiți copii pentru a-i ajuta să-și depășească problemele. Noi am adoptat însă o concepție

mult mai largă a „susținerii”, care *reprezintă toate activitățile ce sporesc capacitatea unei școli de a răspunde la diversitatea copiilor și a tinerilor în moduri care îi apreciază pe toți egal.* În acest fel, eforturile depuse pentru a descoperi și a reduce barierele la învățare și participare, precum și mobilizarea de resurse sunt activități de sprijin.

Întrucât, conform definiției noastre, dezvoltarea incluzivă a predării și învățării este o activitate de susținere, această susținere îi include pe toți membrii personalului, toți copiii și familiile lor. Când activitățile de învățare sunt concepute pentru a promova participarea tuturor copiilor, cerința pentru sprijin individual este redusă. Profesorii oferă suport atunci când planifică lecțiile, gândindu-se la toți copiii, recunoscând nivelurile lor diferite, interesele, experiența și stilurile de învățare. Copiii oferă suport atunci când se ajută reciproc. Poți șede cu un copil care se silește să înțeleagă terminologia la o lecție despre biodiversitate sau poți planifica lecția astfel încât ea să pornească de la o experiență comună pentru toți copiii, să extindă învățarea pentru toți și să folosească un limbaj accesibil. Activitățile sunt echivalente. Sprijinul individual acordat copiilor ar trebui să fie oferit întotdeauna cu intenția de a încuraja o mai mare independență: pentru sporirea capacității copilului de a învăța și a capacității adulților și a copiilor de a-l include în activitățile lor de învățare.

Activitate în timpul liber

Materialele pentru analiză

Dezvoltarea unei școli în baza unui cadru de valori, adică prin identificarea barierelor, a resurselor și a oportunităților de sprijin, se poate face mai mult sau mai puțin sistematic. Această dezvoltare poate include persoane, grupuri sau școli întregi. Dimensiunile, secțiunile, indicatorii, întrebările și chestionarele din *Index* oferă un cadru viitor care poate contribui la un dialog amplu despre ceea ce adulții și copiii vor să facă în continuare în procesul de dezvoltare a școlii lor. De asemenea, aceste materiale pot fi folosite în mod sistematic pentru a revizui cadrul, a elabora un plan de dezvoltare incluzivă și a-l implementa. Dacă nu ați făcut deja acest lucru, ar putea fi o idee să răfoiți lista de indicatori din Partea 1 și indicatorii cu întrebări din Partea 4, observând modul în care aceștia sunt structurați și modul în care ei servesc drept rubrici pentru întrebările care le conferă un sens.

Dimensiunile și secțiunile

Analiza mediului educațional cu ajutorul materialelor *Indexului* explorează posibilitățile de dezvoltare de-a lungul a trei dimensiuni interconectate: **crearea culturilor incluzive**, **elaborarea politicilor incluzive** și **dezvoltarea**

practicilor incluzive. Figura 13 repetă triunghiul din prezentarea generală, care ilustrează modul în care dimensiunile sunt conectate între ele, iar în Figura 14 de la pagina următoare veți găsi rezumat conținutul fiecărei dimensiuni.

Experiența de utilizare a *Indexului* în multe școli din multe țări confirmă că aceste dimensiuni sunt, în general, văzute ca fiind importante pentru structurarea dezvoltării școlare. Ele pot fi considerate ca parte a unei teorii de dezvoltare școlară. Deși fiecare reprezintă un domeniu important pentru concentrarea efortului de dezvoltare, ele se suprapun ocazional. Numai din experiența practică putem determina influența culturilor și a politicilor. La fel cum detectăm valorile prin observarea acțiunilor, tot așa vom înțelege natura politicilor, observând tentativele de a influența practica. Simplul fapt de a scrie cuvântul „Politică” pe coperta unui document nu-l face pe acesta o politică, dacă el nu reprezintă și o intenție clară de a reglementa practica. Fără o strategie de implementare, un așa-numit document de politică devine pur și simplu un instrument retoric, bun doar de impresionat inspectorii și oaspeții.

FIGURA 13. Indexul pentru incluziune

Dimensiunile de dezvoltare a școlii

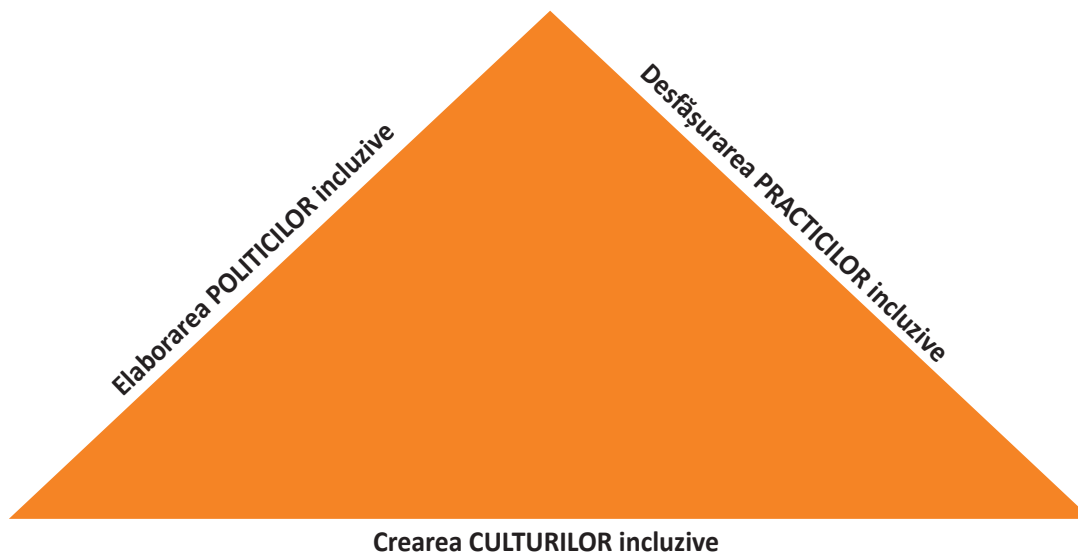

FIGURA 14. Dimensiunile *Indexului*

Dimensiunea A: Crearea culturilor incluzive

Această dimensiune se referă la crearea unei comunități protejate, primitoare, care acceptă, colaborează, stimulează, în care toți sunt apreciați. Se elaborează valorile incluzive comune, care apoi sunt comunicate întregului personal, copiilor și familiilor acestora, consiliului administrativ, comunităților din jur și tuturilor celorlalți care lucrează la școală și colaborează cu ea. Valorile culturilor incluzive ghidează deciziile cu privire la politicile și practicile de moment, pentru a garanta că dezvoltarea este coerentă și continuă. Integrarea schimbării și în cadrul culturilor școlare asigură că aceasta este integrată în identitatea adulților și a copiilor și este transmisă nou-veniților.

Dimensiunea B: Elaborarea politicilor incluzive

Această dimensiune asigură că incluziunea pătrunde în toate planurile legate de școală și îi implică pe toți. Politicile încurajează participarea copiilor și a personalului din momentul intrării în școală. Școala este încurajată să încorporeze toți copiii din localitate și să minimizeze presiunile de excludere. Politicile de susținere includ toate activitățile care sporesc capacitatea unui cadru de a răspunde la diversitatea celor care fac parte din el, într-o manieră care îi apreciază pe toți în mod egal. Toate formele de sprijin sunt unificate într-un cadru comun, menit să asigure participarea tuturilor și dezvoltarea școlii ca un tot întreg.

Dimensiunea C: Dezvoltarea practicilor incluzive

Această dimensiune se referă la dezvoltarea a ceea ce se predă și se învață și la modul în care are loc predarea și învățarea, astfel încât să se reflecte valorile și politicile incluzive. Implicațiile valorilor incluzive pentru structurarea conținutului activităților de învățare sunt prezentate în secțiunea „Elaborarea unor curricula pentru toți” (a se vedea paginile 138-202). Învățarea este conectată la experiență, la nivel local și global, precum și la drepturi, și cuprinde problemele legate de durabilitate. Învățarea este dirijată astfel încât activitățile de predare și învățare să răspundă la diversitatea tinerilor din cadrul școlii. Copiii sunt încurajați să fie activi, reflexivi, critici și sunt văzuți ca o resursă pentru învățare reciprocă. Adulții lucrează împreună și astfel își asumă cu toții responsabilitatea pentru învățarea tuturilor copiilor.

Importanța culturilor

Am plasat culturile de-a lungul bazei triunghiului, subliniind semnificația lor. Politicile și practicile se vor dovedi durabile numai dacă vor reuși să transforme culturile unei școli. Însă permanența relativă a culturilor face dezvoltarea comunităților, a instituțiilor și a sistemelor și posibilă, și dificilă în același timp, căci anume prin intermediul culturilor schimbarea poate fi nu numai susținută, ci și respinsă.

Culturile sunt moduri de viață relativ permanente, care creează comunități și sunt, la rândul lor, construite de către comunitățile de oameni. Culturile sunt stabilite și exprimate prin limbă și valori, prin folclor, istorie, cunoștințe, abilități, credințe, texte, artă, artefacte, reguli formale și informale, ritualuri, sisteme și instituții. Culturile pot conferi, consolida sau contesta diferențele de autoritate. Ele instaurează o idee colectivă despre cum se fac sau ar trebui făcute

lucrurile. Ele contribuie la formarea de identități, astfel încât oamenii se percep prin intermediul activității de grup. Identificarea cu activitățile unui grup oferă un motiv pentru a le arăta nou-veniților modurile de funcționare a grupului. Ca și identitățile, culturile sunt formate din mai multe influențe care interacționează între ele, ceea ce le face complexe. Ele reflectă influențele diferite și similare asupra oamenilor și astfel, de regulă, încorporează rețele de subculturi suprapuse. Noi utilizăm termenul *culturi* pentru a exprima această pluralitate. În general, evităm termenii *etos* sau *climat instituțional*, care riscă să reprezinte o imagine limitată a școlii, una mai curând promovată de către managerii instituției, decât oglindind experiența comună pentru toți.

Culturile presupun norme explicite sau implicite pentru identificarea vizitatorilor și a străinilor și reacția la ei. Culturile incluzive încurajează recunoașterea faptului că diverse moduri de viață

și forme de identitate pot coexista, iar comunicarea dintre ele ne îmbogățește și cere ca diferențele de putere să fie puse deoparte. Dacă se exclud flexibilitatea și varierea activităților, orice modificare poate fi resimțită ca o pierdere a identității de către membrii comunității, care îi vor opune rezistență. Culturile incluzive, împletite împreună prin valori comune, sunt primitoare pentru noii membri și, prin urmare, sunt mereu gata de schimbare.

Fiecare dimensiune este împărțită în două secțiuni, așa cum am arătat în *Cadrul de planificare* din Figura 15 de la pagina următoare și pagina 206. Cadrul poate oferi o imagine de ansamblu asupra unui plan de dezvoltare școlară. Școlile ar putea analiza ceea ce planifică să schimbe în cadrul fiecărei secțiuni, pentru a dezvolta școala ca un tot întreg.

Indicatorii și întrebările

Indicatorii și întrebările ocupă majoritatea paginilor din Partea 4 a *Indexului* și sunt răspunsul nostru la întrebarea: „Ce presupun valorile incluzive pentru activitățile legate de toate aspectele școlii?” Indicatorii sunt aspirații propuse pentru dezvoltare. Fiecare secțiune conține până la 14 indicatori. Aceștia pot fi folosiți pentru a revizui aranjamentele existente, în scopul stabilirii priorităților de dezvoltare. Indicatorii reprezintă rubrici concepute pentru a captura un posibil obiectiv important pentru o școală ce a decis să se dezvolte incluziv. Uneori importanța unei probleme, cum ar fi etnia sau dizabilitatea, este reflectată prin faptul că ea transpare ca un întreg prin mai mulți indicatori, în loc să primească un indicator propriu, aparte. Problemele legate de gen își au propriul indicator, dar reapar și în multe alte locuri. Modul în care problemele impregnează întrebările limitează măsura în care prioritățile de dezvoltare pot fi determinate prin concentrarea asupra indicatorilor.

Întrebările definesc sensul indicatorilor. Ele stimulează examinarea indicatorilor sub aspecte diferite și ne ajută să ne sistematizăm cunoștințele despre școală. Întrebările intensifică investigarea situației actuale în școală, oferă idei suplimentare pentru activitățile de dezvoltare și servesc drept criterii pentru evaluarea progresului. De multe ori, oamenii încep să înțeleagă valoarea practică a *Indexului* anume după ce lucrează cu întrebările. Unele școli care utilizează *Indexul* demarează lucrul prin conversații în jurul unui număr foarte mic de

întrebări, alese de un grup de colegi care lucrează împreună. Indicatorii și întrebările se pot folosi pentru a iniția dialoguri despre valori și despre legătura dintre valori și acțiuni.

La sfârșitul fiecărui set de întrebări sunteți invitați să adăugați întrebări suplimentare. În acest fel, adulții și copiii din fiecare școală își pot elabora propria versiune a *Indexului*, adaptând și schimbând întrebările existente și adăugând propriile întrebări.

Unii indicatori și întrebări se referă la materii de care școlile sunt responsabile împreună cu autoritățile locale – accesul la clădirile școlare, certificarea „cerințelor educaționale speciale” și politicile de admitere. Sperăm că școlile și autoritățile locale vor colabora eficient pentru a produce planuri de construcție, proceduri de pregătire a certificatelor și politici de admitere care să încurajeze participarea la nivel egal a tuturor elevilor din circumscripția școlii.

În unele școli, personalul și membrii consiliului administrativ ar putea decide că, la moment, nu doresc să lucreze cu anumiți indicatori sau că aceștia nu-i orientează într-o direcție unde își doresc să meargă. Este de așteptat ca școlile să răspundă în moduri diferite și să-și ajusteze materialele la propriile cerințe. Însă nu acceptați adaptarea materialului doar din cauza că un indicator sau o întrebare reprezintă o provocare incomodă.

În alte școli, unii indicatori și întrebări nu se pot aplica din cauza caracterului specific al școlii. Școlile cu copii de același sex și multe școli religioase nici nu își propun să includă toți elevii din localitatea lor. Cu toate acestea, se constată frecvent că personalul din astfel de școli ar dori să planifice o dezvoltare incluzivă a școlii. Indicatorii și întrebările pot fi adaptate pentru a se potrivi scopurilor lor. Aceste școli sunt obligate să îndeplinească aceleași cerințe privind transformarea incluzivă – de exemplu, conform Curriculumului Național sau conform legislației care ține de persoanele cu dizabilități, etnia și egalitatea de gen – ca și alte școli. Când *Indexul* fusese publicat pentru prima dată, nu s-a anticipat că va fi folosit pentru a declanșa dezvoltarea școlilor speciale. *Indexul* declară fără echivoc că încurajează școlile să includă toți copiii din localitățile/ circumscripțiile lor. Totuși mai multe școli speciale l-au utilizat pentru a elimina restricțiile privind participarea copiilor și a personalului în cadrul lor.

FIGURA 15. Cadrul de planificare

Crearea culturilor incluzive	
Consolidarea comunității	Stabilirea valorilor incluzive
Elaborarea politicilor incluzive	
Dezvoltarea școlii pentru toți	Organizarea suportului pentru diversitate
Dezvoltarea practicilor incluzive	
Elaborarea unor curricula pentru toți	Dirijarea învățării

Chestionarele

În Partea 5 a *Indexului* se află patru chestionare, care pot fi folosite pentru a stimula dialogul și exprimarea inițială a opiniilor privind prioritățile de dezvoltare, lansate de către copii, părinți/îngrijitori, membrii consiliului administrativ și personalul școlii. Primul chestionar se bazează pe indicatori și este potrivit pentru orice persoană care are legătură cu școala. El trebuie aplicat împreună cu întrebările din *Index*, pentru a permite explorarea semnificației fiecărui indicator aparte. Celelalte trei chestionare sunt pentru părinți și copii. Asemeni indicatorilor și întrebărilor, ele au fost compuse cu gândul la ce va însemna cadrul de valori al *Indexului* pentru natura școlilor. Când lucrăm la această sarcină, chestionarele au crescut repede în dimensiuni și am fost nevoiți să le reducem. Ne-am simțit încurajați de modul în care cadrul de valori a fost transpus în astfel de declarații practice. Școlile ar putea dori să le reducă și mai mult sau să le adapteze altfel pentru propriile lor scopuri.

Utilizarea materialelor

Utilizarea chestionarelor este discutată în continuare în următoarea parte a *Indexului*, unde se descrie modul în care *Indexul* poate fi folosit în procesele participative. *Am subliniat faptul că nu există modalități corecte și greșite de utilizare a materialelor.* Dezvoltarea incluzivă a școlilor poate fi declanșată de: lucrul cu valorile; sesizarea importanței de a integra inițiativele suprapuse; dubiile privind curricula planificate și experimentate; folosirea conceptelor de „bariere în învățare și participare”, „resurse pentru a sprijini învățarea și participarea” și „sprijin” pentru a schimba modul în care sunt considerate dificultățile educaționale; edificarea pe rolul culturilor în susținerea și respingerea schimbărilor. Toate aceste activități pot fi efectuate separat. Dar anume aceste probleme au determinat elaborarea indicatorilor și a întrebărilor *Indexului*. De aceea au fost reunite la implementarea materialelor de revizuire, pentru a permite o explorare minuțioasă a ceea ce se întâmplă la școală și ce ar putea fi modificat în scopul promovării dezvoltării incluzive.

3 Folosirea *Indexului* în acțiune

Cadrul didactic de sprijin acordă asistență unui grup de copii

Folosirea *Indexului* în acțiune

Dacă până la acest moment ați citit despre incluziune, v-ați gândit la ea și ați reflectat asupra acțiunilor pe care le-ați putea întreprinde, atunci sunteți deja implicat în dezvoltarea incluzivă. Contribuția *Indexului* la dezvoltarea unei școli sau a oricărui alt cadru începe cu prima lectură a materialelor. În Partea 3 a *Indexului* vă propunem câteva modalități de lucru cu ele. Înțelegem că modul în care veți utiliza materialele va depinde de timpul pe care îl aveți la dispoziție și de posibilitatea de a-i influența pe alții și că s-ar putea să vă găsiți un mod propriu, mai bun, pentru a activa în contextul dvs.

În această secțiune am consolidat ideea că folosirea indicatorilor și a întrebărilor poate contribui la punerea valorilor incluzive în acțiune, la reducerea barierelor, la mobilizarea resurselor și integrarea inițiativelor. Am descris aici modul în care incluziunea în școli poate fi sprijinită prin suprapunerea fazelor și a seturilor de sarcini din cadrul lor. Toți cei care utilizează *Indexul* pot îndeplini unele din aceste sarcini. Am conceput încurajarea de a vă implica în dialogurile despre valori ca pe un pe fir roșu care trece prin toate fazele.

Avem obiectivul ca adulții și copiii din școli să adopte, cu ajutorul *Indexului*, un angajament comun de a pune valorile incluzive în acțiune, printr-un plan de dezvoltare școlară incluzivă și prin procesele de colaborare în cursul implementării acestuia. Descriem cum pot fi utilizate materialele *Indexului* pentru a atinge acest obiectiv, în timp ce planificarea va rămâne flexibilă și legată de oportunități. În cazul când utilizarea *Indexului* este mai fragmentară, concentrându-se pe un anumit aspect al unei școli sau chiar pe munca unui singur profesor, ea ar putea totuși contribui la dialoguri care eventual vor duce la răspândirea mai largă și mai profundă a incluziunii într-o instituție. Dar indiferent de modul în care este utilizat *Indexul*, scopul ar trebui să fie de a susține dezvoltarea incluzivă, și nu de a finaliza un proiect cu ajutorul materialelor noastre.

Căile spre incluziune	51
Faza 1: Lansarea procesului	54
Faza 2: Colectarea de informație	62
Faza 3: Elaborarea unui plan	67
Faza 4: Acțiunea	68
Faza 5: Evaluarea dezvoltării	71

Căile spre incluziune

În Partea 2 am discutat o serie de modalități pentru abordarea dezvoltării incluzive, care pot fi integrate într-o „abordare unică” cu ajutorul *Indexului*.

Indicatorii și întrebările *Indexului* au fost derivate din răspunsurile minuțios gândite la trei întrebări conectate între ele:

- Care sunt implicațiile valorilor incluzive pentru acțiunea în toate aspectele și domeniile de activitate a unei școli?
- Cum putem unifica abordările de principiu față de dezvoltarea educației?
- Cum putem elimina barierele în învățare și participare și mobiliza resursele pentru a sprijini învățarea și participarea tuturor?

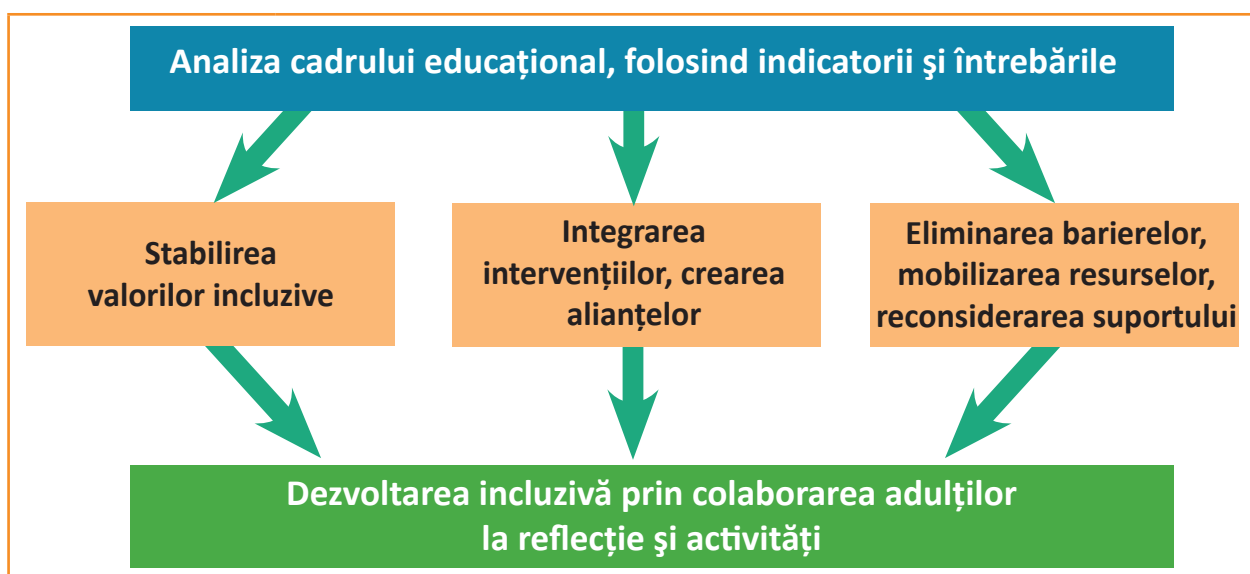
Dat fiind faptul că au fost elaborați pornind de la aceste întrebări, indicatorii și întrebările *Indexului* promovează dezvoltarea incluziunii în aceste trei moduri, cum arată Figura 16. Vedeți în diagramă cum dezvoltarea incluzivă poate porni de la intenția de a pune în acțiune valorile, dorința de a forma alianțe între principalele abordări ale dezvoltării și năzuința de a minimiza barierele și a mobiliza resursele; dacă adăugăm examinarea indicatorilor și a întrebărilor *Indexului*, cele trei abordări primesc un sprijin suplimentar.

Sperăm că indicatorii și multitudinea de întrebări pe care le-am conectat la aceștia vor deveni o nouă sursă de suport durabil pentru participarea adulților și a copiilor în educație, încurajând lectura critică și determinându-i pe oameni să se gândească la întrebări care nouă nu ne-au trecut prin minte. Așadar, revenind la lista de indicatori de la paginile 12-15 sau la chestionarul indicatorilor de la paginile 207-209 și apoi începând a conecta indicatorii la întrebări, veți ajunge direct în inima *Indexului*. Un sfat venit de la coordonatorul testării proiectului în baza acestei ediții a *Indexului*, adresat unui director de școală care nu reușea să ajungă la prima întrunire de organizare a testării în regiune, reiterează acest punct (a se vedea *Relatarea nr.1* despre *Index* de la pagina următoare).

Am inclus în Partea 3 un număr de relatări din experiența celor care au folosit *Indexul*. Ca și oricare alte informații din această carte, aceste relatări se află aici pentru a stimula ideile, și nu pentru că ele ar reprezenta practica perfectă.

Procesul *Indexului* poate fi descris ca un ciclu de dezvoltare școlară, cum se arată în Figura 17, deși aceasta poate face dezvoltarea să arate mai

FIGURA 16. Sprijinirea dezvoltării incluzive prin *Indexul* pentru incluziune

sistematică decât este, în general, în orice școală reală. În practică, fazele se suprapun și nu reprezintă perioade de timp total distincte. În școlile în continuă dezvoltare, activitățile prevăzute la fiecare fază pot avea loc simultan. Faza 1 se referă la un grup de planificare, care învață cum se lucrează cu *Indexul*. Activitatea grupului poate și să nu se integreze imediat

în ciclul ordinar de planificare a dezvoltării școlare, însă este important ca membrii săi să elaboreze o strategie pentru aceasta, dacă își doresc ca eforturile lor de dezvoltare să fie durabile. În continuare, am împărțit fiecare fază într-un set de sarcini, așa cum este arătat în Figura 18, și în partea rămasă a acestei secțiuni a *Indexului* ne ocupăm de elaborarea lor.

Relatarea nr.1 despre *Index*

Scrisoare către un director de școală

Dacă nu citiți nimic altceva, paginile 207-209 (chestionarul referitor la indicatori) merită a fi fotocopyate și puse pe un panou de informare. Spun aceasta pentru că, în esență, aceste două pagini acoperă tot ce conține *Indexul*. Dacă aș fi director de școală, aș consulta aceste pagini în legătură cu orice temă privind dezvoltarea școlii în ansamblu. *Indexul* este împărțit în 3 dimensiuni (culturi, politici și practici). În opinia mea, cele mai multe lucruri sunt reglementate de acestea. Dacă vă uitați la ultima secțiune (Dirijarea învățării), rândul al treilea de jos spune: "Copiii sunt încurajați să fie gânditori, critici și încrezători." Acum întoarceți-vă la pagina 189 și veți găsi un set de întrebări detaliate care se referă la modul cum ar arăta aceasta. Aceste întrebări pot fi utilizate pentru focus-grupuri cu personalul, autoevaluare sau chiar pentru monitorizarea echipei de conducere. Și aceasta este doar una dintre rubrici! Structura rămâne aceeași pentru fiecare rubrică. Găsiți întrebări referitoare la titlurile rubricilor, uitându-vă la începutul cărții. Esența *Indexului* este că puteți utiliza unele dintre aceste întrebări, nu în mod necesar toate. Din nou, dacă aș fi director de școală, aș alege poate 5 sau 8 dintre acestea și le-aș include în procedurile mele de monitorizare și audit. Acesta este motivul pentru care aș avea paginile 207-209 la îndemână, pentru a ști ce este acolo. Pagina 6 și Pagina 11 sunt utile pentru a fi fotocopyate ca un prim rezumat a ceea ce este, de fapt, *Indexul* și ce oferă el. Alți colegi din cadrul proiectului au menționat că au folosit aceste pagini pentru a le înmâna consiliului de administrare, ca un stimul inițial.

Consultant superior,
Consiliul comitatului Norfolk

FIGURA 17. Un proces al *Indexului* / un ciclu de planificare a dezvoltării

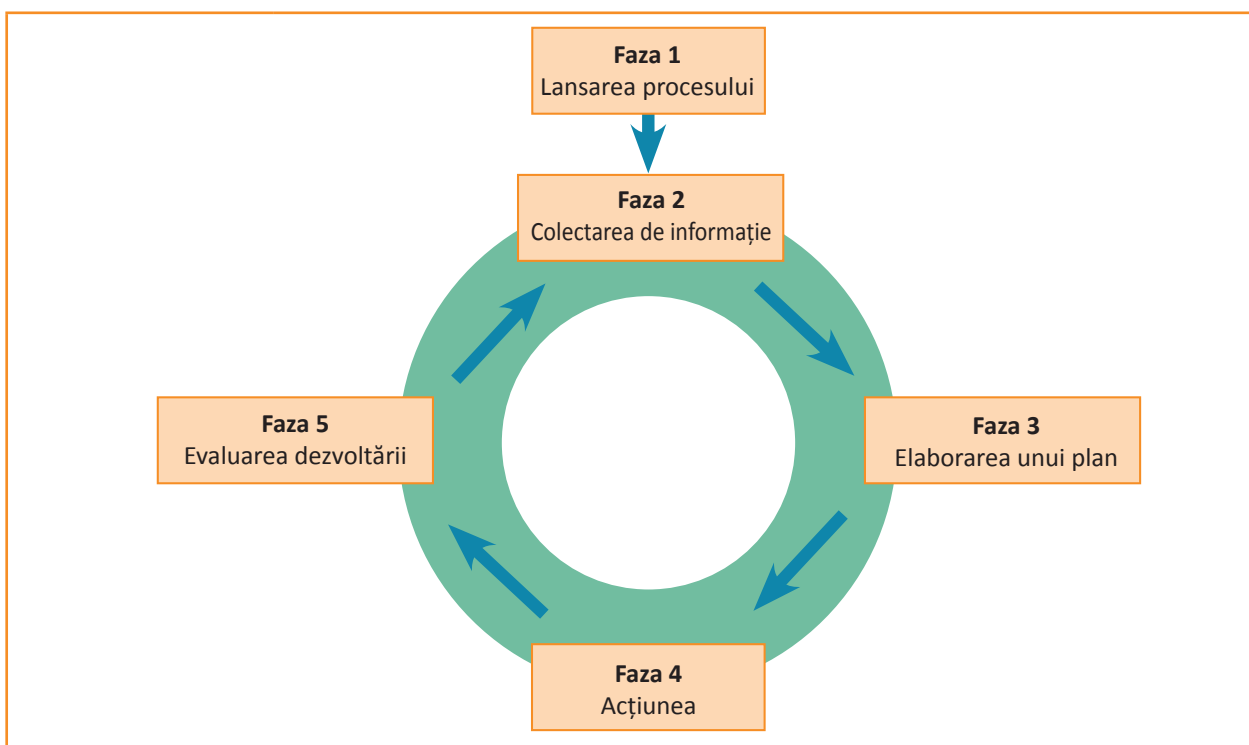

FIGURA 18. Fazele *Indexului* pentru dezvoltare

Faza 1: Lansarea procesului

- Începeți de unde și cum puteți
- Creați un grup de planificare
- Găsiți sprijin
- Lucrați incluziv
- Găsiți un loc pentru dvs.
- Duceți evidența
- Utilizați indicatorii și întrebările
- Participați la dialoguri despre valori
- Elaborați un limbaj comun: incluziune, bariere, resurse și suport pentru diversitate
- Analizați schimbarea și dezvoltarea în școală
- Examinați posibilitatea de a integra intervențiile
- Explorați cadrul de planificare
- Abordați barierele în folosirea *Indexului*

Faza 2: Colectarea de informație

- Măriți gradul de conștientizare
- Explorați ideile personalului și ale consiliului administrativ
- Explorați ideile copiilor
- Explorați ideile părinților/îngrijitorilor și ale membrilor comunităților locale
- Decideți împreună asupra priorităților pentru dezvoltare
- Integrați consultările în viața de zi cu zi

Faza 3: Elaborarea unui plan

- Treceți în revistă prioritățile
- Includeți prioritățile în planul de dezvoltare

Faza 4: Acțiunea

- Implementați prioritățile în practică
- Susțineți dezvoltarea

Faza 5: Evaluarea dezvoltării

- Treceți în revistă și sărbătoriți progresul
- Reflectați asupra lucrului cu *Indexul*
- Gândiți-vă la pașii următori.

Faza 1: Lansarea procesului

Începeți de unde și cum puteți

Mii de oameni au folosit edițiile anterioare ale *Indexului*, așa că noi știm cât de diferit l-au folosit. Ca și orice altă carte, este utilizată ca o sursă de idei, pentru a le preda și a-i învăța pe elevi, precum și în lucrul cu adulții, într-o gamă diversă de cadre și medii comunitare.

În această parte a *Indexului* vom discuta despre modul în care el poate contribui la dezvoltarea școlii. Acest proces poate să nu fie neapărat inițiat de cadrele didactice. Inițiativa ar putea veni de la părinți/îngrijitori, consiliul administrativ, dar și de la copii sau consiliul școlar al tinerilor. Relatarea 2 despre *Index* reprezintă raportul despre prima ședință a unei profesoare care îndeplinește funcția de coordonator pentru incluziune, desemnată fiind de școala ei pentru a lucra cu versiunea preliminară a acestei ediții a *Indexului*. Anterior, am fi considerat că grupul descris în raport întâmpină dificultăți, încercând să înceapă a lucra cu *Indexul*. Cu timpul am învățat că, deoarece dă startul acțiunilor viitoare, este o întrunire perfectă. O ședință în cadrul căreia are loc un anumit dialog constituie deja o realizare și poate lăsa o impresie de durată.

Creați un grup de planificare

Cu toate acestea, așa cum se vede din raportul profesoarei, unul din scopurile lucrului cu *Indexul* este să se pună la punct o abordare unitară și incluzivă față de activitățile de dezvoltare școlară. În cadrul ședințelor viitoare ale grupului s-ar putea elabora o strategie pentru aceasta. Adăugarea unui grup în plus, care se întrunește în școală paralel cu activitățile obișnuite de trecere în revistă și de dezvoltare, solicită suplimentar ore de lucru ale personalului. Situația provoacă întrebări privind coerența activităților școlii și durabilitatea schimbărilor făcute.

Uneori lucrul cu *Indexul* este inițiat de membrii unei echipe (deja constituite) existente de planificare a dezvoltării școlare. Oricum ar începe, ar putea fi nevoie să lărgiți grupul, pentru a include pe cineva din cadre didactice și nedidactice, părinți, copii, tineri

și membrii consiliului administrativ. Este important ca grupul să reflecte componența de gen și etnică a școlii. Pe măsură ce lucrul progresează, pot fi cooptate persoane noi.

Într-o școală secundară mare, fiecare catedră ar putea avea propriul său grup de planificare, conectat cu grupul central. Materialele *Indexului* trebuie să le fie accesibile tuturor membrilor grupului. Școlile sunt încurajate să facă fotocopieze oricare dintre materiale pentru uz școlar; acestea pot fi, de asemenea, puse în circulație în format electronic, utilizând CD-ul din cartea de față.

Găsiți suport

Școlile constată, de obicei, că este util a avea sprijinul cuiva cu experiența de introducere a *Indexului* în școli. Adesea *Indexul* începe să fie utilizat în cursul negocierilor cu o astfel de persoană. Un susținător din afara școlii vă poate ajuta să alegeți modul optim pentru a pune lucrurile în mișcare și a implica în acest proces angajații școlii și alte persoane. El vă poate ajuta să facilitați accesul la materiale, să înlăturați temerile legate de asumarea unor sarcini noi mai vaste. Este important totuși ca un susținător extern al *Indexului* să încurajeze personalul, copiii și părinții/îngrijitorii să-și asume lucrul realizat, sporind senzația că ei au un anumit control asupra dezvoltării școlii.

Unii au găsit, de asemenea, că este util să includă în grupul de planificare un "prieten critic". Acesta poate fi cineva din afara școlii, care cunoaște bine școala și este de ajutor, însă e capabil să pună întrebări provocatoare. Ar putea fi cineva capabil să vă ajute cu investigații detaliate privind școala și colectarea și analiza opiniilor personalului, ale consiliului administrativ, ale părinților/îngrijitorilor și ale copiilor. Printre persoanele care au fost rugate să îndeplinească rolul de prieten critic se numără cadre didactice din alte școli, consilieri educaționali, membri ai administrației, psihologi școlari și cadre universitare. O școală primară și una secundară au ales să se folosească de oportunitățile oferite de *Index* pentru a stabili legături mai strânse între ele: metodistul din fiecare școală a servit drept prieten critic al celuilalt.

Cu toate acestea, oricine vine din afara școlii va trebui să se implice în observarea din interior a procesului pentru o perioadă considerabilă, până la final, și este mai bine pentru membrii grupului de planificare să devină prieteni critici unul pentru celălalt, decât să ia drept prieten critic pe cineva care nu se poate angaja să participe constant la o serie de ședințe timp de aproximativ un an. Toți membrii grupului pot fi dispuși să-și provoace ușor colegii, cerându-le să aducă dovezi în sprijinul opiniilor și concluziilor ce țin de școală.

Lucrați incluziv

A deveni prieteni critici unii pentru alții, a trece de la discuții la dialog constituie un proces incluziv. Grupul de planificare trebuie să fie un model pentru practica incluzivă în cadrul școlii, funcționând în colaborare, asigurându-se că toată lumea este ascultată cu atenție, indiferent de sex, trecut sau statut, și că nimeni nu monopolizează interacțiunea.

Relatarea nr. 2 despre Index

Cum am profitat de oportunitatea de a demara procesul la Winterburn High School

Prima întrunire a fost uimitoare. Am fost flexibilă referitor la persoanele invitate. Superiorul meu era acolo, reprezentând echipa de conducere. Am chemat un copil cu certificat de nevoi educaționale speciale, care avea îngrijitor. Am invitat o fetiță asiatică, apreciată ca fiind „supradotată și talentată”, părintele unor băiețândri sportivi, un membru al consiliului administrativ care se ocupă de orientarea profesională și altul care e responsabil de protecția copilului și face parte din personalul nostru de conducere. Am invitat profesorii care erau liberi la acel moment.

Am vrut ca întâlnirea să fie informală, așa că am oferit băuturi răcoritoare – este uimitor ce poți realiza cu un pachet de fursecuri și o pungă de struguri. Eu am făcut o introducere simplă și am folosit ideea observată la lansarea proiectului în regiunea noastră: câte trei, persoanele își spun reciproc două adevăruri și o minciună despre ei înșiși, pentru a sparge gheața, doar pentru a-i face pe toți să vorbească. I-am făcut să-și împărtășească ideile despre incluziune – și am avut un consens că aceasta înseamnă „a implica pe toată lumea”.

Atunci când discutăm despre bariere, copiii au spus că nu este corect ca elevilor clasei absolvente să li se ierte comportamente care nu sunt tolerate în clasele mai mici. Părinții și profesorii au fost de acord. De asemenea, a fost remarcabil faptul că profesorii, părinții și elevii au venit cu aceleași probleme referitoare la comunicare. Când un elev este alungat de la lecție, ar putea dura o săptămână până scrisoarea din partea școlii ajunge la părinți prin poștă. Școala trecuse la un sistem de economie a hârtiei, ceea ce presupunea că părinții au acces la Internet, în timp ce mulți dintre ei nu au calculatoare acasă. Deși la școală erau disponibile niște calculatoare, ei nu se simțeau suficient de abili ca să le folosească. Chiar în timpul ședințelor cu părinții, acestora nu li se dădea nimic în scris despre copiii lor – administrația se aștepta ca ei să consulte informația pe web de la domiciliu. A fost abordată și problema fumatului. O parte din personalul cantinei școlare merge să fumeze în același loc cu elevii clasei absolvente.

Au fost menționate atât aspectele pozitive, cât și cele negative. În privința problemelor legate de cerințele educaționale speciale s-a stabilit că comunicarea este bună, iar consiliile elevilor și consiliul școlii prosperă. S-a decis că școala posedă o mulțime de resurse bune, însă acestea sunt foarte solicitate, deoarece școala se extinde, fiind populară.

Am convenit să ne întâlnim o dată la jumătate de semestru pentru a duce lucrurile mai departe. Ei au conștientizat că acesta a fost doar un început și că lucrul cu Indexul va presupune schimbări mai profunde, în urma unei examinări mai detaliate a materialelor. I-am arătat Indexul persoanei care se ocupă de rapoartele de autoevaluare a școlii și ea a spus că acesta este un instrument de autoevaluare foarte bun. Indexul ne-a oferit posibilitatea să ne îndepărtăm de modalitatea „de sus în jos”, stipulată în Planul de Dezvoltare a Școlii. Indexul este opusul. Nu ne-am fi descurcat fără sprijinul Indexului. Mai exact, probabil, ar fi fost posibil – ar fi trebuit să fie – însă Indexul ne-a dat un motiv pentru a organiza lucrul în acest fel și mie îmi place.

Coordonatorul pentru incluziune al
Winterburn High School

Membrii grupului trebuie să simtă că pot avea încredere unul în altul și că este posibil să vorbească liber și în siguranță. Fiecare membru al grupului trebuie să-și prezinte opiniile într-un mod care va invita la dialog. Diferențele de opinie ar trebui să fie salutate ca o resursă pentru a propulsa grupul spre idei noi.

Găsiți-vă un loc propriu

Ar putea fi tentant să ne gândim la incluziune și excludere ca fiind lucruri care se întâmplă doar în anumite locuri sau afectează numai anumite persoane. Noi considerăm că incluziunea și excluderea se referă la fel de mult și la adulți, și la copii; la fel de mult și la noi înșine, și la alte persoane; și la fel de mult la activitățile noastre de acasă, cât și la cele de la locul de muncă. Așadar, în scopul promovării incluziunii și reducerii excluderii, trebuie să ne explorăm propriile valori și credințe, prejudecăți, experiențele de întâmpinare a barierelor în învățare și participare, momentele de excludere. Pe măsură ce în cadrul grupului crește nivelul încrederii reciproce, membrii grupului se vor simți mai liberi să recunoască și să exploreze propriile prejudecăți și modul în care acestea le influențează acțiunile.

Activitatea 1: Identificarea cu incluziunea și excluderea

Membrii grupului și-ar putea împărtăși în perechi situații în care s-au simțit apreciați și, viceversa, disprețuiți sau excluși și efectele pe care aceste situații le-au avut asupra emoțiilor, comportamentului și realizărilor lor.

Duceți evidența

Notițele sau o altă formă de documentare a întrunirilor vor fi de neprețuit atunci când veți dori să reflectați asupra progresului înregistrat în ultimele trei luni, șase luni sau un an. Merită să țineți minte

că veți avea nevoie de dovezi ale reușitei pentru a le prezenta altora. Portofoliul poate conține reflecții, întrebări, fotografii, rapoarte asupra ședințelor, date despre alte activități. Pe măsură ce lucrul progresează, câteva persoane ar putea contribui la un jurnal comun. Acesta poate deveni deosebit de important pentru documentarea acțiunilor întreprinse în vederea dezvoltării școlii. Setul de documente poate include descrieri, fotografii și pelicule video care înregistrează practicile, precum și activitatea profesorilor și a copiilor. Aceste documente pot îndemna oamenii la acțiune, oferindu-le o bază comună pentru reflecție.³⁴ Lucrul cu *Indexul* într-o școală poate primi un impuls adăugător, atunci când personalul care studiază pentru un grad didactic sau frecventează cursuri poate utiliza munca realizată în teze și teme pe care le împărtășește ulterior cu colegii.

Utilizați indicatorii și întrebările

Când demarăm prima întrunire, poate fi oportun să ajungem cât mai curând la esența *Indexului*, prezentând indicatorii și întrebările. *Relatarea nr.3* despre *Index* descrie cum directorul adjunct le-a prezentat *Indexul* profesorilor sceptici dintr-o școală secundară mare, în timp ce *Relatarea nr. 4* despre *Index* descrie cum opiniile profesorilor privind incluziunea s-au schimbat rapid, după ce au examinat indicatorii, discutându-și răspunsurile la un chestionar despre indicatorii *Indexului*.

Grupul de coordonare trebuie să se familiarizeze cu indicatorii și cu întrebările. Figura 16 de la pagina 51 rezumă cum, atunci când acestea sunt folosite pentru a studia detaliat culturi, politici și practici școlare, ele încurajează, în același timp, dialoguri despre valori, unifică principalele intervenții, elimină bariere și mobilizează resurse. Am sugerat o serie de activități pentru a facilita acest proces.

³⁴ Aceasta e aproape de ideea de "documentare pedagogică", provenită din practica cu copii mici în Reggio Emilia din Italia, unde a fost popularizată pe parcursul ultimului deceniu. A se vedea: Dahlberg, G., Moss, P. and Pence, A. (2007) *Beyond Quality in Early Childhood Education and Care*, Languages of Evaluation, 2nd edition, Abingdon, Routledge.

Relatarea nr.3 despre *Index***Cum am înfruntat realitatea**

La Școala St. Simon directorului adjunct i-a prezentat personalului *Indexul* în urma unei sesiuni de formare inițială, organizate de APL. A fost format un grup de coordonare, compus din director, directorul adjunct, un profesor, asistenta care oferă proceduri de fizioterapie și alte tipuri de ajutor pentru copii, interpretul în limbajul pentru surzi, un supraveghetor al pauzelor de prânz, care era, de asemenea, și părinte, și portarul, care era și membru al consiliului administrativ. Un coleg de la autoritatea locală pentru educație a fost invitat în calitate de prieten critic. Anterior, școala nu s-a prea angajat în discutarea deschisă a incluziunii, care până atunci se considera că înseamnă că elevii cu „cerințe educaționale speciale” trebuie să învețe împreună cu ceilalți, în sălile de clasă obișnuite. Iată raportul directorului adjunct despre ședința de prezentare a *Indexului*:

„La prima întrunire am explicat... întregul proces... Am făcut un mic exercițiu [cu indicatorii]... Iar apoi am trecut prin întrebări și am vorbit despre ele. Când am început, am declarat cu toții că, fără îndoială, suntem incluzivi, niciodată n-am refuzat să admitem un elev și, în general, am putea enumera o sumedenie de lucruri realizate în acest sens. Dar când am început să analizăm întrebările *Indexului*, ne-am dat seama și de lucrurile pe care nu le-am făcut...”

Activitatea 2: Întrebări preferate

Membrii grupului pot fi rugați să examineze cel puțin unii din indicatorii și întrebările din Partea 4 a *Indexului* înainte de o ședință și să abordeze o întrebare preferată, care, în opinia lor, se referă la o problemă importantă pentru școală. Fiecare persoană își poate prezenta întrebarea, explicând unde în *Index* poate fi găsită aceasta și de ce este importantă. Alternativ, persoana care coordonează grupul poate veni cu trei sau mai multe întrebări selectate din diferite părți ale *Indexului*, care au potențialul de a provoca discuții și a-i motiva pe oameni să exploreze materialele. Unii au descoperit deja că, oricare ar fi întrebarea selectată, discutarea ei va conduce, în general, la analiza principalelor provocări cu care se confruntă școala.

Relatarea nr.4 despre *Index***Transformarea opiniilor referitoare la incluziune**

La Școala Medie Garside, directorul adjunct s-a adresat personalului în cadrul unei ședințe, după ce a lăsat să circule chestionarele. Pentru început, ea a sugerat că procesul *Indexului* ar fi o modalitate de a consolida și promova performanța:

„Am început prin a spune că incluziunea... nu înseamnă... că vrem ca toată lumea să fie fericită tot timpul și nu există reguli pentru nimeni... Am prezentat *Indexul* ca pe o oportunitate pentru noi ca școală de a clarifica lucid la ce nivel ne aflăm ca o comunitate ce facilitează realizările incluzive... Am încheiat prezentarea. Directorul a adăugat și ea un pic și a plecat, lăsând ca totul să se întâmple de la sine. Vă puteți imagina – 140 de persoane în sala de ședințe, discutând aprins referitor la ceea ce urmează să scrie... Dintr-o situație în care incluziunea fusese extrem de marginalizată, ea a devenit un subiect de masă, preocuparea tuturor. Unele persoane au rămas acolo până la ora 17.45, continuând dezbaterile, după ce veniseră la 15.20, deoarece s-a întâmplat ceva care a declanșat o reacție intelectuală ce spunea: ”la stați, păi, de fapt, aceasta ne aparține nouă – este vorba și despre mine, și despre fata de colo [clasificată ca având cerințe educaționale speciale]. Incluziunea se referă, de fapt, la noi toți.”

Activitatea 3: Utilizarea indicatorilor pentru identificarea problemelor

Scopul acestei activități este de a utiliza indicatorii pentru a identifica problemele care ar trebui să fie examinate în continuare. Lista completă a indicatorilor este dată la paginile 12-15. Aceștia pot fi examinați fie în formă de chestionar (a se vedea paginile 207-209), fie prin utilizarea cartelelor cu câte un indicator scris pe fiecare. Participanții pot lucra individual pentru a răspunde la chestionare, apoi își compară răspunsurile cu ale altora în cadrul grupului, având oportunitatea de a discuta divergențele. Alternativ, grupul poate sorta cartelele în patru categorii, în funcție de cât de exact afirmația descrie școala. La fiecare indicator se răspunde în unul din cele patru moduri: „fără îndoială, sunt de acord”, „și sunt, și nu sunt de acord”, „nu sunt de acord” și „am nevoie de mai multă informație”. În cadrul activității de sortare, cartelele trebuie puse în stocuri după aceleași categorii. Opțiunea „am nevoie de mai multă informație” se alege atunci când sensul indicatorului este neclar sau nu sunt disponibile suficiente informații pentru a lua o decizie.

Semnificația fiecărui indicator poate fi clarificată prin găsirea acestuia în Partea 4 și analiza întrebărilor legate de el. La sfârșitul chestionarului există spațiu pentru a menționa trei lucruri care ți-au plăcut și trei priorități de dezvoltare a școlii. Grupului i se va propune să-și împărtășească și să discute prioritățile pentru schimbare.

Activitatea 3 oferă, de asemenea, oportunitatea de a discuta valoarea utilizării chestionarelor. Analiza detaliată a chestionarelor, graficelor, histogramelor și a tabelelor poate necesita timp și riscă să amâne demararea lucrărilor de dezvoltare. Este important să ținem minte că, atunci când aplicăm chestionarele în cursul consultațiilor cu personalul, părinții sau copiii, trebuie comparate prioritățile care formulează ceea ce oamenii consideră că trebuie dezvoltat, și

nu întregul chestionar. Toți indicatorii sunt formulați astfel încât acordul că aceștia se referă la școala în cauză să poată fi privit ca o evaluare pozitivă. Uneori oamenii își reprezintă școala ca fiind mai incluzivă decât este în realitate. Pe măsură ce crește încrederea dintre membrii grupului și ei se simt în stare să fie sinceri unul cu celălalt, se poate crea impresia că incluziunea în școală se diminuează. Acest lucru limitează măsura în care chestionarele *Indexului* pot fi utilizate fără investigații suplimentare pentru a evalua progresul înregistrat în dezvoltarea incluziunii.

Activitatea 4: Răspunsul la Secțiunea C1:

Elaborarea unor curricula pentru toți
Grupul poate examina aparte modul în care membrii lui au răspuns la indicatorii din Secțiunea C1. Rezultatul poate să difere în școlile primare și cele secundare, deși ambele funcționează în limitele unui curriculum impus. Grupul poate reveni la argumentele în favoarea unui curriculum alternativ, expuse la paginile 39-44 din Partea 2.

- În ce măsură indicatorii și întrebările din C1 oferă o modalitate logică de a structura curricula?
- În ce măsură unele aspecte ale C1 pot fi folosite pentru a îmbunătăți un curriculum mai tradițional?
- Cum ar putea grupul folosi Indexul pentru a implica alte persoane într-un dialog cu privire la conținuturile curriculumului?

Activitatea 5: Discutarea dovezilor

Grupul ar putea alege un indicator care, în opinia membrilor, este bine reprezentat în școală și altul la care e nevoie să se mai lucreze. În fiecare caz se vor înainta dovezi care să susțină punctul de vedere anunțat. Se mai poate discuta în ce mod formularea dovezilor este înlesnită de prezența întrebărilor de pe lângă indicatori.

Activitatea 6: Revizuirea indicatorilor și a întrebărilor rămase

Această activitate ar putea fi realizată în afara întrunirilor. Toți membrii grupului de coordonare trebuie să se familiarizeze cu indicatorii și întrebările *Indexului*, dacă nu au făcut aceasta pentru prima activitate. Ei urmează să vadă cum unele întrebări sugerează un aspect al școlii care poate fi schimbat cu ușurință, în timp ce alte întrebări pot declanșa idei despre transformări profunde și pe scară largă, care trebuie făcute neapărat. Membrii grupului își pot împărtăși gândurile rezultate la următoarea ședință.

Participați la dialoguri despre valori. Este posibil ca explorarea indicatorilor și a întrebărilor să intensifice discuțiile despre valori. Grupul ar putea continua o asemenea discuție, începând un dialog despre valori în jurul indicatorului „A2.1 Școala dezvoltă valori incluzive comune pentru toți”. Membrii grupului pot examina cadrul de valori de la paginile 23-33 și modul în care acest lucru este transferat în declarațiile pentru o școală în Figura 3 de la pagina 31.

Activitatea 7: Valori și acțiune

Grupul poate fi împărțit în subgrupuri, fiecare dintre acestea acceptând să examineze o anumită valoare, să-i exploreze sensul și să discute ce acțiuni din cadrul școlii încurajează și descurajează adoptarea unei astfel de valori. Rezultatele acestor discuții pot fi împărtășite în cadrul grupului.

- Cum se vor schimba activitățile din școală, dacă ar exista un acord general privind un cadru de valori incluzive?
- În ce măsură ar putea dialogurile privind valorile, duse între membrii personalului și cu copiii, să promoveze schimbări în acțiunile din cadrul școlii?

Elaborați un limbaj comun: incluziune, bariere, resurse și suport pentru diversitate

Ar fi o idee bună ca grupul de coordonare să-și împărtășească mai întâi reciproc opiniile cu privire la conceptele *Indexului*, înainte de a le prezenta altora. Activitățile 8, 9 și 10 sunt deosebit de reușite, dacă oamenii au citit în prealabil indicatorii și întrebările care se referă la aceste concepte. Utilizatorii *Indexului* au constatat că, pe măsură ce aplică *Indexul*, ei își revizuiesc și își extind abordarea față de incluziune, resurse, bariere și susținerea diversității.

Activitatea 8: Ce este incluziunea?

Grupul de coordonare poate împărtăși opiniile proprii cu privire la incluziune, precum și părerile altora din cadrul școlii, utilizând indicatorul A.2.4 „Incluziunea este considerată ca o sporire a participării tuturor.” După aceasta ei ar putea examina Figura 1 de la pagina 11. Ideile din Figura 1 rezumă diverse aspecte ale abordării incluziunii, care se conțin în *Index*; elementele figurii pot fi discutate succint, unul după altul. Cel dintâi element se referă la ideea de incluziune ca punerea în acțiune a unor valori, așa cum s-a discutat la paginile 23-33.

Conversațiile despre incluziune dezvăluie adesea puncte de vedere solid înrădăcinate. Este puțin probabil ca toți să fie de acord cu fiecare aspect din *Index* ce ține de incluziune. Sperăm însă că este clar de ce percepem incluziunea ca referindu-se la toți copiii și toți adulții și de ce incluziunea presupune implementarea unor schimbări în cadrul culturilor, al politicilor și al practicilor școlare. Dincolo de acest consens larg, diferențele mai profunde pot fi pur și simplu acceptate ca existente sau rezolvate pe parcursul unei perioade de timp mai extinse.

Activitatea 9: Bariere și resurse

Grupul de coordonare poate examina barierele în calea învățării și participării și resursele pentru susținerea învățării și participării, după ce va citi despre ele în Partea 2 a *Indexului*, la paginile 47-52. Se pot considera următoarele întrebări:

- Ce bariere în calea învățării și participării apar în școală?
- Cine resimte barierele în calea învățării și participării?
- Ce resurse pentru a sprijini învățarea și participarea există la adulți, copii și în mediile din cadrul și din afara școlii?
- Cum pot fi mobilizate resursele suplimentare, pentru a susține învățarea și participarea în cadrul școlii?

Ideea de a mobiliza resursele adulților, ale copiilor și ale mediilor se subliniază pe întreg parcursul *Indexului*. Poate fi util ca membrii grupului să reflecteze asupra modului în care o idee pătrunde în indicatori și întrebări. Această idee trece prin întreg conținutul curriculumului, reflectându-se, de exemplu, în sugestia ca toate zonele curriculare din Secțiunea C1 să fie conectate la nivel local și global, în concepția locurilor de muncă în școală în A 1.7 și în mulți alți indicatori.

Activitatea 10: Ce înseamnă susținerea diversității?

În sens larg, noțiunea de susținere sau suport este prezentată la pagina 44 și anume: "toate activitățile ce sporesc capacitatea unei școli de a răspunde la diversitatea copiilor și a tinerilor în moduri care îi apreciază pe toți egal." Grupul de coordonare ar putea considera următoarele întrebări:

- Ce activități contează ca susținere în cadrul școlii?
- Ce urmări pentru munca personalului școlar are definiția oferită de *Index* pentru termenul „susținere”?
- Ce efect asupra coordonării *Indexului* are definiția oferită de *Index* pentru termenul „susținere”/”sprijin”?

“Bucuria fraților de a fi împreună”

Analizați schimbarea și dezvoltarea din școală

Indexul vă oferă oportunitatea de a analiza modul în care decurge dezvoltarea în cadrul școlii dvs. Or, procesul de planificare a dezvoltării se desfășoară diferit în fiecare instituție de învățământ. Unele convoacă un grup mare de oameni, care lucrează împreună într-un mod relativ sistematic. În alte școli câteva persoane sau chiar una singură întocmesc documentul relevant. *Indexul* poate ajuta pe oricine să elaboreze un plan de dezvoltare a școlii.

Sperăm că un astfel de angajament îi va încuraja pe cei care promovează o abordare neparticipativă să perceapă beneficiile conținute în extinderea și aprofundarea participării personalului, a copiilor, a tinerilor și a familiilor acestora. Multe școli sunt implicate într-o varietate de activități de dezvoltare școlară sau programe care nu apar în planul lor de dezvoltare.

Asemenea activități pot fi inițiate din interiorul școlii, dar pot fi și un răspuns la o inițiativă locală ori națională sau la o vizită de inspecție. Grupul de lucru cu *Indexul* ar putea face o listă a activităților de acest tip, pentru a evalua în ce măsură ele încurajează sau descurajează dezvoltarea incluzivă.

Activitatea 11: Revizuirea planului de dezvoltare a școlii

Membrii grupului ar putea examina planul curent de dezvoltare a școlii. Ei pot discuta despre procesul de planificare a dezvoltării în cadrul instituției, răspunzând la întrebările din indicatorul B1.1: „În școală există un proces de dezvoltare participativ”. Apoi se poate revizui planul de dezvoltare a școlii, folosind următoarele întrebări:

- Cum s-a schimbat școala în ultimul an și de ce?
- Care este conținutul planului și în ce măsură el reflectă schimbările care au avut și continuă să aibă loc?
- Ce activități care nu se regăsesc în planul de dezvoltare se desfășoară / se petrec / au loc la moment?
- În ce măsură prioritățile desemnate de plan sprijină incluziunea?
- Cum este implementat planul?
- Cum ar putea fi optimizat procesul de planificare, conținutul și implementarea planului?

Examinați posibilitatea de a integra intervențiile

Școlile se pot implica în activitățile inițiate pentru tot felul de motive: datorită entuziasmului personalului și al părinților; pentru că a apărut o posibilitate de finanțare; din cauza presiunilor din partea guvernului. Uneori inițiativele guvernamentale plasează pe activități o nouă etichetă, care ascunde parțial activitățile ce deja aveau loc într-o școală. De exemplu, promovarea „învățării în afara sălilor de clasă”³⁵ riscă să nu cuprindă modul în care cadrele didactice reacționează în timpul lecțiilor la învățarea care are loc acasă la copii.

Activitatea 12: Economia de efort

Grupul poate examina intervențiile, inițiativele și programele care au avut loc în școală în anul precedent și pe cele care sunt planificate pentru viitor, atât în cadrul, cât și în afara planului de dezvoltare a școlii.

Apoi s-ar putea uita peste lista de activități reunite în rubrica referitoare la dezvoltarea educațională incluzivă din Figura 5 de la pagina 33. Ar putea cerceta exemplul în care se arată că eforturile guvernului de a spori implicarea școlilor în soluționarea problemelor globale și a celor legate de durabilitate se suprapun, după cum vedem la pagina 315: ambele ar putea fi promovate în cadrul unei abordări principiale unice față de elaborarea Indexului.

Grupul ar mai putea examina și accentul pus pe o dezvoltare dedicată, pe termen lung, întregii școli, mai degrabă decât pe programele sau inițiativele menționate la pagina 305. Dialogurile ar putea aborda următoarele întrebări:

- În ce măsură se suprapun intervențiile, inițiativele și programele din școală?
- Cum s-ar putea coordona mai bine inițiativele și programele?
- Cum am putea integra mai bine inițiativele și programele în activitățile ordinare ale școlii?
- Cum ar putea un cadru de valori să contribuie la unificarea intervențiilor și la sprijinirea implementării lor?

³⁵ Department for Education and Skills (2006) Learning outside the classroom manifesto, London, DfES.

Explorați cadrul de planificare

La pagina 206 se propune un cadru de planificare pe care grupul îl poate fotocopia și folosi pentru a-și înregistra prioritățile de dezvoltare. Membrii grupului ar putea examina modul în care, pentru a fi susținute adecvat, schimbările trebuie să aibă loc în fiecare dimensiune și secțiune a *Indexului*. O prioritate poate fi formulată ca un indicator sau un grup de indicatori, ca o întrebare sau un grup de întrebări sau ca o problemă importantă care nu se exprimă prin indicatori și întrebări. Se mai poate reflecta și asupra faptului că un plan de calitate conține un amalgam de evenimente pentru termen scurt, termen mediu și termen lung.

Activitatea 4 de la pagina 69 vizează modul în care grupul le va prezenta colegiilor secțiunea C1 a curriculumului, *Elaborarea unor curricula pentru toți*. Intrările în această secțiune a cadrului de planificare vor depinde de măsura în care școala se va implica în secțiunea dedicată curriculumului. Însă, de obicei, școlile își elaborează propriile curricula, pentru a le aduce mai aproape de experiențele copiilor și pentru a reflecta problemele contemporane. De exemplu, în această secțiune vor fi plasate planurile de sporire a legăturilor intercurriculare pentru durabilitatea mediului și cetățenia globală.

Activitatea 13: Susținerea priorităților și planificarea intervențiilor

Când dintr-o dimensiune se selectează o prioritate, este clar că, pentru a o susține, e nevoie de schimbări și în alte dimensiuni. De exemplu, când dezvoltarea unei politici de antiintimidare este adoptată ca o prioritate pentru activitatea de dezvoltare de la dimensiunea B, aceasta ar trebui să fie legată de indicatorii privind relațiile din dimensiunea A.

Grupul ar putea selecta o prioritate propusă pentru dezvoltare, care va fi, probabil, una apărută în cursul discuției privind răspunsurile anterioare la indicatorii din chestionar. Prioritatea va fi plasată în cadrul de planificare, iar apoi se va ține cont de următoarele:

- Ce schimbări ar trebui să aibă loc în alte secțiuni pentru a asigura că dezvoltarea este durabilă?
- Cum ar putea fi implementată prioritatea pentru dezvoltare?

Activitatea 14: Cum ar putea ajuta *Indexul* la implementarea acțiunilor prevăzute de plan la moment?

Membrii grupului pot examina acțiunile preconizate în planul de dezvoltare a școlii pentru a explora modul în care lucrul cu *Indexul* ar putea îmbunătăți procesul de implementare a acestora.

Abordarea barierelor în utilizarea *Indexului*

După revizuirea materialelor, grupul ar putea genera idei proprii referitoare la modalitățile de prezentare a *Indexului* altor persoane în cadrul școlii și la posibilele probleme în acest sens. Membrii pot face schimb de idei despre metodele preferabile pentru prezentarea *Indexului*, barierele pe care le-ar putea întâlni și strategiile de depășire a acestora.

Activitatea "Calitățile mele"

Faza 2: Descoperim/constatăm împreună

Măriți gradul de conștientizare

Înainte de a se lua o decizie concretă privind planificarea, comunitatea școlară extinsă va trebui să fie informată cu privire la *Index*. Ați putea face aceasta într-o sesiune de perfecționare a personalului, cum am sugerat mai jos. O sesiune de sensibilizare poate fi condusă de unul sau mai mulți membri ai echipei de planificare, care sunt familiarizați cu materialele *Indexului*. Faceți o prezentare de grup, ca exemplu de colaborare. Se poate invita și o persoană din afara școlii, dacă sunteți siguri că profesorii au încredere în ea și își vor exprima deschis opiniile. Această persoană ar putea fi cineva din cadrul APL, însă nu pe rol de inspector; sau un coleg de la o altă școală, care a lucrat deja cu *Indexul*. Poate fi necesar să asigurați angajații școlii, prin intermediul analogiei cu ghidul de la pagina 20, că nu li se cere să schimbe totul în instituție imediat și concomitent. *Indexul* ajută la selectarea priorităților pentru planul de dezvoltare a școlii și pentru schimbări incluzive și coerente. Ca urmare a acestei prezentări, la grupul de planificare ar putea adera și alte persoane.

Explorați ideile personalului și ale consiliului administrativ

Modul în care veți aborda colectarea opiniilor despre școală ar putea depinde de mărimea școlii. Într-o școală mare poate fi imposibil să lucrezi concomitent cu întregul personal, cu excepția unei sesiuni inițiale de sensibilizare. Implicarea persoanelor în proces se poate efectua la catedre sau după treptele de școlarizare la care predau profesorii. Câte un membru al echipei de planificare va ține legătura cu fiecare asemenea grup. Grupurile diferite ar putea dori să se reunească pentru a examina diferite seturi de probleme. S-ar putea să fie nevoie să organizați o serie de oportunități diverse pentru colectarea informației, pentru ca și cei care nu pot participa la ședințe, și cei care se sfiesc să vorbească într-un grup mare să poată fi auziți. De exemplu, grupul de coordonare ar putea considera posibilitatea unor discuții separate pentru profesorii de sprijin, personalul de supraveghere a pauzelor de prânz

sau profesorii mai puțin experimentați. Alternativ, acestor categorii de angajați li se poate propune să răspundă individual, în scris, la indicatori și întrebări. Trebuie însă să remarcăm că, dacă se percepe necesitatea unor astfel de întruniri separate, există și șansa că vor fi demarate măsuri pentru înlăturarea barierelor care determină cazurile de izolare.

Ziua de dezvoltare a personalului

O zi de dezvoltare a personalului, atunci când personalul și administrația pot lucra împreună, este o modalitate de a începe colectarea de informații. O schiță pentru un astfel de eveniment este prezentată în Figura 19. Evenimentul poate include unele dintre activitățile pentru Faza 1. Această zi profesională poate preconiza colaborarea dintre mai multe școli, îndeosebi dacă una dintre ele a început deja să lucreze cu *Indexul*. Unul din obiectivele zilei ar putea deveni împărțirea priorităților de dezvoltare pentru școală, care urmează a fi colectate de echipa de planificare. Însă impulsul generat de această zi poate îndrepta dezvoltarea în direcții neașteptate.

Înainte a acestei zile va trebui să se selecteze și să se adapteze activitățile. Va trebui să decideți dacă vreți să inițiați dialoguri despre valorile și dezvoltarea unui cadru de valori și dacă da, atunci în ce mod; cum vor fi explorați indicatorii și dacă e nevoie de copii ale chestionarului despre indicatori și ale planului de dezvoltare școlară. Oamenii pot fi încurajați să vină cu o întrebare preferată, ca în Activitatea 2, sau organizatorii zilei pot selecta întrebări pe care le văd ca fiind cele mai relevante pentru problemele școlii. Va trebui să aveți grijă să înregistrați opiniile exprimate de diferite grupuri și să colectați chestionarele și fișele de planificare.

Grupul de coordonare va fi în măsură să decidă în baza propriei experiențe de lucru cu materialele de cât timp e nevoie pentru ca participanții să reușească să-și realizeze sarcinile. Dacă își doresc să încadreze toate activitățile planificate, va trebui să-i stimuleze pe colegi să lucreze operativ.

Prezentarea *Indexului*, eventual în colaborare, ar putea începe cu ilustrația de la pagina 6, care arată unele dintre modurile în care *Indexul* contribuie la dezvoltarea școlilor. Se poate discuta cadrul de valori, modul în care pot fi integrate inițiativele, precum și utilizarea conceptelor de bariere, resurse și sprijin.

Zone provizorii pentru dezvoltare și investigații ulterioare

În general, odată ce oamenii au început să lucreze cu indicatorii și întrebările, ei sunt capabili de a identifica domenii specifice în care ei cred că ar trebui să aibă loc dezvoltarea, școala fiind privită ca un întreg. Dar sunt și lucruri pe care ei pot începe a le schimba imediat, fie singuri, fie împreună cu colegii. Se pot identifica unele zone care necesită să fie examinate înainte de a se lua o decizie. Cu toate acestea, unele priorități vor apărea numai când informațiile de la diferite grupuri vor fi unificate și procesul de consultare va fi extins și finalizat.

Planificarea pașilor următori

La sfârșitul unei zile de dezvoltare a personalului președintele grupului de planificare ar putea releva ce urmează să se întâmple cu informațiile colectate și opiniile exprimate. Echipa coordonatorilor trebuie să încheie colectarea informațiilor de la personal și administrație și să le clasifice. Este posibil să se identifice domenii pentru care se vor cere informații

suplimentare de la copii, părinți/îngrijitori și alți membri ai comunității. Grupul va trebui să planifice cum intenționează să afle opiniile persoanelor care nu au putut participa.

Explorați ideile copiilor

Școlile care utilizează *Indexul* au constatat că în consultație cu copiii și tinerii se pot dezvălui asemenea bariere în învățare și așa resurse pentru depășirea lor la care nimeni nu s-ar fi gândit înainte. Colectarea informațiilor despre școală de la copii poate fi integrată în curriculum – de exemplu, drept exercițiu de lectură și scriere, la examinarea dovezilor științifice sau într-un joc de modelare a structurilor democratice. Toți copiii din școală trebuie să aibă posibilitatea de a contribui în vreun fel, chiar dacă numai o parte dintre ei se vor angaja într-un dialog activ și vor menționa detalii concrete.

Chestionarele pot fi utile pentru colectarea de informații de la copii, însă sunt deosebit de eficiente atunci când se aplică în cadrul unui grup pentru a demara conversații. Am inclus în Partea 5 două chestionare intitulate „Școala mea”, unul potrivit pentru copiii din școala primară și secundară și altul pentru cei mai mici. Copiii ar putea necesita asistență pentru a răspunde la afirmațiile din chestionar. În cazul copiilor mici, cel mai bine ar fi să le citiți fiecare întrebare și să le oferiți ajutor acelora care au dificultăți cu înțelegerea limbajului

FIGURA 19.

Ziua perfecționării personalului: explorarea valorilor, a învățării și a participării în școală

9.00 – 9.30	Prezentarea <i>Indexului</i> (în plen)
9.30 – 10.30	Întrebări favorite (Activitatea 2) Utilizarea indicatorilor pentru a identifica preocupări (Activitatea 3)
10.30 – 11.00	Pauză de cafea
11.00 – 11.30	Valori și acțiuni (Activitatea 7)
11.30 – 12.30	Incluziune, bariere, resurse și sprijin (Activitățile 8, 9,10)
12.30 – 13.30	Prânz
13.30 – 14.30	Revizuirea planului de dezvoltare școlară (Activitățile 11, 12, 13)
14.30 – 15.30	Schimb de idei despre prioritățile de dezvoltare și investigații suplimentare (echipe, apoi în plen)
15.30 – 15.45	Următorii pași în proces (sub conducerea grupului de coordonare)
15.45	Ceai

sau cu instrucțiunile, sau cu înscrierea priorităților la sfârșitul chestionarelor. Copiii ar putea avea nevoie de încurajare pentru a oferi o imagine chibzuită și onestă, mai degrabă decât una enunțată pentru a gratifica personalul sau pe alți copii. Chestionarele pot fi adaptate la un anumit grup de vârstă și făcute să reflecte istoria recentă și cunoștințele împărtășite în cadrul școlii. Relatarea nr. 5 a *Indexului* de la pagina 78 oferă un exemplu.

Pe lângă aplicarea chestionarelor, există mai multe modalități prin care profesorii îi pot motiva pe copii să comunice despre ce le place și ce nu le place la școală și cum percep ei barierele *la* și resursele *pentru* învățare. Ascultând atent ce spun și ce nu spun copiii, veți obține acces la cea mai amplă imagine a lucrurilor care îi îngrijorează, ca și în cazul adulților. Opiniile copiilor mai pot fi obținute cu ajutorul fotografiilor, a plimbărilor ghidate în jurul școlii și al teritoriului înconjurător, hărților și desenelor, pieselor de teatru scrise de copii și interpretate de către alți copii sau marionete, precum și din reacțiile lor la povești, filme și reprezentații dramatice. Atât copiii, cât și adulții pot fi incluși în activități de observare, documentare și raportare asupra practicilor, în scopul de a-i implica într-o revizuire comună și în înaintarea unor sugestii pentru schimbare. Atât în școala primară, cât și în cea secundară, dar în aceasta din urmă îndeosebi, dacă obțineți permisiunea copiilor de a le observa clasa îndeaproape pe parcursul unei zile, veți căpăta o înțelegere detaliată a interacțiunilor și experienței lor în timpul activităților de predare și învățare, pe terenul de joacă, cu prietenii, profesorii și cadrele didactice de sprijin. O serie de imagini ce țin de experiența copiilor ar putea fi combinată într-un mozaic.³⁶

Activitatea 15: Captarea imaginilor de bariere și resurse

Camerele de fotografiat digitale sau de alt tip se folosesc în lucrul cu copiii ca un mijloc eficient pentru a-i provoca să împărtășească opinii despre școală. Copiii ar putea face fotografii pentru a răspunde la următoarele întrebări:

- Ce te ajută să înveți?
- Ce te împiedică să înveți?
- Ce te face să te simți bine la școală?
- Ce ai dori să schimbi?

Explorați ideile părinților/îngrijitorilor și ale membrilor comunităților locale

Consultațiile cu părinții/îngrijitorii și alți membri ai comunității pot dezvălui perspective suplimentare cu privire la școală de la persoane care se gândesc mult la educația copiilor. Un chestionar pentru părinți/îngrijitori, "Școala copilului meu", este, de asemenea, prevăzut în Partea 5. Ca și alte chestionare, acesta ar putea fi folosit ca o invitație pentru părinți la un dialog mai detaliat despre barierele și resursele din școală. Școlile au încercat mai multe modalități de a-i încuraja pe părinți să completeze chestionarele. Într-o școală opiniile părinților au fost colectate în timpul iarmarocului de vară al școlii. Într-o altă școală din aceeași circumscripție chestionarele le-au fost distribuite părinților în seara când ei se întâlneau pentru consultații cu profesorii; părinții le-au completat cât timp își așteptau rândul să vorbească cu profesorii. A doua zi, chestionarele le-au fost expediate prin poștă părinților care nu fuseseră prezenți. Fiecare chestionar conținea o fișă detașabilă care servea drept bilet pentru o loterie organizată de școală.

Grupul de planificare ar putea considera și alte modalități de a spori implicarea părinților, în special dacă anterior participarea acestora la adunările cu părinții fusese redusă. Dacă există șanse că mai mulți părinți ar accepta să vină la întrunire în afara pereților școlii, atunci ședințele pot avea loc și în altă parte. Probabil, e cazul să vă gândiți la o varietate de posibilități pentru a le permite tuturor să contribuie la discuție. Într-o școală, de exemplu, angajata responsabilă de contactarea părinților și un membru al grupului de planificare au organizat traducerea întrebărilor pentru părinții/îngrijitorii care nu erau vorbitori fluenți de engleză și au participat în calitate de interpreți în cadrul grupurilor de discuții. Alte școli au făcut schimb de traduceri ale chestionarelor.

Ședințele se vor baza pe dorința de a asculta opiniile părinților/îngrijitorilor și ar putea fi organizate ca un proiect de colaborare între personalul școlii și părinți/îngrijitori. Ședințele ar putea explora următoarele întrebări:

³⁶ Clark, A. and Moss, P. (2005) Spaces to Play, More listening to young children using the mosaic approach, London, National Children's Bureau.

- Care sunt punctele forte ale școlii?
- Ce ar contribui la optimizarea învățării copilului/copiilor în această școală?
- Ce ar putea fi întreprins pentru a-l face pe copilul/copiii dvs. mai fericit la școală?
- Ce v-ați dori cel mai mult să se schimbe în această școală?

Părinții ar putea veni la ședință cu chestionarul completat, dar completarea lui poate deveni și o activitate ulterioară sau o modalitate de a aduna informații de la cei care nu pot să participe la adunări. Pe lângă lucrul cu părinții/îngrijitorii, ar fi util să aflați opiniile altor persoane din comunitățile din jurul școlii. Copiii de vârstă școlară s-ar putea să nu reflecte componența regiunii din perspectiva etniei, a deficiențelor sau a clasei sociale. Opiniile membrilor comunității pot ajuta școala să devină mai reprezentativă.

Decideți împreună asupra priorităților pentru dezvoltare

Pentru a elabora un plan, grupul coordonator va trebui să analizeze prioritățile pentru dezvoltare selectate de către toți cei care au fost consultați. Această sarcină poate presupune un efort considerabil, în special într-o școală mare. Pentru a ajuta la acest proces, se poate alege un prieten critic sau un susținător din afara școlii. Școlile au folosit o varietate de persoane: colegi care studiază pentru un grad didactic mai înalt, personalul de consiliere al autorităților locale, psihologi școlari și cadre universitare. Însă, oricum s-ar face acest lucru, rămâne necesar să continuați a încuraja întregul personal al școlii, părinții/îngrijitorii, copiii, administratorii și membrii comunității locale să simtă că sunt implicați în dezvoltarea școlii și că aceasta le aparține. Pe măsură ce tot mai multe persoane simt această apartenență, vor apărea și noi oferte de participare la efortul comun.

Relatarea nr. 5 despre Index

Adresarea unor întrebări concrete

În Leander, o școală secundară orașenească, aproape toți copiii proveneau în familii de emigranți din Bangladesh, deși în zona școlii locuia și o minoritate substanțială de copii albi. Școala avea mai mulți băieți decât fete în școală, deoarece unii părinți musulmani din circumscripție preferau să-și trimită fiicele la școli pentru fete. Una din probleme era apartenența băieților la grupuri locale și modul în care acest fapt genera conflicte în cadrul școlii. Membrii comunității locale explicau aceste probleme, în parte, prin lipsa de spațiu în apartamentele și casele lor și lipsa în zonă a unor distracții pentru tineri. În școală exista o diferență de opinii privind cauza numărului mic de copii care alegeau să studieze limba bengali pentru examenele GCSE (Certificatul General de Educație Secundară). Șeful catedrei de limbi moderne considera că elevilor nu le pasă, în timp ce alți membri ai corpului didactic, și ei de origine bengaleză, erau de opinie că la cursurile oferite de școală nu se valorifica suficient limba vorbită acasă de acești elevi, sylheti, un dialect bengalez. Părinții s-au plâns că modul în care sunt organizate dușurile nu promovează pudoarea.

Următoarele afirmații specifice au fost adăugate la chestionarul general pentru școli:

- Aș dori ca în această școală să fie un număr egal de băieți și fete.
- Aș dori să fie o diversitate mai mare de copii care provin din medii diferite.
- Aș dori să se studieze bengali pentru GCSE.
- Familia mea are o bună înțelegere a ceea ce se întâmplă la școală.
- Profesorii au o bună înțelegere a comunităților din jurul acestei școli.
- Copiii ar trebui să poată discuta în timpul lecțiilor în sylheti.
- Copiii care învață limba engleză obțin ajutorul de care au nevoie.
- Condițiile pentru duș după orele de educație fizică sunt satisfăcătoare.
- Nu mă simt confortabil la anumite lecții din cauza convingerilor mele religioase.
- Mă îngrijorez să nu am probleme cu bandele.
- Pot să interacționez la școală cu copiii care nu locuiesc în zona mea.
- Pot să interacționez în afara școlii cu copiii care nu vin din zona mea.
- Familia mea ar dezaproba copiii cu care interacționez la școală.
- Este mai ușor să interacționez cu copiii de sex opus în interiorul decât în afara școlii.
- Acasă am un loc unde îmi fac temele.

Figura 20. Exemple de priorități școlare

- Introducerea ritualurilor pentru salutarea elevilor și angajaților și marcarea plecării lor.
- Organizarea unor activități de perfecționare profesională pentru personal, în scopul de a face lecțiile mai receptive la diversitate.
- Introducerea unor structuri de carieră pentru cadrele didactice de sprijin.
- Corelarea lucrului de cultivare a legumelor în grădinile școlii cu gătitul în bucătăria școlii și producerea de alimente la fermele locale.
- Îmbunătățirea accesului în școală pentru copiii și adulții cu dizabilități.
- Integrarea tuturor formelor de sprijin în cadrul școlii.
- Introducerea „alfabetizării axiologice” în curriculum.
- Organizarea unor traininguri comune pentru profesori și cadrele didactice de sprijin.
- Dezvoltarea la copii a învățării prin colaborare.
- Cercetarea cazurilor de intimidare și revizuirea politicii de antiintimidare.
- Sporirea participării copiilor la luarea deciziilor cu privire la politicile școlii.
- Promovarea opiniilor pozitive despre diversitatea etnică în procesul de predare și în materialele ilustrative.
- Optimizarea comunicării dintre școală și părinți/îngrijitori.

Deoarece consultările au loc pe parcursul unei perioade, ar fi posibil ca, la colectarea opiniilor fiecărui grup consultat, acestea să fie imediat clasificate. Inițial, informațiile obținute de la copii, părinți/îngrijitori, personal și administrație ar putea fi stocate separat, pentru a releva și explora diferențele de perspectivă. Poate fi important de a analiza opiniile subgrupurilor de personal, cum ar fi profesorii de sprijin sau profesorii organizați după catedre.

Colectarea unor informații suplimentare

Înainte ca prioritățile să poată fi finalizate, s-ar putea să se ceară informații adăugătoare. În cadrul consultărilor se vor identifica probleme care pot fi clarificate prin colectarea acestora. De exemplu, ar putea fi necesar să se analizeze registrul de prezență sau rezultatele examenelor copiilor de sexe sau din grupuri etnice diferite. Nevoia de a colecta informații suplimentare se poate manifesta în timpul procesului de consultare, deoarece un grup a identificat întrebări care trebuie abordate împreună cu alte grupuri. De exemplu, noii angajați pot fi întrebați separat dacă li s-a părut reușită perioada de introducere în funcție. Colectarea de informații poate face parte din activitatea de dezvoltare atunci, de exemplu, când profesorii și cadrele didactice de sprijin observă, înregistrează și reflectează asupra practicilor în mod reciproc, cu scopul de a optimiza predarea și învățarea.

Definitivarea priorităților

Finalizarea priorităților nu înseamnă a include, pur și simplu, aspectele care au fost cel mai frecvent identificate în timpul consultării. Echipa coordonatoare va trebui să asigure că opiniile grupurilor mai puțin proeminente nu sunt omise și că vocile copiilor și ale părinților/îngrijitorilor, în special, sunt reflectate în lista finală. Prioritățile din această listă vor varia foarte mult în termeni de scară, timp și resurse necesare pentru implementare. Am sugera să se păstreze un set de priorități pe termen mai scurt și altul – pe termen lung. Figura 20 oferă câteva exemple de priorități care ar putea fi identificate de școli. *Relatarea nr.6 a Indexului* raportează despre rezultatele consultării dintr-o școală.

Integrați consultările în viața de zi cu zi

Încurajarea participării largi la planificare este un aspect important al dezvoltării unei comunități incluzive, care nu trebuie să dispară după sfârșitul agitației inițiale a consultărilor. De fapt, procesul de extindere a căilor prin care aceste grupuri au posibilitatea de a contribui cotidian cu idei este la fel de important ca organizarea unei singure mari consultări. Echipa coordonatoare poate trece în revistă structurile existente pentru colectarea opiniilor tuturor membrilor personalului, ale copiilor, ale părinților/îngrijitorilor și ale consiliului

administrativ, descoperind, în cadrul acestor grupuri, idei pentru extinderea posibilităților. S-ar putea face schimb de idei cu alte școli sau cu autoritățile locale. Copiii ar putea cerceta modalități de sporire a participării ca un proiect la orele de limbă sau de educație civică. Se

poate institui o cameră pentru părinți; o dată pe lună sala de festivități ar putea deveni forum democratic. Participarea este una dintre valorile care stau la baza *Indexului*, de aceea indicatorii și întrebările conțin multe sugestii pentru ca vocea adulților și a copiilor să fie auzită în școlile lor.

Relatarea nr. 6 pentru Index

Edificarea pe punctele forte existente

Aici, la Craythorne *Indexul* ne-a ajutat foarte mult, arătându-ne ce făceam bine și sugerând că am identificat corect prioritățile. Creasem deja funcția de coordonator pentru incluziune, care se ocupa de engleză ca limba a doua și „cerințele educaționale speciale”. Am schimbat denumirea cabinetului logopedic în ”resurse de limbă și comunicare”, pentru a sublinia că aici se oferă sprijin pentru toți copiii, nu doar un grup izolat. Am planificat sesiuni de instruire pentru cadrele didactice de sprijin și supraveghetorii pauzelor de prânz. Însă *Indexul* a relevat și niște probleme la care nu ne-am gândit: relații proaste cu consiliul administrativ, probleme cu temele pentru acasă, necesitatea de a atrage participarea comunităților locale și a resurselor comunitare și inaccesibilitatea fizică a vechilor noastre clădiri din secolul XIX. Am reușit să includem aceste aspecte în planul pentru anul următor.

Faza 3: Elaborarea unui plan

Trecerea în revistă a priorităților

Echipa de planificare poate folosi Cadrul de planificare din Partea 5, pagina 206, pentru a examina ce impact vor avea prioritățile identificate într-o dimensiune și o secțiune a *Indexului* asupra lucrului la altele. Echipa va trebui să verifice dacă au fost identificate prioritățile reprezentate de fiecare din aceste domenii. Ar putea fi examinată măsura în care e necesar să se mobilizeze resursele pentru a pune în acțiune prioritățile identificate. După ce membrii echipei de planificare și-au elaborat propunerile, ei pot negocia cu alte categorii de personal și administrație, pentru a ajunge la un consens.

Includerea priorităților în planul de dezvoltare

Pentru a spori probabilitatea că noile acțiuni întreprinse de școală se vor dovedi durabile, echipa de planificare va mai trebui să revizuiască prioritățile deja incluse în planul de dezvoltare a școlii; s-ar putea să sugereze anumite modificări. Se va cere o abordare diplomatică și va fi cu siguranță necesar sprijinul din partea directorului și a altor manageri școlari. Este important să încercați a obține ca toate planurile școlii să contribuie la dezvoltarea incluzivă. Pentru a ajunge la un compromis cinstit, se poate cere o clară recunoaștere a intereselor diferite pe care planul le reflectă în interiorul și în afara școlii. Aceasta este totuși mai bine decât să permiteți ca rezultatul unor consultări ample să aibă un impact

reduc din cauza barierelor din școală, care au fost identificate, dar rămân nesoluționate. Această negociere cu procesele de dezvoltare existente și conexiunile lor cu diferite valori, opinii și ambiții din școală se numără printre cele mai importante sarcini ale echipei de planificare.

Pentru fiecare prioritate nouă grupul va trebui să ia în considerare timpul, resursele, alocarea de responsabilități și implicațiile pentru dezvoltarea profesională. În cazul unor priorități, progresul se poate obține relativ repede, în timp ce altele se referă la lucrări noi de construcție, modificări ale terenurilor școlare sau modificări pe scară largă în culturi ori metodele de lucru – prin urmare, vor necesita mai mult timp pentru implementare. Având obiective pe termen scurt și mediu, ne va fi mai ușor să păstrăm în centrul atenției prioritățile mai ambițioase.

Un membru al echipei de planificare poate prelua responsabilitatea generală pentru verificarea progresului tuturor priorităților, însă mai multe persoane va trebui să se ocupe de lucrările de dezvoltare. Se vor elabora niște criterii de evaluare a implementării priorităților. Întrebările *Indexului* pot constitui baza acestor criterii, în cazul în care prioritățile au fost derivate din anumiți indicatori. Dacă le folosiți în acest mod, va fi util să examinați conexiunile dintre indicatori, pentru a utiliza întrebările de la mai mulți indicatori.

Faza 4: Acțiunea

Implementați prioritățile în practică

Pe măsură ce oamenii încep să reflecteze asupra problemelor relevate, ei pot demara activități, ca urmare a conversațiilor ce au avut loc în cursul evaluării școlii. Nu e nevoie să aștepte apariția unui plan de dezvoltare a școlii pentru a-și examina propriile cadre de valori și implicațiile lor în relațiile cu alții în sălile de clasă și în cancelarie, pentru a începe să utilizeze resurse în interiorul și în afara școlii, să coreleze tot mai mult activitățile de învățare cu evenimente locale și globale. Pentru a consemna asemenea efecte, sugerăm să se țină evidența lucrului cu *Indexul*.

Colectarea de informații suplimentare, discutată la Faza 3, poate fi frecvent percepută drept parte a implementării Fazei 4. Dezvoltarea școlii devine o formă de cercetare prin acțiune – atunci, de exemplu, când profesorii și cadrele didactice de sprijin observă, înregistrează și reflectează asupra practicii reciproce, pentru a optimiza predarea și învățarea.

Am acumulat deja în trecut rapoarte despre încercările școlilor de a implementa planuri derivate din lucrul cu *Indexul*³⁷ și ne-am propus să adunăm și experiențele de lucru cu această nouă ediție.

Relatările nr. 7 și 8 despre *Index* oferă scurte exemple de acțiuni în două școli.

Suțineți dezvoltarea

Odată ce prioritățile sunt puse în acțiune, trebuie menținut angajamentul față de acestea. Pot fi continuate activitățile pentru crearea unor culturi mai incluzive. Ele pot susține și vor fi, la rândul lor, susținute de implicarea activă a personalului, a administrației, a copiilor și a părinților/îngrijitorilor în promovarea unor transformări principale.

În cazul în care prioritățile se opun unor convingeri și valori profunde, se va cere un efort considerabil pentru a depăși rezistența. O parte a personalului, unii copii sau părinți/îngrijitori pot să nu fie de acord cu un anumit aspect al dezvoltării. Echipa de planificare poate încuraja dialogul cu privire la diferențe; s-ar putea să fie nevoie să se optimizeze anumite elemente ale dezvoltării, pentru a le face acceptate de un cerc mai larg de persoane. Drept rezultat, putem obține în școală niște schimbări considerabile, pe care le vor simți și adulți, și copiii. *Relatarea nr. 9* despre *Index* oferă un exemplu care ilustrează situația când lucrul cu *Indexul* i-a încurajat pe adulții și copiii dintr-o școală să implementeze schimbări pe scară largă.

Relatarea nr. 7 despre Index

Schimbarea practicilor profesorilor de sprijin

Școala Kingsway a orientat schimbarea în direcția activității profesorilor de sprijin și a creat un videoclip pentru a sprijini schimbările de practici. În cadrul spotului video se comparau exemple de moduri de lucru preferabile și mai puțin dorite. Pentru scenarii pozitive, a fost filmată practica reală din sălile de clasă, iar pentru cele negative 11 elevi ai școlii teatrale, de 15 și 16 ani, au ajutat să se improvizeze șase scenarii. Videoclipul a fost apoi utilizat pentru perioada de inițiere a noilor profesori în școală și, pe scară mai largă, de către APL, pentru a dezvolta rolul cadrelor didactice de sprijin.

³⁷ Rustemier, S. and Booth, T. (2005) Learning about the Index in use, a study of the use of the Index in schools and LEAs in England, Bristol, CSIE.

La școala primară Lintern, personalul a fost surprins când intimidarea a fost identificată drept o problemă, crezând că școala se ocupa deja de combaterea intimidării. Ca urmare, au revizuit politicile de comportament și antiintimidare, integrându-le într-o singură „Politică privind managementul comportamentului”. S-au organizat cursuri pentru supraveghetorii școlari, în colaborare cu alte școli. A fost creat un buletin informațional pentru părinți, dedicat modurilor în care școala reacționează la cazurile de intimidare. O trupă de teatru a venit la școală și a organizat ateliere teatrale legate de intimidare și soluționarea conflictelor. Toți copiii au fost instruiți să devină „pacificatori pe terenul de joacă”, iar unii au fost instruiți adăugător ca lideri de joacă. Personalul a fost impresionat de reacția copiilor. Coordonatorul sprijinului pentru învățare a oferit un exemplu:

„Pe terenul de joacă aveam probleme cu trei copii, care se aflau mereu în conflict, tustrele perechi de părinți tot veneau la mine independent, considerând că anume copilul lor era victimizat. Aceasta se întâmpla la nesfârșit. În cele din urmă, i-am chemat la mine în cabinet pe cei trei copii și i-am condus prin pașii pe care ei i-au învățat. I-am dat fiecăruia șansa de a se pronunța și a spune cum s-a simțit, ce crede despre ceea ce se întâmplă și cum se simte. Împreună am enumerat tot felul de soluții posibile pe care le-am putea încerca și am ales una-două, pe care ei urma să le încerce, pentru ca apoi să evaluăm rezultatul. M-a uimit maturitatea lor – vreau să spun că nu erau decât în clasa a II-a [șase și șapte ani]. Aceasta nu mi-a permis mie, ca adult, să mă înfurii, să devin frustrată și să spun „Plecați de aici și descurcați-vă între voi” sau „Atunci să nu vă mai jucați împreună și gata!”. Mi-am dat seama că noi, personalul școlii, eram obișnuiți să spunem asemenea lucruri, nu întotdeauna cu rezultate pozitive. Așa că a fost bine.”

“Relații dintre generații - avem grijă unul de celălalt”

Înainte de a utiliza Indexul, școala primară Hind se afla în categoria „necesită măsuri speciale”, fiind considerată o școală cu probleme de personal și de disciplină. Relațiile dintre personal, consiliul administrativ și părinți erau proaste. Directoarea recunoștea că personalul „considera că știe singur mai bine” ce doresc părinții. Personalului i se cerea „să facă lucruri în care ei nu prea credeau”. Profesorii se declarau dezamăgiți de rezultatele copiilor, ignorându-le, în același timp, realizările pozitive. Grupul de coordonare a Indexului era compus din membrii consiliului administrativ, părinți și personal, fiind condus de un „prieten critic”, o persoană respectată în școală și de către APL. Consultările au fost îndelungi, iar rezultatele au fost „difícil de acceptat”. De exemplu, părinții/îngrijitorii și-au formulat astfel opinia referitor la atitudinea personalului față de copiii lor: „nu le pasă de ei”, „au elevi favoriți”.

Prima grijă a directorului a fost comunicarea cu părinții, ceea ce necesita o atenție deosebită. Ea a început prin a se asigura că părinții/îngrijitorii și membrii consiliului administrativ erau mai bine informați. Broșura de prezentare a școlii a fost rescrisă într-un limbaj clar, ușor de înțeles. Directoarea a stabilit ședințe la care a vorbit despre curriculum, despre temele pentru acasă și despre oportunități pentru părinți de a participa la activități împreună cu copiii lor. Ea crezuse că personalul se simțea suficient de inclus în noile tendințe, însă a constatat că era necesar să organizeze ședințe regulate cu angajații, deoarece ei se simțeau marginalizați, rămași în afara planurilor.

Sosirea la școală pentru prima dată și părăsirea ei deveniseră rituri de trecere importante. Acum dimineața în care sunt prezentați elevii noi îi reunește pe părinți, învățători, președintele consiliului administrativ și președintele asociației părinți-învățători. Ea începe cu o adunare comună și se încheie cu masa comună de prânz. Părinții sunt invitați la următoarea adunare, unde copiii primesc o mapă cu materiale cu emblema școlii. La sfârșitul anului, se organizează un grătar pentru absolvenți, cu părinți, administratori și muzică live.

Personalul a introdus modificările sale: la intrarea în școală au fost plasate pozele tuturor angajaților; intrarea are interfon bidirecțional și TV cu circuit închis, pentru a înlătura temerile părinților/îngrijitorilor legate de securitate; copiii acumulasă un portofoliu cu cele mai bune lucrări de pe toată durata școlii; clubul TIC al clasei absolvente publica un buletin școlar săptămânal; directoarea a devenit mai abordabilă și putea fi văzută la începutul și la sfârșitul zilei; la activitățile în comun se observă munca sârguincioasă și buna conduită; două cadre didactice de sprijin ajutau dimineața copiii din familia socialmente vulnerabile să se integreze mai ușor în activitățile școlare.

Personalul a simțit că Indexul a ajutat școala să se centreze pe elevi: „Toată lumea, supraveghetorii din sala de mese, profesorii, cadrele didactice de sprijin, personalul de la bucatărie, portarii, persoanele de serviciu, toți stau în cerc în jurul acestui copil, toți au de spus ceva. Este vorba despre învățarea copilului și despre expectanțe mari, dar nu uităm că și copilul are un cuvânt de spus; alții fac lucruri pentru el, dar și el face câte ceva.”

Conform planului, a fost organizat un consiliu al elevilor. Elevii aleși să facă parte din el au beneficiat de instruire în domeniul asertivității și managementului conflictelor, pentru a fi capabili să-i ajute pe copiii izolați sau intimidați. Directoarea a considerat că folosirea *Indexului* „i-a unit pe toți, oferindu-le un scop comun”:

„Deși înțeleg că toate școlile ar beneficia de Index, cred că pentru școlile care au trecut prin perioade de revoltă și perturbare, ca a noastră, Indexul oferă o cale deosebit de bună de urmat”.

Faza 5: Evaluarea dezvoltării

Treceți în revistă progresul și sărbătoriți-l

Acel membru al echipei de planificare a școlii care răspunde de implementarea priorităților de dezvoltare în general se va asigura că progresul este verificat și înregistrat, iar la planurile de dezvoltare se fac ajustări. Aceasta poate presupune discuții cu personalul, copiii, administrația și părinții/îngrijitorii, examinarea documentelor de politici, precum și observarea practicilor. Evidența periodică, de două ori pe trimestru, a progresului referitor la implementarea priorităților se poate ține în baza criteriilor incluse în plan la Faza 3. Raportul asupra progresului ar putea fi distribuit într-un buletin informativ școlar.

Grupul de planificare poate reflecta asupra schimbărilor în lumina criteriilor de succes din plan, discutând și cum au trebuit modificate acestea odată cu apariția unor probleme noi. Se poate planifica în ce mod activitatea va continua în anul următor. Activitățile de dezvoltare mai pot fi evaluate ca urmare a analizei școlii, indicatorii și întrebările aplicându-se odată cu începerea unui nou an de planificare. Se pot constata schimbări în cadrul culturilor, care depășesc orice prioritate special planificată.

Toată lumea trebuie ținută la curent cu progresul înregistrat. Aceasta se poate realiza prin adunări, ședințe cu personalul, zile de dezvoltare a personalului, buletine informative, înregistrări/lecții video, activități în comun, consilii ale copiilor, panouri de informare, site-uri web și organizații comunitare. Pe lângă furnizarea de informații, echipa trebuie să continue să asculte opiniile altora, în special ale celor care au mai puține oportunități de a fi auziți.

Echipa de planificare ar putea propune și altor persoane care utilizează *Indexul* să i se alăture, pentru a sărbători ceea ce s-a realizat în ultimul an. Pot fi invitați, de exemplu, angajații școlii, părinții/îngrijitorii, copiii, consiliul administrativ și membrii comunității, care își vor prezenta experiența de lucru cu *Indexul* cât mai creativ și mai interesant. Un grup mixt ar putea fi delegat să pregătească un

poster unde să fie reprezentată rețeaua realizărilor. Acest poster sau fotografia lui ar putea fi considerat drept premiul *Indexului pentru incluziune*. El poate fi afișat la intrarea în școală pe parcursul întregului an de studii curent, până când va fi înlocuit cu o reprezentare a (viitoarelor) realizări.

Reflectați asupra lucrului cu *Indexul*

Echipa de planificare poate examina modul în care a folosit *Indexul* și decide cum pot fi utilizate optimal materialele acestuia, pentru a sprijini dezvoltarea școlii în viitor. Echipa poate evalua în ce măsură *Indexul* a ajutat școala să se angajeze în promovarea unor modalități de lucru incluzive.

Echipa ar putea reflecta și asupra componenței grupului de planificare a lucrului cu *Indexul* și asupra relației sale cu structurile de planificare din cadrul școlii. Echipa poate evalua cât de bine a fost pregătită pentru îndeplinirea sarcinilor sale, poate evoca modul în care au fost consultate alte grupuri, faptul dacă a reușit să împartă responsabilitățile în vederea unor cercetări ulterioare, succesele în implementarea priorităților planului. Pentru un asemenea proces de evaluare minuțioasă se poate dovedi valoros un susținător al *Indexului* sau un prieten critic. Însă pentru o autoevaluare reușită toți membrii grupului trebuie să fie gata de a-și revizui propriile practici. Figura 21 de la pagina următoare conține întrebări care ar putea ajuta echipa la evaluarea muncii depuse.

Gândiți-vă la pașii următori

În această fază finală a procesului, care poate coincide cu sfârșitul unui an de lucru cu *Indexul*, echipa de planificare a dezvoltării școlare poate decide să revizuiască modul în care se coordonează lucrările *Indexului*. Către acest moment în multe școli majoritatea membrilor personalului vor fi familiarizați cu *Indexul*. Procesul li se poate explica noilor angajați în cadrul programului de prezentare și introducere. Reexaminarea indicatorilor și a întrebărilor ca parte a unei treceri în revistă a progresului poate conduce la o nouă analiză a școlii. Faza 5 se topește, în final, într-o revenire la Faza 2 și continuarea ciclului de planificare a dezvoltării școlare.

FIGURA 21. Evaluarea lucrului cu *Indexul*

- Cât de bine a lucrat echipa coordonatoare sub aspectele: componență, distribuirea sarcinilor în grup, consultații, transferul responsabilității pentru munca de dezvoltare?
- În ce măsură a influențat Indexul schimbările din școală?
- În ce măsură s-a înregistrat o schimbare în dedicația pentru o modalitate mai incluzivă de lucru în școală?
- În ce măsură a influențat Indexul dialogurile despre valori?
- În ce măsură a contribuit Indexul la unificarea intervențiilor, a inițiativelor și a programelor?
- În ce măsură a determinat Indexul o atenție sporită față de culturile din școală?
- În ce măsură conceptele-cheie ale Indexului (incluziune, bariere, resurse și suport pentru diversitate) au fost absorbite în abordarea politicii și practicii școlare?
- În ce măsură a fost incluziv procesul de consultare și cine încă ar mai putea contribui la acesta în anii următorii?
- În ce măsură indicatorii și întrebările au ajutat la identificarea priorităților care au fost omise?
- În ce măsură dimensiunile și secțiunile Indexului au fost utile pentru structurarea planului de dezvoltare a școlii?
- În ce măsură s-au colectat dovezi adecvate pentru evaluarea priorităților și implementarea dezvoltării și cum s-ar putea optimiza acest proces?
- Cum a fost asigurată durabilitatea rezultatelor dezvoltării și cum ar putea fi îmbunătățit acest proces?

4 Indicatorii și întrebările

Activitate de recuperare realizată în centrul de resurse

Indicatorii și întrebările

Secțiunea 4 conține indicatorii cu întrebările care le definesc semnificația și asigură analiza detaliată a unei școli.

O listă completă a indicatorilor a fost oferită în Partea 1 a *Indexului* la paginile 12-14. Sub majoritatea indicatorilor din această secțiune am făcut trimitere la o serie de alți indicatori, pentru a arăta conexiuni în interiorul dimensiunilor și între acestea. Cele pe care le-am menționat sunt teoretice. Vă încurajăm să trasați propriile conexiuni atunci când este vorba de planificarea dezvoltării în școala dvs. Fiecare dimensiune își are culoarea proprie, fapt vizibil pe câmpul paginii; o schimbare de nuanță indică schimbarea secțiunii. Pentru toți indicatorii din dimensiunea A și B și pentru secțiunea 2 din dimensiunea C am pus întrebări suplimentare până s-a umplut pagina și atunci ne-am oprit. Am evitat, de asemenea, să mergem dincolo de z în numerotare, ceea ce a însemnat că unele întrebări au fost combinate. Dvs. vă pot apărea și alte întrebări importante, pe care veți dori să le includeți, ca rezultat al cercetării culturilor, politicilor și practicilor școlii voastre. Ne-am gândit că ar putea fi cazul, de aceea am lăsat câteva rânduri libere la finele fiecărui indicator.

Secțiunea 1 din dimensiunea C este o excepție. Ea conține o schiță de curriculum, unde fiecare indicator posedă întrebări nenumerate, care conturează o arie curriculară. Acestea sunt grupate sub un număr de subpuncte, dar întotdeauna încep cu "A conecta, la nivel local și global" și întotdeauna sfârșesc cu "A conecta prezentul, trecutul și viitorul". Pentru facilitarea consultării, am numerotat subpunctele cu litere. Fiecărei arii i s-au acordat cel puțin două pagini.

Dimensiunea A: Crearea culturilor incluzive	75
A1: Consolidarea comunității	76
A2: Stabilirea valorilor incluzive	87
Dimensiunea B: Elaborarea politicilor incluzive	97
B1: Dezvoltarea practicilor specifice școlii pentru toți	98
B2: Organizarea suportului pentru diversitate	111
Dimensiunea C: Dezvoltarea practicilor incluzive	120
C1: Elaborarea unor curricula pentru toți	121
C2: Dirijarea învățării	159

Dimensiunea A: Crearea culturilor incluzive

A1: Consolidarea comunității

- 1 Fiecare se simte binevenit în școală.
- 2 Angajații colaborează între ei.
- 3 Copiii se ajută reciproc.
- 4 Personalul școlii și copiii se respectă reciproc.
- 5 Există un parteneriat între personal și părinți/îngrijitori.
- 6 Personalul și consiliul administrativ lucrează bine împreună.
- 7 Școala reprezintă un model de cetățenie democratică.
- 8 Școala încurajează o înțelegere a interconexiunilor dintre oamenii din întreaga lume.
- 9 Adulții și copiii conștientizează că identificarea cu un anumit gen se poate realiza într-o varietate de moduri.
- 10 Școala și comunitățile locale se dezvoltă reciproc.
- 11 Personalul face legătură dintre ceea ce întâmplă la școală și viața de acasă a copiilor.

A2: Stabilirea valorilor incluzive

- 1 Școala dezvoltă valori incluzive comune pentru toți.
- 2 Școala încurajează respectarea tuturor drepturilor omului.
- 3 Școala încurajează respectul pentru integritatea planetei Pământ.
- 4 Incluziunea este considerată ca o sporire a participării tuturor.
- 5 Așteptările sunt mari în raport cu toți copiii.
- 6 Copiii sunt apreciați în mod egal.
- 7 Școala contracarează toate formele de discriminare.
- 8 Școala promovează interacțiunea nonviolentă și soluționarea pașnică a neînțelegerilor.
- 9 Școala încurajează copiii și adulții să se simtă satisfăcuți de sine.
- 10 Școala contribuie la sănătatea copiilor și a adulților.

A1.1 Fiecare se simte bine-venit în școală.

A2.9 Școala încurajează copiii și adulții să se simtă mulțumiți de sine;

B1.6 Școala urmărește să admită toți copiii din circumscripția sa.

- a) Este primitor primul contact pe care îl au oamenii cu școala?
- b) Creează personalul, copiii și familiile o senzație de comunitate în cadrul școlii?
- c) Este școala primitoare pentru toți părinții/îngrijitorii și pentru alți membri ai comunității?
- d) Este școala primitoare pentru cei care au sosit recent din altă parte a țării sau din alte țări?
- e) Personalul, copiii și părinții/îngrijitorii se salută reciproc într-un mod politicos și prietenos?
- f) Personalul, copiii, părinții și administrația fac un efort pentru a-și memora reciproc numele?
- g) Se ridică dispoziția oamenilor printr-o vizită la școală?
- h) Este calitatea relațiilor considerată ca fiind mai importantă pentru a face oamenii să se simtă bineveniți, decât calitatea clădirilor și a echipamentului?
- i) Este școala primitoare pentru toți copiii din comunitatea sa, indiferent de situația financiară, aranjamentele de familie, ereditate și realizări?
- j) Este școala preocupată de a le ura bun venit celor care, probabil, s-au confruntat cu excludere și discriminare, cum ar fi migranții, refugiații, solicitanții de azil și copiii cu dizabilități?
- k) Demonstrează documentele, avizele și etalajele că școala este deschisă persoanelor cu identități care la moment nu sunt reprezentate în cadrul școlii?
- l) Reiese clar din informația pusă la dispoziția părinților/îngrijitorilor și candidaților la un loc de muncă în școală faptul că a avea copii și personal cu trecut divers este important pentru școală?
- m) Este informația despre școală accesibilă tuturor, de exemplu: tradusă, imprimată în alfabetul Braille, înregistrată audio sau imprimată în dimensiuni mari, atunci când este necesar?
- n) Sunt interpreți ai limbajului semnelor sau ai altor limbi materne disponibili, atunci când este necesar?
- o) Reflectă holul de la intrare toți membrii școlii și comunitățile acestora prin intermediul simbolurilor și al etalajelor?
- p) Conțin etalajele legături între școală și alte părți ale țării sau lumii?
- q) Este intrarea proiectată astfel încât mai curând să bucure adulții și copiii care au tangență cu școala, decât să impresioneze inspectorii?
- r) Este evitată folosirea jargonului și a clișeelelor în simboluri și etalaje?
- s) Există ceremonii pentru primirea noilor copii și a noilor profesori sau pentru a marca plecarea lor?
- t) Simt copiii că aparțin claselor din care fac parte?
- u) Simt copiii, părinții/îngrijitorii, personalul, administrația și membrii comunității că sunt o parte a școlii?
- v) _____
- w) _____
- x) _____

A1.2 Angajații școlii colaborează între ei.

C2.9 Cadrele didactice planifică, predau și analizează rezultatele împreună;

C2.10 Cadrele didactice elaborează resurse comune pentru a promova învățarea.

- a) Creează personalul o cultură de colaborare pentru toată lumea din școală?
- b) Descoperă personalul barierele din calea unei mai bune colaborări și încearcă să le rezolve?
- c) Este munca în echipă a personalului un model pentru colaborarea copiilor?
- d) Sunt toți membrii personalului niște buni ascultători?
- e) Membrii personalului se înțeleg bine între ei?
- f) Sunt angajații interesați reciproc de viața și activitatea colegilor?
- g) Tot personalul, atât didactic, cât și nedidactic, lucrează împreună cu plăcere?
- h) Membrii personalului se tratează reciproc cu respect, indiferent de rolurile lor și statutul perceput?
- i) Membrii personalului se respectă reciproc indiferent de sex, orientare sexuală, etnie sau dizabilități?
- j) Se simte fiecare membru al personalului prețuit și susținut?
- k) Se implică personalul mai degrabă într-un dialog explorator, decât într-o discuție competitivă?
- l) Este înțeles faptul că personalul din localitate are o contribuție deosebită la dezvoltarea culturilor școlii?
- m) Simt membrii personalului care vin din zonele apropiate școlii că sunt prețuite cunoștințele lor locale?
- n) Se simte tot personalul școlii binevenit la toate evenimentele sociale destinate personalului?
- o) Face personalul, în mod obișnuit, schimb de idei despre activitățile școlare și extrașcolare?
- p) Se acordă evenimentelor importante, cum ar fi nașterile, aniversările, decesele, nunțile și cununiile civile, aceeași atenție, indiferent de rolul și statutul perceput al angajatului?
- q) Este invitat tot personalul la ședințe, unde participă și la care contribuie?
- r) Se simte personalul confortabil în a-și exprima dezacordul în cadrul ședințelor?
- s) Se simt angajații confortabil în a cere unul altuia sfaturi privind predarea și învățarea?
- t) Se simt angajații în largul lor când discută cu colegii dificultățile pe care le au în relațiile cu copiii?
- u) Observă personalul când colegii sunt stresați sau au altfel de dificultăți și le oferă sprijin?
- v) Pot fi discutate și soluționate în mod constructiv dificultățile de colaborare între membrii personalului?
- w) Consideră personalul școlar depășirea barierelor din calea colaborării, care apar atunci când are loc o fluctuație masivă de cadre?
- x) Intervin angajații în apărarea altor membri, dacă aceștia sunt intimidați de către alți angajați?
- y) Este personalul supleant sau alt tip de personal angajat temporar încurajat să se implice activ în viața școlii?
- z) Sunt sindicatele personalului încurajate să aducă o contribuție la viața școlară?

aa) _____

ab) _____

ac) _____

A1.3 Copiii se ajută reciproc.

B1.7 Toți copiii nou-veniți sunt ajutați să se încadreze în școală; C2.5 Copiii învață unul de la altul.

- a) Se interesează copiii de viața colegilor și de ceea ce învață fiecare?
- b) Identifică copiii și adulții barierele din calea unei colaborări mai bune a copiilor?
- c) Înțeleg copiii cum acceptarea și valorificarea altora îi ajută să se simtă satisfăcuți de ei înșiși?
- d) Sunt prietenii durabile încurajate în mod activ?
- e) Învață copiii să-și împartă prietenii în loc să concureze pentru ei?
- f) Invită copiii alți copii să se alăture la jocurile lor, atunci când văd că aceștia nu au cu cine vorbi sau cu cine se juca la recreație și la prânz?
- g) Încurajează toți membrii personalului construirea relațiilor pentru copii în timpul pauzelor, înainte și după școală?
- h) Înțeleg copiii cum pot fi privite lucrurile dintr-un alt punct de vedere?
- i) Se angajează copiii în afara școlii în activități care au fost demarate la școală?
- j) Copiii le solicită ajutor colegilor?
- k) Sunt copiii conștienți de lucrurile pe care le pot face pentru a-i ajuta pe alții și modalitățile prin care alții îi pot ajuta pe ei?
- l) Fac copiii de bunăvoie schimb de cunoștințe și abilități?
- m) Își oferă copiii ajutor reciproc, atunci când cred că este nevoie, fără a aștepta ceva în schimb?
- n) Refuză copiii ajutorul în mod politicos, atunci când nu au nevoie de el?³⁸
- o) Se bucură copiii de realizările celorlalți?
- p) Sărbătoresc etalajele rezultatele colaborării copiilor, alături de performanța individuală?
- q) Apreciază copiii eforturile depuse de alți copii, indiferent de nivelul lor de realizare?
- r) Înțeleg copiii că, pentru ei, sunt posibile diferite grade de conformare cu normele școlii?
- s) Se adresează copiii unui membru al personalului, atunci când ei sau altcineva au nevoie de ajutor?
- t) Simt copiii că disputele dintre ei sunt tratate corect?
- u) Învață copiii cum să soluționeze conflictele care apar între dânsii?
- v) Învață copiii să ia partea cuiva care simt că a fost tratat nedrept de către alți copii sau adulți?

w) _____

x) _____

y) _____

³⁸ Această întrebare a venit de la Sapon-Shevin, M. (1999) Because we can change the world: a practical guide to building cooperative, inclusive classroom communities, Boston, Allyn and Bacon.

A1.4 Personalul școlii și copiii se respectă reciproc

A2.9 Școala încurajează copiii și adulții să se simtă satisfăcuți de sine;
C2.8 Disciplina se bazează pe respect reciproc.

- a) Se adresează personalul în mod respectuos tuturor elevilor, folosind numele preferate de ei și cu pronunția corectă?
- b) Este toată lumea menționată cu pronumele de genul cu care se identifică?
- c) Vede personalul copiii ca ființe umane și nu ca ființe inferioare?
- d) Văd copiii personalul ca ființe umane și nu ca dușmani sau asupritori?
- e) Respectă copiii și adulții necesitățile de intimitate ale celuilalt?
- f) Respectă copiii și adulții lucrurile celuilalt?
- g) Este fiecare copil cunoscut bine de unii membri ai personalului?
- h) Simt copiii că sunt plăcuți de către profesori și alte categorii de personal?
- i) Tratează copiii tot personalul cu respect, indiferent de rolul lor în școală?
- j) Ajută copiii personalul, atunci când li se cere?
- k) Oferă copiii ajutor atunci când văd că este nevoie?
- l) Au copiii și personalul grijă de mediul material al școlii?
- m) Sunt facilitățile de bază pentru copii și adulți, cum ar fi toaletele, dușurile și dulapurile, păstrate în condiții bune?
- n) Știu elevii la cine să apeleze atunci când au o problemă?
- o) Sunt copiii siguri că atunci când spun că au o problemă sunt luați în serios?
- p) Sunt copiii siguri că vor primi ajutor în cazul în care întâmpină dificultăți?
- q) Sunt toți membrii școlii, atât elevii, cât și profesorii, luați în considerare?
- r) Sunt evenimentele importante, cum ar fi nașterile, căsătoriile, parteneriatele civile, decesele și îmbolnăvirile, divorțurile, despărțirile și bolile recunoscute în mod corespunzător?
- s) Este recunoscut faptul că toată lumea, nu doar membrii "minorităților etnice", are o cultură sau culturi?
- t) Este recunoscut faptul că toate cultele și religiile cuprind o gamă de opinii și nivelurile de respectare?
- u) Pot copiii și adulții să fie sprijiniți în a recunoaște că se simt obijduiți, deprimăți sau furioși într-o anumită zi?
- v) Atunci când personalul se simte supărat sau frustrat, continua să vorbească cu copiii cu respect?
- w) Este acceptat ca sentimentele personale negative despre alții să fie exprimate în privat, ca o modalitate de depășire a acestora?
- x) Respectă personalul și copiii confidențialitatea conversațiilor private, cu excepția cazului când acest lucru va dăuna unei alte persoane?

y) _____

z) _____

aa) _____

A1.5 Există un parteneriat între personal și părinți/îngrijitori.

B1.1 În școală există un proces de dezvoltare participativ;
Secțiunea C1 (Relaționare la nivel local și global).

- a) Se respectă părinții/îngrijitorii și personalul unii pe alții, indiferent de poziția sau statutul perceput?
 - b) Simt toți părinții/îngrijitorii că copiii lor sunt valorizați de școală?
 - c) Simte personalul că părinții/îngrijitorii apreciază munca lor?
 - d) Sunt părinții/îngrijitorii bine informați cu privire la ce se întâmplă în școală?
 - e) Sunt părinții informați clar și prompt atunci când o problemă de interes larg apare în școală?
 - f) Există o varietate de oportunități pentru ca părinții/îngrijitorii să se implice în școală?
 - g) Sunt diferite contribuții, pe care părinții/îngrijitorii le pot face la școală, apreciate egal?
 - h) Folosește personalul propria experiență de a fi părinte pentru a îmbunătăți relațiile sale cu părinții/îngrijitorii copiilor din școală?
 - i) Evită personalul să declare că problemele copiilor rezultă din faptul că aceștia provin din "familii monoparentale" sau "familii socialmente vulnerabile"?
 - j) Apreciază personalul sprijinul pe care copiii îl primesc de la părinții/îngrijitori, indiferent de faptul dacă locuiesc sau nu permanent în aceeași casă cu ambii părinți?
 - k) Cunoaște personalul varietatea familiilor extinse ale copiilor?
 - l) Negociază personalul și părinții/îngrijitorii modul în care aceștia preferă să li se adreseze?
 - m) Evită personalul să se adreseze părinților sau să-i menționeze cu genericul „mama lui...” sau „tata lui...”?
 - n) Cunosc părinții/îngrijitorii exact la cine să se adreseze pentru a-și discuta temerile?
 - o) Simt părinții/îngrijitorii că temerile lor sunt luate în serios?
 - p) Sunt toți părinții/îngrijitorii invitați la discuții și informați despre educația copiilor?
 - q) Sunt membrii familiei extinse bineveniți să contribuie la educația copiilor?
 - r) Evită personalul contactarea părinților/îngrijitorilor numai pentru a se plânde de un copil?
 - s) Există un schimb periodic de informații între case și școli?
 - t) Există un loc unde părinții/îngrijitorii se pot întâlni, pot face schimb de idei și unde pot să-și prepare o ceașcă de ceai/cafea sau lua o băutură răcoritoare?
 - u) Încurajează părinții/îngrijitorii alți părinți/îngrijitori să participe la activitățile școlare, astfel încât nimeni să nu se simtă exclus sau marginalizat?
 - v) Se împărtășesc în cadrul adunărilor cu părinții cunoștințe despre copii în mod bilateral, în loc să se transmită doar cunoștințe de la personal la părinți?
 - w) Cunosc părinții/îngrijitorii exact cum pot facilita învățarea copiilor acasă?
 - x) Sporește personalul participarea părinților/îngrijitorilor, prin organizarea de reuniuni cu diverse ocazii și în locuri diferite?
 - y) Abordează personalul temerile pe care le pot avea părinții/îngrijitorii despre vizitele la școală și întâlnirile cu profesorii?
 - z) Evită angajații să se simtă intimidați de părinții/îngrijitorii pe care îi percep ca având un statut mai înalt și cunoștințe mai vaste decât ei înșiși?
- aa) _____
- ab) _____
- ac) _____

A1.6 Personalul și consiliul administrativ lucrează bine împreună.

A1.2 Angajații școlii colaborează între ei;
A1.5 Există un parteneriat între personal și părinți/îngrijitori.

- a) Se întâlnesc angajații cu membrii consiliului administrativ și au ocazia să-i cunoască personal?
- b) Sunt pozele membrilor consiliului administrativ și interesele acestora expuse în școală?
- c) Le este pusă la dispoziție membrilor consiliului administrativ informația de care ei au nevoie pentru a-și înțelege rolul și a-și exercita atribuțiile funcției?
- d) Înțeleg membrii consiliului administrativ modul în care școala este organizată?
- e) Cunosc personalul și membrii consiliului administrativ și sunt de acord cu competențele și atribuțiile care le revin?
- f) Le este prezentată noilor membri ai consiliului administrativ școala și organizarea ei de către copii și personalul de orice categorie?
- g) Reflectă componența administrației comunitățile din școală?
- h) Depun membrii administrației eforturi pentru a anula orice diferențe de statut percepute între ei?
- i) Este contribuția tuturor membrilor administrației prețuită în mod egal?
- j) Sunt ședințele administrației bine prezidate, cu cronometrarea timpului convenit pentru întrebări, inclusiv pentru orice alte activități, și se încheie la timpul convenit?
- k) Sunt ședințele administrației plăcute?
- l) Spun membrii administrației altor persoane despre satisfacția de a fi în componența administrației, astfel încât numărul de persoane care caută să facă parte din administrație să sporească?
- m) Sunt membrii încurajați să pună în discuție probleme de interes, pentru care este acordat un timp suficient, chiar dacă acestea nu au fost anterior incluse pe ordinea de zi?
- n) Sunt ședințele administrației desfășurate într-o atmosferă plăcută, cu mâncare și băutură pusă la dispoziție pentru cei cărora le este foame sau sete?
- o) Încurajează ședințele administrației participarea tuturor membrilor săi?
- p) Simt membrii consiliului administrativ care fac parte din personalul școlii că sunt liberi să-și exprime independent opinia?
- q) Sunt deciziile luate, după caz, prin vot secret?
- r) Au membrii externi ai consiliului administrativ o modalitate stabilă de a vizita școala și de a contribui la viața școlară?
- s) Depune administrația un efort pentru a cunoaște copiii din școală?
- t) Sunt abilitățile și cunoștințele membrilor administrației cunoscute și apreciate?
- u) Sunt toți membrii administrației implicați în elaborarea și revizuirea politicilor școlare?
- v) Sunt membrii administrației invitați să împărtășească oportunități de dezvoltare profesională cu personalul?
- w) Împărtășesc personalul și administrația aceeași abordare a modului în care școala ar trebui să răspundă la dificultățile întâmpinate de către copii și a modului în care ar trebui să se ofere sprijinul?
- x) Au personalul și administrația drept scop minimalizarea clasificării copiilor ca având „cerințe educaționale speciale”?
- y) Reacționează personalul și administrația când unii sau alții afișează atitudini discriminatorii?
- z) _____
- aa) _____
- ab) _____

A1.7 Școala reprezintă un model de cetățenie democratică.

B1.1 În școală există un proces de dezvoltare participativ;
C1.13 Copiii învață despre etică, putere și guvernare.

- Învață toată lumea, prin frecventarea școlii, să se înțeleagă și să fie buni cetățeni?
- Creează personalul, copiii și familiile în mod deliberat o cultură a participării și colaborării?
- Învață copiii să fie cetățeni activi unul de la altul, precum și de la adulți?
- Salută tot personal participarea activă a copiilor și adulților în școală?
- Este participarea activă a copiilor și adulților evidentă în sălile de clasă, cancelarii, terenurile școlare, înainte și după ore, în etalaje și în evenimente școlare?
- Împărtășesc copiii și adulții ideile democrației?
- Iau copiii și adulții în considerare măsura în care școala lor încurajează participarea democratică?

Activitățile pot include:

Vizitarea comunității	Supravegherea bibliotecii	Restituirea proprietății pierdute
Compostarea	Supravegherea animalelor școlare	Grădinăritul în școală
Prepararea, servirea, strângerea meselor	Supravegherea lacului școlar	Ghizi școlari
Crearea artei	Monitorizarea consumului de energie	Regizarea
Îngrijirea tezaurului școlii	Tehnicienii de rețea	Înscenarea pieselor
Dezvoltarea/curățarea terenurilor școlare	Organizarea corespondenței școlare	Predarea șahului
Documentarea animalelor și păsărilor viețuitoare în zonă	Conducerea jocurilor	Plantarea copacilor
Documentarea istoriilor școlare	Crearea și predarea artei	Reducerea deșeurilor, de pildă a celor rezultate din prânziurile gratuite
Sporirea biodiversității	Producerea/scrierea pentru ziarul școlar	Salutarea personalului nou-venit/primirea vizitatorilor
Instruirea în sport	Asigurarea divertismentului în comunitate	Scrierea poeziilor, a cronicii școlare
Interviarea pentru locuri de muncă	Lectura pentru alții	Etc., etc., etc....
Ambasadorii limbilor	Reciclarea	
	Rezolvarea conflictelor	

- Are școala un forum public, unde adulții și copiii își împărtășesc regulat ideile?
- Sărbătorește școala progresul în recunoașterea drepturilor și a democrației, inclusiv momentele-cheie din propria istorie?
- Există momente regulate când clasele și întreaga școală se implică într-un proces de votare asupra problemelor importante pentru școală?
- Au toți copiii oportunitatea de a fi implicați în Consiliul Școlar sau Parlamentul Copiilor?
- Sunt toți copiii implicați în activități care contribuie la dezvoltarea școlii?
- _____
- _____
- _____

A1.8 Școala încurajează o înțelegere a interconexiunilor dintre oamenii din întreaga lume.

Secțiunea C1 (Relaționare la nivel local și global); C2.6 Lecțiile îi ajută pe copii să înțeleagă asemănările și diferențele dintre oameni.

- a) Sunt legăturile adulților și ale copiilor din școală cu alții din întreaga lume utilizate ca un punct de plecare pentru extinderea înțelegerii conexiunilor globale?
- b) Sunt amplasarea școlii în cadrul regiunii și al țării și conexiunile ei cu lumea privite dintr-o varietate de perspective istorice și geografice, fapt evident în etalaje?
- c) Dobândesc copiii o idee despre modul în care interconexiunile dintre oameni la nivel mondial se schimbă în timp?
- d) Sunt copiii conștienți de modul în care viețile oamenilor într-o parte a lumii le afectează pe cele din altă parte?
- e) Explorează copiii influențele globale asupra a ceea ce ei învață, asupra cuvintelor pe care le vorbesc, a operelor de artă pe care le privesc, a muzicii pe care o ascultă, a energiei pe care o consumă, a alimentelor pe care le mănâncă, a ziarelor și cărților pe care le citesc, a sportului și jocurilor pe care le practică le privesc?
- f) Demonstrează adulții și copiii că a fi un cetățean global presupune acțiuni zilnice?
- g) Devin copiii niște buni vecini pentru persoanele care sosesc în țara lor din altă parte a lumii?
- h) Explorează copiii natura relațiilor constructive și opresive între țări?
- i) Sunt copiii ajutați să înțeleagă sensul rasismului și al xenofobiei și modul în care acestea afectează atitudinile dintre popoare și țări?
- j) Învață copiii despre modul în care țările sunt legate prin intermediul comerțului?
- k) Explorează adulții și copiii posibilitățile de a face cumpărături într-un mod etic?
- l) Are școala un angajament pentru comerțul echitabil în activitățile sale de achiziție și bancare?
- m) Învață copiii despre ce se întâmplă în cazul împrumuturilor și ajutoarelor acordate țărilor sărace?
- n) Învață copiii măsura în care relațiile dintre țări se bazează pe un angajament față de valorile de egalitate, participare și nonviolență?
- o) Învață copiii despre semnificația comerțului cu arme în țara lor?
- p) Conștientizează copiii modul în care activitățile corporațiilor și băncilor, precum și ale guvernelor pot afecta, pozitiv și negativ, viețile oamenilor din întreaga lume?
- q) Este școala conectată la o școală dintr-o țară săracă?
- r) Asigură școala ca relațiile cu adulții și copiii din orice școală conectată să se bazeze mai degrabă pe egalitate, respect și dezvoltarea dialogului decât pe caritate?
- s) Este școala legată de alta din afara țării, urbană sau rurală?
- t) _____
- u) _____
- v) _____

A1.9 Adulții și copiii conștientizează că identificarea cu un anumit gen se poate realiza într-o varietate de moduri.

A2.9 Școala încurajează copiii și adulții să se simtă satisfăcuți de sine;

C1.6 Copiii învață despre sănătate și relații.

- a) Recunosc adulții și copiii că nu toți oamenii se percep pe sine ca bărbat sau femeie?
- b) Reflectează personalul asupra complexității identităților proprii, ca ființe cu sex?
- c) Se simte personalul capabil să le permită copiilor libertatea de a-și dezvolta genul în moduri care îi ajută pe copii să se simtă în apele lor?
- d) Învață copiii că cineva poate avea un puternic sentiment de gen propriu ca bărbat, femeie sau transgen, fără ca aceasta să-i determine sentimentele, interesele și atitudinea față de realizări?
- e) Discută adulții măsura în care ei posedă opinii stereotipice asupra rolurilor de gen și cum exprimarea unor astfel de atitudini poate diminua modul în care copiii își valorifică genul?
- f) Evită adulții și copiii să denigreze alte persoane pentru un anumit stil de a fi băiat sau fată prin etichetarea lor?
- g) Sunt adulții și copiii implicați în găsirea modalităților de a reduce categorisirea prea multor băieți drept „obraznici” sau cu dificultăți în procesul de învățare?
- h) Au adulții și copiii un limbaj pentru a vorbi despre gen, sex, ambiguitatea și fluiditatea genului, masculinitate și feminitate?
- i) Are personalul, în registru, o listă alfabetică a copiilor, mai degrabă decât liste separate de băieți și fete?
- j) Au copiii posibilitatea de a se implica în sporturi mixte, inclusiv la lecțiile de educație fizică?
- k) Contestă adulții și copiii ideea că bărbații și femeile ar trebui să aibă roluri diferite în școală, la alte locuri de muncă, la îngrijirea copiilor sau la treburile casnice?
- l) Este munca pe care adulții și copiii o fac ca îngrijitori apreciată, indiferent de sex?
- m) Educă personalul toate sexele să recunoască faptul că a fi părinte/îngrijitor de copii mici este adesea printre cele mai importante și satisfăcătoare activități din viață?
- n) Este clar că genul devine, pentru unele persoane, un aspect extrem de important al identității și că această importanță se poate schimba în timp, cum se întâmplă cu religia sau identitatea etnică?
- o) Încurajează grădinițele, școlile primare, precum și școlile secundare în mod activ numirea bărbatilor într-o varietate de funcții?
- p) Evită școala încurajarea stereotipurilor de gen în aspectul uniformei școlare?
- q) Discută personalul și copiii presiunile culturale asupra bărbatilor și femeilor pentru a acoperi sau descoperi anumite părți ale corpului?
- r) Sunt toți copiii încurajați să vină la școală în haine și încălțăminte care le permit să se miște liber?
- s) Sunt copiii descurajați de la a considera un sex sau o formă de masculinitate ori feminitate mai importantă decât alta?

- t) _____
- u) _____
- v) _____

A1.10 Școala și comunitățile locale se dezvoltă reciproc.

Secțiunea C1 (Relaționare la nivel local și global); C2.14 Resursele din localitatea școlii sunt cunoscute și utilizate.

- a) Se angajează școala în activități cu implicarea comunităților din jur, inclusiv a persoanelor în vârstă, a persoanelor cu dizabilități, a magazinelor și întreprinderilor locale, precum și a unei game de etnii locale?
- b) Se bazează școala pe variata experiență a localnicilor în sprijinirea activităților curriculare din cadrul școlii?
- c) Menționează ziarul școlar persoane localnice, evenimente și întreprinderi locale?
- d) Are școala un calendar de sărbători și zile sau o săptămână specială de interese, care sunt împărtășite cu comunitățile locale?
- e) Participă comunitățile locale în mod egal la activitățile școlii, indiferent de clasa socială, religia sau etnia lor?
- f) Simt oamenii din comunitățile locale că școala le aparține, chiar dacă aceștia nu au copii la școală?
- g) Oferă școala evenimente muzicale, teatrale, de dans și expoziții de artă pentru persoanele din comunitățile înconjurătoare?
- h) Organizează școala anumite cursuri, cum ar fi cele de artă, limbi, alfabetizare și matematică, la dorința părinților și a membrilor comunității?
- i) Contribuie școala la evenimentele organizate de către comunitățile locale?
- j) Este școala la curent cu planurile de dezvoltare comunitară existente, la care poate contribui?
- k) Consultă școala persoane din localitate, inclusiv consilieri, lucrători comunitari și de tineret, polițiști și organizații locale de caritate, pentru planificarea participării sale comunitare?
- l) Colaborează școala la acordarea serviciilor de sănătate și asistență socială localnicilor?
- m) Împart membrii comunităților locale cu personalul și copiii facilități precum biblioteca, sala de festivități și cafeneaua?
- n) Face cantina școlii achiziții de la producătorii și furnizorii locali de fructe și legume?
- o) Sunt toate secțiunile comunităților locale considerate resursă pentru școală?
- p) Există în cadrul comunității locale o opinie pozitivă despre școală?
- q) Există în cadrul școlii o opinie pozitivă despre comunitățile locale?
- r) Încurajează școala cererile de angajare din partea localnicilor?
- s) Încurajează școala proiecte pentru a îmbunătăți și conserva mediului înconjurător, cum sunt izvoarele, râurile și canalele?
- t) Colaborează școala cu alții pentru a păstra o zonă în localitate fără gunoi și obiecte aruncate?
- u) Încurajează școala plantarea copacilor?
- v) Ajută școală la dezvoltarea zonelor verzi locale prin plantarea copacilor și a semințelor?
- w) _____
- x) _____
- y) _____

A1.11 Personalul face legătura dintre ceea ce se întâmplă la școală și viața de acasă a copiilor.

A1.5 Există un parteneriat între personal și părinți/îngrijitori; B1.7 Toți copiii nou-veniți sunt ajutați să se încadreze în școală; Secțiunea C1 (Relaționare la nivel local și global); C2.4 Copiii participă activ la propriul lor proces de învățare.

- a) Este personalul conștient de varietatea de culturi de origine ale copiilor și de situațiile lor familiale?
- b) Recunoaște personalul faptul că unii copii se pot simți mai confortabil la școală decât alții?
- c) Conștientizează adulții și copiii că oamenii pot simți disconfort sever atunci când culturile și identitățile lor nu sunt respectate?
- d) Asigură adulții faptul că toți copiii își regăsesc identitatea și trecutul reflectate în școală, în materialele didactice și în etalaje, precum și în conexiunile trasate la lecții cu cunoștințele lor de acasă?
- e) Recunosc școlile faptul că unii copiii percep școlile ca pe un refugiu, în comparație cu casa?
- f) Admit adulții că copiii pot manifesta acasă abilități și interese pe care nu le demonstrează la școală, cum ar fi vorbitul, glumitul, alergatul, îngrijirea, organizarea, gătitul, lectura, numărul, proiectarea, fabricarea, colectarea, cultivarea plantelor?
- g) Depun adulții eforturi pentru a le permite copiilor să se bazeze în învățare și relațiile din școală pe toate cunoștințele și abilitățile pe care le manifestă acasă?
- h) Recunosc adulții și copiii că a cunoaște o altă persoană necesită mai degrabă dorința de a intra în dialog cu ea decât o cunoaștere prealabilă, detaliată a situației ei culturale sau specifice originii?
- i) Examinează critic personalul tendințele de a face activitățile de învățare mai potrivite pentru copiii pe care îi percep ca având un background similar cu al lor?
- j) Înțeleg angajații din afara localității că ei pot fi percepuți de către adulții și copiii locali ca vizitatori mai degrabă decât ca membri ai comunității?
- k) Evită personalul să facă presupuneri despre activitățile și convingerile unui anumit copil în baza originii sale?
- l) Admit adulții și copiii posibilul disconfort al cuiva care s-a mutat departe de familie și/sau prieteni?
- m) Empatizează adulții și copiii cu sentimentele de perturbare culturală, care pot fi resimțite de către unii oameni care s-au alăturat școlii, cum ar fi refugiații și solicitanții de azil?
- n) Reflectă culturile școlii amestecul de genuri, clase, etnii, patrimoniul, relații de familie, orientări sexuale în rândul copiilor, părinților/îngrijitorilor și personalului?
- o) Sunt evenimentele importante din viața copiilor marcate în moduri care să respecte culturile acestora?
- p) Sunt normele culturale și preferințele personale privind modestia respectate în instalațiile pentru duș și înot?
- q) Încurajează personalul copiii să aibă acces la cluburile și evenimentele din apropierea casei lor, chiar dacă școala nu se află în zona de lângă casă?
- r) _____
- s) _____
- t) _____

A2.1 Școala dezvoltă valori incluzive comune pentru toți.

Racordate la toți indicatorii

- a) Acordă personalul, administrația, părinții/îngrijitorii și copiii timp pentru discuții despre valori, implicațiile lor pentru acțiuni, natura propriilor lor valori și modul în care acestea diferă între oameni?
- b) Sunt valorile înțelese ca revelate mai degrabă prin acțiuni decât prin cuvinte?
- c) Este toată lumea în școală devotată ideii de egalitate a valorilor tuturor oamenilor și de participare a tuturor?
- d) Explorează adulții și copiii valorile din spatele mijloacelor lor de lucru și acțiune în școală?
- e) Evită adulții și copiii să presupună că toți membrii unei comunități împărtășesc aceleași valori?
- f) Este înțeles faptul că exprimarea sinceră a valorilor care ne inspiră acțiunile necesită practicare și încredere?
- g) Este înțeles că un acord cu privire la valori este de obicei parțial, deoarece diferențele de opinie, de exemplu, cu privire la participare și egalitate, pot fi revelate pe parcursul aprofundării conversației?
- h) Sunt membrii personalului, copiii, părinții/îngrijitorii în mare parte de acord asupra unui cadru de valori care poate fi bazat pe modelarea acțiunilor din cadrul școlii?
- i) Există un cadru de valori asupra căruia s-a convenit, care este utilizat pentru a rezista presiunilor din afara școlii de a acționa în baza unor valori diferite?
- j) Revizuieste personalul practicile în funcție de valorile convenite și propune modificări în cazul în care practicile sunt inspirate din valorile respinse?
- k) Este înțeles faptul că aplicarea valorilor comune poate presupune coordonarea intereselor concurente, de exemplu, atunci când participarea unui copil o împiedică pe cea a altuia?
- l) Acordă adulții și copiii atenție acțiunilor din interiorul și din afara școlii, care sunt incompatibile cu cadrul de valori convenit?
- m) Sunt schimbările în școală efectuate în conformitate cu un cadru de valori convenit?
- n) Depășesc discuțiile etichetele valorilor, referindu-se în schimb la complexitatea înțeleșurilor lor?
- o) Conectează personalul și copiii orice declarație sumară privind valorile școlare la o înțelegere mai detaliată?
- p) Sunt explorate limitele ideilor de valori naționale, globale sau occidentale ?
- q) Face școala publicitate valorilor sale și îi încurajează pe alții să se implice, împreună cu personalul și copiii, reieșind din valorile convenite în cadrul școlii?
- r) Se aplică un cadru de valori convenind în mod egal adulților și copiilor?
- s) Este recunoscut faptul că noi toți trebuie să lucrăm din greu pentru a acționa în conformitate cu valorile noastre?
- t) Se înțelege faptul că un cadru puternic de valori poate fi deținut de către persoanele fără apartenență la o religie, precum și de o varietate de religii?
- u) Se înțelege că a aparține unei religii sau a avea o anumită poziție politică încă nu asigură valorile incluzive?
- v) Relaționează persoanele modalitățile în care ele acționează în afara școlii cu modul în care acționează în interiorul acesteia?
- w) Se înțelege faptul că implicațiile unor valori, cum ar fi grija egală pentru toți și încurajarea speranței în viitor, sunt aspecte ale atribuțiilor profesionale ale personalului?
- x) _____
- y) _____
- z) _____

A2.2 Școala încurajează respectarea tuturor drepturilor omului.

A2.3 Școala încurajează respectul pentru integritatea planetei Pământ.

- a) Încurajează școala convingerea că toți au drepturi și le au egale?
- b) Este încurajat respectul pentru drepturi în modul în care adulții și copiii se tratează reciproc?
- c) Este înțeles faptul că noțiunea de drepturi presupune un set comun de valori referitoare la egalitate, compasiune și respect pentru diversitate?
- d) Este recunoscut faptul că drepturile unei persoane pot fi limitate doar atunci când exercitarea acestora încalcă în mod direct drepturile altei persoane?
- e) Se consideră că limitarea drepturilor cuiva, ale cărui acțiuni noi nu le aprobăm (de exemplu, în ceea ce privește dreptul la vot al unui deținut), reduce respectarea drepturilor pentru toți?
- f) Percep copiii și adulții un angajament pentru drepturi ca pe o modalitate de valorizare egală a tuturor, indiferent de trecutul, opiniile și identitățile lor?
- g) Sunt drepturile fundamentale înțelese ca un drept la hrană, îmbrăcăminte, adăpost, îngrijire, educație, siguranță, libertatea exprimării opiniei, muncă plătită, implicarea în decizii și respectul pentru identitatea și demnitatea unei persoane?
- h) Învăță copiii despre istoria sclaviei și amploarea prezenței acesteia în propria lor țară și în întreaga lume?
- i) Învăță copiii despre campaniile actuale și anterioare pentru drepturile omului din Republica Moldova și din alte țări?
- j) Învăță copiii cum pot contribui la campaniile pentru drepturile omului?
- k) Corelează școala justiția națională și internațională cu ideea de drepturi?
- l) Învăță copiii cum s-ar fi schimbat lumea dacă ar fi existat mai puțină nedreptate?
- m) Este noțiunea de drepturi legată de ideea de cetățenie globală?
- n) Este înțeles faptul că inegalitățile în societate privesc oamenii de capacitatea de a-și exercita drepturile?
- o) Este înțeles faptul că drepturile sunt frecvent nerecunoscute?
- p) Este explorat în cadrul școlii gradul de prevenire a foamei și a bolilor?
- q) Învăță copiii despre documentele privind drepturile omului, cum ar fi Declarația Universală a Drepturilor Omului și Convenția cu privire la Drepturile Copilului (vezi lista de la pagina 228)?
- r) Analizează adulții și copiii măsura în care conținutul documentelor privind drepturile omului poate fi îmbunătățit?
- s) Analizează adulții și copiii cum susținerea drepturilor omului este inclusă în legislația națională?
- t) Sunt copiii conștienți de abuzurile în privința drepturilor omului din propria lor țară și din alte țări, chiar și acolo unde documentele privind drepturile omului sunt semnate și, aparent, promovate de guverne?
- u) Este înțeles faptul că toți copiii au dreptul de a frecventa școala din localitatea lor sau una din școlile din localitate?
- v) Iau copiii și adulții apărarea celor care nu sunt tratați corect în cadrul școlii?
- w) Găsesc copiii și adulții modalități de a-i susține pe cei care nu sunt tratați corect la nivel național și internațional?
- x) Este importanța drepturilor folosită pentru a contesta inegalitățile și prejudecățile, cum ar fi sexismul, discriminarea după clasa socială, rasismul, islamofobia, discriminarea în baza dizabilităților, homofobia și transfobia?
- y) Ajută consiliul școlar la promovarea Convenției cu privire la Drepturile Copilului?
- z) _____
- aa) _____

A2.3 Școala încurajează respectul pentru integritatea planetei Pământ.

A2.2 Școala încurajează respectarea tuturor drepturilor omului; C1.7 Copiii cercetează Pământul, Sistemul Solar și Universul; C1.8 Copiii studiază formele de viață de pe Terra.

- a) Recunosc adulții și copiii drepturile naturii nonumane, atât ale celei vii, cât și ale celei ne-vii?
- b) Explorează adulții și copiii sensul durabilității mediului, în ceea ce privește continuitatea și lipsa de perturbare a speciilor, ecosistemelor și a peisajelor?
- c) Reflectează adulții și copiii asupra Declarației Universale a drepturilor Mamei Terra (vezi un extras la pagina 230)?
- d) Analizează adulții și copiii cât de dependenți sunt ei de bunăstarea planetei?
- e) Adoptă adulții și copiii datoria de grijă față de mările și suprafețele terestre de pe planetă?
- f) Reflectează adulții și copiii asupra ideii că Pământul există pentru a fi domesticit, exploatat și cucerit de oameni?
- g) Reflectează adulții și copiii asupra ideii că oamenii ar trebui să trăiască în armonie cu Pământul, printre alte specii și formațiuni naturale ale planetei?
- h) Ajung adulții și copiii la propria lor opinie asupra relației lor cu Terra?
- i) Discută adulții și copiii dacă economiile naționale și profitul ar trebui să fie extinse numai în măsura în care acestea mențin starea bună a planetei?
- j) Analizează adulții și copiii faptul că, dacă toată lumea va consuma la rata celor mai bogate națiuni, atunci oamenii ar avea nevoie de mai multe planete Pământ pentru a supraviețui?
- k) Analizează adulții și copiii faptul că, în timp ce unele resurse ale planetei sunt finite, educația, cultura, muzica, jocurile, informația, prietenia și dragostea nu sunt?
- l) Analizează adulții și copiii opinia că un comportament care poluează, epuizează și pune existența vieții în pericol ar trebui să fie clasificat drept o crimă internațională?
- m) Analizează adulții și copiii posibilitatea că poluarea terenurilor și a apei ar trebui să fie o crimă, indiferent dacă se poate demonstra că aceasta dăunează oamenilor?
- n) Analizează adulții și copiii cine poate deține terenurile, mările, râurile și lacurile de pe Pământ?
- o) Analizează adulții și copiii drepturile istorice ale popoarelor indigene la utilizarea terenurilor, pentru care nu au avut certificate oficiale de proprietate?
- p) Analizează adulții și copiii consecințele pierderii accesului la terenurile comune împărțite între cetățeni în propriile lor țări și în altele?
- q) Analizează adulții și copiii cine deține și cine pretinde că deține aerul și apa?
- r) Analizează adulții și copiii cum oamenii se pot opune poluării mediului și ce se întâmplă atunci când o fac?
- s) Analizează adulții și copiii implicațiile unui angajament al fiecărei generații de a transmite generațiilor viitoare o planetă înfloritoare?
- t) Sunt considerate drept crime împotriva generațiilor viitoare cele care pun în pericol sănătatea, supraviețuirea și siguranța, deteriorează grav mediul, epuizează resursele, defrișează pădurile și amenință supraviețuirea altor specii și ecosisteme?
- u) Analizează adulții și copiii datoria ecologică pe care o au față de planetă și față de generațiile viitoare și pe care generațiile actuale trebuie să o plătească?
- v) Recunosc adulții și copiii că o datorie mai mare față de planetă o au cei care au consumat cel mai mult?
- w) Analizează adulții și copiii cum o mică poluare suplimentară a terenului, mărilor și a aerului poate avea efecte disproporționate, ca un fir final de nisip pe o piramidă de nisip sau o lovitură puțin mai puternică asupra nucii de cocos, un incendiu mic într-o pădure sau încă o poveste care circulă pe Internet despre cineva bătut de poliția unui regim opresiv?
- x) _____
- y) _____

A2.4 Incluziunea este considerată ca o sporire a participării tuturor.

A2.1 Școala dezvoltă valori incluzive comune pentru toți.

- a) Este incluziunea înțeleasă ca un proces nesfârșit de sporire a participării tuturor?
- b) Este participarea înțeleasă ca mergând dincolo de accesul la trai și învățământ cooperativ, fiind o valorificare reciprocă a identităților?
- c) Este incluziunea înțeleasă ca o abordare principală pentru dezvoltarea tuturor aspectelor legate de o școală, precum și, mai larg, de educație și societate?
- d) Este incluziunea considerată ca ținând nu doar de încurajarea participării persoanelor aparte, ci și de modul în care școlile, familiile, mediile și societatea mai largă pot fi dezvoltate pentru a promova și susține participarea în general?
- e) Este incluziunea considerată ca ținând și de participarea adulților, nu doar a copiilor?
- f) Se referă incluziunea la toți, nu doar la copiii cu dizabilități sau cei văzuți ca având „cerințe educaționale speciale”?
- g) Evită personalul să vadă barierele în calea învățării și participării ca fiind cauzate de deficiențe sau dizabilități ale copiilor?
- h) Este înțeles faptul că oricine poate întâmpina bariere în învățare și participare?
- i) Este înțeles faptul că tipul de persoane care întâmpină bariere în învățare și participare variază în funcție de context?
- j) Sunt barierele în învățare și participare considerate ca fiind apărute din interacțiuni legate de școală sub toate aspectele: culturi, politici, clădiri, curricula și abordările față de predare și învățare?
- k) Sunt barierele în învățare și participare considerate ca provenind din politicile naționale, culturile și valorile locale și naționale și din alte presiuni din afara școlii?
- l) Sunt combătute atitudinile cu privire la limitele integrării într-o comunitate, cum ar fi opinia că niște copii cu deficiențe grave sau multiple nu se pot integra în societate?
- m) Este „școala incluzivă” percepută ca una care „se îndreaptă spre incluziune” mai curând decât ca o destinație finală?
- n) Este înțeles faptul că sporirea incluziunii presupune combaterea excluderii și discriminării?
- o) Este incluziunea înțeleasă ca un proces care poate începe în sălile de clasă, terenurile de joacă și cancelarii și se încheie cu un copil sau adult părăsind școala?
- p) Este pericolul de excludere recunoscut ca mereu prezent, care trebuie neutralizat întruna?
- q) Se pune accentul mai degrabă pe aprecierea diferenței decât pe conformitatea cu o singură „normalitate”?
- r) Este diversitatea evaluată și considerată mai degrabă ca o resursă pentru învățare, decât ca o problemă?
- s) Există o hotărâre comună privind minimalizarea oportunităților inegale în școală?
- t) _____
- u) _____
- v) _____

A2.5 Așteptările sunt mari în raport cu toți copiii.

C2.2 Activitățile de învățare încurajează participarea tuturor copiilor; C2.7 Evaluările încurajează realizările tuturor copiilor; C2.12 Tema de casă este concepută astfel încât să contribuie la învățarea fiecărui copil.

- a) Simte fiecare adult și copil că în școala lor sunt posibile cele mai mari realizări?
- b) Înțeleg toți copiii și adulții că nu există nicio limită la ceea ce pot realiza?
- c) Conștientizează personalul efortul care trebuie depus pentru a contracara așteptările joase față de copii, inclusiv față de cei care trăiesc în sărăcie, cei aflați în grija statului, migranți, cei care învâță limba engleză ca limbă a doua și cei clasificați ca având „cerințe educaționale speciale”?
- d) Evită profesorii să lase învățarea copiilor care se confruntă cu cele mai mari obstacole în învățare și participare în grija unui personal mai puțin calificat și cu experiență mai mică?
- e) Înțeleg copiii și adulții cât de mult pot ei realiza atunci când se simt apreciați pentru ceea ce fac și cine sunt?
- f) Se mândresc adulții și copiii cu realizările lor?
- g) Evită personalul să le transmită copiilor și familiilor lor senzația de eșec, percependu-i pe copii ca pe unii care nu țin pasul cu „dezvoltarea normală”?
- h) Sunt realizările copiilor mai degrabă o valoare în sine, decât apreciate exclusiv în comparație cu ale altora?
- i) Recunoaște personalul faptul că, atunci când copiii se consideră „nepricepuți” într-o anumită arie curriculară, le va trebui o viață întreagă ca să îndrepte această opinie despre sine?
- j) Evită personalul să facă comparații între realizările unui copil și cele ale unui frate, soră, vecin?
- k) Încearcă personalul și copiii să contracareze opiniile negative despre elevii cărora lecțiile le par dificile?
- l) Evită personalul etichetarea copiilor ca având capacități mari sau mici în baza realizărilor lor actuale?
- m) Evită personalul și copiii utilizarea etichetărilor derogatorii privind performanța scăzută?
- n) Contracarează personalul și copiii opiniile negative și utilizarea etichetărilor derogatorii pentru copii care sunt dornici de învățare, entuziasmați sau ating rezultate bune la lecții?
- o) Evită personalul crearea unei categorii de copii considerați ca având „cerințe educaționale speciale” și deci un „potențial” limitat?
- p) Evită personalul desemnarea unei categorii de copii considerați a fi „supradotați și talentați”, care ar avea un mai mare „potențial” decât alții?
- q) Încurajează personalul opinia că toata lumea este înzestrată și talentată?
- r) Sunt copiii admiși la testările naționale mai degrabă atunci când sunt gata, decât la o anumită vârstă?
- s) Se fac tentative de a elimina frica de eșec a unor copii?

t) _____

u) _____

v) _____

A2.6 Copiii sunt apreciați în mod egal.

B1.8 Grupurile de predare și învățare sunt organizate corect, pentru a promova învățarea tuturor copiilor.

- a) Aduce varietatea de medii/contexte ale adulților și copiilor o contribuție pozitivă școlii și comunității?
- b) Sunt accentele și dialectele naționale și regionale considerate ca îmbogățind școala și societatea?
- c) Este angajamentul de a valorifica limbile tuturor copiilor reflectat în activitățile de învățare, în cluburile pe interese și în examenele oferite?
- d) Evită adulții să aibă favoriți și resping orice sentimente de antipatie pentru anumiți copii?
- e) Este învățarea copiilor liniștită la fel de încurajată ca și a celor care au o contribuție mai gălăgioasă?
- f) Evită adulții demonizarea anumitor copiii, povestind despre faptele lor negative?
- g) Manifestă personalul sensibilitate față de situația familială a copiilor, atunci când vorbesc despre așa ocazii ca Ziua Mamelor și Ziua Taților?
- h) Au toți copiii posibilitatea de a evolua în ansamblurile școlare și spectacolele muzicale, teatrale și de dans?
- i) Sunt familiile cu structuri diferite recunoscute și apreciate?
- j) Evită personalul să-i considere pe copiii din clasa de mijloc ca mai valoroși la școală decât copiii din clasa muncitoare?
- k) Evită personalul folosirea nivelurilor de curriculum sau a realizărilor la testările naționale drept o modalitate de a-i face pe unii copii să se simtă mai valoroși, iar pe alții – mai puțin valoroși?
- l) Sunt persoanele homosexuale, lesbiene, bisexuale, transgen și intersex apreciate în cadrul școlii și reflectate în curriculum?
- m) Evită personalul să reprezinte o religie ca fiind mai importantă decât altele sau decât absența oricărei religii?
- n) Sunt copiii, personalul și părinții/îngrijitorii cu dizabilități la fel de bine primiți în școală ca și cei fără dizabilități?
- o) Există tot atâtea ocazii pentru aprecierea eforturilor copiilor cu reușită mai mică câte sunt pentru aprecierea celor cu reușită mai mare, inclusiv ale celor care iau rezultate bune la examene?
- p) Îi include raportarea performanțelor în interiorul și în afara școlii pe toți copii?
- q) Este munca tuturor elevilor vizibilă în sălile de clasă și în școală?
- r) Părăsesc toți copiii școala medie cu o diplomă recunoscută?
- s) Se acordă suport și importanță egală realizărilor tuturor copiilor, indiferent de sex?
- t) Evită personalul crearea de ierarhii ale copiilor prin contrast de masă cu cei cu „cerințe speciale” sau chiar copiii „incluși”?

u) _____

v) _____

w) _____

A2.7 Școala contracarează toate formele de discriminare.

A1.8 Școala încurajează o înțelegere a interconexiunilor dintre oamenii din întreaga lume;
 A1.9 Adulții și copiii conștientizează că identificarea cu un anumit gen se poate realiza într-o varietate de moduri; A2.4 Incluziunea este considerată ca o sporire a participării tuturor;
 A2.2 Școala încurajează respectarea tuturor drepturilor omului B2.9 Intimidarea elevilor între ei este minimalizată; C2.6 Lecțiile îi ajută pe copii să înțeleagă asemănările și diferențele dintre oameni.

- a) Este recunoscut faptul că toată lumea preia involuntar diverse prejudecăți împotriva altora și de aceea e nevoie de a depune efort pentru a identifica și a reduce asemenea prejudecăți?
- b) Analizează adulții propriile atitudini față de diversitate și își identifică prejudecățile, pentru a fi capabili să-i ajute pe copii să-și identifice și să-și reducă prejudecățile proprii?
- c) Identifică adulții și copiii domeniile de discriminare care trebuie abordate?
- d) Se înțelege că discriminarea presupune intoleranța la diferență și la abuzul de putere?
- e) Se acordă atenție modului în care o intoleranță generală la diferență poate fi simțită personal ca sexism, discriminare după clasa socială, rasism, islamofobie, discriminarea în baza dizabilităților, homofobie și transfobie?
- f) Este recunoscut faptul că discriminarea instituțională poate proveni din culturi și politici care devalorizează identitatea sau discriminează în alt fel unele grupuri de oameni?
- g) Este recunoscut faptul că o cultură în care respectul pentru diversitate devine larg împărtășit ca o valoare este cel mai bun mod de a preveni și de a reduce discriminarea?
- h) Sunt cerințele legale de reducerea "inegalităților" în ceea ce privește etnia, handicapul, sexul, orientarea sexuală, identitatea sexuală, religia, convingerile și vârsta parte a planurilor comprehensive pentru a contracara toate formele de discriminare?
- i) Este devalorizarea oamenilor în baza masei corporale identificată drept discriminare și contracarată?
- j) Evită personalul să sugereze că există o singură identitate națională sau un singur mod de a fi în școală?
- k) Evită personalul rolurile stereotipizate pentru copii în spectacolele școlare, de exemplu, în funcție de culoarea părului, culoarea pielii sau sex?
- l) Este recunoscut faptul că cunoștințele despre dizabilități nu aduc decât o contribuție limitată la planificarea educației copiilor?
- m) Contracarează personalul atitudini stereotipizate față de persoanele cu dizabilități atunci când sunt descrise, de exemplu, ca demne de milă sau luptători eroici împotriva necazurilor?
- n) Se înțelege că dizabilitățile pot apărea în interacțiunile dintre persoanele cu deficiențe și mediul lor, dar pot fi, de asemenea, produse în întregime de atitudinile discriminatorii și de barierele instituționale?
- o) Este excluderea copiilor cu dizabilități severe înțeleasă ca o reflectare a limitărilor culturii, atitudinii și politicii școlii, mai degrabă decât dovadă a dificultăților de ordin practic?
- p) Evită copiii cuvinte rasiste, sexiste, homofobe, derizorii față de dizabilități și alte tipuri discriminatorii de a da porecle?
- q) Evită școala filtrele web care restricționează inechitabil accesul la site-uri, de exemplu, cele relevante pentru experiența lesbiană, gay, bisexuală, a persoanelor transgen și intersex?
- r) _____
- s) _____
- t) _____

A2.8 Școala promovează interacțiunea nonviolentă și soluționarea pașnică a neînțelegerilor.

A1.9 Adulții și copiii conștientizează că identificarea cu un anumit gen se poate realiza într-o varietate de moduri.

B2.9 Intimidarea elevilor între ei este minimalizată.

- a) Este oare nonviolenta înțeleasă ca o interacțiune noncoercitivă, precum și ca lipsă de conflict fizic?
- b) Sunt oare conflictele din școală soluționate prin dialog, mai degrabă decât printr-o constrângere bazată pe diferența percepută de statut și forță fizică?
- c) Dau oare adulții exemplu de interacțiune noncoercitivă?
- d) Atunci când le sunt atacate ideile, învață oare oamenii să răspundă astfel încât să provoace reflecții asupra a ceea ce ar trebui gândit și făcut în mod diferit?
- e) Învață oare toți abilități de negociere, soluționare a conflictelor și mediere a disputelor?
- f) Sunt oare abuzul, discriminarea, hărțuirea și intimidarea percepute ca forme ale violenței?
- g) Se înțelege oare că este mai ușor să colaborezi atunci când persoanele simt că identitatea lor nu este amenințată?
- h) Sunt oare discuțiile gestionate astfel încât să nu fie dominate de o singură persoană, grup sau sex?
- i) Sunt oare ajutate persoanele adesea excesiv de agresive să găsească alte modalități de expresie?
- j) Sunt oare direcționați copiii către activități și cluburi de arte marțiale pentru dezvoltarea încrederii de sine și a asertivității fără agresiune?
- k) Se ajută oare reciproc persoanele să-și exprime opiniile, respectând și opiniile altora?
- l) Reflectează oare persoanele asupra modului în care sentimentele lor față de alții afectează interacțiunea cu aceștia?
- m) Recurg oare copiii la poezie, proză, muzică, teatru, teatru de păpuși pentru a înțelege sentimente și trăiri?
- n) Învață oare copiii despre consecințele pe care le are dorința de răzbunare pentru perpetuarea conflictelor personale și internaționale?
- o) Discută oare copiii și adulții despre hotarele reprezentării acceptabile a violenței, inclusiv a relațiilor degradante dintre sexe, în filme și jocuri pentru calculator?
- p) Își subliniază oare școala prioritățile umane, și nu cele financiare?
- q) Li se amintește copiilor că vin la școală pentru a se pregăti de susținerea examenelor?
- r) Învață oare copiii despre originea conflictelor din cauza teritoriilor, identităților, resurselor și a incapacității de a tolera diferența, precum și despre modul în care acestea pot fi reduse prin mijloace pașnice?
- s) Învață oare copiii să pună la îndoială necesitatea ca reprezentanții unui sex să-i domine pe reprezentanții celuilalt?
- t) Reflectează oare copiii asupra violenței dintre sexe și asupra modului în care se poate pune sfârșit unor asemenea modele de violență?
- u) Este oare analizat modul în care unii reprezentanți ai sexului masculin încurajează violența față de bărbați și femei?
- v) Se înțelege oare modul în care bărbații și femeile pot contribui la formarea masculinității agresive la copii?
- w) Analizează oare copiii ce câștigă și ce pierde prin aderarea la bande și cum violența dintre bande poate fi evitată în interiorul și în afara școlii?
- x) Sunt oare copiii ajutați să găsească activități în afara școlii care reduc orice implicare în acte de violență între bande?
- y) Sunt oare copiii ajutați să evite purtarea de cuțite sau alte arme?
- z) Se ține oare cont de faptul că violența îndreptată în interior poate produce depresie și automutilare?

A2.9 Școala încurajează copiii și adulții să se simtă satisfăcuți de sine.

A1.4 Personalul școlii și copiii se respectă reciproc; A2.10 Școala contribuie la sănătatea copiilor și a adulților; B2.9 Intimidarea elevilor între ei este minimalizată; C1.6 Copiii învață despre sănătate și relații.

- a) Încurajează școala adulții și copiii să obțină satisfacție din învățare și relații?
- b) Ajută școala copiii și adulții să scape de tirania ideii de normalitate?
- c) Învață copiii că este normal și natural să se simtă diferiți de ceilalți?
- d) Evită adulții și copiii supraaprecierea siluetei slabe?
- e) Ajută adulții și copiii la contracararea stereotipurilor de frumusețe din mass-media și din propriile lor culturi?
- f) Se simt adulții și copiii îmbogățiți de gama identităților, contextelor, etniilor, sexelor și modalității de a vedea lumea pe care le întâlnesc la școală?
- g) Simt adulții și copiii că este bine să-și exprime diferențele de identitate și opinii?
- h) Încurajează școala ideea că starea de bine personală este legată de starea de bine a celorlalți în școală, comunitate și la nivel global?
- i) Încurajează școala ideea că starea de bine personală este legată de îmbunătățirea mediului și integritatea planetei?
- j) Depune școala un efort pentru a garanta că toată lumea din școală poate avea prieteni?
- k) Învață copiii despre relații bune din modul în care oamenii se tratează reciproc în școală?
- l) Încearcă școala să sporească stima de sine a copiilor și adulților care întâmpină dificultăți?
- m) Recunosc adulții și copiii că pierderea respectului de sine poate reduce realizările și spori intimidările?
- n) Înțeleg adulții și copii că aspectul exterior al unei persoane sau modul în care se face referire la aceasta poate să nu reflecte identitatea de gen pe care o simte persoana?
- o) Este personalul conștient de faptul că folosirea facilităților divizate după gen, cum ar fi toaletele sau vestiarele, poate fi o sursă de suferință pentru unii copii, care sunt transgen sau intersex?
- p) Sunt adulții și copiii conștienți de presiunea pe care maturizarea și pubertatea o pot cauza pentru viziunea unor oameni asupra genului lor?
- q) Există locuri corespunzătoare, sigure, curate pentru igiena adulților și copiilor care sunt în perioada de menstruație?
- r) Sunt copiii și adulții sensibili la tensiunile pe care ciclul menstrual le poate pune pe unele persoane?
- s) Sunt evitate distanțe lungi pentru copii cu dizabilități, spre și de la școală, prin încurajarea opiniei că copiii și tinerii au dreptul de a merge la școala din localitate?
- t) Li se acordă suport corespunzător nu numai fetelor, dar și băieților implicați în cazurile de sarcini la vârsta școlară?
- u) Evită școlile stigmatizarea fetelor care rămân însărcinate sau au copii?
- v) Discută personalul și copiii cazurile de deces într-un mod delicat, astfel încât copiii să știe cum să se sprijine reciproc, dacă decedează un copil sau adult din școală?
- w) Este recunoscut faptul că moartea unui prieten, membru al familiei sau a altei persoane apropiate îl poate afecta pe cineva timp de mulți ani și mai ales în anumite momente, cum ar fi aniversările?
- x) _____
- y) _____

A2.10 Școala contribuie la sănătatea copiilor și a adulților.

A2.9 Școala încurajează copiii și adulții să se simtă satisfăcuți de sine; C1.1 Copiii explorează ciclurile de producție a alimentelor și de consum alimentar; C1.6 Copiii învață despre sănătate și relații.

- a) Analizează adulții și copiii contribuțiile la sănătate ale unui mediu sănătos, ale jocurilor, activităților agreabile, prietenilor, lipsei de stres, ale unei nutriții bune și ale exercițiilor fizice?
- b) Evită adulții și copiii perceperea oamenilor ca nesănătoși sau ca suferind de o deficiență medicală, deoarece aceștia par diferiți de ei?
- c) Sunt barierele pentru sănătate identificate în cadrul școlii, comunităților și mediului înconjurător?
- d) Există proceduri clare pentru distribuirea medicamentelor și monitorizarea consumului lor de către copiii?
- e) Sunt instruiți adulții și copiii în acordarea primului ajutor și știu cum să reacționeze la crize de sănătate – de exemplu, în cazurile de diabet zaharat sau epilepsie?
- f) Există un spațiu privat liniștit unde copii și adulții se pot retrage atunci când se simt copleșiți de presiuni, precum și o persoană disponibilă pentru a sta de vorbă cu ei?
- g) Se admite că stările de furie și de stres sunt generate de circumstanțele dificile de viață ale unor copii?
- h) Li se acordă copiilor oportunitatea de a medita și de a învăța despre meditație?
- i) Este disponibilă consilierea pentru cei care au o experiență prelungită de stres sau sunt în permanență furioși?
- j) Este disponibilă o cameră pentru asistență medicală, îngrijire sau fizioterapie regulată?
- k) Există apă potabilă accesibilă și suficientă?
- l) Elaborează personalul, copiii și familiile planuri de nutriție sănătoasă la școală și acasă?
- m) Există oportunități pentru ca oamenii să-și împărtășească preocupările de sănătate, cum ar fi consumul mâncării drept consolare?
- n) Sunt copiii ajutați să reziste presiunilor producătorilor de a consuma alimente în modalități care contribuie la apariția problemelor de sănătate?
- o) Sunt activitățile fizice promovate pentru plăcere, precum și pentru beneficiile de sănătate pe care le aduc?
- p) Iau copiii în mod regulat parte la activități de învățare în afara sălilor de clasă, inclusiv la activități în aer liber?
- q) Încurajează jocurile și lecțiile de educație fizică sportul și fitnessul pentru toți și conțin elemente de sport, dans, aerobică, arte marțiale, Tai Chi și yoga?
- r) Sunt copiii și adulții încurajați să se implice în activități fizice în fiecare zi și să savureze mersul la școală pe jos sau cu bicicleta?
- s) Se simt copiii în siguranță în toate zonele școlii?
- t) Există un echilibru între grija pentru siguranța copiilor și încurajarea experienței lor proprii?
- u) Sunt evaluate și abordate riscurile drumului spre și de la școală?
- v) Parchează părinții departe de școală, atunci când aduc și iau copiii?
- w) Este siguranța vehiculelor școlare verificată în mod regulat?
- x) Sunt prevăzute lecții de mers cu bicicleta în condiții de siguranță?
- y) Poartă cască adulții și copiii atunci când merg la școală cu bicicleta?
- z) Învăță copiii cum să evite pericolele rețelelor sociale și ale altor site-uri de pe Internet?
- aa) _____

Dimensiunea B: Elaborarea politicilor incluzive

B1: Dezvoltarea unei școli pentru toți

- 1 În școală există un proces de dezvoltare participativ.
- 2 Școala are o abordare incluzivă față de leadership.
- 3 Numirile în funcție și promovările sunt corecte.
- 4 Experiența personalului este cunoscută și utilizată.
- 5 Toți angajații noi sunt ajutați să se integreze în școală.
- 6 Școala urmărește să admită toți copiii din circumscriptia sa.
- 7 Toți copiii nou-veniți sunt ajutați să se încadreze în școală.
- 8 Grupurile de predare și învățare sunt organizate corect, pentru a promova învățarea tuturor copiilor.
- 9 Copiii sunt bine pregătiți pentru a-și continua studiile în altă parte.
- 10 La nivel fizic, școala le este accesibilă tuturor persoanelor.
- 11 Clădirile și teritoriul școlii sunt amenajate pentru a permite participarea tuturor.
- 12 Școala își reduce amprenta de carbon și consumul de apă.
- 13 Școala contribuie la reducerea cantității de deșeuri.

B2: Organizarea suportului pentru diversitate

- 1 Toate formele de sprijin sunt coordonate între ele.
- 2 Activitățile de perfecționare a personalului ajută cadrele didactice să reacționeze adecvat la diversitate.
- 3 Limba română, drept suport lingvistic adițional, reprezintă o resursă importantă pentru întreaga școală.
- 4 Școala sprijină continuitatea în educația copiilor aflați în grija statului.
- 5 Școala garantează că politicile privind "cerințele educaționale speciale" susțin incluziunea.
- 6 Politica de comportament este conectată cu învățarea și cu dezvoltarea curriculumului.
- 7 Insistența în favoarea exmatriculării ca pedeapsă disciplinară este redusă.
- 8 Sunt reduse barierele din calea frecventării școlii.
- 9 Intimidarea elevilor între ei este minimalizată.

B1.1 În școală există un proces de dezvoltare participativ.

A1.4 Personalul școlii și copiii se respectă reciproc; A1.5 Există un parteneriat între personal și părinți/îngrijitori; A1.6 Personalul și consiliul administrativ lucrează bine împreună. A1.10 Școala și comunitățile locale se dezvoltă reciproc; A2.4 Incluziunea este considerată ca o sporire a participării tuturor; Secțiunea C (Relaționare la nivel local și global).

- a) Există „un plan de dezvoltare” pentru școală și împrejurimile sale, care este bine cunoscut și aprobat de personal, administrație, părinți și copii?
- b) Sunt solicitate opiniile copiilor, părinților/îngrijitorilor și ale membrilor administrației cu privire la natura barierelor în învățare și participare și modul în care școala ar putea fi îmbunătățită?
- c) Sunt solicitate opiniile membrilor comunității cu privire la modul în care școala și comunitățile sale pot contribui la dezvoltarea reciprocă?
- d) Influențează opiniile personalului, copiilor, părinților, administrației și comunităților situația din cadrul școlii?
- e) Simt părinții/îngrijitorii, copiii, administrația că consultarea cu ei este o parte obișnuită a implicării lor în școală?
- f) Este implementarea planului de dezvoltare a școlii activă și periodic revizuită, la necesitate introducându-se modificări?
- g) Reflectează membrii școlii asupra schimbărilor care au avut loc în ultimele 12 luni și asupra motivelor efectuării acestora?
- h) Analizează personalul care schimbări s-au produs ca urmare a planului de dezvoltare și care au avut loc din alte motive?
- i) Consideră personalul că schimbarea devine dezvoltare atunci când reflectă valorile dorite?
- j) Își sporesc adulții și copiii influența asupra dezvoltării școlii lor, bazând dezvoltarea pe un cadru comun de valori incluzive?
- k) Este înțeles că conectarea valorilor la acțiunile ce țin de culturile, politicile și practicile școlii poate contribui la o continuă dezvoltare durabilă a școlii?
- l) Recunoaște personalul faptul că barierele din calea învățării și a participării, de care se ciocnesc copiii, pot fi reduse prin îmbunătățirea activităților de predare și învățare și a modului în care se abordează predarea și învățarea?
- m) Reflectează membrii școlii asupra modului în care culturile școlii pot împiedica și promova dezvoltarea incluzivă?
- n) Se elaborează politicile cu intenția mai degrabă de a îmbunătăți culturile și practicile școlii, decât de a satisface inspectorii?
- o) Sunt toate politicile legate de strategii de implementare concrete?
- p) Sunt efectele politicilor școlare privind culturile și practicile școlii monitorizate și modificate în funcție de necesități?
- q) Fac adulții și copiii schimb de idei cu școlile partenere (poate din altă țară?) și le vizitează, în scopul de a sprijini dezvoltarea reciprocă a școlilor și mediilor?
- r) _____
- s) _____
- t) _____

B1.2 Școala are o abordare incluzivă față de leadership.

A1.2 Angajații școlii colaborează între ei; B1.4 Experiența personalului este cunoscută și utilizată; C2.9 Cadrele didactice planifică, predau și analizează rezultatele împreună.

- a) Este înțeles faptul că liderii puternici pot colabora eficient, și nu să fie autocratici?
- b) Evită școala restricțiile privind relațiile și învățarea, care pot apărea din cauza unei ierarhii rigide a conducerii, managementului de nivel mediu, personalului și copiilor?
- c) Sunt cunoștințele importante despre școală diseminate în rândul personalului, astfel încât, dacă o persoană din conducere lipsește de la serviciu sau părăsește școala, complicațiile să fie reduse la minimum?
- d) Evită școala presiunile pentru a obține acordul automat cu directivele managementului școlar sau ale ministerului?
- e) Evită directorul școlii promovarea directivelor din afara școlii în așa mod de parcă acestea nu pot fi adaptate la culturile, politicile și practicile din școală?
- f) Contribuie echipa managerială la reducerea duratei de timp pe care angajații o petrec completând rapoarte și alte documente?
- g) Rezistă personalul presiunilor de a face lucruri care intră în conflict cu valorile lor?
- h) Au grijă persoanele care au fost promovate să nu se comporte de parcă avansarea în statut le conferă automat o mai bună cunoaștere?
- i) Are grijă echipa managerială să evite favorizarea unor membri ai personalului înaintea altora?
- j) Persoanele care sunt promovate continuă să se arate dispuse să recunoască când au făcut greșeli?
- k) Sunt unele decizii luate mai degrabă în baza argumentelor prezentate, decât prin exercitarea puterii?
- l) Când oamenii au lucrat îndelung și intens asupra anumitor aspecte, este acest fapt considerat la luarea deciziilor?
- m) Sunt cunoștințele și abilitățile relevante ale personalului respectate la luarea deciziilor?
- n) Prezidează personalul o varietate de ședințe și se asigură că toți cei prezenți au posibilitatea de a contribui la discuție?
- o) Șefii de catedră mai degrabă susțin și consiliază, decât inspectează sau gestionează amănunțit munca altora?
- p) Sunt toți adulții și copiii așteptați să fie sau să devină independenți?
- q) Autoritatea este considerată constând mai degrabă în cunoaștere, înțelepciune și abilități, decât într-o anumită funcție deținută?
- r) Au fost directorul și alți membri ai echipei de management aleși în mare parte datorită abilităților lor în a ajuta alți membri ai personalului să încurajeze învățarea în diverse grupuri?
- s) Au directorul și alți membri ai echipei de management experiență în încurajarea dialogului?
- t) Ascultă angajații cu atenție argumentele și explicațiile celui alt înainte de a-și exprima dezacordul?
- u) Există la școală metode noncoercitive de soluționare a dezacordurilor?
- v) Are loc în școală o distribuire deschisă și echitabilă a resurselor?
- w) _____
- x) _____
- y) _____

B1.3 Numirile în funcție și promovările sunt corecte.

A1.2 Angajații școlii colaborează între ei; B1.2 Școala are o abordare incluzivă față de leadership.

- a) Sunt oportunitățile de angajare deschise tuturor celor eligibili, atât din interiorul, cât și din afara școlii?
- b) Evită personalul tentativele de a obține un avantaj prin promovarea excesivă a cunoștințelor și experienței lor?
- c) Este personalul descurajat să solicite avantaje, petrecând excesiv de mult timp la școală, ceea ce personalul cu altfel de angajamente familiale sau priorități nu-și poate permite?
- d) Face școala clar și cunoscut angajamentul său față de numiri în funcție fără prejudecăți privind sexul, etnia, handicapul, vârsta, orientarea sexuală sau orice alt aspect irelevant?
- e) Evită școala la angajare discriminarea după vârstă (de exemplu, pentru a nu fi nevoiți să acorde salarii mai mari personalului în etate cu stagiul de muncă mare)?
- f) Reflectă componența personalului didactic și nedidactic comunitățile din localitatea/circumscripția școlii?
- g) Sunt oamenii încurajați și ghidați să-și înainteze candidaturile pentru promovare, indiferent de sex, circumstanțele de acasă, origine etnică sau orice alt aspect irelevant?
- h) Percepe personalul, în special cel din școlile primare și grădinițe, că este natural ca bărbații să-și asume un rol în îngrijirea copiilor mici?
- i) Sunt toți cei care ar dori să aplice pentru un post încurajați să facă acest lucru?
- j) Evită directorul și alți membri ai personalului să-și încurajeze în mod special prietenii apropiați sau rudele să candideze pentru promovare?
- k) Manifestă consiliul administrativ creativitate, încurajând părinții și profesorii să vadă plăcerea și relevanța muncii de membru al administrației, astfel încât mai multe persoane să-și înainteze candidaturile pentru consiliu?
- l) Reflectă alegerea persoanelor promovate în funcție echilibrul dintre sexe și dintre mediile din care provin angajații școlii?
- m) Reflectă funcțiile de conducere toate segmentele comunităților reprezentate în școală?
- n) Sunt incluși în comisiile de angajare/promovare reprezentanții personalului, ai administrației și ai consiliului elevilor?
- o) În cazul când școala ține de o anumită credință, este minimalizată la angajare discriminarea în baza credinței?
- p) Sunt comisiile de angajare/promovare formate din reprezentanții diferitor sexe, etnii și medii de proveniență, care să reflecte comunitățile din școală?
- q) Participă sindicatele la elaborarea regulamentelor privind angajarea și promovarea în funcție?
- r) Li se solicită candidaților la locurile vacante să prezinte un aspect al muncii lor personalului, administrației, părinților/îngrijitorilor și copiilor?
- s) Există o strategie pentru eliminarea barierelor la numirea în funcții a personalului cu dizabilități?
- t) Este valorificarea diversității un criteriu esențial pentru numirea în funcții a personalului?
- u) Sunt operate înlocuiri temporare pentru personalul de sprijin absent, precum și pentru alte cadre didactice?
- v) _____
- w) _____
- x) _____

B1.4 Experiența personalului este cunoscută și utilizată.

B1.2 Școala are o abordare incluzivă față de leadership.

- a) Sunt membrii personalului cu adevărat interesați de cunoștințele și experiența unii altora?
- b) Sunt toate competențele, cunoștințele și interesele personalului didactic și nedidactic cunoscute, nu doar cele care țin de funcția deținută sau sunt prevăzute de fișa postului?
- c) Este personalul consultat cu privire la cel mai bun mod de a-și folosi abilitățile și cunoștințele în beneficiul școlii și al comunităților sale?
- d) Sunt profesorii și cadrele didactice de sprijin încurajați să se bazeze pe toate competențele și cunoștințele lor pentru a sprijini învățarea copiilor și a tinerilor?
- e) Este personalul încurajat să-și dezvolte competențe și interese noi?
- f) Este personalul încurajat să le împărtășească altora noile cunoștințe, interese și competențe?
- g) Se oferă ușor membrii personalului să împărtășească din cunoștințele și abilitățile lor?
- h) Este personalul atent să nu treacă cu vederea cunoștințele și abilitățile colegilor, cum ar fi cele ale profesorilor de artă plastică și educație fizică, în lucrul cu diverse grupuri de copii?
- i) Decide personalul la ce competențe suplimentare din afara școlii dorește să apeleze?
- j) Contribuie varietatea limbilor vorbite de personal la dezvoltarea studiului limbilor străine în școală?
- k) Este recunoscut faptul că e normal ca oamenii să aibă diferite aspecte forte personale și profesionale?
- l) Se întrunește personalul pentru a face schimb de idei și experiență cu scopul de a-și îmbunătăți reciproc predarea și de a-și rezolva reciproc dificultățile în predare?
- m) Se ascultă colegial personalul și își oferă reciproc perspective alternative cu privire la preocupările legate de copii, fără a se judeca negativ?
- n) Sunt diferențele de cultură și de medii de proveniență ale personalului puse la baza dezvoltării de curricula și a activităților de învățare?
- o) Învăță personalul din practicile educative și experiența altor școli?
- p) Este invitat personalul școlii locale speciale să-și împărtășească experiența cu personalul de la școala obișnuită cu privire la activitățile de predare și învățare în grupuri diverse?
- q) I se solicită personalului pe cale de a pleca sau deja plecat din școală să-și împărtășească observațiile asupra școlii în scopul obținerii unei perspective proaspete?
- r) Este recunoscut faptul că personalul mai tânăr poate avea o contribuție aparte la viața școlară, care diferă de cea a personalului în vârstă?
- s) Este recunoscut faptul că ceea ce îi oferă unei școli oamenii se poate schimba odată ce ei înaintază în vârstă și că acest lucru ar putea fi în avantajul colegilor?
- t) _____
- u) _____
- v) _____

B1.5 Toți angajații noi sunt ajutați să se integreze în școală.

A1.2 Angajații școlii colaborează între ei; C2.9 Cadrele didactice planifică, predau și analizează rezultatele împreună.

- a) Există o politică de introducere în funcție aprobată, pentru personal, administrație și părinți pe rol de ajutoari?
- b) Inspiră politica de introducere în funcție optimism în rândurile personalului nou?
- c) Este pusă la dispoziția personalului nou toată informația necesară cu privire la școală, inclusiv politicile școlare și planul de dezvoltare a școlii și a mediului?
- d) Este noul personal întrebat de ce informații suplimentare are nevoie și îi sunt furnizate acestea?
- e) Sunt toți noii membri ai personalului invitați să viziteze școala înainte de data oficială de debut?
- f) Le este repartizat noilor membri ai personalului un mentor pentru a-i ajuta să se integreze în școală și se întâlnește mentorul cu fiecare în prima zi de lucru și în mod regulat ulterior?
- g) Este mentorul disponibil, în persoană, în mod regulat sau prin telefon, în primele săptămâni, pentru a răspunde la întrebări?
- h) Se întâlnește directorul cu noii membri ai personalului cât mai aproape de prima lor zi de muncă?
- i) Le urează oficial bun venit tuturor membrilor noi ai personalului reprezentanții administrației și ai părinților?
- j) Le urează oficial bun venit tuturor membrilor noi ai personalului reprezentanții elevilor?
- k) Sunt noii angajați încurajați să contribuie la consiliile profesionale și alte ședințe?
- l) Recunoaște personalul deja stabilit dificultățile pe care noii angajați le pot avea în integrarea la noul loc de muncă, care poate fi într-o țară sau localitate nouă?
- m) Îi invită angajații mai experimentați pe cei noi, în special pe cei nou-veniți în regiune sau în țară, acasă la ei sau să socializeze în afara școlii?
- n) Evită personalul mai experimentat să-i facă pe angajații noi să se simtă străini – de exemplu, vorbind despre „noi” când se referă doar la sine, excluzându-i pe nou-veniți?
- o) Are personalul existent un interes real în a afla cine sunt membrii noi ai personalului și ce îi pot ei oferi școlii?
- p) Li se inspiră noilor membri ai personalului ideea că prezența și aportul lor vor contribui la diversele culturi ale școlii?
- q) Sunt profesorii recent calificați ajutați să planifice o utilizare eficientă a timpului lor suplimentar de dezvoltare profesională?
- r) Sunt toate cadrele didactice noi și personalul nedidactic uniți în structuri create pentru sprijin reciproc, asistare la lecții și discutarea posibilităților de dezvoltare a predării, învățării și a activităților de sprijin?
- s) Îi tratează personalul permanent pe profesorii angajați temporar, pe studenții veniți la practică și pe cadrele didactice de sprijin din cadrul școlii ca pe niște colegi deplinți?
- t) Sunt solicitate și apreciate observațiile cu privire la școală făcute de noul personal și studenții veniți la practică, datorită perspectivei proaspete și oportunităților pentru acțiune pe care le pot furniza?
- u) _____
- v) _____
- w) _____

B1.6 Școala urmărește să admită toți copiii din circumscripția sa.

A2.6 Copiii sunt apreciați în mod egal.

- a) Este dorința de a include în școală toți copiii din circumscripție anunțată public drept politică a școlii?
- b) Este reflectat în denumirea școlii caracterul ei comprehensiv și comunitar?
- c) Sunt încurajați copiii din localitate să frecventeze școala, indiferent de reușită, dizabilitate sau statut social?
- d) Sunt încurajați activ să frecventeze școala copiii romi din localitate sau care se află acolo temporar?
- e) Examinează școala modalități prin care să depășească barierele pentru participare, întâmpinate de către diferite grupuri etnice din localitate?
- f) Sunt încurajați copiii din familiile de refugiați și solicitanți de azil să frecventeze școala?
- g) Sunt acceptați copiii din familiile cu reședință temporară să frecventeze școala?
- h) Sunt încurajate familiile cu copiii care actualmente merg la școli speciale să-și trimită copiii la această școală obișnuită?
- i) Apără școala dreptul copiilor cu dizabilități în a frecventa școala de circumscripție?
- j) Când școala este frecventată de un copil despre care se știe că a avut probleme la școala precedentă, evită personalul școlii să-i sugereze copilului că prezența sa la școala dată este provizorie?
- k) Își exercită școala îndatorirea de a accepta prioritar copiii din serviciile de plasament?
- l) Își afișează școala interesul de a accepta copiii din serviciile de plasament?
- m) Respectă școala legea de a nu organiza interviuri de admitere și de a nu utiliza informațiile obținute din conversațiile cu părinții, frații și surorile copilului sau comentariile altcuiva care cunoaște un posibil candidat la admitere la această școală?
- n) Evită școala să solicite donații de la familii înainte de a fi acceptat la școală copilul?
- o) Stabilește școala relații trainice și colaborează cu alte școli din vecinătate în situațiile când afilierea religioasă a școlii rezultă într-o componentă etnică nereprezentativă pentru comunitățile din apropiere?
- p) În cazul când școala are o anumită afiliere religioasă, are proximitatea locului de trai al copilului prioritate la admiterea sa, înaintea considerentelor legate de religia practică în familie?
- q) Dacă școala este afiliată cu o religie/confesiune, se evită restricțiile privind angajarea personalului de o anumită (altă) credință?
- r) Dacă școala este afiliată cu o religie, se evită promovarea dezbinării în cadrul acesteia – de exemplu, refuzându-se favorizarea unei singure ramuri a creștinismului sau islamului?
- s) Există o creștere în proporția copiilor din localitate admiși la școală?
- t) Există o creștere în diversitatea copiilor din localitate admiși în școală?
- u) _____
- v) _____
- w) _____

B1.7 Toți copiii nou-veniți sunt ajutați să se încadreze în școală.

A1.3 Copiii se ajută reciproc; A1.4 Personalul școlii și copiii se respectă reciproc; A2.6 Copiii sunt apreciați în mod egal; C2.5 Copiii învață unul de la altul.

- a) Există oportunități pentru copii de a vizita școala înainte de a merge la această școală?
- b) Există un program coordonat de a ajuta copiii să se adapteze la această școală?
- c) Salută personalul școlii copiii într-o manieră prietenoasă?
- d) Există o singură politică de introducere pentru toți copiii, indiferent de faptul când și de unde sosesc aceștia?
- e) Este politica de introducere pentru copii și familiile acestora la fel de eficientă indiferent de faptul dacă copilul este admis la începutul anului școlar sau în decursul anului?
- f) Se face față greutăților de formare a unei comunități atunci când la școală vin și pleacă un număr mare de copiii în fiecare an?
- g) Sunt încurajați copiii noi să aibă câte un prieten-mentor dintre cei care învață la școală mai de mult?
- h) Sunt ajutați toți să se simtă ca acasă?
- i) Este recunoscut faptul că unii copii pot să aibă dificultăți mai mari în a se simți ca acasă decât alții?
- j) Sunt încurajați copiii să simtă că contribuția lor este valoroasă, din prima zi când au venit la școală?
- k) Le sunt disponibile părinților/îngrijitorilor informațiile cu privire la sistemul local și național de școlarizare, sistemul de învățământ și școala dată?
- l) Ia în considerare programul de introducere diferența de reușită a copiilor și limbile vorbite acasă, în familie?
- m) Sunt organizați copiii și adulții care îi cunosc deja pe copiii nou-veniți să-i salute la începutul anului de studii?
- n) Sunt întreprinse măsuri, peste câteva săptămâni, de a verifica cum s-au încadrat copiii în școală?
- o) Există suport pentru copiii cu dificultăți de memorizare referitor la structura clădirii școlii, în special la începutul studiilor în această școală?
- p) Sunt disponibile hărți accesibile ale școlii pentru copiii noi?
- q) Sunt copiii noi informați pe deplin cui să-i ceară ajutor în caz de dificultate?
- r) Li se cultivă copiilor sentimentul că munca și opiniile lor sunt importante din prima zi în care merg la această școală?
- s) Li se acordă copiilor oportunitatea de a contribui la acțiunile de perfecționare a politicilor școlii vizavi de adaptarea în școală?
- t) Se străduiesc copiii și adulții să afle neapărat numele copiilor și angajaților noi?
- u) Sunt copiii noi familiarizați cu axiologia școlii și cu modul în care se cuvine să se trateze reciproc?
- v) Este experiența de a se alătura unui colectiv nou integrată în activitățile de la lecții?
- w) _____
- x) _____
- y) _____

B1.8 Grupurile de predare și învățare sunt organizate corect, pentru a promova învățarea tuturor copiilor.

A2.6 Copiii sunt apreciați în mod egal.

- a) Sunt toate grupurile de instruire tratate în mod respectuos și echidistant în ceea ce privește utilizarea serviciilor, poziționarea sălilor de clasă, alocarea și înlocuirea personalului?
- b) Evită școala alocarea permanentă a spațiilor de calitate mai joasă – de exemplu, distribuirea lecțiilor în săli de clasă mobile – pentru copiii cu statut considerat mai jos conform unor criterii precum vârsta, reușita, dizabilitățile?
- c) Este personalul școlii conștient de mesajele referitoare la identitate și respectul de sine transmise elevilor atunci când spațiul din școală nu se alocă pe criterii echitabile?
- d) Creează personalul școlii oportunități pentru instruirea reciprocă a copiilor în grupuri cu componență diversă?
- e) Se acordă atenție doleanțelor copiilor, relațiilor de prietenie și cunoașterii aceleiași limbi, atunci când clasa se divizează pe grupuri la activitățile didactice?
- f) Este minimizată organizarea grupurilor de instruire în funcție de nivelul de reușită al copiilor sau de prezența copiilor cu dizabilități?
- g) Se evită situațiile când cadrele nedidactice sunt făcute responsabile pentru progresul copiilor cu reușita cea mai joasă sau pentru copiii care întâmpină cele mai înalte bariere în procesul de învățare și participare?
- h) Evită personalul școlii identificarea și gruparea împreună a unui număr excesiv de mare de băieți ca având o reușită joasă sau necesitând un curriculum alternativ?
- i) Evită personalul școlii gruparea copiilor în baza comportamentului dificil atunci când acesta limitează capacitatea copiilor de a se susține reciproc?
- j) Atunci când se practică divizarea elevilor în grupuri în baza performanței, există planuri pentru preîntâmpinarea efectelor negative, cum ar fi nemulțumirea celor din grupurile mai slabe?
- k) Atunci când se practică divizarea elevilor în grupuri în baza performanței, li se oferă tuturor copiilor oportunitatea de a trece în alt grup ?
- l) Evită școala acțiunile de reducere a curriculumului (cum ar fi omiterea limbii străine) pentru copiii care necesită activități speciale de alfabetizare sau care au o reușită proastă la limba română?
- m) Este așezarea elevilor în bănci schimbată la necesitate, pentru a descuraja izbucnirea conflictelor între grupuri – de exemplu, pe fundal de etnie sau gen?
- n) Este așezarea elevilor în bănci schimbată la necesitate, pentru a nu le permite copiilor să-i descurajeze pe alții în timpul învățării?
- o) Sunt școlile conștiente de obligația lor de a educa împreună copiii care au și care nu au dificultăți de învățare?
- p) Înțeleg copiii importanța respectului reciproc și încurajarea contribuției din partea fiecăruia atunci când se creează o situație de neproporționalitate între băieți și fete?
- q) Consideră școala formarea unor clase de un singur sex în situațiile când se creează o neproporționalitate mare între băieții și fetele de aceeași vârstă?
- r) Le este permis tuturor copiilor să facă o alegere reală atunci când există posibilitatea de a alege?
- s) _____
- t) _____
- u) _____

B1.9 Copiii sunt bine pregătiți pentru a-și continua studiile în altă parte.

C1.12 Copiii învață despre muncă și o corelează cu dezvoltarea unor interese proprii.

- a) Respectă personalul școlii contribuțiile la reușita copiilor ale celor care au lucrat în diferiți ani și în posturi diferite în cadrul acestei școli sau în incinta altor școli?
- b) Colaborează personalul la elaborarea unor fișe personale de transfer ale copiilor, care să fie utilizate de profesorii de la etapele următoare de școlarizare?
- c) Folosesc angajații școlii participarea la trecerea de la o etapă de școlarizare la alta drept o oportunitate pentru a privi procesul de învățământ din diferite perspective?
- d) Recunoaște personalul școlii că copiii ar putea avea nevoie de ajutor pentru a restabili plăcerea învățării după testarea de la finele școlii primare sau examenele de absolvire a gimnaziului?
- e) Sunt disponibile broșuri și pagini web despre școli, scrise clar, fără jargonisme, cu contribuții din partea copiilor?
- f) Li se face copiilor cunoștință cu organizarea acelei secțiuni a școlii unde își vor continua studiile, înainte ca să fie transferați acolo?
- g) Li se oferă părinților informație la zi despre școlile potrivite?
- h) Influențează transferurile copiilor dintre școli curriculumul școlii de plecare și al celei de destinație – de exemplu, prin crearea tururilor virtuale, a hărților, ghidurilor, planificărilor săptămânale și scenetelor despre deplasarea oamenilor de la un loc spre altul?
- i) Există un dialog între personalul și copiii din școlile de plecare și cele de destinație referitor la măsura în care le sunt împărtășite valorile?
- j) Se implică personalul școlii în activități de facilitare înainte ca procesul de transfer să aibă loc?
- k) Este posibil ca activitățile de învățare începute într-o școală – de exemplu, studierea unor anumite limbi străine – să fie continuate în altă școală (la necesitate, sub formă de activități extracurriculare)?
- l) Organizează școala zile speciale înainte de transferul copiilor, pentru ca aceștia să facă cunoștință cu personalul și copiii din școala care îl va primi în incinta sa?
- m) Are loc schimbul de experiență și informații dintre copiii care deja s-au transferat la altă școală și cei care urmează să se transfere curând?
- n) Este îngrijorarea copiilor privind prietenii și intimidarea înlăturată satisfăcător de către personalul și copiii de la școala de destinație?
- o) Încurajează școala contactele dintre copiii de vârstă diferită, astfel încât unii copii să nu se simtă vulnerabili din considerentul că sunt cei mai mici sau cei mai firavi din școală?
- p) Sunt incorporate în primii ani de gimnaziu elemente ale școlii primare prin reducerea fluctuației de elevi și profesori?
- q) Este coordonat suportul oferit copiilor care schimbă școala?
- r) Este informația confidențială transferată cu precauție?
- s) Sunt părinții copiilor cu certificate de “cerințe educaționale speciale” ajutați să găsească un cadru primitiv local după absolvire?
- t) Este recunoscut faptul că copiilor care au fost transferați de multe ori le poate fi destul de greu să se acomodeze la o nouă situație?
- u) Continuă copiii să-și cultive interesele și activitățile după ce se transferă la alte școli sau absolvesc școala?
- v) Sunt încurajați toți copiii să examineze o varietate de traiectorii pentru continuarea studiilor și angajare la muncă?
- w) Sunt ajutați copiii să devină independenți după absolvirea școlii, prin studierea modului în care își pot organiza bugetul, pregăti mâncare, face curățenie, avea grijă de sănătate, menține o relație, spăla hainele, odihni și lucra?

B1.10 Școala le este fizic accesibilă tuturor oamenilor.

A1.1 Fiecare se simte binevenit în școală; B1.6 Școala urmărește să admită toți copiii din circumscripția sa; B1.11 Clădirea și teritoriul școlii sunt amenajate pentru a permite participarea tuturor.

- a) Există vreun plan al școlii pentru a ușura accesul fizic pe teritoriul și în clădirea ei?
- b) Acordă școala atenție cerințelor legislației cu privire la acțiunile de progres anual privind accesibilitatea școlii?
- c) Face parte accesul persoanelor cu dizabilități din planul de modernizare a clădirii, integrat în planurile de dezvoltare a școlii?
- d) Face parte planul de accesibilitate dintr-un efort comun pentru a asigura dorința de a veni la școală pentru toți cei cu dizabilități: fie copii, fie personalul școlii?
- e) Face parte planul de accesibilitate dintr-un efort comun pentru a se asigura că persoanele cu dizabilități pot vizita și utiliza cu plăcere spațiile școlii?
- f) Sunt luate în considerare toate necesitățile pentru a asigura accesul celor surzi și parțial surzi, orbi și parțial orbi, al părinților cu copii mici (inclusiv pentru cărucioarele de gemeni), al oamenilor în etate sau având alte dizabilități fizice?
- g) Sunt consultate diverse persoane cu dizabilități, de vârste diferite, inclusiv membrii familiilor copiilor și membrii comunităților locale, referitor la accesibilitatea școlii?
- h) Recunoaște școala faptul că persoanele cu dizabilități similare, inclusiv personalul școlii și copiii, pot avea viziuni diferite asupra modului de organizare a spațiului școlii, pentru ca acesta să devină accesibil necesităților lor?
- i) Este accesul pentru persoanele cu dizabilități verificat în fiecare an în scopul de a face modernizări la planul clădirii?
- j) Este utilajul școlii ajustabil la necesitățile persoanelor de înălțime diferită, precum și ale celor în scaune cu rotile?
- k) Sunt toate spațiile școlii accesibile, inclusiv intrările și ieșirile, clasele, holurile, toaletele, grădina, terenurile de joacă, cantina, semnele și indicatoarele de direcții?
- l) Sunt trotuarele din jurul școlii ușor accesibile pentru cei cu dizabilități – de exemplu, datorită iluminării, indicatoarelor speciale, semnelor și liniilor speciale pe pavaj?
- m) Este acordată atenție specială pentru asigurarea demnității copiilor și adulților în toaletele și vestiarele accesibile?
- n) Este acordată atenție specială pentru procedurile de semnalizare, securitate și evacuare?
- o) Este școala organizată astfel încât să fie confortabilă atât pentru persoanele fără dizabilități, cât și pentru cele cu dizabilități?
- p) Este accesibilitatea organizată pentru a servi tuturor: persoane cu dizabilități, administrație, părinți/îngrijitori, vizitatori ai școlii și alți membri ai comunității și, desigur, copiilor?
- q) Sunt proiectele de modernizare a accesibilității clădirii școlii, facilităților și terenurilor aferente incluse în curriculum?

r) _____

s) _____

t) _____

B1.11 Clădirea și teritoriul școlii sunt amenajate pentru a permite participarea tuturor.

A2.10 Școala contribuie la sănătatea copiilor și adulților; A2.4 Incluziunea este considerată ca o sporire a participării tuturor; B1.10 La nivel fizic, școala este accesibilă pentru toate persoanele.

- a) Este planul de dezvoltare a clădirii destinat sporirii participării adulților și copiilor și este întocmit cu contribuție din partea întregului personal al școlii, copiilor și părinților/îngrijitorilor?
- b) Sunt depuse eforturi pentru ca toate structurile clădirii să fie atractive pentru adulți și copii – de exemplu, cu ajutorul proiectelor colaborative de artă sau picturi?
- c) Există planuri pe termen lung din partea personalului școlii sau a administrației, care să reflecte problemele de mediu sau cele de natură financiară?
- d) Asigură acțiunile de modernizare a spațiilor școlii și terenurilor acesteia respectul față de interesele tuturor copiilor, fără a favoriza niciun grup?
- e) Sunt copiii responsabili pentru viața și bunăstarea plantelor care cresc în interiorul clădirii școlii și în grădinile de pe terenurile aferente?
- f) Sunt încurajați copiii și adulții să viziteze spațiile, încăperile și terenurile școlii, pentru a înțelege ce trebuie modernizat?
- g) Sunt încurajați copiii și adulții să facă sugestii cum pot fi modernizate clădirea școlii și terenurile acesteia?
- h) Încurajează școala expozițiile de artă și organizează demonstrarea lucrărilor copiilor și adulților din școală și comunitate, inclusiv din alte școli și licee?
- i) Sunt terenurile de joacă echipate pentru activități dinamice și altele mai contemplative, precum compunerea muzicii?
- j) Oferă încăperile de serviciu ale personalului școlii spațiu pentru toți?
- k) Are întregul personal al școlii sentimentul că îi sunt asigurate toate condițiile de lucru la un nivel înalt?
- l) Oferă clădirea școlii spațiu de întâlniri pentru părinți/îngrijitori?
- m) Există o grădină a școlii cu o varietate de plante cultivate pentru scopuri alimentare și pentru a fi admirate?
- n) Are școala terenuri proprii sau arendate pentru cultivarea plantelor în scop alimentar?
- o) Are școala terenurile sale pentru a încuraja diversitatea plantelor sălbatice, a animalelor și insectelor?
- p) Sunt amenajate încăperile școlii cu imagini, plante și obiecte care să stimuleze curiozitatea, discuțiile și învățarea?
- q) Sunt oamenii liberi să-și exprime obiecțiile privind utilizarea spațiului și au fost obiecțiile lor soluționate într-un mod nepărtinitor?
- r) Este securitatea școlii asigurată în așa fel încât să nu-i afecteze atractivitatea?
- s) Sunt clădirea și terenurile disponibile pentru utilizare de întreaga comunitate?
- t) Există un plan pentru asigurarea unei securități mai înalte creat cu aportul comunității?
- u) _____
- v) _____
- w) _____

B1.12 Școala își reduce amprenta de carbon și consumul de apă.

B1.13 Școala contribuie la reducerea cantității de deșeuri; C1.2 Copiii cercetează importanța apei; C1.7 Copiii cercetează Pământul, Sistemul Solar și Universul; C1.8 Copiii studiază formele de viață de pe Terra; C1.9 Copiii examinează sursele de energie.

- a) Se subînțelege prin amprenta de carbon a școlii emisia anuală de gaze cu efect de seră?
- b) Înțeleg copiii și adulții că reducerea activităților legate de emisia gazelor cu efect de seră este mult mai importantă decât măsurarea exactă a amprentei de carbon?
- c) Elaborează adulții și copiii indicatorii de succes pentru reducerea emisiilor gazelor cu efect de seră în școală, în viața din afara școlii și prin acțiuni de influențare a altor membri ai comunității?
- d) Se prezintă adulții și copiii drept coordonatori în activitățile de reducere a amprentei de carbon?
- e) Planifică adulții și copiii activități de reducere a amprentei de carbon prin instaurarea controlului asupra consumului de combustibil și electricitate pe bază de resurse nerenovabile în clădiri, asupra măsurilor de conservare a energiei, călătoriilor elevilor și ale personalului școlii, managementului deșeurilor și consumului de bunuri și servicii?
- f) Se consideră că cea mai bună metodă de reducere a consumului energetic este cea care prevede micșorarea producerii mărfurilor de consum?
- g) Are școala legături cu experții locali în eficiența energetică?
- h) Produce școala energie proprie sau are propriul sistem de încălzire pe bază de turbine eoliene, baterii solare sau pompe termale?
- i) Utilizează școala furnizori de energie produsă pe baza resurselor renovabile?
- j) Este consumul de combustibil redus prin alegerea unor anumite modele de cazane de încălzire și alte utilaje, a țevilor cu protecție, a izolării termice a pereților și altor suprafețe (pod, tavane), a geamurilor duplex și a instalării acoperișului verde?
- k) Se edifică toate clădirile noi conform standardelor de conservare a energiei?
- l) Este sistemul de încălzire receptiv la schimbările de temperatură și ajustat la temperaturi mai joase, odată ce oamenii se obișnuiesc să îmbrace haine mai calde?
- m) Folosește școala surse de iluminat de consum energetic mic și sunt instalați senzori de lumină în încăperile unde lumina e necesară în mod regulat, dar nu permanent?
- n) Somează școala producătorii de gaz și electricitate să limiteze producția energetică?
- o) Sunt necesitățile energetice ale calculatoarelor monitorizate și minimizezate prin deconectarea lor atunci când nu se utilizează?
- p) Sunt reduse călătoriile cu automobilul prin utilizarea în comun a unui singur automobil, a transportului public, a bicicletei și a mersului pe jos?
- q) Dispune școala de dușuri confortabile pentru a încuraja deplasarea la școală cu bicicleta?
- r) Insistă școala pe anumite criterii pentru achiziții, care presupun optarea pentru produse alimentare locale, cultivate în sezon, astfel contribuind la reducerea traseului de mare kilometraj pentru transportarea produselor și mărfurilor?
- s) Studiază copiii dependența produselor organice și neorganice de combustibilul fosil?
- t) Face parte școala din rețelele locale de achiziții în comun?
- u) Monitorizează școala consumul de apă și planifică reducerea acestui consum pentru fiecare persoană utilizatoare?
- v) Colectează școala apa de ploaie pentru irigarea grădinii sale?
- w) A instalat școala sisteme de purificare a apei gri (de categoria „pentru spălat”) pentru reutilizarea acestora la toaletă și în grădina școlii?
- x) Este consumul de apă redus prin instalarea unui sistem de detectare și raportare a scurgerilor de apă și prin instalarea de robinete cu oprire automată a curgerii apei?
- y) _____
- z) _____

B1.13 Școala contribuie la reducerea cantității de deșeuri.

B1.12 Școala își reduce amprenta de carbon și consumul de apă; C1.1 Copiii explorează ciclurile de producție a alimentelor și de consum alimentar; C1.2 Copiii cercetează importanța apei; C1.7 Copiii cercetează Pământul, Sistemul Solar și Universul; C1.8 Copiii studiază formele de viață de pe Terra.

- a) Sunt adulții și copiii încurajați să reducă deșeurile în incinta și în afară școlii prin acțiuni de reparare, reutilizare, reciclare și compostare?
- b) Încurajează școala consumul redus drept cea mai bună acțiune de reducere a deșeurilor?
- c) Cercetează copiii care deșeu este biodegradabil, reciclabil sau de niciun fel?
- d) Accentuează politica de reducere a deșeurilor că se reduce deșeul depozitat?
- e) Există coordonatori printre adulți și copii pentru controlul compoziției deșeurilor, colectarea, sortarea, reducerea și reciclarea deșeurilor?
- f) Învăță copiii ce se întâmplă cu deșeul dacă acesta este sau nu reciclat?
- g) Intenționează școala aderarea la vreun club cu activitatea îndreptată împotriva deșeurilor din localitatea sa?
- h) Învăță copiii despre campaniile informaționale pentru reducerea deșeurilor?
- i) Învăță copiii despre măsurile de reducere a deșeurilor prin menținerea legăturilor cu alte școli?
- j) Studiază copiii ceea ce se reciclează în diferite părți ale lumii?
- k) Procură școala produse în containere de folosință multiplă?
- l) Își maximizează școala achizițiile de bunuri confecționate din resurse reciclate, inclusiv mobilierul?
- m) Încurajează școala procurarea și consumul produselor alimentare cu ambalaj minim?
- n) Sunt asistați copiii și familiile să inventeze ambalaje fără deșeu pentru mâncarea luată la pachet?
- o) Încurajează școala utilizarea veselei și a ustensilelor reutilizabile?
- p) Sunt deșeurile alimentare reduse prin negocierea cu copiii și familiile acestora asupra porțiilor și a numărului de mese?
- q) Sunt organizate puncte accesibile de colectare a resturilor de mâncare și a altor deșeuri, fiind amplasate strategic pe tot teritoriul școlii?
- r) Servește școala drept centru de reciclare a hârtiei, cartonului, cărților, hainelor, sticlei, plasticului (inclusiv a celui care nu poate fi reciclat în condiții de casă), echipamentului electronic, consumabilelor pentru printer, becurilor, telefoanelor mobile, bateriilor, CD-urilor/DVD-urilor?
- s) Are școala o schemă proprie de schimb sau încurajează alte scheme, precum ar fi "ciclul liber" și donarea lucrurilor în scopuri de caritate?
- t) Colaborează școala cu familii și grupuri comunitare pentru a introduce cursuri de instruire în domeniul reparației, renovării, cusutului etc. și include aceste activități în curriculum?
- u) Este consumul de hârtie redus prin printarea pe ambele părți ale foii și printarea etichetelor pentru plicuri și mape?
- v) Sunt disponibile ecrane unde părinții și copiii să poată vizualiza documente în regim online și să se informeze despre evenimentele din cadrul școlii, fără a se recurge la tipar?
- w) Este utilizat e-mailul pe cât de posibil pentru a comunica cu părinții/îngrijitorii?
- x) Este încurajată reutilizarea consumabilelor pentru printer?
- y) Sunt surse accesibile și curate de apă potabilă?
- z) Descurajează școala cumpărarea de apă îmbuteliată și încurajează filtrarea apei de la robinet?

aa) _____

ab) _____

ac) _____

B2.1 Toate formele de sprijin sunt coordonate între ele.

C2.5 Copiii învață unul de la altul; C2.9 Cadrele didactice planifică, predau și analizează rezultatele împreună; C2.10 Cadrele didactice elaborează resurse comune pentru a promova învățarea.

- a) Se subînțelege sprijinul drept totalitate de activități îndreptate spre a spori capacitatea școlii de a răspunde la diversitatea din rândurile copiilor, astfel încât aceștia la fie tratați în mod egal?
- b) Sunt toate formele de sprijin coordonate și adaptate, astfel încât ele să contribuie la dezvoltarea incluzivă a școlii?
- c) Este sprijinul considerat o acțiune de mobilizare a resurselor din interiorul și exteriorul școlii?
- d) Este subînțeles faptul că elaborarea activităților incluzive de studii, precum și promovarea unei culturi de colaborare pentru școală, sunt forme de sprijin?
- e) Este subînțeles faptul că dezvoltarea unei culturi de colaborare și receptivitatea la diversitatea activităților de învățământ poate însemna că un sprijin individual nu este necesar?
- f) Se obține dezvoltarea sprijinului între semeni în funcție de cultura de colaborare promovată de școală, care acordă prioritate acestuia în raport cu tipul de sprijin oferit individual de către adulți?
- g) Minimizează școala necesitatea de sprijin individual acordat din partea adulților pentru a susține procesul de studiu al copiilor?
- h) Se subînțelege sprijinul drept acțiune de eliminare a barierelor din calea jocului, însușirii și participării?
- i) Este preconizat ca sprijinul să includă elaborarea curriculumului, cuprinzând implicarea intereselor copiilor și experiențele acestora?
- j) Este integrat sprijinul oferit copiilor și familiilor din partea sectoarelor de învățământ, de sănătate și sociale?
- k) Sunt toate activitățile de sprijin coordonate prin prisma unei singure politici?
- l) Este politica de acordare a sprijinului negociată și aprobată cu participarea părinților?
- m) Este clară politica de suport pentru persoanele din exteriorul școlii, care acordă sprijin proceselor de studiere și participare din interiorul școlii?
- n) Este procesul de coordonare a sprijinului condus de către angajații în posturi de conducere?
- o) Este personalul școlii conștient de totalitatea resurselor umane care poate fi mobilizată pentru acordarea sprijinului la elaborarea proceselor de studiere și participare?
- p) Sunt atrași mentorii adulți și voluntarii, inclusiv vorbitorii limbii materne a copiilor și adulții cu dizabilități, în calitate de resurse pentru școală?
- q) Reduce școala barierele din calea comunicării dintre profesioniștii cu experiență diferită?
- r) Intervine personalul școlii dacă constată că unii sunt ghidați doar de menținerea teritoriului profesional, și nu de ceea ce ține de interesul major al copiilor?
- s) Sunt solicitați toți cei ce oferă sprijin din afara școlii să-și coordoneze efortul cu alte intervenții, care pot să coincidă, înainte ca toate aceste acțiuni să fie integrate în activitățile școlii?
- t) _____
- u) _____
- v) _____

B2.2 Activitățile de perfecționare a personalului ajută cadrele didactice să reacționeze adecvat la diversitate.

C2.9 Cadrele didactice planifică, predau și analizează rezultatele împreună; C2.10 Cadrele didactice elaborează resurse comune pentru a promova învățarea.

- a) Este personalul școlii ajutat de activitățile de dezvoltare profesională să lucreze cu grupuri diverse?
- b) Își dezvoltă școala practicile de recunoaștere și contracarare a discriminării și intimidării, inclusiv a discriminării după statut social/clasă socială, vârstă, dizabilități, rasă, sex, precum și a homofobiei, transfobiei, discriminării în bază de religie și credință?
- c) Examinează școala nivelul de discriminare din propriile convingeri și acțiuni?
- d) Se discută în timpul activităților de lucru asupra curriculumului participarea și învățarea unor copii diverși ca proveniență, experiență, gen, performanțe și deficiențe?
- e) Este inclus personalul și administrația școlii în procesul de planificare a dezvoltării profesionale proprii?
- f) Includ activitățile de întocmire a curriculumului reducerea obstacolelor din calea învățării și participării?
- g) Sporește personalul școlii utilizarea spațiilor exterioare pentru a completa învățarea prin schimbul de experiență între copii?
- h) Dezvoltă școala modalități de învățare în baza obiectelor și artefactelor care să prezinte importanță și interes pentru copii?
- i) Includ activitățile de dezvoltare profesională relaționarea dintre valori și acțiuni pentru a promova învățarea și participarea?
- j) Ajută oare activitățile de dezvoltare profesională la utilizarea deplină a oportunităților de studiu în afara orelor?
- k) Ajută dezvoltarea profesională la inițierea lecțiilor în baza schimbului de experiență între copii?
- l) Își dezvoltă școala profesionalismul prin instituirea în clase a unui proces de studiu colaborativ, unde activitățile includ atât lucrul individual, cât și pe cel în grup?
- m) Studiază împreună profesorii și cadrele didactice de sprijin, pentru a-și intensifica colaborarea ?
- n) Profită profesorii și cadrele didactice de sprijin de oportunități comune pentru a reduce lipsa de atașament față de școală și comportamentul disruptiv al copiilor?
- o) Există oportunități pentru personalul școlii și copii de a se informa despre instruirea reciprocă și mentorat?
- p) Planifică școala să combată generalizarea în privința grupurilor de copii care întâmpină obstacole de învățare și participare – de exemplu, în funcție de gen, origine etnică sau statut social?
- q) Există oportunități pentru personalul școlii și copii de a învăța despre medierea conflictelor și disputelor de către semenii?
- r) Își perfecționează cadrele didactice și personalul de sprijin capacitățile de utilizare a tehnologiilor precum tabla interactivă, camerele de luat vederi, televiziunea, DVD-urile, proiectoarele, dictafoanele, computerul/Internetul?
- s) Învăță personalul școlii cum să ajute copiii să-și stabilească și dezvolte rețele sociale care să-i sprijine în interiorul și în exteriorul școlii, inclusiv paradigma "cercurilor de prieteni"?
- t) Inițiază școala ore de lectură sau seminare neformale, unde e posibil de a studia împreună și a face schimb de experiență?
- u) _____
- v) _____
- w) _____

B2.3 Limba română, drept suport lingvistic adițional, reprezintă o resursă importantă pentru întreaga școală.

- a) Există responsabilitate pentru adulți și copii de a ajuta copiii să învețe limba română în scopul de a însuși o nouă limbă?
- b) Se informează școala despre existența resurselor de studii din cadrul comunității, din partea acelor care au revenit recent în țară sau a celor oferite de către instituțiile religioase și culturale?
- c) Oferă școala sau are școala relații pentru oferte de cursuri de limbă română și ridicarea nivelului de alfabetizare/cunoștințe pentru părinți, indiferent de statutul social și genul acestora?
- d) Pune în valoare școala capacitățile de cunoaștere a mai multor limbi pentru cei ce au optat să învețe limba română ca limba a doua?
- e) Manifestă interes adulții și copiii pentru limbile vorbite de alții și depun efort să învețe unele cuvinte din limbile auzite?
- f) Este limba vorbită acasă de copii utilizată în cadrul lecțiilor și a temelor pentru acasă?
- g) Asigură școala copiii cu oportunități de a reflecta capacitățile de cunoaștere a limbilor în timpul opțiunilor de examinare în public?
- h) Pune școala în valoare tezaurul cultural, precum este bucătăria națională, muzica și cântul, pe care copiii și familiile acestora le aduc din țara lor?
- i) Include suportul acordat celor ce învață limba română adăugător eliminarea barierelor din calea proceselor de studiere, curriculum și organizare școlară în cel mai vast aspect?
- j) Sunt modificările pentru studiul limbii în timpul orelor de clasă și activităților de studiere, ceea ce mărește gradul de participare a copiilor la studierea limbii române drept limba a doua, destinate să reducă barierele din calea proceselor de studiere și participare a copiilor?
- k) Se focusează suportul acordat pe identificarea și depășirea obstacolelor din calea proceselor de studiere și participare a copiilor mai mult decât doar pe diferențierea dintre “a avea o dificultate pentru o limbă străină” și “a avea o dificultate de însușire”?
- l) Există disponibilitate de traducători pentru limbajul semnelor sau a limbii materne, pentru a acorda suport celor ce au nevoie de el?
- m) Este recunoscut drept obstacol posibil din calea proceselor de studiere și participare faptul că s-a migrat într-o altă țară și într-o altă cultură?
- n) Sunt recunoscute traumele în urma experienței negative suferite de tinerii în căutare de azil drept factori de întâmpinare a dificultăților în timpul frecventării școlii?
- o) Sunt copiii ajutați de către școală să înțeleagă faptul că, manifestând interes pentru comunicare și ascultându-i pe alții, pot să depășească barierele din comunicarea cu copiii ce vorbesc alte limbi și provin din alte culturi?
- p) Este acțiunea de suport și predare oferită, la disponibilitate, din partea celui ce posedă aceeași origine culturală ca și copiii?

q) _____

r) _____

s) _____

B2.4 Școala sprijină continuitatea în educația copiilor aflați în grija statului.

A2.1 Școala dezvoltă valori incluzive comune pentru toți; A2.7 Școala contracarează toate formele de discriminare; B2.8 Sunt reduse barierele din calea frecventării școlii.

- a) Are grijă personalul școlii să nu intervină în viața copiilor vulnerabili fără a fi solicitat?
- b) Este personalul școlii informat cu privire la faptul că, statistic, puțini copii din țară, aflați în grija statului, sunt ajutați să evite probleme în viața de adult?
- c) Încearcă personalul să se opună unei traiectorii negative în învățarea și angajarea copiilor și tinerilor aflați în grija statului?
- d) Evită școala stereotipizarea copiilor din grija statului ca fiind invariabil dificili?
- e) Îi ajută personalul școlii pe copiii vulnerabili să contribuie cât mai mult la luarea deciziilor privind educația lor, precum și viața lor?
- f) Evită școala învinovățirea copiilor aflați în grija statului și a altor copii vulnerabili pentru comportamentul discriminatoriu care li se aplică?
- g) Asigură școala disponibilitatea unor persoane speciale care să servească drept contact permanent pentru copiii care au această necesitate pe întreg parcursul școlarizării, precum și după absolvire?
- h) Asigură persoanele de contact desemnate pentru copiii aflați în grija statului depășirea oricăror bariere din calea bunelor relații când lucrează cu acești copii împreună cu colegii din alte domenii profesionale?
- i) Sunt de acord toți cei care lucrează cu copiii aflați în grija statului că performanța în studii le aduce acestor copii multiple beneficii?
- j) Își asumă toți membrii personalului responsabilitatea de a-i ajuta pe copiii vulnerabili să aibă o opinie bună despre sine?
- k) Reflectează personalul școlii asupra consecințelor respingerii copiilor vulnerabili, inclusiv a copiilor aflați în grija statului, sau asupra aplicării pedepsei prin exmatriculare?
- l) Se acordă atenție deosebită depășirii barierelor în calea participării la activități extracurriculare?
- m) Sunt întreprinse eforturi speciale de a construi relații trainice cu părinții/îngrijitorii?
- n) Încurajează suportul acordat copiilor aflați în grija statului continuitatea studiilor și minimizează transferurile de la o școală la alta?
- o) Este prevăzut suport pentru a-i ajuta pe elevii care au lipsit de la lecții să-și ajungă din urmă colegii, fără a întrerupe procesul de consolidare a prieteniiilor?
- p) Oferă școala un spațiu la sfârșitul orelor, unde copiii, la nevoie, își pot face temele de casă?
- q) Oferă școala un spațiu liniștit, unde copiii, la nevoie, se pot retrage la recreație sau înainte și după ore?
- r) Sunt conștiente liceele și colegiile de faptul că suportul preconizat pentru tinerii aflați în grija statului va deveni foarte redus după ce aceștia împlinesc 18 ani, dacă instituțiile de învățământ nu vor avea grijă să asigure continuarea acestui suport?
- s) _____
- t) _____
- u) _____

B2.5 Școala garantează că politicile privind “cerințele educaționale speciale” susțin incluziunea.

A2.4 Incluziunea este considerată ca o sporire a participării tuturor.

- a) Atunci când personalul școlii vorbește despre un copil ca având “cerințe educaționale speciale”, se are de obicei în vedere “un copil cu necesități care nu au fost satisfăcute”, având drept cauză lipsa unui mediu adecvat, și nu dizabilitatea copilului?
- b) Reflectează personalul școlii asupra experienței proprii de învățare pentru a înțelege când și de ce copiilor le este greu să învețe?
- c) Are personalul grijă să nu spună că unii copii învață “normal”, ceea ce ar presupune că elevii “cu cerințe educaționale speciale” sunt sub nivelul normal?
- d) Ia în considerație școala înlocuirea noțiunii de copil cu “cerințe educaționale speciale” cu “copil care întâmpină obstacole în învățare și participare”?
- e) Este clar faptul că utilizarea termenilor ce descriu dizabilități, precum “dizabilitate motorie”, “vizuală”, “auditivă”, este compatibilă cu evitarea utilizării termenului mai larg “cerințe educaționale speciale”?
- f) Rezistă personalul școlii la tendința crescândă de a eticheta copiii drept “autist”, “cu sindromul Asperger”, “cu tulburare hiperkinetică cu deficit de atenție” și alți termeni similari?
- g) Examinează școala critic măsura în care medicamentele sunt utilizate pentru a controla comportamentul copiilor?
- h) Se manifestă barierele din calea învățării și participării în cadrul formării de relații, a metodelor de predare, a activităților de studiu, precum și în circumstanțe de ordin social și material?
- i) Evită personalul școlii utilizarea termenului “bariere”, pentru a categorisi copiii cu dizabilități, de exemplu, expresia “copii cu bariere”?
- j) Răspunde personalul școlii cerințelor de a-i identifica pe copiii cu “cerințe educaționale speciale”, fără însă a adopta acest termen în comunicarea cu copiii și între angajați?
- k) Sunt utilizate resursele menite să-i susțină pe elevii categorisiți drept “persoane cu cerințe educaționale speciale” pentru a spori capacitatea școlii de a răspunde la provocările diversității?
- l) Este coordonatorul serviciilor de sprijin în cadrul școlii numit “persoană de sprijin pentru învățare”, “persoană pentru dezvoltarea învățării” sau “coordonator pentru incluziune”, și nu “coordonator pentru elevii cu cerințe educaționale speciale”?
- m) Se ocupă coordonatorul serviciilor de sprijin de sporirea capacității școlii de a reacționa la diversitate, apreciindu-i pe toți copiii în egală măsură?
- n) Sunt copiii care se confruntă cu bariere în calea învățării și participării considerați drept indivizi cu interese, cunoștințe și capacități diferite, și nu ca parte dintr-un grup omogen?
- o) Se utilizează tentativele de a înlătura barierele în calea învățării și participării unui singur copil ca sursă de idei pentru a îmbunătăți situația pentru toți copiii?
- p) Este sprijinul adăugător din partea adulților considerat dreptul copiilor care au nevoie de el, și nu un lucru pentru care se cere categorisire sau evaluare formală?
- q) Sunt copiii și părinții/îngrijitorii clar informați despre serviciile de sprijin la care au dreptul copiii?
- r) Este minimizată retragerea copiilor dintre semeni pentru a beneficia de servicii de sprijin în afara lecțiilor?
- s) Se acceptă că este absolut normal pentru orice copil ca în clasa lui elevii să facă lucruri diferite în spații diferite?
- t) Se referă planurile individuale de studii la învățarea împreună cu alții?
- u) Este folosită întocmirea planurilor individuale de studii pentru unii copii drept o oportunitate de a optimiza organizarea predării și învățării pentru toți copiii?
- v) Se referă certificatele de “cerințe educaționale speciale” la modul în care pot fi înlăturate barierele din calea învățării și participării, prin organizarea predării și învățării în cheia serviciilor de sprijin?

B2.6 Politica de comportament este conectată cu învățarea și cu dezvoltarea curriculumului.

A1.4 Personalul școlii și copiii se respectă reciproc; A1.5 Există un parteneriat între personal și părinți/îngrijitori; A1.9 Adulții și copiii conștientizează că identificarea cu un anumit gen se poate realiza într-o varietate de moduri; B2.7 Insistența în favoarea exmatriculării ca pedeapsă disciplinară este redusă; B2.9 Intimidarea elevilor între ei este minimalizată.

- a) Este politica cu privire la comportament clar descrisă și elaborată în baza consultărilor vaste și cu acordul copiilor, părinților, personalului școlii și sindicatelor respective?
- b) Este codul de conduită aplicat atât adulților, cât și copiilor?
- c) Este politica cu privire la comportament legată de formarea comunităților colaboratoare în cadrul școlii și este bazată pe schimbul de valori?
- d) Este angajamentul pentru studii și îmbunătățirea relațiilor întotdeauna scopul principal al intervențiilor privind comportamentul elevilor?
- e) Se străduiește școala să ridice nivelul de angajament pentru studii prin optimizarea activităților de învățare?
- f) Include preocuparea pentru ridicarea nivelului de angajament al unor copii reflecții asupra modului de ameliorare a predării și învățării pentru toți copiii?
- g) Se focusează politica cu privire la comportament pe prevenirea nemulțumirii și a dificultăților comportamentale?
- h) Identifică adulții și copiii circumstanțele când se manifestă dificultățile comportamentale, astfel încât politica relevantă să se poată ocupa de ele?
- i) Sunt relaționate politicile de reducere a dificultăților legate de comportament cu strategiile de îmbunătățire a experiențelor copiilor înainte de și după ore, precum și pe terenurile de joacă?
- j) Include politica cu privire la comportament eliminarea barierelor din calea învățării și participării reflectate atât în politicile și culturile școlare, cât și în practicile existente?
- k) Se subînțelege clar că responsabilitatea pentru îmbunătățirea relațiilor în școală le revine tuturor copiilor și adulților?
- l) Îi încurajează politica pe adulți să-și împărtășească dificultățile și să se ajute reciproc pentru a dezvolta strategii de prevenire a conflictului cu copiii și cel dintre copii?
- m) Prevede politica cu privire la comportament bunăstarea copiilor care se confruntă cu probleme, însă nu acționează distructiv în mod vizibil?
- n) Încearcă școala să sporească autoaprecierea celor care suferă de un nivel scăzut al acesteia?
- o) Cunosc copiii problematici că pot obține sprijin și atenție înainte de a fi nevoiți să-și manifeste nemulțumirea?
- p) Recurge școala la ajutorul asistenților sociali și al serviciilor pentru tineri pentru a reduce conflictele dintre grupurile de copii cu istorie de conflict în afara școlii?
- q) Recurge școala la profesori suplینitori și înlocuiri într-un mod care minimizează dificultățile comportamentale – de exemplu, prin distribuirea acelorași persoane la aceleași clase și formularea unor modalități definite de sprijin pentru ele?
- r) Cercetează școala legătura dintre nemulțumirea băieților și atitudinile față de masculinitate promovate în cadrul și în afara școlii?
- s) _____
- t) _____
- u) _____

B2.7 Insistența în favoarea exmatriculării ca pedeapsă disciplinară este redusă.

A1.2 Angajații școlii colaborează între ei; A1.4 Personalul școlii și copiii se respectă reciproc; A1.7 Școala reprezintă un model de cetățenie democratică; B2.6 Politica de comportament este conectată cu învățarea și cu dezvoltarea curriculumului; C2.8 Disciplina se bazează pe respect reciproc.

- a) Este excluderea disciplinară considerată un proces de degradare treptată a relațiilor, precum și un moment de separare de clasă sau de școală?
- b) Încearcă politica cu privire la comportament să minimizeze toate formele de excludere disciplinară: temporare ori permanente, oficiale sau neformale?
- c) Se subînțelege faptul că excluderea disciplinară poate fi stopată prin acordarea sprijinului și intervenirea în organizarea predării, învățării și a relațiilor?
- d) Ajută politicile promovate de școală să minimizeze excluderea disciplinară de la lecții?
- e) Sunt utilizate cunoștințele copiilor și ale părinților/îngrijitorilor pentru a reduce nemulțumirea și comportamentul disruptiv?
- f) Sunt organizate ședințe, cu implicarea personalului școlii, copiilor, părinților/îngrijitorilor ș.a., care își propun drept scop de a încerca să soluționeze în mod cât mai flexibil problemele, înainte ca acestea să evolueze la scara largă?
- g) Sunt recunoscute legăturile dintre sentimentul de depreciere la copii, nemulțumirea, comportamentul disruptiv și excluderea disciplinară?
- h) Evită școala să creeze centre de nemulțumire în grupurile de instruire la niveluri mai puțin avansate?
- i) Acționează școala în situațiile când copiii suferă de autodepreciere – de exemplu, pentru că fac parte din minoritățile etnice sau anumite păături sociale?
- j) Încearcă școala să reducă conflictul între grupurile etnice sau sociale?
- k) Este reacția școlii la problemele comportamentale ale copiilor întotdeauna legată de educație și reabilitare, și nu de pedeapsă?
- l) Sunt tratați cu empatie și înțelegere cei care au acționat greșit în raport cu școala?
- m) Este bine cunoscut faptul ca parte din cultura școlii, că oamenii își pot cere scuze și se pot reabilita fără a-și pierde bunul nume?
- n) Este considerată furia la copii drept motiv pentru a le oferi ajutor, în loc de a le aplica pedepse?
- o) Își îndeplinește personalul școlii responsabilitatea de a avea grijă de toți copiii, chiar dacă aceștia manifestă dificultăți comportamentale?
- p) Există strategii clare și pozitive pentru reintroducerea în clasă a copiilor care au lipsit de la școală pe motive disciplinare?
- q) Își asumă responsabilitate personalul școlii pentru ce li se întâmplă copiilor cărora li se aplică exmatricularea disciplinară și care nu se mai află în școală?
- r) Există planuri pentru moderarea și reducerea dependenței copiilor și tinerilor de nicotină și/sau alte substanțe ce provoacă dependența?
- s) Li se prezintă în mod regulat personalului școlii, părinților, administratorilor și copiilor rapoarte asupra excluderilor disciplinare?
- t) Monitorizează personalul școlii reducerea temporară, permanentă, oficială și neoficială a exmatriculării disciplinare?
- u) _____
- v) _____
- w) _____

B2.8 Sunt reduse barierele din calea frecventării școlii.

A2.9 Școala încurajează copiii și adulții să se simtă satisfăcuți de sine;
B2.9 Intimidarea elevilor între ei este minimizată.

- a) Sunt identificate toate obstacolele în frecventarea școlii la nivel de cultură, politici și practici ale școlii, precum și la nivel de atitudini din partea copiilor și tinerilor și mediul lor de acasă?
- b) Se investighează cazurile de ce copiii întârzie permanent și le este oferit acestora un sprijin adecvat?
- c) Cunoaște școala câți copii o consideră o experiență pozitivă și câți – mai puțin pozitivă?
- d) Sunt încurajați copiii să-și exprime constructiv opinia despre aceea cum experiența lor de la școală poate deveni mai pozitivă?
- e) Dezvoltă școala abordări neagresive, pentru a colabora cu părinții/îngrijitorii la capitolul absențelor neautorizate/nemotivate?
- f) Evită școala să considere absența nemotivată drept motiv de excludere disciplinară?
- g) Evită școala încurajarea absenței drept o formă neoficială de excludere sau în scopul obținerii unor evaluări pozitive la examene și în urma inspecțiilor?
- h) Sunt salutați copiii cu căldură și sinceritate la întoarcerea la școală după ce au absentat?
- i) Este absența neautorizată tratată echitabil, indiferent de genul sau statutul social al copilului?
- j) Este recunoscută legătura dintre absențe și vulnerabilitate, cum ar fi lipsa unor prietenii susținătoare ori nesiguranța sub aspectul genului sau al identității sexuale?
- k) Este recunoscută legătura dintre absențe și intimidare?
- l) Reacționează școala la situațiile de sarcină juvenilă într-un mod susținător și nediscriminatoriu la adresa fetelor?
- m) Acordă școala sprijin activ pentru întoarcerea și încadrarea în școală a copiilor care s-au aflat în doliu, au suferit de activarea unei boli cronice sau au lipsit o perioadă îndelungată din orice alt motiv?
- n) Există instrucțiuni clare privind acordarea permisiunilor ca elevii să absenteze o perioadă îndelungată pentru a-și vizita țara de origine, elaborate în baza unor consultări cu comunitățile școlii?
- o) Este încurajat personalul școlii să integreze în activitățile de studii experiențele aduse de cei care au lipsit o perioadă lungă?
- p) Există o strategie coordonată între școală și alte agenții implicate în absentarea copiilor?
- q) Există un sistem eficient de raportare și evidență a absențelor, cu confirmarea și înțelegerea motivului acestora?
- r) Există un sistem de evidență a absențelor de la lecții aparte?
- s) Se percepe legătura dintre absența de la lecții și dependența de nicotină și/sau alte substanțe care provoacă dependență?
- t) Sunt considerate absențele de la anumite lecții drept motiv de a investiga relația dintre copil și profesor și temele predate?
- u) Sunt absențele neautorizate/nemotivate pe cale de reducere?
- v) _____
- w) _____
- x) _____

B2.9 Intimidarea elevilor între ei este minimizată.

A2.8 Școala promovează interacțiunea nonviolentă și rezolvarea pașnică a neînțelegerilor;
C2.6 Lecțiile îi ajută pe copii să înțeleagă asemănările și diferențele dintre oameni.

- a) Negociază adulții și copiii o viziune comună asupra noțiunii de intimidare?
- b) Există o definiție a intimidării, cunoscută și pe înțelesul tuturor, care identifică comportamentul acceptabil și neacceptabil, inclusiv intimidarea în Internet?
- c) Este considerată intimidarea ca o parte potențială de manifestare a relațiilor prin putere sau ca un abuz de putere?
- d) Este intimidarea percepută în orice formă de hărțuială și discriminare la adresa adulților și copiilor?
- e) Are grijă școala să stopeze "jocurile" ce presupun abuzul fizic, precum apucarea, tragerea și lovirea copiilor în organele genitale?
- f) Este intimidarea considerată și drept ofensă verbală și emoțională, nu numai un atac fizic?
- g) Este amenințarea de a nu mai fi prieteni cu cineva percepută ca o sursă de intimidare?
- h) Se acceptă că intimidarea apare atunci când cineva este făcut să se simtă vulnerabil din cauza identității sale?
- i) Sunt considerate comentariile și comportamentul întreprinse pe fundal de rasism, sexism, dizabilități, homofobie și transfobie drept acțiuni de intimidare?
- j) Sunt considerate comentariile asupra caracteristicilor personale (precum ar fi culoarea părului, greutatea corpului sau purtatul de ochelari) drept acțiuni de intimidare?
- k) Combat personalul și copiii utilizarea termenului de "homosexual" sau "gay" ca insultă?
- l) Evită personalul școlii să facă presupuneri referitoare la cauza intimidării – de exemplu, să decidă că un copil cu dizabilități este intimidat din cauza dizabilității și nu din altă cauză?
- m) Se simt adulții și copiii liberi și neintimidați, dacă se identifică drept altcineva decât heterosexuali sau drept "nici de sex masculin, nici de sex feminin"?
- n) Sunt consultate o varietate de organizații pe marginea elaborării unui ghid de prevenire a intimidării – de exemplu, cu privire la romi, persoane lesbiene, homosexuale, bisexuale sau transsexuale, persoane cu dizabilități, persoane în căutare de azil și refugiați?
- o) Sunt copiii liberi în posibilitatea de exprimare că sunt băieți, fete, nici una, nici alta sau ambele, fără ca să fie necăjiți și intimidați?
- p) Se face diferențiere în școală dintre stilul de management susținător și cel intimidant?
- q) Este considerată intimidarea drept semnal că agresorul singur se simte vulnerabil și necesită ajutor?
- r) Se întâmplă ca managementul școlii să ascundă sau să refuze să investigheze situația la capitolul intimidare, pentru a menține o imagine pozitivă a școlii?
- s) Au copiii intimidați posibilitatea să aleagă de cine să fie ajutați dintre personalul școlii, care va include persoane de gen diferit?
- t) Există persoane, pe lângă reprezentanții sindicatelor, la care angajații școlii să se poată adresa dacă sunt intimidați?
- u) Sunt instruiți copiii să medieze cazurile de intimidare în calitate de activități de prevenire și minimizare a intimidării?
- v) Există un sistem de evidență transparentă a situațiilor de intimidare?
- w) Se observă că intimidarea se reduce vizibil?

v) _____

w) _____

x) _____

Dimensiunea C: Dezvoltarea practicilor incluzive

C1: Elaborarea unor curricula pentru toți

- 1 Copiii explorează ciclurile de producție a alimentelor și de consum alimentar.
- 2 Copiii cercetează importanța apei.
- 3 Copiii învață despre îmbrăcăminte și decorarea corpului.
- 4 Copiii se informează despre locuințe și clădiri.
- 5 Copiii examinează în ce mod și din ce cauză oamenii se deplasează în cadrul localității și prin lume.
- 6 Copiii învață despre sănătate și relații.
- 7 Copiii cercetează Pământul, Sistemul Solar și Universul.
- 8 Copiii studiază formele de viață de pe Terra.
- 9 Copiii examinează sursele de energie.
- 10 Copiii învață despre comunicare și tehnologiile de comunicare.
- 11 Copiii interacționează cu și creează literatură, artă și muzică.
- 12 Copiii învață despre muncă și o corelează cu dezvoltarea unor interese proprii.
- 13 Copiii învață despre etică, putere și guvernare.

C2: Dirijarea învățării

- 1 Activitățile de învățare sunt planificate, ținându-se cont de toți copiii.
- 2 Activitățile de învățare încurajează participarea tuturor copiilor.
- 3 Copiii sunt încurajați să gândească critic fără ezitare.
- 4 Copiii participă activ la propriul lor proces de învățare.
- 5 Copiii învață unul de la altul.
- 6 Lecțiile îi ajută pe copii să înțeleagă asemănările și diferențele dintre oameni.
- 7 Evaluările încurajează realizările tuturor copiilor.
- 8 Disciplina se bazează pe respect reciproc.
- 9 Cadrele didactice planifică, predau și analizează rezultatele împreună.
- 10 Cadrele didactice elaborează resurse comune pentru a promova învățarea.
- 11 Profesorii de sprijin susțin învățarea și participarea tuturor copiilor.
- 12 Tema pentru acasă este concepută astfel încât să contribuie la învățarea fiecărui copil.
- 13 Activitățile extracurriculare îi includ pe toți copiii.
- 14 Resursele din localitatea școlii sunt cunoscute și exploatare.

C1: Elaborarea unor curricula pentru toți

Elaborarea unor curricula pentru toți (Secțiunea C1) oferă o abordare a curriculumului, care se referă la valori incluzive la modul serios. Se încurajează ca procesul de studii să fie activ, critic și reflexiv. Se sugerează ca activitățile de studiu să fie raportate la experiența care promovează înțelegerea interdependenței dintre mediu și oamenii din toată lumea. Precum și celelalte secțiuni, cea de față se va structura în baza întrebărilor. Ne propunem ca ele să fie utilizate în scopul de a iniția cercetarea în masă printre adulți și copii în cadrul orelor, precum și în afara lor, pentru a studia în profunzime indicatorii ce formează titlurile subiectelor de pe listă. Se presupune studiul activ al subiectului atunci când utilizăm cuvintele “învăță despre”, “cercetează”, “examinează”, “studiază” sau “iau în considerare”.

A structura o abordare pentru acumularea de cunoștințe este o sarcină majoră. Datorită naturii specifice a materiei de studiu, în această parte a Indexului se propun mai multe întrebări decât în alte secțiuni. Am divizat întrebările cu ajutorul titlurilor și subtitlurilor. Sperăm că întrebările vor genera, la rândul lor, apariția altor întrebări, pentru a încuraja curiozitatea copiilor și adulților. Multe din întrebările propuse în această secțiune aduc exemple pentru ce ar putea să fie inclus drept răspuns. Inițial, am ezitat să facem aceasta, deoarece considerăm că activitățile de învățare nu trebuie limitate de variante prescrise. Însă aceste opțiuni de răspuns au menirea de a arăta cum acești indicatori pot contribui la structurarea unui curriculum care să fie și extins, și profund, pentru copiii și adulții de toate vârstele; că există o alternativă viabilă pentru structurile curriculare tradiționale.

Lucrul la această secțiune este încă în proces de desfășurare – însă, de fapt, așa sunt toate sugestiile pentru curricula. Ele ar trebui percepute ca o invitație pentru ca adulții și copiii din școli să se inspire din ele la elaborarea în comun a unor curricula proprii, făcând legătură dintre aceste sugestii și circumstanțele lor specifice. Unele dintre sugestiile noastre sunt mai detaliate decât altele. Ne-am dorit să suplimentăm această lucrare, colaborând cu toți cei care se vor implica în ea – în Anglia și alte părți ale Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, precum și în orice altă țară. Precum am sugerat în Partea 2, sperăm că cititorii vor contribui cu feedback și idei privind faptul cum aceste schițe de curriculum pot fi dezvoltate ulterior. Expediați-le la adresa info@tonybooth.org. Toate recomandările vor fi acumulate și făcute disponibile pe site-ul www.tonybooth.org și site-ul CSIE.

C1.1 Copiii explorează ciclul de producție a alimentelor și de consum alimentar.

A2.9 Școala încurajează copiii și adulții să se simtă satisfăcuți de sine; C1.6 Copiii învață despre sănătate și relații; C1.7 Copiii cercetează Pământul, Sistemul Solar și Universul; C1.8 Copiii studiază formele de viață de pe Terra.

Relaționare la nivel local și global

- Există o grădină a școlii sau un lot de pământ unde copiii învață cum se cresc plantele pentru alimentarea oamenilor?
- Are școala vreo relație cu o ferma locală?
- Se gândesc copiii de unde provin hrana și băuturile lor preferate?
- Explorează copiii preferințele pentru hrană și meniu în țara de origine și în alte țări?
- Sunt copiii încurajați de către familii și comunitate să învețe cum se cultivă plantele pentru hrană?
- Învață copiii despre hrană în baza meniului oferit de cantina școlii?
- Învață copiii despre bunăstarea animalelor din politicile de achiziții a lactatelor, ouălor și cărnii, practicate de școală?
- Procură școala produsele alimentare direct de la fermierii sau din piețele fermiere din localitate?
- Participă la lecții oamenii care procură, cresc, prepară alimentele la ferme, în case și restaurante?
- Identifică copiii influențele globale asupra alimentației lor, întrebându-se de unde provine și cum se prepară hrana?
- Fac copiii lista locurilor de unde provine hrana, înainte ca ea să ajungă pe rafturile magazinului și supermarketului, și calculează întregul traseu pe care îl parcurg produsele?
- Studiază copiii despre diferențele locale, naționale și globale referitor la ce consumă oamenii în calitate de produse?
- Examinează copiii cum comercianții din stradă prepară bucatele locale și internaționale?

Ciclul preparării unei mâncări

- Învață copiii că ciclul de preparare a unei mâncări include: pregătirea solului, însămânțarea, cultivarea, culegerea roadei, depozitarea/conservarea, procesarea, distribuția/transportarea, marketingul, cumpărarea, depozitarea, prepararea, consumarea, tratarea deșeurilor, compostarea și fertilizarea?
- Învață copiii cum este raportat ciclul de pregătire a mâncării la ciclul de viață al azotului, carbonului și apei?

Web-site-uri privind hrana (Vezi sistemele de suport pentru viață, pag. 142.)

- Elaborează copiii scheme dedicate ciclului de viață al alimentelor, care să includă soarele, producătorii de plante, consumatori de produse animaliere, descompunerea necrofagă, fungoasă și bacteriană?

Cultivarea și utilizarea solului

- Învață copiii despre sol și despre modul în care compoziția acestuia contribuie la o bună creștere a plantelor din el?
- Învață copiii despre rolul bacteriilor la producerea unui sol fertil?
- Învață copiii despre cauzele și consecințele eroziunii solurilor?
- Cercetează copiii consecințele utilizării solului pentru însămânțare singulară sau prin rotație?

- Se interesează copiii de ce solul este utilizat la cultivarea ceaiului, cafelei, zahărului, băuturilor alcoolice, tutunului și a drogurilor ilegale, în detrimentul cultivării produselor alimentare?
- Investighează copiii cine este proprietarul pământului pe care se cultivă produsele alimentare?
- Învăță copiii despre conversia pădurilor în terenuri agricole și efectul produs asupra gazelor de seră?
- Învăță copiii despre nivelul de mecanizare a agriculturii în diferite țări?

Sezonul de cultivare a plantelor pentru produse alimentare și anotimpurile

- Explorează copiii relația dintre cultivarea plantelor și anotimpuri?
- Învăță copiii despre efectele climei asupra creșterii plantelor?
- Consideră copiii cum efectele încălzirii globale și condițiile extreme de anotimp afectează cultivarea și producerea hrănilor și cum se va manifesta acest fenomen pe viitor?

Dăunătorii și buruienile

- Învăță copiii cum pot fi controlați dăunătorii pe cale naturală și artificială?
- Învăță copiii cum pot fi controlate buruienile pe cale naturală și artificială?

Animalele în calitate de produse alimentare

- Învăță copiii cum animalele de la fermă sunt crescute pentru alimentarea oamenilor?
- Învăță copiii cum peștele din mări, râuri și ferme piscicole devine produs alimentar pentru oameni?
- Investighează copiii cum se epuizează stocurile de pește, cum sunt determinate cotele de pescuit și care sunt posibilitățile de regenerare?
- Învăță copiii cum sunt utilizate metodele industriale de creștere a animalelor pentru produse alimentare?
- Investighează copiii despre producția lactatelor obținute de la vaci, oi și alte animale?
- Învăță copiii despre producția ouălor?
- Învăță copiii despre producerea mierii de albine?
- Învăță copiii despre bolile animalelor (febra aftoasă și ESB – encefalopatia spongiformă bovină) și care sunt consecințele răspândirii acestor boli în țara lor și în alte țări?
- Învăță copiii despre utilizarea pesticidelor și a antibioticelor pentru controlul bolilor la animale?
- Învăță copiii despre utilizarea hormonilor pentru stimularea creșterii animalelor?
- Consideră copiii cât pământ este necesar pentru valoarea similară a hrănilor raportată la cultivarea legumelor și creșterea animalelor?
- Învăță copiii despre cantitatea enormă de gaz cu efect de seră produsă de animale (metanul)?

Transportarea

- Învăță copiii cum produsele alimentare parcurg traseul global și național de la producător la consumator?
- Învăță copiii cum animalele sunt transportate național și internațional spre abatoare și centrele de producere a cărnii?

Prepararea bucatelor și consumarea lor

- Învăță copiii, la orele de la școală, cum se pregătesc bucatele?
- Înțeleg copiii plăcerea pe care o pot avea de la procesul de pregătire a bucatelor, precum și de la savurarea lor?

- Învăță copiii cine prepară mâncarea și de ce alți oameni nu pot face asta?
- Învăță copiii în ce măsură oamenilor le place să citească despre prepararea bucatelor, să privească programe culinare la televiziune și să pregătească singuri mâncarea?
- Înțeleg copiii cât timp au la dispoziție oameni diferiți pentru a pregăti mâncare?
- Învăță copiii în ce măsură produsele alimentare sunt pregătite în prealabil pentru a fi consumate ulterior, din cauza lipsei de timp pentru bucătărie?
- Înțeleg copiii cum masa comună susține relațiile dintre oameni?

Condimentele

- Învăță copiii despre inovații în utilizarea condimentelor și a mirodeniilor?
- Învăță copiii despre obținerea și consumul sării de bucătărie în mâncăruri?
- Învăță copiii despre modalitatea cum sarea și condimentele devin mărfuri de valoare în comerț?
- Înțeleg copiii beneficiile și dezavantajele utilizării aditivilor alimentari?
- Investighează copiii cum sunt utilizate condimentele în diferite culturi și tradiții culinare?

Conservarea/procesarea

- Investighează copiii cum sunt păstrate produsele alimentare: la frigider/congelator, prin conservare, îmbuteliere/murare, afumare, sărare?

Prelucrarea deșeurilor menajere, compostarea și fertilizarea

- Învăță copiii despre sistemele de canalizare și prelucrarea deșeurilor menajere?
- Învăță copiii despre utilizarea băligarului pentru îngrășarea solului?
- Învăță copiii despre metodele de compostare, utilizarea platformelor de compostare și a sistemelor de compost produs de râme?

Nutriția, sănătatea și maladiile

- Investighează copiii cine are acces la hrană în cantități suficiente și insuficiente?
- Investighează copiii importanța unor alimente de bază pentru majoritatea oamenilor de pe Pământ (de exemplu, cartofii, orezul, fasolea etc.)?
- Compară copiii alimentația necesară pentru sănătate cu ceea ce se mănâncă în realitate?
- Se face distincție între produsele promovate pentru sănătate și produsele fast-food nesănătoase?
- Învăță copiii că hrana și apa contaminată prezintă o sursă de infecții?
- Învăță copiii cum maladiile provocate de consumul produselor alimentare pot fi minimizate prin conservarea corectă, servirea alimentelor proaspete, respectarea curățeniei și prelucrarea termică adecvată?
- Investighează copiii consumul băuturilor alcoolice și impactul acestora asupra sănătății?

Costul alimentației

- Învăță copiii despre costul alimentelor și cum acesta se raportează la mărimea veniturile în familii diferite?
- Învăță copiii cum costul alimentelor afectează alegerea produselor cumpărate?
- Consideră copiii reacția în lanț a cererii pentru produsele ieftine asupra: creșterii animalelor, remunerării și condițiilor de lucru pentru producători, degradării solului, utilizării fertilizatorilor, erbicidelor și pesticidelor, pierderii pădurilor, biodiversității, fertilității solului și disponibilității

pământurilor pentru producția locală, utilizării energiei pentru păstrare, poluării aerului, transportării, opțării pentru cumpărături la hypermarketuri din afara orașului, ceea ce provoacă pierderi pentru businessul mic din localitate?

Comerțul și businessul cu produsele alimentare

- Învăță copiii cum oamenii își creează o afacere prin producerea, comercializarea, procesarea, distribuția, prepararea și vânzarea produselor alimentare?
- Învăță copiii cum profitul de la cultivarea produselor alimentare crește datorită procesării acestora prin conservare, preparare sau congelare și cine beneficiază de pe urma procesării?
- Investighează copiii în ce măsură afacerile cu produse alimentare sunt desfășurate de către producătorii mari și mici, precum și de către comercianții en-gros mari și mici și de către vânzătorii cu amănuntul?
- Învăță copiii cum acordurile de comercializare și obstacolele întâlnite creează dificultăți pentru ca fermierii din țările cu economie săracă să poată face concurență importurilor ieftine din țările bogate și nu permit realizarea mărfurilor în aceste țări?
- Investighează copiii creșterea și descreșterea prețurilor și cum acestea afectează oamenii în mod diferit în țara lor, comparativ cu alte țări?
- Investighează copiii cum prețurile la alimentație variază în funcție de prețul la petrol și utilizarea pământurilor pentru gazul produs din biomasă?
- Investighează copiii de ce fermierii câștigă tot mai puțin, pe când prețurile la produsele alimentare cresc?

Politicile și etica cu privire la produsele alimentare

- Se discută între copii și adulți responsabilitatea de a cunoaște despre condițiile în care a fost pregătită pentru consum mâncarea, despre condițiile de lucru și starea de bine a oamenilor care au preparat-o și cum se acționează în cazurile când acestea contravin valorilor proprii ale consumatorilor?
- Investighează copiii despre cauzele apariției foametei în țările sărace, în timp ce țările bogate se bucură de o abundență de produse?
- Se informează copiii despre îngrijorarea guvernelor țărilor cu economie bogată cu privire la nivelul de obezitate a populației și despre acțiunile de combatere a acesteia?
- Discută copiii ideea că majoritatea mâncărilor și băuturilor cărora li se face publicitate la televiziune provoacă, în cazul consumului excesiv, apariția diverselor maladii?
- Investighează copiii influența corporațiilor asupra prețurilor și calității produselor alimentare, producerii și distribuției acestora, precum și asupra cercetărilor din domeniu, cu scopul de a genera noi surse și metode de cultivare?
- Consideră copiii principiile suveranității alimentare: că mâncarea este un drept, că producătorii trebuie respectați, că producția trebuie să fie locală, că oamenii din localitate trebuie să controleze resursele utilizate în producere, că trebuie dezvoltate capacitățile locale, iar producerea hrănilor trebuie să protejeze natura?
- Investighează copiii impactul produs asupra sănătății și naturii de consumul de carne, pește, produse lactate, vegetarianism și veganism?
- Înțeleg copiii principiile din spatele comerțului echitabil, precum și argumentele pro și contra expansiunii lui?
- Învăță copiii despre avantajele și dezavantajele producerii alimentației organice, în comparație cu produsele care conțin pesticide și erbicide artificiale?
- Consideră copiii cum sunt utilizate în țările sărace pesticidele, precum DDT (diclor-difenil-triclorețan), de mult interzis în țările dezvoltate?

³⁹ Pilonii suveranității alimentației, /The pillars of food sovereignty, in Millstone, E. and Lang, T. (2008) Atlasul alimentației, cine ce mănâncă, unde și de ce/ The Atlas of Food, who eats what, where and why, Brighton, Earthscan, p.101

- Investighează copiii de ce pesticidele provoacă moartea multor oameni din țările sărace din toată lumea și de ce foarte mulți se sinucid, consumând pesticide intenționat?
- Învăță copiii despre pericolul în urma utilizării pesticidelor și erbicidelor pentru cultivatori și pentru consumatori, de exemplu cum DDT devine concentrat în laptele matern?
- Învăță copiii despre faptul că mamele cu un acces limitat la apă curată sunt încurajate de corporații să folosească laptele praf în locul laptelui matern, natural și steril?

Culturi genetic modificate

- Încurajează școala discuții despre beneficiile și problemele apărute drept rezultat al modificării genetice naturale și artificiale?
- Investighează copiii cum semințele sunt supuse modificărilor genetice pentru a le spori rezistența la secetă, insecte, pesticide și erbicide, dar și pentru a le face nefertile?
- Consideră copiii că avantajele și dezavantajele modificării genetice pot varia în funcție de natura și scopul modificării, de impactul asupra omului, asupra altor plante și asupra animalelor?
- Discută copiii despre beneficiile și deficiențele culturilor genetic modificate pentru comercianții de semințe, fermieri și consumatori?
- Investighează copiii efectul de rezistență la insecte al culturilor genetic modificate asupra plantelor din jurul acestora?

Relația dintre trecut, prezent și viitor

- Investighează copiii cum s-au schimbat pe parcursul timpului producerea și consumul produselor alimentare în localitatea lor, în țară și în întreaga lume?
- Investighează copiii ce impact are evoluția preferințelor de mâncare asupra sănătății și mediului înconjurător?
- Investighează copiii cum a evoluat meniul/dieta oamenilor?
- Studiază copiii ce fel de alimente vor fi produse și consumate în viitor în țara lor și în întreaga lume?
- Examinează copiii apelurile spre agricultura urbană?

C1.2 Copiii cercetează importanța apei.

B1.12 Școala își reduce amprenta de carbon și consumul de apă; C1.5 Copiii examinează în ce mod și din ce cauză oamenii se deplasează în cadrul localității și prin lume; C1.8 Copiii studiază formele de viață de pe Terra.

Relația dintre local și global

- A adoptat școala un râu sau râuleț local, care poate fi cercetat și îngrijit și în baza căruia copiii vor putea înțelege cum funcționează ecosistemele și circuitele apei?
- A adoptat școala un râu din altă parte a lumii și înțelege importanța lui în viața oamenilor de acolo?
- Contribuie la curriculum oamenii care comercializează apa, o furnizează caselor, fabricilor și fermelor și administrează sistemul de apeduct?
- Este școala implicată în îngrijirea râurilor și a bazinelor de apă din localitate?

Utilizarea resurselor limitate/epuizabile

- Învață copiii cât de esențială este apa pentru viața plantelor, animalelor și a oamenilor?
- Înțeleg copiii importanța râurilor, lacurilor și rezervoarelor cu apă pentru viață?
- Înțeleg copiii că apa potabilă proaspătă nu constituie decât o porțiune mică (2.5%) din toată cantitatea de apă de pe Pământ și că doar o treime din aceasta este disponibilă pentru consumul vietăților de pe Pământ?
- Învață copiii că ghețarii plutitori sunt constituiți predominant din apă potabilă?
- Învață copiii despre utilizarea apei de către oameni pentru băut, în scop sanitar, pentru igienă personală, spălarea produselor alimentare, a veseli și a îmbrăcăminte, grădinarit, agricultură și creșterea animalelor, inclusiv a peștilor, precum și în sfera industrială și pentru producerea energiei?
- Studiază copiii rolul apei în activitățile de agrement?

O resursă sub presiune

- Cercetează copiii creșterea cererii pentru apă din cauza sporirii numărului de populație, a extinderii sectorului de producere a alimentelor și a altor bunuri din alte sectoare, a stilului de viață bogat și a consumului mărit?
- Consideră copiii faptul că “modul de viață industrializat necesită apă în aceeași măsură ca și petrol”?
- Investighează copiii presiunea asupra resurselor de apă din cauza creșterii nivelului de urbanizare, a schimbării cursului râurilor și a schimbărilor climatice?
- Analizează copiii în ce măsură apa este contaminată de deșeurile produse de oameni și animale, precum și în urma proceselor industriale?
- Învață copiii despre consecințele secetelor în țara proprie și în alte țări afectate?
- Învață copiii despre efectele deficitului de apă asupra migrației oamenilor și animalelor?
- Învață copiii despre corelarea dintre nevoia de apă și consumul de apă?

⁴⁰ Black, M. and King, J. (2009) Atlasul apelor, Brighton, Earthscan; această pagină a fost consultată prin citirea acestei cărți

Apa drept habitat

- Studiază copiii cum primele forme de viață au evoluat în mediul acvatic?
- Învăță copiii despre vietățile și plantele care pot trăi în apă sărată și dulce?
- Învăță copiii despre consecințele produse asupra animalelor și plantelor acvatice de schimbul circuitului și fragmentarea râurilor, secarea lacurilor și dispariția mlaștinilor?

Stocarea și livrarea

- Învăță copiii cum este efectuată furnizarea apei spre clădiri, inclusiv la ei acasă?
- Învăță copiii cum fermele sunt dependente de apa stocată?
- Învăță copiii cum este stocată apa pe cale naturală în rezervoare și bazine construite de oameni?
- Învăță copiii despre apa potabilă și folosirea fântânilor?
- Învăță copiii despre sistemele de irigare?
- Învăță copiii să analizeze avantajele și dezavantajele de a construi uzine pentru desalinizarea apei spre a produce apă potabilă?

Proprietățile apei

- Cercetează copiii mișcarea apelor în râuri și curențele de apă?
- Învăță copiii cât de important este pentru menținerea vieții subacvatice ca apa să se dilateze la înghețare?
- Cercetează copiii modul de transformare a apei în forme solide, lichide și gazoase?
- Cercetează copiii importanța proprietăților de presiune a apei pe suprafața ei la formarea picăturilor de ploaie și a valurilor, funcționarea celulelor, mișcarea pe verticală a apei în copaci și alte plante și circulația sangvină la animale?
- Cercetează copiii efectul stabilizator asupra climei al faptului că schimbările de temperaturi ale apelor sunt lente în comparație cu cele de pe suprafața Pământului?
- Cercetează copiii utilizarea apei în calitate de dizolvant?
- Cercetează copiii utilizarea apei pentru producerea hidrogenului în calitate de combustibil?
- Cercetează copiii utilizarea apei drept agent frigorific la motoare și la stațiile energetice?
- Cercetează copiii transformarea apei în aburi și scopurile de utilizare a aburului?
- Învăță copiii despre energia apei curgătoare și despre modurile în care acest proces poate fi utilizat pentru generarea electricității de către râuri și mări?
- Învăță copiii despre efectele mișcării necontrolate a apelor, provocate de ghețari, avalanșe, inundații și tsunami?

Apa și clima

- Studiază copiii ciclul de transformare a apei: evaporare, condensare, precipitare?
- Învăță copiii despre formarea norilor?
- Învăță copiii cum ploaia cade în funcție de relieful de deal sau vale?
- Studiază copiii variațiile de vreme – ploaie și zăpadă, secetă și inundație?
- Învăță copiii despre alunecările de pământ și avalanșe?
- Studiază copiii formarea de ceață și negură, rouă și brumă?
- Cercetează copiii particularitățile de cădere a zăpezii în țara lor și în alte țări?
- Studiază copiii consecințele ridicării nivelului de apă în mări și oceane din cauză încălzirii globale?

Apa și sănătatea

- Învăță copiii despre importanța apei pentru igienă?
- Învăță copiii despre evoluția WC-ului, avantajele și dezavantajele acestuia și cât de larg acesta este utilizat?
- Învăță copiii despre nivelul de poluare a apelor și consecințele acestui fenomen asupra viețuitoarelor de pe Pământ?
- Studiază copiii în ce mod se obține apa potabilă curată?
- Învăță copiii despre rolul apei la răspândirea bolilor și infecțiilor în țara lor și în alte țări?

Etica, proprietatea și conflictul

- Învăță copiii despre gradul de acces la apă potabilă și curată pentru omenire?
- Învăță copiii despre avantajele și dezavantajele formelor de proprietate, publice sau private, asupra apelor statale?
- Învăță copiii cum deficitul de apă potabilă și controlul asupra apelor provoacă conflicte în întreaga lume?

Relația dintre trecut, prezent și viitor

- Cercetează copiii cum se schimbă ploile pe parcursul timpului?
- Cercetează copiii cum se schimbă nivelul apelor în mări?
- Cercetează copiii cum se schimbă cererea pentru apă potabilă?
- Cercetează copiii cum poate fi evitat în viitor deficitul de apă?

C1.3 Copiii învață despre îmbrăcăminte și decorarea corpului.

Relația dintre local și global

- Invită școala comercianți de îmbrăcăminte, operatori de spălătorii, designeri, cusătorese, angajați ai serviciilor de reparații, giuvaierii, frizeri, tattoo artiști etc. ca să le explice elevilor în ce constă munca lor?
- Învață copiii despre răspândirea stilurilor vestimentare de la o țară la alta?
- Studiază copiii diversele convenții vestimentare din lume (ce haine trebuie purtate, când și în ce mod)?
- Învață copiii despre relația dintre îmbrăcăminte, anotimpuri, temperaturi și prognoze meteo în țara lor și alte țări?
- Face școala legătură dintre preferințele vestimentare pe vreme rece și necesitatea de încălzire în clădiri și case?
- Cercetează copiii răspândirea în lume a stilului "occidental" de vestimentație, în special a costumelor, cravatei și blugilor?
- Cercetează copiii cazurile când stilul tradițional de vestimentație este purtat de anumite grupuri sau reprezentanți ai unui anumit gen din populație?
- Învață copiii cum se reduce diversitatea vestimentației în lume?

Ciclul de producere a vestimentației

- Învață copiii despre ciclul de producere a vestimentației, pornind de la materia primă, marketing, modă, achiziții, utilizare, reparare, schimb, reciclare, returnare și încheind cu lichidarea ei?

Producerea

- Învață copiii cum încălțăminte și îmbrăcăminte sunt produse din plante, animale/lână și piele, mătase și materiale derivate din petrol?
- Învață copiii despre procentul încălțăminte și îmbrăcăminte fabricate din resurse diferite?
- Cultivă copiii înțelegerea varietății modurilor de confecționare a încălțăminte și îmbrăcăminte?
- Învață copiii despre extragerea metalelor și a pietrelor prețioase pentru bijuterii?

Moda și marketingul

- Învață copiii despre designul pălăriilor, vestimentației, încălțăminte și bijuteriilor?
- Învață copiii despre modul cum sunt comercializate și supuse vânzării articolele de vestimentație și bijuteriile?
- Învață copiii cum brandul stimulează preferințele, valoarea și prețul la vestimentație, încălțăminte, genți?
- Învață copiii cum promovarea modei și a stilului face presiune asupra utilizării de vestimentație și încălțăminte?

Preferințele pentru vestimentație

- Studiază copiii presiunea care determină ce vestimentație și încălțăminte este purtată de ei?
- Învață copiii să facă o alegere activă pentru vestimentația și accesoriile pe care doresc să le poarte?
- Învață copiii de ce oamenii poartă haine în public și în viața privată?
- Studiază școala cum anumite grupuri și culturi îi încurajează și le solicită bărbaților și femeilor să acopere sau să-și expună la vedere fața și corpul?

- Studiază copiii cum și de ce apar convențiile conform cărora un anumit fel de vestimentație urmează a fi purtat de anumite grupuri în contexte anumite, cum ar fi uniforma școlară, hainele de lucru la locul de muncă și vestimentația de gală?
- Investighează copiii cauzele diferențelor în preferințele pentru haine în funcție de sex în țara lor, precum și în alte țări?
- Consideră copiii cum vestimentația vorbește despre apartenența la o organizație sau la o subcultură?
- Învăță copiii cum și de ce oamenii își schimbă stilul vestimentar în funcție de vârstă?

Bijuteriile și decorul corpului

- Studiază copiii extragerea mineralelor pentru confecționarea bijuteriilor?
- Studiază copiii producerea și utilizarea bijuteriilor?
- Studiază copiii ornamentarea corpului, cum este pictatul, tatuajul, piercingul, cicatrizarea?
- Învăță copiii despre moda aranjării părului și a frizurilor?
- Învăță copiii din ce motive oamenii își colorează, cresc sau înlătură părul?

Păstrarea hainelor

- Învăță copiii despre diferitele modalități de spălare și uscare a hainelor?
- Învăță copiii tehnici de reparare a hainelor?

Reciclarea și lichidarea hainelor

- Învăță copiii ce se întâmplă cu hainele nedorite și uzate?

Etica privind vestimentația și decorul corpului

- Învăță copiii despre costul ascuns al hainelor ieftine din cauza remunerării mici pentru muncă, exploatarea muncii copiilor și a condițiilor mizerabile de lucru?
- Înțeleg copiii cât de grav este nivelul de poluare din cauza utilizării pesticidelor la creșterea bumbacului?
- Compară copiii prețul plătit pentru și profitul câștigat din producerea materiei prime, confecționarea stoffei și a altor articole relevante și confecționarea, distribuția și comercializarea în magazine a vestimentației, încălțămintei și bijuteriilor?
- Studiază copiii în ce măsură dorința de a controla industria minieră a pietrelor și metalelor prețioase contribuie la declanșarea războaielor?
- Învăță copiii despre comerțul echitabil în industria vestimentației?
- Studiază copiii ideea vestimentației etice, precum și implicațiile acesteia pentru vestimentația pe care o alege și cea recomandată de școală?

Relația dintre trecut, prezent și viitor

- Învăță copiii cum variază de la o perioadă la alta moda vestimentară?
- Studiază copiii măsura în care campaniile de informare au impact asupra lichidării industriei blănurilor?
- Învăță copiii cum variază de la o perioadă la alta moda de ornamentare a corpului (body art)?
- Studiază copiii disponibilitatea în viitor a materialelor pentru vestimentație?
- Analizează copiii costul vestimentației în viitor?

C1.4 Copiii se informează despre locuințe și clădiri.

B1.12 Școala își reduce amprenta de carbon și consumul de apă.

Relația dintre local și global

- Examinează copiii varietatea de clădiri din localitatea lor?
- Pot spune copiii care clădiri din localitatea lor le sunt pe plac și de ce?
- Înțeleg copiii ce clădiri se permite a construi în localitatea lor?
- Învață copiii în ce măsură sunt planificate construcțiile din orașul sau cartierul lor?
- Contribuie la curriculumul școlii constructorii, operatorii de mașini, electricienii, instalatorii, lemnarii, zugravii, decoratorii, tinichigiii, mozaicarii, tencuitorii, țiglarii, pietrarii, arhitecții, demolatorii, inginerii etc.?
- Învață copiii despre varietatea și proprietățile materialelor de construcție – cărămida, lutul, metalul, lemnul, materialele plastice, baloturile de paie, fetrul, pânza etc. – în țara lor și în alte țări?
- Învață copiii despre varietatea caselor, cum ar fi casele plutitoare, corturile, caravanele, construcțiile din cărămidă și piatră, casele din materiale reciclate și case pe piloni?

Locuințe și clădiri rurale și urbane

- Învață copiii despre originea orașelor și cum se schimbă acestea în timp?
- Învață copiii despre distribuția oamenilor pe orașe și arii rurale și cum diferă experiența lor de organizare a construcțiilor?
- Învață copiii despre scopurile diferite ale construcțiilor, cum ar fi fabricile, oficiile, închisorile, clădirile de destinație civilă, bisericile, hambarele, locuințele, restaurantele și cafenelele?
- Cercetează copiii evoluția construcțiilor din localitățile rurale cauzate, de exemplu, de schimbarea numărului populației rurale sau de apariția unor noi tehnici de cultivare în agricultură?
- Învață copiii despre motivele amplasării caselor de locuit pe un anumit teren?
- Cercetează copiii cum sunt furnizate la domiciliu apa, electricitatea și gazul?
- Învață copiii cum sunt evacuate deșeurile de la domiciliu și din alte edificii?
- Învață copiii cum și de ce sunt demolate clădirile?

Forme de construcții și materiale de construcții

- Învață copiii despre construcția locuințelor de diferite dimensiuni și niveluri, de la casa cu un singur etaj și până la blocurile cu multe etaje?
- Examinează copiii diferențele între casele construite pentru adulții singuri, familiile cu sau fără copii și familiile numeroase, care încorporează câteva generații?
- Învață copiii cum sunt construite fundațiile pentru case și cum acestea depind de starea terenului și riscul de expunere la furtuni și cutremure de pământ?
- Învață copiii cum clădirile sunt hidroizolate și protejate de apă?
- Învață copiii cum se fabrică sticla pentru geamuri?
- Analizează copiii în ce măsură materialele de construcție valorifică resursele locale?

Designul și planul construcției

- Învăță copiii cum sunt proiectate locuințele și alte clădiri?
- Cercetează copiii posibilitățile de proiectare a clădirilor din punct de vedere al eficienței energetice?
- Învăță copiii cum sunt decorate locuințele?
- Cercetează copiii de ce se construiesc case pe câmpii supuse riscului inundației?

Forme de proprietate

- Învăță copiii cum sunt atribuite în proprietate, ipotecate, date în chirie casele?
- Cercetează copiii costul construcției, al cumpărării și al închirierii unei locuințe?
- Învăță copiii despre amenajarea casei, a lucrurilor din interiorul ei și cum acestea diferă de la o casă la alta?

Utilajele de construcție

- Cercetează copiii întrebuințarea utilajelor mari la construcție pentru săpături, găurit, ridicat, mixarea cimentului și a betonului?
- Învăță copiii despre echipamentul mic, utilajul electric, instrumentele manuale folosite la procesul de construcție?
- Învăță copiii despre metodele de instalare a schelelor, din trecut până în prezent?

Securitatea locuinței

- Învăță copiii despre rezistența locuințelor în caz de furtuni, incendii, inundații și cutremure de pământ?
- Învăță copiii cum pot fi exploatare cel mai sigur în casă dispozitivele electrice, prizele și cablurile electrice?
- Învăță copiii de ce instalațiile de apă sunt separate de rețelele electrice și dispozitivele electrice din casă?
- Învăță copiii cum pot fi prevenite incendiile provocate de aparatele electrice și de gaz și cunosc despre necesitatea utilizării sistemelor de alarmă antiincendiară?
- Învăță copiii despre metodele de asigurare a locuințelor și de acoperire a riscurilor?

Încălzirea și răcorirea

- Învăță copiii cum sunt încălzite și răcorite clădirile?
- Învăță copiii cum clădirile pot fi energetic eficiente – de exemplu, prin selectarea materialelor de construcție, a procedurilor de izolare și prin reducerea curentului de aer rece?

Sectorul de construcții

- Învăță copiii de ce oamenii optează pentru profesii în sfera de construcții, arhitectură și proiectarea construcțiilor?
- Cercetează copiii ce înseamnă să fii lucrător independent sau să fii angajat al companiilor de construcții mari și mici?
- Învăță copiii în ce măsură constructorii se specializează sau obțin mai multe calificări?

Etica și politicile în domeniul construcțiilor

- Învăță copiii cauzele pentru care unele persoane rămân fără adăpost și cine este afectat?
- Învăță copiii ce factori determină ca un cartier să fie considerat dezirabil?
- Studiază copiii care sunt circumstanțele economice și alegerile făcute care determină unde anume locuiesc oameni diferiți?
- Cercetează copiii de ce unii oameni au spațiu de locuit mult mai mare decât alții?
- Învăță copiii cum războaiele și urmările lor afectează locuințele oamenilor?

Relația dintre trecut, prezent și viitor

- Învăță copiii cum au evoluat construcțiile în timp?
- Studiază copiii cum și de ce orașele se extind?
- Cercetează copiii evoluția populației rurale?
- Învăță copiii cum s-a redus suprafața terenurilor rurale?
- Analizează copiii abordările în domeniul construcțiilor din viitor?

C1.5 Copiii examinează în ce mod și din ce cauză oamenii se deplasează în cadrul localității și prin lume.

C1.13 Copiii învață despre etică, putere și guvernare.

Relația dintre local și global

- Li se propune copiilor să țină evidența timp de o săptămână sau o lună a traseului pe care îl fac de acasă până la diferite puncte de destinație în localitatea unde trăiesc și în afara acesteia?
- Contribuie la curriculum persoane precum oamenii de afaceri din localitate, taximetriștii, șoferii de autobuze, mașiniștii de tren, operatorii de motoare, angajații centrelor de vânzare și servicii auto/ biciclete și factorii de decizie din domeniul transportului local?
- Contribuie la curriculum oamenii ale căror familii trăiesc în localitate de mult timp?
- Contribuie la curriculum oamenii care au sosit din alte țări sau ai căror părinți, bunici sau alți strămoși au venit din alte țări?
- Studiază copiii mijloacele de transport utilizate în diferite părți ale lumii?

Atașamentul pentru un anumit loc

- Învață copiii despre importanța locului de origine pentru majoritatea oamenilor?
- Analizează copiii ce anume face ca locul să fie bun de trai și ce condiționează dorința oamenilor de a rămâne în acel loc?

De ce migrează oamenii

- Cercetează copiii cum oamenii migrează prin lume, căutând să-și satisfacă necesitățile de bază pentru viață: hrană, apă, combustibil pentru pregătirea hranei, căldură, transport, adăpost, siguranță, educație și loc de muncă?
- Cercetează copiii cum oamenii aleg să-și schimbe locul de trai în scop de turism, explorare, sport și pentru a menține relații?
- Învață copiii cum industria turismului promovează călătoriile?
- Învață copiii despre modul de viață nomad în țara lor și în alte țări?
- Învață copiii cum oamenii sunt strămutați pe alt loc din cauza schimbării destinației terenului, cum ar fi proiectele hidroelectrice?
- Învață copiii cum oamenii sunt strămutați pe alt loc din cauza conflictelor?
- Învață copiii cum oamenii sunt strămutați pe alt loc din cauza degradării mediului?
- Cercetează copiii de ce oamenii devin refugiați și sunt în căutare de azil?
- Cercetează copiii motivele de explorare a cosmosului?

Comerțul

- Învață copiii despre rolul comerțului local și la distanță pentru promovarea călătoriilor?
- Învață copiii despre rolul schimbului de mărfuri în comerț?
- Învață copiii cum oamenii se deplasează pentru a obține materie primă?
- Învață copiii cum se obține profitul în comerț?
- Învață copiii despre avantajele și dezavantajele comerțului cu și fără restricții pentru țările sărace și cele dezvoltate?
- Învață copiii despre puterea organizațiilor internaționale și a acordurilor internaționale de a reglementa comerțul?

Conflictele, invaziunea și ocupația

- Învăță copiii despre motivele declanșării războaielor?
- Învăță copiii cum unele țări ocupă alte țări pentru a le controla resursele?
- Învăță copiii de ce unele părți ale lumii prezintă o importanță strategică?

Mijloacele de transport și mecanismele de propulsie

- Cercetează copiii cum se deplasează oamenii prin mers, fugă, înot, cu bicicleta, în scaun cu roțile, călare pe animale, în camioane, automobile, tramvaie, trenuri, bărci, corăbii, vapoare, baloane cu heliu și aer fierbinte, elicoptere, ambarcațiuni pe pernă de aer, avioane și rachete?
- Învăță copiii despre construcția rețelelor de drumuri și căi ferate?
- Învăță copiii despre mecanismele de propulsie pe roți, cu motoare, motoare cu reacție, motoare de rachetă?

Transportul și mediul

- Cercetează copiii măsura în care transportul depinde de disponibilitatea combustibilului fosil sau de alt tip de combustibil neregenerabil/epuizabil?
- Învăță copiii despre impactul asupra mediului atunci când la deplasarea mărfurilor sunt utilizate diferite mijloace de transport pentru parcurgerea diferitor distanțe?
- Analizează copiii cum poate fi promovată utilizarea mijloacelor de deplasare fără a cauza daune mediului, cum ar fi mersul pe jos sau cu bicicleta?
- Studiază copiii cum automobilul este popularizat prin publicitate, programe TV și sport?
- Învăță copiii cum opțiunea pentru deplasarea cu automobilul sau avionul devine parte din identitatea persoanei?

Navigarea și hărțile

- Învăță copiii despre evoluția hărților?
- Învăță copiii despre evoluția navigației după stele, ceas și hărți, despre busole și sistemul de poziționare globală (GPS)?

Controlul asupra circulației

- Studiază copiii cine este în posesie de pașaport și călătorește?
- Studiază copiii cum sunt acordate sau refuzate vizele?
- Învăță copiii despre restricțiile asupra circulației impuse din considerentele existenței proprietății asupra terenului, a hotarelor naturale și a graniței de stat?

Circulația și etica

- Investighează copiii costul ascuns al călătoriilor auto și aviatice, reflectat în impactul negativ asupra mediului?
- Învăță copiii cum sunt tratați oamenii în căutare de azil când ajung în această țară?
- Cercetează copiii efectele atragerii persoanelor calificate din țările slab dezvoltate în țările dezvoltate pentru a beneficia de aportul lor în sistemul de economie și sfera de servicii ?
- Învăță copiii despre considerentele oamenilor asupra faptului câtă libertate trebuie să aibă ei de a călători în alte țări și câtă libertate de a călători în țara lor trebuie să le fie acordată altora?
- Învăță copiii cum trebuie să fie aplicată responsabilitatea pentru persoanele strămutate și vulnerabile în situațiile de război/conflict armat?
- Discută copiii natura unei politici de imigrare etice?

Relația dintre trecut, prezent și viitor

- Cercetează copiii cum au evoluat mijloacele de transport?
- Studiază copiii cum a crescut utilizarea automobilelor personale?
- Studiază copiii cum au evoluat fluxurile de migrație?
- Învață copiii cum evoluția și căderea imperiilor au afectat deplasarea și migrarea populațiilor?
- Învață copiii cum și de ce transportul ar putea evolua în viitor?
- Studiază copiii existența pe viitor a migrațiilor posibile și controlul asupra deplasării maselor prin lume?

C1.6 Copiii învață despre sănătate și relații.

A2.9 Școala încurajează copiii și adulții să se simtă satisfăcuți de sine; A2.10 Școala contribuie la sănătatea copiilor și a adulților; C1.1 Copiii explorează ciclurile de producție a alimentelor și de consum alimentar; C1.2 Copiii cercetează importanța apei.

Relația dintre local și global

- Învață copiii despre sănătate și maladii din experiența proprie și a altor oameni?
- Contribuie la curriculum persoane locale care promovează sănătatea fizică, mentală și starea bună a mediului și/sau tratează maladiile?
- Învață copiii despre diferența dintre evoluția și răspândirea bolilor în diferite țări?
- Învață copiii despre legătura dintre sărăcie, maladii, calitatea hranei și a apei, insuficiență de hrană și apă?

Semnificația sănătății

- Înțeleg copiii ce se are în vedere prin „a fi sănătos”?
- Cercetează copiii cum este să fii sănătos în viziunea altor oameni?
- Consideră copiii că o stare bună de sănătate le asigură o viață mai lungă?

Sănătatea și corpul

- Învață copiii despre anatomia și fiziologia corpului?
- Învață copiii despre evoluția înțelegerii rolului genelor și al ADN-ului?
- Învață copiii despre dependența dezvoltării sănătoase a organismului de starea mediului?
- Înțeleg copiii cum corpul se schimbă odată cu avansarea în vârstă?

Sănătatea și maladiile

- Studiază copiii măsura în care maladiile pot fi diminuate sau prevenite datorită schimbărilor de mediu și nutriție, exercițiilor fizice, reducerii stresului și intervențiilor medicale și paramedicale?
- Studiază copiii realizările și progresul în schemele de tratament al maladiilor?
- Învață copiii cum bolile sunt răspândite de oameni, animale, inclusiv păsări și insecte, prin aer și apă?
- Învață copiii despre rolul bacteriilor, al virusurilor și al prionilor la apariția și dezvoltarea infecțiilor?
- Învață copiii despre rolul bacteriilor pentru menținerea sănătății?
- Învață copiii despre evoluția antibioticelor?
- Cercetează copiii cum prescrierea excesivă a antibioticelor a contribuit la creșterea rezistenței față de acestea?
- Studiază copiii despre prevalența “superbacteriilor” în spitale?
- Învață copiii despre cancer și cum evoluează metodele de tratament al acestuia?
- Investighează copiii cum și de ce durata vieții diferă de la o persoană la alta și de la un grup de populație la altul?
- Învață copiii cum industria farmaceutică promovează sănătatea și ideea de maladie?
- Învață copiii despre importanța consumului de medicamente pentru a îmbunătăți viața unor oameni?

- Învăță copiii despre rolul tratamentului maladiilor în scopul de a prelungi viața?
- Studiază copiii diferitele motive pentru intervențiile chirurgicale cosmetice?
- Studiază copiii importanța diferitor metode de tratament al maladiilor?

Sănătatea mentală

- Examinează copiii modul în care circumstanțele de viață ale oamenilor le influențează starea de bine și opinia despre sine?
- Învăță copiii cum unii oameni suferă de stări mentale persistente, care îi împiedică să facă ceea ce și-ar dori?
- Învăță copiii cum starea mentală persistentă a unor oameni intervine în ceea ce își doresc alții să facă?
- Studiază copiii din ce moment începe să se considere că o persoană suferă de o boală mentală?
- Investighează copiii varietatea de modalități prin care oamenii sunt ajutați să depășească bolile mentale și să-și recupereze sănătatea mentală?
- Învăță copiii în ce măsură sunt prescrise medicamentele pentru diagnozele de anxietate, depresie și alte boli mentale?
- Studiază copiii efectele medicamentelor menite să reducă problemele de sănătate mentală?
- Studiază copiii dependența dintre îndeplinirea unei activități și starea de sănătate mentală?

Relațiile

- Discută copiii natura relațiilor și cum acestea pot fi dezvoltate, menținute și pierdute?
- Analizează copiii existența diferitor forme de relații cu cunoștințele, prietenii și familia?
- Sunt cunoștințele copiilor despre varietatea și complexitatea relațiilor incluse în curriculum?
- Sunt situațiile umane vizionate în filme sau prin alte medii utilizate pentru studiere la lecții?
- Învăță copiii despre diferitele sensuri ale iubirii?
- Reflectează copiii asupra modalităților prin care sentimentele îi impun să acționeze pozitiv sau negativ față de alții și față de sine?
- Învăță copiii despre manifestarea încrederii în cadrul relațiilor?
- Învăță copiii despre varietatea modurilor de a fi într-o familie?
- Învăță copiii despre faptul că un grup de prieteni care țin unii la alții pot deveni familia unii altora?

Îngrijirea copiilor

- Învăță elevii despre satisfacția diferitor scenarii de viitor, cu sau fără copii?
- Studiază elevii modele de îngrijire a copiilor în cadrul comunității lor proprii și a altor comunități naționale și internaționale?
- Învăță copiii despre responsabilitățile și potențialele dificultăți în îngrijirea copiilor mici și ulterior pe parcursul creșterii copilului, precum și despre bucuriile trăite datorită copiilor, care vor dura pe tot parcursul vieții?

Relațiile sexuale și educația sexuală

- Evită personalul școlii atribuirea unor trăiri sexuale celor care s-ar putea să nu le aibă?
- Este focusată educația sexuală pe relații și plăcere, precum și pe riscul sarcinii și contactarea bolilor sexual transmisibile?

- Le este acordată copiilor informația deplină despre frecvența, riscurile de molipsire și tratamentul bolilor sexual transmisibile?
- Este educația sexuală legată de opțiunile pe care oamenii le preferă pentru corpul și viața lor?
- Discută copiii posibilitățile unei prietenii strânse între partenerii sexuali și cum persoanele ar putea să se simtă, dacă această prietenie lipsește?
- Discută copiii sentimentul de gelozie și cum acesta afectează relațiile sexuale și celelalte aspecte de relații dintre prieteni și în familie?
- Cercetează copiii diferitele moduri cum sunt afectate fetele/femeile și băieții/bărbații în situațiile când s-a ajuns la o sarcină?
- Conștientizează copiii responsabilitatea comună a băieților/bărbaților și a fetelor/femeilor pentru acțiunile care au provocat sarcina?
- Evită personalul școlii să prezinte monogamia pe termen lung drept opțiunea preferabilă pentru fiecare?
- Este educația sexuală și educația privind formarea relațiilor adresată tuturor: băieților, fetelor, transgenilor, transsexualilor și persoanelor intersexuale, indiferent de faptul cum aceștia se consideră: heterosexuali, lesbiene, homosexuali sau bisexuali?

Sănătatea și drogurile

- Învăță copiii despre nivelul de consum al drogurilor legale și ilegale, care afectează percepția și luciditatea?
- Învăță copiii despre consecințele consumului de droguri legale și ilegale asupra sănătății și statutului social?
- Studiază copiii consumul și dependența de droguri legale și ilegale de medicamente pe rol de droguri, precum și modul în care acestea afectează mintea, corpul și viața în întregime?
- Învăță copiii în ce moduri și cantități consumă alcool diferiți oameni?
- Învăță copiii cum publicitatea, magazinele, barurile promovează persuasiv întrebuițarea drogurilor legale și ilegale, atât în mediul copiilor, cât și în cel al adulților?

Sănătatea și alimentația

- Studiază copiii cum alimentația contribuie la o stare bună de sănătate sau cum poate deveni periculoasă pentru sănătate?
- Sunt incluse discuțiile despre alimentația sănătoasă la înțelegerea bugetului familial?

Sănătatea și etica

- Studiază copiii argumentele pro și contra legalizării producerii și distribuției drogurilor ilegale?
- Sunt studiate diferitele opinii cum contribuie la starea sănătății vegetarianismul, veganismul, consumul de carne și pește?
- Cercetează oamenii în ce măsură intervențiile chirurgicale cosmetice, care nu sunt direct legate de starea sănătății, implică chirurgii și asistenții medicali într-un comportament contrar principiilor eticii?
- Cercetează copiii interesul producătorilor de alimente de a promova produse sănătoase sau dăunătoare sănătății?
- Cercetează copiii cum medicamentele care salvează sau prelungesc viața, precum și posibilitățile de tratament sunt disponibile în măsură diferită pentru oamenii săraci și bogați, la nivel național și global?
- Învăță copiii cum bugetele naționale fixe pentru sănătate includ decizii prioritare cu indicarea concretă cine poate fi tratat și care este mărimea costului unui tratament?

Relația dintre trecut, prezent și viitor

- Cercetează copiii cum a evoluat în timp răspândirea maladiilor?
- Învăță copiii cum durata vieții a evoluat în timp și cum aceasta se va schimba în viitor?
- Studiază copiii cum schimbările în durata vieții afectează potențialul unei relații de lungă durată?
- Învăță elevii cum nivelul de îngrijire medicală și igienă la momentul nașterii copilului s-a schimbat în timp și a afectat durata medie a vieții femeilor?
- Studiază copiii cum răspândirea maladiilor ar putea să se modifice din cauza creșterii rezistenței la antibiotice și a schimbărilor climatice?

C1.7 Copiii cercetează Pământul, sistemul solar și universul.

A2.3 Școala încurajează respectul pentru integritatea planetei Pământ; B1.12 Școala își reduce amprenta de carbon și consumul de apă; B1.13 Școala contribuie la reducerea cantității de deșeuri; C1.2 Copiii cercetează importanța apei; C1.5 Copiii examinează în ce mod și din ce cauză oamenii se deplasează în cadrul localității și prin lume; C1.8 Copiii studiază formele de viață de pe Terra; C1.9 Copiii examinează sursele de energie.

Relația dintre local și global

- Consideră copiii cum ar putea ei să comunice adresa lor cuiva care trăiește prin preajmă, undeva prin Africa sau Asia, pe o altă planetă, într-un alt sistem solar sau galaxie și cum acest fapt poate să fie diferit de felul cum au învățat să-și scrie adresa?
- Fac copiii fotografii ale mediului în care trăiesc, cu peisajul local, cu priveliștea cerului și norilor, cu anotimpuri și fac ei schimb de fotografii cu persoane din alte regiuni ale țării sau alte părți ale lumii?
- Realizează copiii fotografii, picturi sau desene cu anumite detalii ale mediului lor local, care le sunt pe plac și care nu le sunt pe plac, și își explică alegerea?
- Înțeleg adulții deopotrivă cu copiii modul în care mediul înconjurător dintr-o parte a lumii are impact asupra oamenilor din alte părți ale lumii, prin utilizarea combustibilului fosil, pierderea de păduri, cutremurele de pământ, accidente nucleare, erupțiile vulcanice?
- Studiază copiii cum a evoluat în timp peisajul local?
- Sunt invitați, fie că sunt amatori sau profesioniști, astronomi, fizicieni, chimiști, mineri, operatori ai detectoarelor de metale, ceasornicari, geografi, cartografi, meteorologi, specialiști în soluri, fotografi, designeri, oameni de artă, scriitori și prieteni din localitate să-și împărtășească opiniile despre planeta noastră și priveliștile de relief și de pe cer?
- Țin copiii o evidență despre cât de exactă este prognoza meteo locală?

Sistemul Solar, Galaxia și Universul

- Învață copiii despre steaua lor, Soarele, drept una dintre stele?
- Studiază copiii Soarele drept sursă de energie pentru Pământ?
- Studiază copiii ciclul de viață al stelelor?
- Cercetează copiii faptul că Pământul este una dintre planetele ce se rotesc în jurul Soarelui?
- Studiază copiii orbita Pământului și modul în care au evoluat cunoștințele despre ea?
- Învață copiii despre galaxia lor, Calea Lactee și alte galaxii?
- Cercetează copiii cât de diferit arată stelele în momente diferite de timp și dacă sunt privite din locuri diferite?
- Studiază copiii universul drept totalitate a tuturor galaxiilor și a tot ce există?
- Învață copiii că majoritatea vastă a universului este alcătuită din hidrogen și heliu?
- Învață copiii cum toate stelele, planetele și viața de pe Pământ, inclusiv corpul lor, au evoluat din materia Universului?
- Învață copiii cum este produsă lumina și cum aceasta parcurge distanța dinspre Soare și stele?
- Învață copiii cum sunt măsurate distanțele interstelare în ani-lumină?
- Înțeleg copiii că ceea ce studiem este, de fapt, trecutul Universului, deoarece a fost nevoie de timp pentru lumină să parcurgă distanța până la Pământ?
- Cercetează copiii evoluția astronomiei și cum este utilizat telescopul pentru a studia universul?

Gravitația

- Învăță copiii cum gravitația ne ține împreună, ne ține de Pământ și ne menține viața pe planetă?
- Învăță copiii cum gravitația a sculptat Universul?
- Învăță copiii cum gravitația menține Soarele, planetele și luna pe orbitele lor?

Câmpul magnetic al Pământului

- Învăță copiii despre câmpul magnetic al Pământului și despre polurile magnetice produse?
- Învăță copiii cum se modifică câmpul magnetic al Pământului și cum s-au inversat polurile magnetice?
- Cercetează copiii rolul câmpului magnetic al Pământului în protecția atmosferei prin respingerea particulelor încărcate, provenite din vântul solar?

Timpul, ceasul și calendarul

- Învăță copiii ce este timpul și cum este măsurat acesta?
- Învăță copiii că un an este timpul necesar pentru ca Pământul să se rotească în jurul Soarelui?
- Înțeleg copiii cum prin rotația Pământului se produc ziua și noaptea?
- Cercetează copiii cum de la înclinația Pământului se produc anotimpurile?
- Înțeleg copiii că rotația Lunii în jurul Pământului măsoară lunile?
- Învăță copiii despre longitudine și latitudine și că la longitudinea de 0 grade pe meridianul Greenwich se racordează toate fusurile orare ale lumii?
- Studiază copiii perioadele geologice din istoria planetei Pământ?
- Cercetează copiii diferitele modalități de întocmire a calendarului și cum au evoluat acestea?

Pământul și luna sa

- Studiază copiii faptul că Luna la origine s-a desprins de la Pământ, formându-se în urma coliziunii Pământului cu o altă planetă?
- Studiază copiii compoziția Lunii și importanța descoperii apei pe Lună?
- Cercetează copiii dimensiunile Lunii și distanța de la Pământ și cum acestea conduc la producerea eclipselor totale de Lună?
- Studiază copiii cum Luna produce marea (flux și reflux)?
- Studiază copiii cum ar fi afectată marea (fluxul și refluxul), dacă Luna ar fi mai aproape de Pământ?
- Cercetează copiii cum ar fi afectată înclinația și stabilitatea Pământului, dacă Luna s-ar îndepărta de Pământ?

Oceanele

- Învăță copiii despre întinderea oceanelor și modul în care acestea sunt afectate de vreme și o afectează, la rândul lor?
- Învăță copiii despre transmisiunea energiei prin valurile apelor?
- Învăță copiii despre efectele valurilor și ale mării asupra modificărilor reliefului de-a lungul coastelor și malurilor?
- Cercetează copiii cum se formează nisipul și se constituie plajele?
- Învăță copiii despre cauzele și efectele valurilor produse de la marea sau tsunami?

Suprafața terestră

- Studiază copiii faptul că suprafața Pământului se mișcă de-a lungul liniilor plăcilor tectonice?
- Studiază copiii faptul că continentele sunt în continuă mișcare?
- Studiază copiii cum se formează munții, văile, râurile și lacurile, precum și alte forme de relief?
- Învăță copiii despre structura rocilor de pe suprafața terestră, cum și când s-au format ele?
- Învăță copiii despre procesul de constituire a solului?

În interiorul Pământului

- Învăță copiii despre structura internă a Pământului?
- Învăță copiii despre interiorul Pământului, care se manifestă prin cutremure de Pământ, erupții vulcanice, gheizere și izvoare cu apă fierbinte?

Materialele Pământului

- Învăță copiii despre compoziția Pământului, elementele și moleculele acestuia, care pot fi întâlnite în natură?
- Învăță copiii cum elementele și moleculele există naturalmente în formă de gaze, lichide, dar preponderent ca materie solidă?
- Învăță copiii cum atomii și moleculele formează, prin rearanjare, gaze, lichide și mase solide?
- Învăță copiii cum elementele Pământului s-au format în decursul ciclului de viață al stelelor?
- Studiază copiii structura internă a atomilor?

Bogățiile subpământene

- Învăță copiii cum unor materiale ale Pământului, precum sunt diamantele și aurul, li s-a atribuit o valoare financiară deosebită?
- Învăță copiii cum resursele Pământului au fost și sunt exploatate pentru câștiguri personale și beneficiile oamenilor, fiind dobândite prin forarea suprafeței Pământului, săpat și minierit în interiorul Pământului?

Atmosfera și structura ei

- Învăță copiii despre compoziția atmosferei, cum a fost ea formată, semnificația ei pentru susținerea vieții și cum și de ce evoluează?
- Studiază copiii cum atmosfera este menținută pe loc?
- Studiază copiii cât de fin este stratul ei, fiind raportat la diametrul Pământului?
- Învăță copiii despre proprietățile de izolație ale atmosferei?
- Învăță copiii faptul că materia atmosferei este mult mai concentrată în apropiere de suprafața Pământului?
- Învăță copiii cum temperaturile sunt mai ridicate în apropiere de suprafața Pământului?
- Studiază copiii importanța stratului de ozon la absorbția radiației?
- Învăță copiii despre efectul diferit al suprafeței și apelor Pământului pentru temperatura aerului?
- Învăță copiii cum temperatura atmosferei îi schimbă presiunea?

Clima și vremea de afară (vezi C1.2 Copiii studiază importanța apei: Apa și clima p.151)

- Studiază copiii variațiile de climă din jurul lumii și cum acestea prezintă o consecință a relației dintre Pământ și Soare?
- Studiază copiii cum variază clima în relaționarea sa cu mările și munții?
- Studiază copiii de unde provine vântul?
- Învăță copiii cum vântul se mișcă în rezultatul schimbării nivelului de presiune atmosferică înaltă spre joasă?
- Învăță copiii despre formarea furtunilor, tunetului, uraganelor, taifunurilor, tornadelor și furtunilor de nisip?
- Studiază copiii care sunt efectele unui vânt cu ocurență regulată, precum sunt musonii și alizeele, și cum oamenii își planifică viața și deplasarea în funcție de acestea?
- Învăță copiii despre curențele oceanice și masele de aer: curentul Gulfstream, El Niño și La Niña?
- Învăță copiii despre curențele-jet și cum afectează ele durata zborurilor de avion?

Schimbările climatice

- Studiază copiii efectul gazelor de seră, de unde provin acestea și cât timp se mențin în atmosferă?
- Înțeleg copiii că vaporii de apă sunt gaze cu efect de seră ce contribuie cu un efect multiplicator odată cu ridicarea temperaturii?
- Studiază copiii impactul industrializării și al utilizării combustibilului fosil asupra producerii gazelor cu efect de seră?
- Studiază copiii în ce mod activitatea umană contribuie la producerea gazelor cu efect de seră și la schimbările climatice prin utilizarea combustibilului fosil, distrugerea pădurilor și consumul sporit de carne și mărfuri industriale?
- Studiază copiii cum încălzirea globală produce modificări de comportament la animale și plante, pierderea pădurilor, modificarea răspândirii maladiilor, fenomene meteo extreme, ploii musonice mai intense, ridicarea nivelului mării, inundații, alunecări de teren, topirea ghețarilor arctici și antarctici, retragerea ghețarilor, lipsa reflecției radiației căldurii de pe suprafața zăpezii, amenințări pentru accesibilitatea apei și a hranei?
- Învăță copiii cum nivelul ridicat de bioxid de carbon din atmosferă crește aciditatea mărilor, cu consecințe grave pentru corali și alte forme de viață din apele marine?
- Învăță copiii despre pierderea permafrostului – a stratului de sol înghețat permanent – afectând o pătrime din suprafața emisferei de nord, și cum aceasta conduce la prăbușirea construcțiilor și a copacilor, cu eliminări de metan și bioxid de carbon de la materia organică moartă?

Combaterea schimbărilor climatice

- Investighează copiii cum încălzirea globală poate fi încetinită și redusă prin eficientizarea energetică, reducerea consumului, dependența redusă față de combustibilul fosil și sporirea utilizării resurselor regenerabile de energie?
- Învăță copiii despre argumentele pro și contra energiei nucleare drept modalitate de reducere a dependenței de combustibilul fosil?
- Învăță copiii argumentele pro și contra exploatării pământurilor pentru cultivarea biocombustibilului?
- Învăță copiii argumentele pro și contra la adresa companiilor și a guvernelor care compensează emisia gazelor cu efect de seră prin plantarea copacilor și cumpărarea permise de poluare de la companiile cu consum energetic scăzut?
- Învăță copiii despre acordurile internaționale pentru combaterea schimbărilor climatice și ce spun despre ele susținătorii și criticii lor?

- Cercetează copiii cum se adaptează oamenii la schimbările climatice?
- Învăță copiii despre încercările de adaptare la o viață cu un consum redus, trecerea la o alimentație organică cultivată local și utilizarea redusă de combustibil fosil în cadrul unor mișcări sociale – de exemplu, *Transition*?

Planeta și etica (vezi A2.3 Școala încurajează respectul față de integritatea planetei Pământ.)

- Cercetează copiii cum conservarea resurselor are o importanță imperativă pentru bunăstarea omului și a animalelor?
- Învăță copiii cum reducerea ghețarilor arctici și antarctici îi poate încuraja pe unii să continue exploatarea resurselor Pământului?
- Învăță copiii cum acțiunile umane pot reduce deteriorarea mediului planetei?
- Studiază copiii cum degradarea mediului și încălzirea globală îi afectează pe unii oameni în măsură mai mare decât pe alții, în funcție de nivelul de sărăcie, gen și putere?
- Consideră copiii cum atât sărăcia, cât și bunăstarea pot conduce la lipsa conservării resurselor epuizabile?

Relația dintre trecut, prezent și viitor

- Învăță copiii cum s-a schimbat în trecut și poate să se modifice în viitor clima?
- Învăță copiii cum timpul a devenit reglementat în întreaga lume?
- Învăță copiii cum s-a deteriorat mediul și cum acesta este ameliorat la nivel local și global?
- Consideră copiii posibile presiuni în viitor asupra mediului, cauzate de creșterea numărului de populație și de consumul sporit al acesteia?

C1.8 Copiii studiază formele de viață de pe Terra.

A2.3 Școala încurajează respectul față de integritatea planetei Pământ; B1.12 Școala își reduce amprenta de carbon și consumul de apă; B1.13 Școala contribuie la reducerea cantității de deșeuri; C1.2 Copiii studiază importanța apei; C1.5 Copiii examinează în ce mod și din ce cauză oamenii se deplasează în cadrul localității și prin lume; C1.7 Copiii cercetează Pământul, Sistemul Solar și Universul; C1.9 Copiii examinează sursele de energie.

Relația dintre local și global

- Sunt încurajați copiii să înregistreze – în scris, sub formă de desen, video, audio, fotografiere etc. – varietatea vieții animale și vegetale în interiorul clădirilor, pe terenurile școlii și în vecinătatea ei?
- Sunt incluși copiii în proiecte de restabilire a bazinelor acvatice, râurilor, plantelor și animalelor sălbatice aflate în pericol?
- Are școala legături cu organisme internaționale, care să-i ofere oportunitatea de explorare a diversității plantelor și animalelor?
- Contează școala pe sprijinul societăților locale de landșaft, apicultorilor, grădinarilor, organizațiilor de protecție a animalelor, ecologiștilor și membrilor companiilor de protecție a mediului?
- Sunt lecțiile oferite de școală receptive la schimbările de anotimpuri, creșterea copacilor și a altor plante, migrația păsărilor și a altor animale?
- Analizează copiii ce efecte au pisicile domestice asupra păsărilor și a mamiferelor mici?
- Are școala acces la vreun bazin natural cu apă pentru a studia viețuitoarele și plantele din el?
- Are școala vreun teren cu plante cultivate, care să atragă fluturi și alte insecte?
- Contribuie școala la dezvoltarea populațiilor de păsări din localitate prin organizarea hrănirii acestora, instalării căsuțelor pentru cuiburi și desfășurarea campaniilor de protecție a habitatului?
- Încurajează școala protecția habitatului pentru vietățile vulnerabile la declinul mediului, cum ar fi albinele și broaștele?
- Sunt cultivate pe terenurile școlii plante adaptate la condițiile climaterice locale?
- Învăță copiii despre felul cum animalele și plantele se adaptează la condițiile mediului în diferite părți ale lumii?
- Contribuie copiii zilnic cu vreo specie pentru colțisorul naturii sălbatice al clasei sau al școlii, indicând unde în lume se întâlnește aceasta și în ce număr există?

Principiile ecologice

- Sunt principiile ecologice considerate a fi una dintre modalitățile de a administra școala în conformitate cu principiile susținătoare de viață?
- Sunt interdependența, precum și competiția și dominarea, privite ca un principiu de bază pentru viețuitoare și sunt acestea utilizate ca un exemplu după care se orientează școala?
- Se consideră că viețuitoarele există în medii și rețele reciproc interdependente?

⁴¹ Un exemplu inițiat de un elev de 15 ani este oferit în cartea: Deștept de la natură: Studii de școală pentru sustenabilitate, autor Stone, M. (2009) pp174-183, Healdsburg, Watershed Media/ Smart by Nature: Schooling for sustainability, pp174-183, Healdsburg, Watershed Media.

⁴² Șase noțiuni de aici, scrise în stil italic, sunt luate din Fritjof Capra (2005), cartea: Vorbind în limba naturii, autor Stone M., și Alfabetizarea ecologică: Educația copiilor pentru o lume sustenabilă, autor Barlow Z., San Francisco, Sierra Club Books/ Fritjof Capra (2005), Speaking nature's language in Stone M. and Barlow Z. Ecological Literacy: Educating our children for a sustainable world, San Francisco, Sierra Club Books.

- Este considerat faptul că viața de pe Pământ este susținută printr-un set de sisteme interdependente, unde se contează pe relaționarea cu alte sisteme mai largi, și, în rezultat final, ea depinde de planetă și al univers?
- Se percep interacțiunile din cadrul ecosistemelor ca fiind controlate de către ciclul de viață al apei și al altor nutrimente?
- Se consideră că viața depinde de fluxurile de energie care pornesc de la Soare?
- Se consideră că toate mediile se află într-o stare permanentă de dezvoltare?
- Se află ecosistemele sănătoase (comunitățile biologice din mediile naturale distinctive) într-o stare bună de autoreglare și într-o stare dinamică de echilibru?
- Înțeleg copiii că echilibrul ecosistemelor poate fi întrerupt în așa mod ca acesta să nu mai fie capabil să se autoregleze?

Atitudinea față de alte viețuitoare

- Examinează copiii sentimentele proprii față de lumea naturală a plantelor, animalelor și microbilor?
- Examinează copiii atitudinile proprii și ale altor oameni față de protecția animalelor și plantelor?
- Înțeleg adulții și copiii modul prin care ei împart ecosistemele cu celelalte viețuitoare de pe Pământ?
- Învață copiii că ei sunt formați din aceleași câteva elemente ca și celelalte viețuitoare de pe Pământ?
- Învață copiii că ei au nevoie de alte specii mai mult decât aceste specii au nevoie de ei?
- Analizează copiii frumusețea și valoarea animalelor și plantelor care pot să nu le placă, precum păianjenii, melcii, viespile, șerpii, urzicile și ciulinii?

Înțelegerea biodiversității

- Studiază copiii diversitatea vietăților, inclusiv cea a animalelor, plantelor, ciupercilor, bacteriilor și a altor organisme monocelulare?
- Explorează copiii ideea că majoritatea viețuitoarelor sunt microorganisme unicelulare?
- Învață copiii că majoritatea covârșitoare a animalelor sunt insecte?
- Este biodiversitatea percepută ca o noțiune ce include ecosisteme, varietatea speciilor și variațiile genetice din cadrul unei specii?
- Învață copiii despre varietatea ecosistemelor pe suprafața Pământului, în ape și în zonele limitrofe dintre acestea?
- Înțeleg copiii importanța existenței elementelor chimice, a pietrelor, solului, adăpostului, hranei, oxigenului și apei în interiorul ecosistemelor?
- Învață copiii cum plantele, animalele, microorganismele și mediul acestora interacționează pentru a forma ecosisteme autofuncționale?
- Sunt conștienți copiii de faptul că bunăstarea lor depinde de starea sănătoasă a altor specii, cum ar fi utilitatea albinelor pentru polenizare, a bacteriilor pentru digestie, a azotului pentru descompunere?
- Studiază copiii cum diversitatea speciilor variază odată cu schimbarea climei și altitudinii, prezența animalelor de pradă și gradul de succes al unei specii anumite de a coloniza un ecosistem?
- Studiază copiii măsura în care speciile noi sunt descoperite sau dispar înainte de a fi descoperite?

Înțelegerea evoluției

- Studiază copiii cum fosilele ilustrează biodiversitatea în perioade geologice diferite?
- Studiază copiii faptul că fosilele contribuie la înțelegerea evoluției?
- Învăță copiii despre natura speciilor și cum au evoluat acestea?
- Învăță copiii cauzele supraviețuirii, răspândirii și dispariției speciilor?

Clasificarea viețuitoarelor și ecosistemelor

- Studiază copiii diferitele modalități de grupare a viețuitoarelor – de exemplu, după felul cum arată sau cum pot fi împerecheate pentru reproducerea unor urmași fertili, după modul de utilizare în alimentație și în medicină sau după mărime?
- Studiază copiii diferitele modalități de divizare a viețuitoarelor în ordine ierarhică, de la regn și până la specii?
- Învăță copiii cât de diferit pot fi grupate în biom ecosistemele în funcție de climă, altitudine, latitudine, bazine de apă dulce și mări și oceane?

Înțelegerea sistemelor de susținere a vieții

- Studiază copiii sursele și rețelele de hrană?
- Studiază copiii faptul că rețelele de hrană necesită soare, cultivare de plante, animale consumatoare, animale-sanitari, mușegai și bacterii pentru procesele de descompunere?
- Învăță copiii despre importanța azotului și cum contribuția acestuia la echilibrul ecologic poate fi distrusă prin supradozarea fertilizatorilor și îngrășămintelor?
- Învăță copiii despre importanța carbonului și cum contribuția acestuia la echilibrul ecologic poate fi distrusă prin dispariția pădurilor și utilizarea combustibilului în bază de carbon?
- Învăță copiii despre importanța apei și cum disponibilitatea acesteia poate fi distrusă prin poluare și schimbarea cursului apei din râuri sau construcția de baraje pe ape?

Structura viețuitoarelor

- Învăță copiii despre structura internă a plantelor și animalelor?
- Învăță copiii despre varietatea celulelor diferite în structura plantelor și animalelor?
- Învăță copiii cum toate celulele diferite la animale sunt formate din aceleași celule în fază de embrion?
- Învăță copiii despre gene și cromozomi?
- Învăță copiii despre genomul unic al fiecărei specii?
- Studiază copiii despre moștenirea comună descoperită în genomul diferitor plante și animale?
- Învăță copiii cum genele pot fi modificate pe cale naturală și artificială?
- Învăță copiii cum viețuitoarele sunt alcătuite din molecule?
- Învăță copiii cum moleculele din care sunt alcătuite viețuitoarele sunt constituite doar din câteva elemente chimice (59% hidrogen, 24% oxigen, 11% carbon, 4% azot, 2% altele)?
- Învăță copiii cum interacțiunea dintre moleculele viețuitoarelor este exploatată de biochimie?
- Studiază copiii compoziția scheletelor, a scoicilor și a corailor?

Pericolele pentru biodiversitate

- Învăță copiii despre rata accelerată de dispariție a speciilor de animale și plante la nivel global?
- Învăță copiii cauzele de dispariție în masă a speciilor în trecut și pericolul din partea oamenilor pentru prezenta “dispariție în holocen”?

Creșterea populației umane și consumul acesteia

- Studiază copiii efectele creșterii populației umane (de la 2.5 miliarde în 1950 până la 7 miliarde în 2012) asupra mediului ambiant al plantelor și animalelor?
- Studiază copiii faptul cât de lent reacționează populația umană la reducerea nivelului fertilității umane?
- Studiază copiii cum scade rata de creștere a populației odată cu reducerea sărăciei?
- Studiază copiii cum efectele creșterii populației umane depind de cantitatea de resurse epuizabile consumate?

Vânătoarea

- Studiază copiii pericolul împotriva speciilor în urma vânătorii și pescuitului, fie ele legale sau ilegale?
- Studiază copiii comerțul internațional cu speciile aflate în pericol/ dispariție?

Pierderea habitatului

- Documentează copiii măsura în care pădurile dispar în țara lor și în alte țări și efectele acestui fenomen pentru menținerea speciilor de animale și plante?
- Studiază copiii impactul faptului că în pădurile tropicale n-a rămas decât jumătate din diversitatea inițială a speciilor?
- Studiază copiii faptul că habitatul dispore din cauza creșterii nivelului de urbanizare și a extinderii rețelelor de drumuri?
- Studiază copiii faptul că habitatul este fragmentat de drumuri și de dezvoltarea agriculturii?
- Studiază copiii faptul că habitatul dispore din cauza drenajului mlaștinilor?

Poluarea și maladiile

- Învăță copiii despre presiunile specifice asupra habitatului apelor dulci din cauza poluării?
- Învăță copiii cum are impact asupra biodiversității utilizarea erbicidelor și insecticidelor?
- Studiază copiii cum crește cantitatea deșeurilor industriale și a apelor menajere netratate și vărsate în râuri și mări?
- Învăță copiii ce pericol pentru biodiversitate prezintă maladiile plantelor și animalelor?

Introducere și pierderea speciilor

- Învăță copiii efectele potențial negative asupra plantelor existente în localitate prin introducerea plantelor aduse din alte ecosisteme, mai capabile să concureze pentru nutrimente, apă și lumină?
- Învăță copiii efectele introducerii animalelor din alte ecosisteme, mai capabile să concureze pentru hrană și apă?
- Învăță copiii despre faptul cum pierderea unui animal sau a unei plante dintr-un ecosistem poate afecta supraviețuirea celorlalte plante și animale?

Metode agricole și pescuit

- Studiază copiii ce pericol pentru specii reprezintă exploatarea excesivă a pământurilor și a mărilor?
- Studiază copiii reducerea dramatică în diversitatea speciilor de cereale din cauza metodelor de cultivare în țara lor și în alte țări, în comparație cu varietatea largă de cereale în țările unde se aplică mult mai puține metode mecanizate?
- Învață copiii cum metodele de pescuit și intensitatea acestora afectează speciile din mare?
- Învață copiii cum reducerea diversității genetice (prin reproducerea selectivă) provoacă o vulnerabilitate mai mare a plantelor față de maladii?
- Studiază copiii pericolul asupra diversității genetice din cauza introducerii culturilor genetic modificate?

Schimbările climatice (Vezi C1.7 Copiii cercetează Pământul, Sistemul Solar și Universul)

- Studiază copiii efectele produse asupra biodiversității de schimbările climatice provocate de către om?

Sporirea biodiversității

- Investighează copiii eforturile de a proteja animalele și plantele în țara lor și în alte țări?
- Elaborează școala vreun plan de sporire a biodiversității în împrejurimile școlii?
- Învață copiii și adulții despre modalitățile de încurajare a vietăților sălbatice în același timp cu desfășurarea activităților de cultivare a solului pentru producerea alimentelor?
- Studiază copiii modalitățile de recuperare a populațiilor de animale și pești prin restricționarea pescuitului și a vânătorii?
- Studiază copiii în ce măsură grădinile zoologice contribuie la conservarea speciilor?
- Studiază copiii măsura în care poate fi recuperată pierderea de habitat pentru animale și plante?
- Studiază copiii cum pot fi schimbate metodele de cultivare astfel încât să fie posibil de micșorat reducerea biodiversității?
- Învață copiii despre reintroducerea speciilor native în habitatele anterior ocupate de ele?
- Învață copiii și adulții cum pot fi recuperate terenurile degradate, cum a fost platoul Loess din China?

Biodiversitatea și etica

- Studiază copiii cum sărăcia poate conduce la neglijență față de mediul înconjurător?
- Sunt încurajați copiii să aprecieze frumusețea derivată din diversitatea vietăților care trăiesc în habitatul lor natural?
- Studiază copiii argumentele pro și contra menținerii diversității plantelor și animalelor?
- Sunt copiii informați despre proprietățile medicinale ale plantelor și numărul mic de plante pentru care s-au investigat asemenea proprietăți?
- Studiază copiii modul în care variația de specii a plantelor și animalelor poate genera noi culturi alimentare, atunci când cerealele devin tot mai vulnerabile față de insecte și maladii?
- Studiază copiii și adulții efectele asupra conservării biodiversității drept rezultat al Convenției Internaționale cu Privire la Diversitatea Biologică și al Strategiilor Naționale de Biodiversitate, precum și al Planurilor de Acțiune care reies din aceste documente?
- Studiază copiii și adulții în ce măsură au fost ratate scopurile stabilite la nivelul internațional de a reduce dispariția speciilor până în 2010?
- Studiază copiii și adulții modul prin care corporațiile internaționale se autoreglementsază sau pot fi reglementate, cu scopul de a reduce poluarea, exploatarea excesivă a habitatului?
- Ia în considerație școala însemnătatea de a se alătura la decada ONU cu privire la biodiversitate pe perioada 2011-2020?

Relația dintre trecut, prezent și viitor

- Studiază copiii cum se schimbă relieful din regiunea lor – de exemplu, datorită prezenței arbuștilor și copacilor, aplicării metodelor de cultivare, construcției drumurilor și clădirilor – și efectul acestor schimbări asupra plantelor și animalelor?
- Studiază copiii diferitele modalități prin care vietățile au fost istoric grupate în țara lor sau grupate de diferiți oameni din alte țări ale lumii?
- Studiază copiii cum s-au schimbat animalele și plantele în țara lor și în alte țări?
- Studiază copiii cum va fi în viitor, dacă viteza de dispariție a speciilor rămâne în prezent fără atenție?
- Studiază copiii cum va fi în viitor, dacă dispariția speciilor este încetinită sau stopată, și cum pot fi obținute aceste efecte?

C1.9 Copiii examinează sursele de energie.

B1.12 Școala își reduce amprenta de carbon și consumul de apă; C1.7 Copiii cercetează Pământul, Sistemul Solar și Universul; C1.8 Copiii studiază formele de viață de pe Terra.

Relația dintre local și global

(Vezi B1.12 pentru activitățile care indică utilizarea combustibilului de către școală și în localitate)

- Studiază copiii varietatea procedeele prin care electricitatea este produsă în localitatea lor?
- Urmăresc copiii furnizarea electricității de la sectorul de producere și până la locurile de consum, cum ar fi școala și casele lor?
- Urmăresc copiii furnizarea gazului, petrolului, combustibilului și motorinei de la procesul de extracție și până la locul de consum de acasă și de la școală?
- Contribuie la curriculum furnizorii locali de combustibil și utilizatorii bateriilor solare, ai turbinelor eoliene și ai pompelor de căldură termică?
- Învăță copiii cum este utilizat combustibilul în diferite părți ale lumii?
- Învăță copiii despre cantitatea de combustibil utilizată de grupuri diferite de oameni din țara lor și în alte țări?

Înțelegerea energiei

- Se întreprind discuții la tema “Energia” în modul care ajută copiii să înțeleagă cum se schimbă lumea din jur, în același timp evitând confundarea cu noțiunea de utilizare a energiei în fizică?
- Se subînțelege energia drept o capacitate care pune în mișcare ceva, pentru a face un lucru?
- Sunt percepuți oamenii și animalele drept surse de energie, care pot pune în funcțiune mașini și căra greutăți?
- Învăță copiii de unde provine energia din corpul lor?
- Studiază copiii cum sursele de energie sunt necesare pentru pregătirea mâncării, încălzire, răcorire, iluminare, pentru aparatele casnice și utilajul industrial, pentru transport?
- Învăță copiii măsura în care Soarele reprezintă o sursă de energie pentru Pământ?
- Învăță copiii cum energia generată de Soare contribuie la crearea combustibilului bazat pe carbon, precum și la alte surse de energie, cum ar fi vântul și valurile?
- Înțeleg copiii cum uzinele convertesc energia solară în produse alimentare și combustibil?
- Învăță copiii care este originea energiei provenite de la scoarța Pământului, de la mare și fisiunea nucleară?
- Învăță copiii cum energia Soarelui își are originea în urma formării Universului prin colapsul gravitațional al materiei și fisiunea nucleară?
- Reflectează copiii asupra faptului că suma totală a energiei și materiei dintr-un univers unde se conservă energia este zero, dacă universul a început de la valoarea zero a materiei și energiei?
- Studiază copiii cum energia din interiorul Pământului a rezultat în desprinderea continentelor, formarea munților, a erupțiilor vulcanice și a cutremurelor de Pământ?
- Înțeleg copiii că energia are forme diferite (magnetică, cinetică, termală, de lumină, sonoră, chimică, electrică, gravitațională, elastică, nucleară)?

Surse de energie renovabile și nerenovabile

- Învăță copiii despre energia renovabilă provenită de la soare, vânt, râuri, plante sau biomasă, valuri, pompe termice și surse geotermale?
- Consideră copiii cum hidrogenul, în calitate de combustibil regenerabil, poate fi produs prin utilizarea altor surse de energie, atât renovabile, cât și nerenovabile?
- Învăță copiii cum pădurile servesc drept surse renovabile și nerenovabile de combustibil în diferite zone?
- Studiază copiii cum vântul este utilizat în calitate de sursă directă de energie pentru morile de vânt?
- Învăță copiii cum cărbunele, țițeiul, gazul și uraniul reprezintă surse nerenovabile?
- Studiază copiii cum sursele nerenovabile de energie sunt extrase din Pământ și din mări?
- Învăță copiii cum este prelucrat țițeiul pentru a fi utilizat în motoarele de benzină, motorină și turboreactoare?

Producerea energiei

- Învăță copiii cum este produsă electricitatea prin convertirea surselor renovabile și nerenovabile de energie?
- Învăță copiii cum este produsă electricitatea prin utilizarea surselor renovabile cu ajutorul hidrocentralelor din râuri, valuri și marea, turbinelor eoliene, surselor geotermale, pompelor termale, în baza diferențelor de temperatură și energie solară?
- Învăță copiii cum poate fi produsă electricitatea din surse nerenovabile de energie la centralele electrice cu cărbune, gaz și energie nucleară?
- Învăță copiii despre utilizarea aburilor pentru generarea energiei?
- Învăță copiii despre turboalternatoare și rolul magnetismului din ele?
- Învăță copiii despre cât de receptivă este generarea energiei față de reducerea utilizării energiei în case și școală?

Furnizarea energiei și stocarea ei

- Învăță copiii cum este transportat combustibilul?
- Învăță copiii cum este stocat combustibilul?
- Învăță copiii cum pot fi stocate gazele în stare lichidă?
- Învăță copiii cum este livrată electricitatea spre case, clădiri, în rețeaua națională?
- Învăță copiii cum electricitatea produsă local contribuie la rezervele naționale?
- Învăță copiii cum electricitatea poate fi stocată în baterii?

Afacerile cu combustibil

- Învăță copiii cine profită din extragerea și distribuția combustibilului, generarea și furnizarea de electricitate?
- Învăță copiii mărimea costurilor aferente producerii energiei de la utilizarea surselor renovabile și nerenovabile?
- Studiază copiii cum condițiile financiare pot fi modificate pentru favorizarea producției energetice din surse renovabile și nerenovabile?
- Învăță copiii în ce măsură producerea de energie este în interesul producătorilor, pentru a încuraja consumul în raport cu conservarea energiei?

Reducerea utilizării combustibilului în bază de carbon

- Studiază copiii volumul energiei generate de combustibilul pe bază de fosile nerenovabile (90%) și consecințele de emisie a gazelor cu efect de seră și cum pot fi diminuate toate aceste acțiuni?
- Studiază copiii cum cererea pentru electricitate poate fi redusă prin utilizarea acesteia cu o eficiență mai mare?
- Studiază copiii cum utilizarea combustibilului în bază de carbon poate fi redusă prin diminuarea consumului de produse care depind de acesta?
- Studiază copiii cum se pot ei opune presiunii de a consuma cât mai mult, care vine din partea guvernelor, publicității, magazinelor și corporațiilor?
- Studiază copiii cum dorința de a consuma devine parte din identitatea noastră, astfel încât, consumând mai mult, ne pare că ne simțim mai bine?
- Studiază copiii în ce măsură trebuie să ne schimbăm noi înșine, dacă ne dorim să consumăm mai puțin?

Combustibilul și etica

- Învăță copiii despre pericolele pentru oameni și mediu de pe urma extragerii petrolului, gazului, cărbunelui și uraniului fisionabil din pământ și mări?
- Studiază copiii în ce măsură cetățenii unei țări producătoare de combustibil beneficiază din extragerea petrolului sau a altor feluri de combustibil?
- Învăță copiii despre disponibilitatea variabilă a pădurilor ca sursă de combustibil și consecințele pentru mediul înconjurător, dacă se recurge la așa tip de sursă?
- Învăță copiii argumentele pro și contra trecerii extragerii combustibilului și producerii de electricitate în proprietate publică?
- Învăță copiii despre riscurile pentru mediu impuse prin extragerea surselor de petrol mai puțin accesibile de la fundul mărilor sau de sub calotele glaciare?
- Învăță copiii cum țările intră în război pentru a-și păstra rezervele proprii de petrol și gaz?
- Învăță copiii despre consecințele producerii la scară largă a combustibilului din biomasă (combustibilul din plante) prin distrugerea habitatului pentru animale și plante și disponibilitatea redusă de teren pentru creșterea culturilor alimentare?
- Învăță copiii despre efectele producerii combustibilului din biomasă asupra prețului la produsele alimentare?
- Învăță copiii costul resurselor umane și pericolul creat de diferitele forme de producere a energiei?
- Învăță copiii consecințele felului cum sunt organizate societățile, dacă oamenii trebuie să asigure securitatea deșeurilor nucleare pentru sute de ani înainte?
- Învăță copiii despre interdependența dintre combustibilul nuclear și industria militară?
- Învăță copiii cum diferă furnizorii de energie prin angajamentul luat pentru utilizarea surselor renovabile și cum acest fapt poate afecta preferințele unor familii și școli?

Relația dintre trecut, prezent și viitor

- Învăță copiii despre apogeul extragerii petrolului și cum se vor adapta oamenii în momentul când disponibilitatea petrolului va intra în declin?
- Studiază copiii cum disponibilitatea petrolului a afectat dezvoltarea motoarelor de benzină, motorină și turboreactoare?
- Învăță copiii cum oamenii și-au asigurat casele cu lumină și căldură, au pregătit mâncare în diferite perioade de timp în trecut?
- Studiază copiii utilizarea variată a combustibilului provenit din lemne, turbă, cărbune, gaz și țitei?
- Învăță copiii cum și de ce consumul de combustibil este diferit în diferite părți ale lumii?
- Învăță copiii cum oamenii își vor încălzi casele, vor călători și vor produce bunuri în viitor?

C1.10 Copiii învață despre comunicare și tehnologiile de comunicare.

A1.8 Școala încurajează o înțelegere a interconexiunilor dintre oamenii din toată lumea; C1.11 Copiii interacționează cu și creează literatură, artă și muzică.

Relația dintre local și global

- Contribuie la curriculum ziaristii și proprietarii gazetelor locale, designerii web, producătorii de softuri și calculatoare, autorii lucrărilor științifice și operatorii de telefonie?
- Studiază copiii cine în lume vorbește aceleași limbi pe care le vorbesc elevii de la școala lor?
- Comunică elevii cu alte persoane din localitate sau de mai departe prin scrisori, Internet, inclusiv e-mail, sau la telefon?
- Învață copiii în ce măsură oamenii din întreaga lume comunică în moduri similare și diferite – de exemplu, oral, în scris, cu ajutorul tehnologiilor?
- Are școala legături cu alte școli, la nivel local, național sau internațional?

Mijloacele de comunicare

- Studiază copiii modalitățile de comunicare – oral, în scris, prin presă, prin cărți, prin radio, televiziune, Internet, tehnologii auxiliare, telefoane mobile, telefoane fixe, e-mail și rețele de socializare?
- Studiază copiii rolul mass-mediei în influențarea atitudinilor, credințelor și cunoștințelor?
- Studiază copiii cum sunt ei și alții influențați de publicitate?
- Învață copiii despre dezvoltarea Internetului și cum este utilizat acesta?
- Învață copiii în ce măsură calculatoarele sunt folosite în practică pentru acumularea cunoștințelor, participarea în rețelele de socializare și jocuri?

Limbi și dialecte

- Învață copiii despre limbile vorbite și limbajele de semne din lume, răspândirea geografică a acestora și interconexiunea dintre ele?
- Studiază copiii motivele de a învăța limbi străine – de exemplu, pentru serviciu, pentru plăcerea de a comunica cu oameni din alte țări sau pentru a facilita turismul și explorarea?
- Sunt încurajați toți copiii și adulții să studieze limbi străine sau limbaje de semne?
- Sunt ajutați copiii să vorbească fluent, să citească și să scrie sau să cunoască bine limbajul semnelor în limba lor maternă?
- Învață copiii despre cum se reduce diversitatea lingvistică din lume?
- Studiază copiii cum și de ce limba engleză a devenit o limbă internațională dominantă?
- Studiază copiii efectele limbii engleze în calitate de limbă mondială asupra educației copiilor din alte țări?
- Studiază copiii efectul Internetului asupra modului de comunicare a oamenilor din toată lumea?

Depășirea barierelor de comunicare

- Înțeleg copiii cum comunicarea poate fi tănuțită prin utilizarea codurilor și folosirea unor jargoane care sunt numai pe înțelesul celor ce fac parte din anumite grupuri?
- Studiază copiii cum dialogul depinde de stabilirea unui echilibru de putere dintre vorbitor și ascultător?
- Sunt copiii învățați să asculte, citească, scrie, reflecteze cu grijă, pentru a facilita procesul de comunicare?

- Sunt copiii învățați să-și dezvolte precizia în comunicarea verbală și scrisă?
- Studiază copiii ce poate împiedica sau ajuta comunicarea în diferite comunități și culturi, atât în interiorul țărilor, cât și la nivel internațional?
- Studiază copiii ce poate împiedica sau promova comunicarea între generații?
- Învăță copiii despre rolul diferit pe care îl au gesturile și expresia feței în procesul de comunicare?

Comunicarea și afacerile legate de tehnologiile de comunicații

- Studiază copiii despre telefon, televiziune, ziare, radio, publicitate, calculatoare, softuri, site-uri, jocuri de calculator, precum și despre afacerile legate de acestea și industria lor?
- Studiază copiii în ce măsura softurile au avansat interacțiunea în sectorul de afaceri – de exemplu, între bănci și clientela lor?
- Studiază copiii în ce măsura softurile inițial elaborate pentru companii au transformat universitățile și școlile?
- Studiază copiii cum oamenii fac bani din vânzări pe Internet?
- Analizează copiii cum câștigă bani creatorii motoarelor de căutare și ai rețelelor de socializare?
- Explorează copiii munca profesorilor, a traducătorilor și a interpreților?

Comunicarea, tehnologiile de comunicații și etica

- Învăță copiii despre diferențele dintre familii în funcție de accesul la tehnologiile de comunicații?
- Învăță copiii cum obținerea minerelelor pentru telefoanele mobile poate genera conflicte în țările sărace?
- Studiază copiii despre beneficiile și pericolele legate de utilizarea Internetului?
- Studiază copiii cum dialectele, accentul și alegerea vocabularului sunt apreciate sau depreciate și pot fi asociate automat cu o anumită pătură socială?

Relația dintre trecut, prezent și viitor

- Învăță copiii despre trecut din istoria vorbită sau scrisă?
- Învăță copiii cum informația despre trecut ne este comunicată prin dovezi geologice și fosile, prin arhitectura clădirilor și alte artefacte, prin simboluri și documente?
- Învăță copiii cum formele de comunicare au evoluat și continuă să se modifice – pe măsură ce unele limbi dispar, se intensifică răspândirea și crește statutul limbii engleze, se răspândesc telefoanele și calculatoarele?
- Studiază copiii cum alte limbi ar putea să devină mai dominante decât limba engleză, odată cu creșterea puterii economice a altor țări?
- Studiază copiii evoluția mijloacelor de comunicare, inclusiv mesageria prin călăreți, foc și fum, telegraf, telefon, telefon mobil și multimedia?
- Învăță copiii despre evoluția radioului și televiziunii drept mijloace de comunicare la distanță?
- Învăță copiii cum schimbările din lumea comunicațiilor au afectat modalitățile de petrecere a timpului liber?

C1.11 Copiii interacționează cu și creează literatură, artă și muzică.

Relația dintre local și global

- Încurajează școala artiștii, fotografi, compozitorii, muzicienii și alți oameni de artă, poeți și prozatori din localitate să-și demonstreze capacitățile și să-și împărtășească experiențele cu copiii din școală?
- Organizează școala vreun festival unde pot evolua copiii și adulții de la școală și din localitate?
- Sunt copiii și familiile acestora încurajate să viziteze expozițiile de artă și meșteșuguri din localitate?
- Studiază copiii diferențele referitor la ce le place să privească, să citească și să asculte?
- Studiază copiii cum sunt produse cărțile lor preferate, programele TV, filmele?
- Studiază copiii care sunt diferențele referitor la modul cum se produc arta, muzica, spectacolele în diferite părți ale lumii?
- Studiază copiii cum arta, muzica și dramaturgia dintr-o țară este împrumutată de către alta?
- Înțeleg copiii faptul că toate țările au scriitori, pictori, dansatori și muziceni contemporani și că a considera doar formele tradiționale de artă poate conduce la stereotipizare?
- Învață copiii că toate formele de artă prezintă o fuziune a influențelor?

Dezvoltarea intereselor

- Este considerat fiecare om capabil să-și asume rolul de prozator, poet, producător de filme, fotograf, cântăreț, dansator, muzician, actor, pictor, sculptor, ceramist, meșter de covoare?
- Sunt elevii încurajați să-și dezvolte interesele pentru formele de creație ce stimulează organizarea activităților în afara școlii?
- Le sunt oferite copiilor oportunități variate de a audia cântece, melodii, narațiuni, recitaluri de poezii și de a viziona fotografii, filme, spectacole de teatru, dansuri și arte vizuale?
- Sunt copiii încurajați să descopere și să se ocupe de artele plastice, dansurile, dramaturgia și muzica preferată?

Muzica

- Sunt copiii încurajați să interacționeze cu diverse forme de muzică?
- Le sunt oferite tuturor copiilor oportunități de a învăța să cânte și de a practica diverse instrumente cu strune, de fanfară, de suflat din lemn și de percuție, fie cumpărate, fie confecționate cu mâinile proprii?
- Învață copiii despre compoziția în muzică și despre modurile de a transmite sentimente și înțelesuri prin muzică?
- Există oportunități de a merge la diferite cercuri corale?
- Își dezvoltă școala repertoriul de cântece pentru a încorpora piese muzicale cunoscute de toți?
- Include repertoriul școlii cântece cunoscute și preferate de către copii?
- Există oportunități de a interpreta cântecele în diferite stiluri?
- Include repertoriul cântecele copiilor aduse din școlile precedente?
- Învață școala din stilurile de cânt din alte țări – de exemplu, utilizarea armoniei?
- Sunt luate măsuri de depășire a emoțiilor copiilor atunci când ei cred că a cânta "nu este mișto" sau se rușinează să cânte în fața auditoriului?
- Se discută la lecții că și cântul, și memorizarea versurilor pe de rost contribuie la ridicarea nivelului de cărturărie?
- Învață copiii să scrie texte de cântece?
- Învață copiii să scrie și să interpreteze cântece scrise de ei sau alții, legate de evenimente din viața personală, precum și ocazii de nivel național, local sau școlar?

Dansul

- Învăță copiii despre varietatea stilurilor de dans?
- Sunt copiii încurajați să-și găsească stilul de dans preferat?
- Sunt încurajate școlile de dans și dansatorii să-și demonstreze măiestria în cadrul școlii?

Narațiunea

- Sunt copiii încurajați să-și dezvolte competențele de narațiune orală (storytelling)?
- Își folosesc copiii competențele de narațiune orală acasă și în comunitatea lor?
- Contribuie dezvoltarea competențelor de narațiune orală la competențele de scriere a unor istorioare proprii?

Literatura

- Își împărtășesc adulții din școală aprecierea pentru opere diverse de poezie, proză și dramaturgie?
- Învăță copiii să aprecieze stiluri diferite de compoziție literară și să-și dezvolte un stil propriu?

Poezia

- Sunt copiii încurajați să se exprime prin poezie în stilul în care se simt confortabil?
- Cunosc copiii variatele stiluri de scriere a versurilor?
- Sunt copiii încurajați să scrie, să-și împărtășească experiența, să recite poeziile proprii drept o formă de reacție la emoții și evenimente?

Teatrul

- Sunt integrate în curriculum variate abilități legate de teatru – de exemplu, teatrul de păpuși, jocul de rol?
- Învăță copiii să inventeze, să înscrie și să interpreteze niște scenete sau piese proprii?
- Este arta teatrală folosită pentru a-i încuraja pe copii să-și dezvolte o voce puternică și sigură?
- Învăță fiecare că magia teatrului – așa-numita suspendare a neîncrederii – poate fi realizată și în cele mai simple condiții?
- Învăță copiii despre potențialul dramatic al iluminării, muzicii și al altor resurse multimedia în cadrul performanțelor teatrale?

Filmele și televiziunea

- Vizionează copiii filme diverse în limba română și în alte limbi?
- Compară copiii cărțile cu filmele în baza lor?
- Folosesc copiii filmele și programele TV drept un punct de plecare pentru compunerea istoriilor proprii?
- Învăță copiii să producă filme proprii, scriind scenariile, organizând filmări, montând și editând peliculele și potrivit fundalul muzical?

Fotografia

- Învăță copiii să aleagă compoziția viitoarelor fotografii?
- Discută copiii ce le place și ce nu le place în arta fotografiei?
- Folosesc copiii fotografia pentru a-și ilustra istoriile – de exemplu, relatări despre localitatea lor – sau pentru a produce istorioare în fotografii, inventate de ei singuri?

Descoperim povestirile copilăriei

Artele și afacerile

- Studiază copiii cine își câștigă existența în baza artei – fie producând piese de artă, fie evoluând?
- Învăță copiii cine face bani de pe urma expunerii, vânzării și cumpărării obiectelor de artă?

Artele și etica

- Înțeleg copiii faptul cum unele forme de artă sunt inaccesibile pentru mulți oameni din cauza costului înalt?
- Înțeleg copiii până la ce limite pot fi expuse în artă scenele de violență și relații degradante?
- Înțeleg copiii posibilitatea că prezentarea unor relații de exploatare în artă poate deriva din relații exploatare?
- Înțeleg copiii valoarea distincției dintre arte plastice și meșteșugărit?
- Înțeleg copiii măsura în care caracterul și acțiunile autorului afectează valoarea obiectului de artă creat?
- Înțeleg copiii relația dintre valoarea și costul obiectului de artă?

Relația dintre trecut, prezent și viitor

- Studiază copiii cum s-au dezvoltat lectura cărților și cărturăria?
- Studiază copiii cum a evoluat tiparul?
- Studiază copiii caracterul schimbător al muzicii ușoare?
- Studiază copiii cum s-a schimbat muzica clasică?
- Studiază copiii cum Internetul și echipamentul electronic afectează relația oamenilor cu literatura și muzica și cum aceasta se va schimba în viitor?
- Studiază copiii evoluția variatelor forme de artă?
- Studiază copiii cum formele de artă au evoluat diferit în diferite părți ale lumii?

C1.12 Copiii învață despre muncă și o corelează cu desfășurarea unor interese proprii.

B1.9 Copiii sunt bine pregătiți pentru a-și continua studiile în altă parte.

Relația dintre local și global

- Învață copiii despre munca îndeplinită de oameni în localitatea lor, în țară și în întreaga lume în legătură cu alimentația, vestimentația, construcțiile, transportul, energia, finanțele, drogurile legale și ilegale, educația, îngrijirea copilului, mediul înconjurător, turismul, agrementul, artele, guvernarea?
- Studiază copiii faptul cum ocupațiile dintr-o parte a lumii depind de cele din alte părți ale lumii?
- Studiază copiii faptul cum locurile de muncă pot fi deplasate dintr-o țară în alta?
- Contribuie localnicii – de diferite ocupații și genuri – la activitățile de învățare din școală?
- Țin copiii evidența activităților în care s-au angajat pe parcursul unei săptămâni sau a unei luni?

Natura muncii și activității

- Învață copiii despre deprinderile necesare pentru diferite ocupații și modul cum pot fi formate acestea?
- Învață copiii despre faptul că mulți oameni își schimbă ocupația și locul de muncă de câteva ori pe parcursul vieții?
- Învață copiii cum își pot schimba locul de muncă sau profesia care nu le place?
- Învață copiii despre diferența dintre angajarea în sectorul public și cel privat?
- Învață copiii despre faptul că o asemenea muncă importantă cum este lucrul casnic și îngrijirea membrilor familiei este deseori neremunerată?
- Învață copiii despre varietatea muncii voluntare întreprinse de oameni?
- Învață copiii despre faptul că lucrul devine baza de edificare a identității pentru mulți oameni?
- Analizează copiii ce înseamnă pensionarea pentru persoanele care lucrează din greu, îngrijind de membrii familiei, însă nu sunt remunerate pentru aceasta?
- Înțeleg copiii ce înseamnă pensionarea pentru persoanele care au la dispoziție diverse activități, care le vor ocupa timpul eliberat din cauza că nu mai merg la serviciu?

Șomajul

- Fac copiii distincție între șomaj, inactivitate și muncă neremunerată?
- Înțeleg copiii de ce unii oameni sunt șomeri și cum evoluează acest fapt odată cu schimbările din economia națională?

Dezvoltarea intereselor și activităților

- Învață copiii cum munca unor oameni se bazează pe interesele lor proprii, în timp ce alții își urmează interesele în afara serviciului pentru care sunt plătiți?
- Sunt ajutați copiii să desfășoare o serie de activități derivate din interesele lor, în care se vor angaja în afara orelor de școală și pe care vor putea să le continue și după absolvire?

Munca, salariile și finanțele

- Învață copiii despre bugetarea venitului și a cheltuielilor?
- Învață copiii cum și de ce se fac decontări din salarii pentru impozite și pensii?
- Învață copiii avantajele și dezavantajele de a poseda un card bancar de debit sau de credit?

- Învăță copiii cum operațiunile de vânzare-cumpărare de bunuri și mărfuri pot rezulta în profit sau pierdere?
- Studiază copiii relația dintre cantitatea de lucru necesară pentru crearea unui produs și prețul acestuia?
- Explorează copiii noțiunea de productivitate?
- Învăță copiii despre activitatea băncilor și cum acestea fac bani de pe urma investițiilor mai mult sau mai puțin riscante?
- Învăță copiii despre companii publice, obligațiuni, acțiuni, hârtii de valoare, acționari și dividende?
- Studiază copiii industria jocurilor de noroc, inclusiv loteriile naționale, și cine câștigă sau pierde la ele?

Munca, etica și politica

- Studiază copiii perspective diverse asupra muncii, salarizării și a câștigului de profituri?
- Învăță copiii cum tranzacțiile ce presupun schimbul de muncă sau servicii pentru altele asemenea, precum și munca salariată, pot avea loc în afara economiei oficiale?
- Cunosc copiii despre sistemul de salarizare la diferite posturi de muncă?
- Studiază copiii cum valoarea muncii se raportează la mărimea salariului primit ca remunerare?
- Studiază copiii noțiunea de salariu suficient pentru un trai decent și ce înseamnă să trăiești în sărăcie, bogăție sau să te bucuri de un nivel “bun” de viață?
- Studiază copiii în ce scop se stabilește mărimea salariului minim și care este nivelul dezirabil al acestuia?
- Studiază copiii că e posibil ca, de la un anumit nivel, salariul să înceteze să reprezinte un venit legitim, devenind, de fapt, hoție?
- Învăță copiii despre egalitate, inegalitate, intimidare și discriminare la locul de muncă?
- Învăță copiii diferența de salarizare la bărbați și femei și la grupuri etnice diferite și se întreabă dacă această diferență trebuie eliminată și în ce mod?
- Învăță copiii despre drepturile la locul de muncă?
- Învăță copiii despre exploatare și cum poate fi prevenită aceasta?
- Învăță copiii cum pot fi abordate ilegalitățile de la locul de muncă?
- Examinează copiii faptul că unii oameni sunt plătiți pentru fiecare sarcină de muncă sau serviciu aparte, iar alții primesc lunar un salariu fix?

Relația dintre trecut, prezent și viitor

- Învăță copiii cum au evoluat profesiile în ultimii cincizeci de ani sau de-a lungul unei perioade și mai mari, în țara lor și în alte țări?
- Învăță copiii cum s-a schimbat în timp diferența de venituri?
- Învăță copiii despre campaniile organizate în trecut pentru îmbunătățirea condițiilor de muncă, inclusiv pentru zilele de sărbătoare și concediile plătite, concediile de boală plătite, indemnizațiile pentru concediul de maternitate și paternitate, precum și salarizarea egală pentru bărbați și femei, și ce s-a realizat datorită acestor campanii?
- Explorează copiii acasă ocupațiile și profesiile reprezentate în familiile lor și discută cu rudele vârstnice despre munca lor în trecut?
- Învăță copiii faptul cum viața la locul de muncă s-a schimbat în raport cu durata vieții, vârsta legală pentru a munci și vârsta de pensionare?
- Învăță copiii cum va evolua în viitor activitatea de muncă?

C1.13 Copiii învață despre etică, putere și guvernare.

A1.7 Școala reprezintă un model de cetățenie democratică; A2.1 Școala dezvoltă valori incluzive comune pentru toți; A2.2 Școala încurajează respectarea tuturor drepturilor omului; C1.12 Copiii învață despre muncă și o corelează cu desfășurarea unor interese proprii.

Relația dintre local și global

- Contribuie la curriculum filosofiei, politicienii, bancherii, lucrătorii de sindicate, umaniștii, slujitorii cultelor religioase din localitate?
- Învață copiii despre faptul cum formele de guvernare din alte părți ale lumii sunt similare sau diferite de cele care există și sunt practicate în țara lor proprie?
- Studiază copiii similaritățile și diferențele dintre sistemul legislativ din țara lor și cel din alte țări?
- Studiază copiii semnificația corupției și măsura în care aceasta afectează guvernul și alte instituții de stat din țara lor și din alte țări?
- Studiază copiii care ar fi forma de guvernare prin care s-ar descrie cel mai bine școala lor, familia, alte instituții cunoscute de ei?

Cine deține puterea?

- Studiază copiii cine are puterea de a pune în acțiune evenimentele care le afectează viața în familie, la școală, în cartier, la nivel local, național și global?
- Studiază copiii modalitățile prin care puterea și influența pot fi distribuite între agențiile de guvern la nivel național și local, sisteme juridice, organizații militare, corporații, societăți pe acțiuni, sectorul de afaceri, instituții financiare, mass-media, sindicate, clasele sociale, comunități, familii și cetățeni aparte?
- Învață copiii despre măsura în care corporațiile exercită o putere mai mare asupra vieților oamenilor decât unele guverne?
- Studiază copiii puterea unor țări în comparație cu altele?

Statele și hotarele

- Studiază copiii cum au apărut țările și cum au fost stabilite hotarele?
- Studiază copiii cum hotarele devin subiect de dispută?
- Învață copiii cum au fost și sunt colonizate și ocupate țările?
- Învață copiii cum oamenii au fost (și continuă să fie) tratați în calitate de marfă, cumpărați și vânduți drept sclavi?
- Studiază copiii ce este o mișcare pentru secesiune și independență?
- Studiază copiii specificul alianțelor dintre guverne, cum și de ce unele țări devin aliate sau inamice?
- Studiază copiii semnificația suveranității sau independenței de stat și cum aceasta este afectată de către legislația europeană, Parlamentul European, circuitul banilor, suma datoriilor, cei cărora le aparțin ziarele și agențiile de știri, securitatea alimentară, petrolieră și energetică, proprietatea asupra pământului și serviciilor?

Democrația și alte forme de guvernare

- Studiază copiii cum sunt guvernați oamenii în cadrul unei monarhii, teocrații, dictaturi, democrații?
- Studiază copiii care este activitatea guvernului?
- Explorează copiii semnificația democrației?
- Este înțeles faptul că democrația se află în permanentă evoluție?

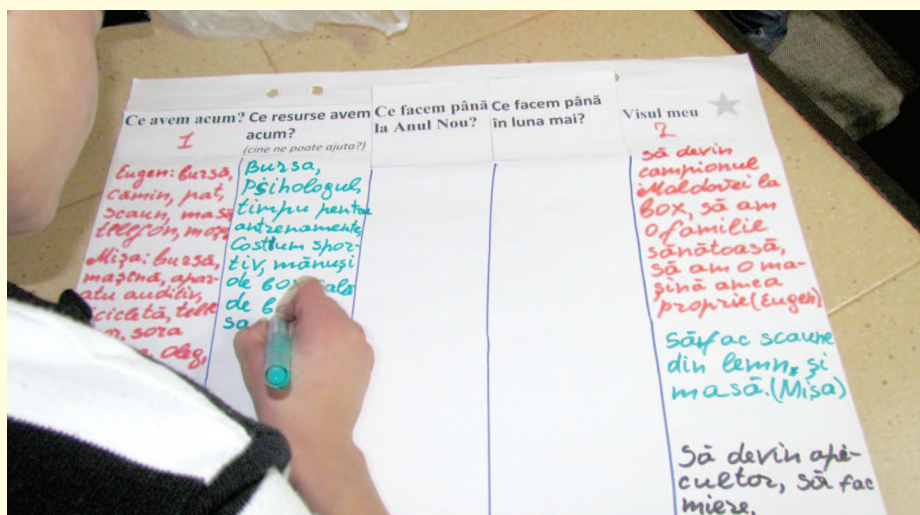
- Învăță copiii despre varietatea sistemelor de vot?
- Învăță copiii ce fac consilierii locali, membrii parlamentului și membrii Parlamentului European?
- Învăță copiii de ce oamenii merg la vot la alegerile locale, naționale și europene?
- Învăță copiii cum pot fi exercitate și împiedicate drepturile democratice?
- Învăță copiii despre relația dintre biserică și stat?
- Învăță copiii cum prioritizarea unei religii impune ideea că alte religii sau credințe nereligioase au o valoare mai mică?
- Învăță copiii despre partidele politice și persoanele care li se alătură?
- Învăță copiii despre proprietarii mass-mediei și cum interesele proprietarilor conduc la gestionarea politicii în direcțiile specifice?
- Studiază copiii meritele formelor de proprietate privată și publică asupra variatelor servicii, precum confecționarea vestimentației, transportul, livrările, serviciile bancare, educația, furnizarea apei, serviciile telefonice, furnizarea gazului și a electricității?
- Învăță copiii despre importanța pe care o are pentru coeziunea națională și acțiunea colectivă dezvoltarea și reducerea spațiilor publice?
- Studiază copiii despre relația dintre bunăstare, sărăcie și participare în societate?

Sistemul legislativ

- Învăță copiii cum le este afectată viața de legislația națională?
- Învăță copiii despre funcționarea judecătoriilor?
- Învăță copiii în ce măsură este pedepsită nerespectarea legilor?
- Învăță copiii despre diferitele forme de pedeapsă impuse de curțile de judecată, despre scopurile și efectele acestora?
- Învăță copiii cât de just este aplicată legea?
- Învăță copiii cum sunt ei afectați de legislația internațională?
- Învăță copiii despre puterea curților internaționale de justiție, cine este și cine nu este judecat în incinta acestora?

Finanțele publice și private

- Învăță copiii cum obțin venituri guvernele?
- Învăță copiii cum estimează guvernul emisia necesară de monedă națională?
- Învăță copiii despre distribuția veniturilor și bunăstării la nivel național și internațional?
- Învăță copiii unde cheltuiește guvernul banii și cum se decide asupra acestui fapt?
- Studiază copiii de unde guvernul împrumută bani când țara are datorii?
- Învăță copiii despre Fondul Monetar Internațional și cum este finanțat acesta?
- Învăță copiii în ce măsură finanțele guvernului sunt afectate de către situația financiară internațională?
- Învăță copiii cum decurg tranzacțiile cu alte țări și care sunt implicațiile când se importă mai mult decât se exportă sau se câștigă din alte țări?
- Înțelege copiii cum se determină dobânda la creditele bancare?
- Studiază copiii cum oamenii și țările obțin un rating de credit?
- Învăță copiii despre cauzele și consecințele inflației, nivelul ei dezirabil și cum ea este determinată și controlată?

"Eu îmi planific viitorul", Ion, 15 ani

- Studiază copiii diferitele modalități de determinare a inflației și deflației și cum se decide asupra unui nivel ideal de inflație?
- Învață copiii cum sunt raportate valutele la alte monede naționale?
- Studiază copiii care sunt împrumuturile și granturile pe care guvernul țării lor le oferă altor țări?

Etica personală și politică

- Studiază copiii dacă valori similare sau diferite ar trebui să stea la baza acțiunilor din viața personală și cea profesională, inclusiv în politică?
- Studiază copiii ce fac statele și ce nu fac, dacă au o politică externă etică?
- Studiază copiii valorile pe care doresc să le vadă la baza acțiunilor proprii și ale celorlalți?
- Își dezvoltă copiii capacitatea de a raporta valorile la acțiuni?
- Își dezvoltă copiii capacitatea de a lua o decizie în situațiile când valorile îi motivează spre acțiuni din spectre diferite?
- Învață copiii cum să discute în baza valorilor și ideii de morală?
- Studiază copiii diferitele valori care explică acțiunile diferitor oameni?
- Studiază copiii natura pedepsei și ce fel de forme de pedeapsă ar fi adecvate, în opinia lor, pentru a fi aplicate la școală, în familie și în închisori?
- Studiază copiii cum dorințele, preferințele și etica lor sunt influențate de guvernare, religie, familie, prieteni, mass-media și publicitate?

Relația dintre trecut, prezent și viitor

- Învață copiii cum a evoluat istoria democrațiilor pe plan local și pe plan internațional?
- Învață copiii despre lupta oamenilor pentru drepturi democratice?
- Învață copiii despre ce s-a putut obține datorită acțiunilor colective?
- Învață copiii despre rolul partidelor politice, al sindicatelor și al acțiunilor colective în țările cu democrația în curs de dezvoltare?
- Studiază copiii specificul sistemului de guvernare din Republica Moldova, apariția acestuia și dacă acesta reprezintă o etapă din traseul spre o democrație mai avansată?
- Studiază copiii cum țara lor, comunitatea, școala și familiile lor pot deveni mai democratice?
- Studiază copiii faptul cum s-ar putea distribui puterea în țara lor în viitor?

C2.1 Activitățile de învățare sunt planificate ținându-se cont de toți copiii.

C2.2 Activitățile de învățare încurajează participarea tuturor copiilor.

- a) Sunt activitățile planificate astfel încât ele să susțină învățarea, și nu simpla realizare a curriculumului?
- b) Reflectă materialele curriculumului originea, experiența și interesele tuturor copiilor?
- c) Reflectă activitățile de învățare interesele variate ale copiilor?
- d) Sunt prevăzute activități de învățare care să includă: prezentări orale și discuții, audiere, lectură, scris, desen, soluționarea de probleme, teatrul, utilizarea bibliotecii, materiale audio/video, exerciții practice, TIC?
- e) Oferă activitățile de studiu oportunități atât pentru lucrul în perechi și în echipe, precum și pentru lucrul individual și în comun cu toată clasa?
- f) Includ activitățile experiențe în afara clasei, pe terenul sau în vecinătatea școlii, precum și vizite mai îndepărtate?
- g) Sunt activitățile planificate astfel încât să aprofundeze învățarea tuturor copiilor?
- h) Dezvoltă activitățile capacitățile copiilor de a gândi, vorbi, scrie și învăța?
- i) Încurajează activitățile perceperea învățării ca un proces continuu, și nu doar ca un exercițiu care se termină cu îndeplinirea sarcinilor?
- j) Sunt planurile de studii flexibile astfel încât, de exemplu, copiii să poată opta pentru un curs intensiv de limbă străină sau de dezvoltare a competențelor lectorale?
- k) Sunt disponibili traducătorii pentru copiii surdomuți sau cu alte dizabilități, pentru care limba română este limbă străină?
- l) Se identifică și se minimizează prin acțiunile de planificare barierele din calea învățării și participării unor copii anume?
- m) Încurajează personalul școlii activitățile care apelează la diversele moduri în care copiii își conștientizează genul?
- n) Se bazează personalul școlii pe oportunitățile generate de evenimentele din atenția mass-mediei, care ar putea să motiveze anumite grupuri de copii – de exemplu, pentru fotbalul sau rugby feminin sau masculin – oferind, în același timp, alternative la fel de potrivite pentru ceilalți, neinteresați de anumite teme?
- o) Este posibil pentru copii să participe la așa lecții precum științele și educația fizică în vestimentația prescrisă de religia lor?
- p) Este adaptat curriculumul pentru copiii care nu frecventează, de exemplu, orele de arte plastice sau muzică din considerente religioase?
- q) Sunt adaptate, la necesitate, lecțiile pentru copiii cu dizabilități fizice sau senzoriale, pentru ca aceștia să aibă oportunitatea să-și dezvolte capacitățile și cunoștințele la lecțiile de educație fizică, să înțeleagă mai bine sunetul și lumina sau să efectueze muncă practică?
- r) Recunoaște personalul școlii necesitatea de timp adăugător pentru copiii cu dizabilități la utilizarea echipamentului pentru sarcinile practice?
- s) Se acordă atenție deosebită pentru promovarea învățării copiilor neastâmpărați, neatenți și neinteresați?
- t) _____
- u) _____
- v) _____

C2.2 Activitățile de învățare încurajează participarea tuturor copiilor.

C2.1 Activitățile de învățare sunt planificate, ținându-se cont de toți copiii.

- a) Includ activitățile de învățare experiențe în comun, pe care copiii le pot trăi în moduri diverse?
- b) Evită profesorii să eticheteze așteptările față de învățare drept obiective ale lecției?
- c) Sunt lecțiile organizate regulat în cheia cercetării împărtășite, când profesorul îi ghidează pe copii cu ajutorul întrebărilor cu răspuns deschis?
- d) Limitează profesorii întrebările la care se așteaptă un singur răspuns corect?
- e) Se edifică lecțiile pe experiența, cunoștințele și deprinderile copiilor, pe care ei le-au acumulat în afara școlii?
- f) Sunt implicați emoțional copiii în timpul lecțiilor?
- g) Promovează lecțiile senzația că a învăța este interesant și plăcut?
- h) Își demonstrează profesorii dragostea proprie pentru învățare?
- i) Este limbajul scris și vorbit folosit la lecții făcut accesibil pentru toți copiii?
- j) Se recurge la terminologie numai atunci când e necesar și este ea explicată și practică în timpul lecțiilor?
- k) Sunt copiii încurajați să spună deschis atunci când ei nu înțeleg ceva?
- l) Pot copiii să-și prezinte temele în diferite moduri, utilizând desenul, fotografierea, înregistrarea video și audio, pe lângă textul scris?
- m) Încurajează lecțiile dialogul între personalul școlii și copii și între copii?
- n) Învăță copiii cum să-și pună reciproc întrebări pentru a-și acorda susținere în procesul de învățare?
- o) Sunt încurajați copiii la lecții să discute despre procesele de gândire și învățare?
- p) Inițiază copiii lucru individual ulterior, dacă deja au finalizat sarcina indicată de profesor?
- q) Își perfecționează adulții și copiii capacitățile de explorare a Internetului pentru a facilita învățarea la școală și acasă?
- r) Sunt exercițiile scrise clar pentru a extinde oportunitățile de învățare pentru copii?
- s) Li se oferă copiilor pentru care româna este limba a doua și beneficiază de oportunități de a vorbi, a scrie și a se exprima în limba maternă sau în limbajul semnelor în timpul lecțiilor, precum și a-și exercita competențele de traducere?
- t) Se fac ajustările necesare pentru participarea copiilor cu dizabilități?
- u) Recunoaște personalul școlii efortul fizic depus la îndeplinirea sarcinilor de către unii copii cu dizabilități sau care suferă de boli cronice și oboseala în urma acestui efort?
- v) Recunoaște personalul școlii efortul mental depus de surzi pentru a ghici vorbirea după buze și de către cei cu probleme de vedere – la utilizarea instrumentelor care ajută vederea?
- w) Sunt exploatate mijloacele tehnice, precum programele de recunoaștere a vorbirii, pentru a-i ajuta pe copiii cu dificultăți grave de scriere?
- x) _____
- y) _____
- z) _____

C2.3 Copiii sunt încurajați să gândească critic fără ezitare.

C2.4 Copiii participă activ la propriul lor proces de învățare.

- a) Se susțin reciproc angajații școlii pentru a fi capabili să gândească critic fără ezitare?
- b) Există o înțelegere a faptului că dialogul funcționează cel mai bine între persoane când acestea lasă la o parte statutul de superioritate preconcepută și putere?
- c) Demonstrează personalul că respectă și pune în valoare opiniile alternative?
- d) Sunt încurajați copiii și adulții să-și exprime punctul de vedere asertiv, fără agresiune?
- e) Sunt încurajate dezbaterile, pentru a le da oamenilor oportunitatea de a auzi și de a practica exprimarea altor puncte de vedere decât al lor propriu?
- f) Sunt încurajați copiii să formuleze și să exprime opinii și emoții despre evenimente importante de ordin local, național și internațional, cum ar fi starea de război din țara lor sau dacă s-a întâmplat vreă catastrofă în țara lor sau în alte țări din lume?
- g) Sunt încurajați copiii să pună întrebări provocatoare?
- h) Recunosc persoanele cu opinii opuse importanța opiniilor altora pentru a clarifica poziția fiecăruia și a ajunge la o soluție comună pentru problemele discutate?
- i) Învăță copiii să depisteze contradicțiile din argumentele oferite de ei și de alte persoane?
- j) Învăță copiii și adulții să cântărească puterea argumentelor, inclusiv a celor proprii?
- k) Învăță copiii când veridicitatea unei afirmații sau a unui argument necesită dovezi pentru justificare?
- l) Învăță copiii cum se utilizează exemplele pentru a justifica un argument?
- m) Învăță copiii cum exemplele alese cu grijă pot demonstra limitele generalizărilor?
- n) Învăță copiii să întrebe “În ce măsură.....?” și “În ce circumstanțe....?” atunci când oamenii afirmă că un lucru este adevărat pentru toată lumea (de exemplu, despre diferențele de gen)?
- o) Învăță copiii cum se evaluează destinarii unui text menit să-i convingă?
- p) Învăță copiii cum oamenii consideră unele argumente a fi corecte, chiar dacă acestea nu sunt corecte, pur și simplu pentru că ele, cum li se pare, reprezintă vocea autorității?
- q) Identifică copiii și adulții convingerile și valorile care stau la baza diferențelor de opinie?
- r) Sunt ajutați copiii și adulții să-și dezvolte competența de a vorbi fluent în cadrul unei discuții?
- s) Învăță copiii să înțeleagă cum se face presiune asupra lor pentru a gândi și acționa într-un mod anumit?
- t) Meditează copiii din ce cauză au opiniile pe care le exprimă?
- u) Sunt susținuți toți cei care fac parte din dialog să-și păstreze demnitatea?
- v) Evită persoanele să se comporte excesiv de triumfător atunci când simt că au învins într-o dezbateră?
- w) Îi ajută mentorii desemnați pentru copii și adulți pe ceilalți să contribuie cu opiniile lor?
- x) Se depune un efort special pentru a-i ajuta pe elevii timizi, care se sfiesc să vorbească, pentru ca ei să poată contribui la discuție?
- y) _____
- z) _____
- aa) _____

C2.4 Copiii participă activ la propriul lor proces de învățare.

A1.11 Personalul face legătură dintre ceea ce se întâmplă la școală și viața de acasă a copiilor;
C2.3 Copiii sunt încurajați să gândească critic fără ezitare.

- a) Este evident că și adulții din școală sunt interesați de învățarea activă și că au interese diferite?
- b) Sunt încurajați copiii să creadă că își pot mări capacitatea de a învăța independent?
- c) Se recunoaște faptul că, dacă unii copii își măresc capacitatea de a învăța și colabora independent, atunci profesorii devin mai liberi pentru a-i putea ajuta pe alți copii să devină și aceștia independenți?
- d) Sunt încurajați copiii să identifice ce își doresc să învețe și să-și asume responsabilitatea pentru însușirea materiei?
- e) Sunt încurajați copiii să dezvolte interes pentru învățarea în afara școlii?
- f) Sunt numeroase ocaziile când copiii pot alege singuri ce își doresc să studieze?
- g) Sunt ajutați copiii să inventeze titluri și denumiri de capitole proprii pentru a structura o lucrare?
- h) Sunt încurajați copiii să pună întrebări provocatoare, la care nici o persoană nu are un răspuns imediat?
- i) Sunt planurile de studii discutate cu copiii, astfel încât ei să poată alege care teme și subiecte să fie studiate mai rezumativ și care să fie studiate mai în detaliu?
- j) Îi ajută pe copii sprijinul acordat să avanseze cu studierea materialului, bazându-se pe cunoștințele și deprinderile pe care le posedă deja?
- k) Sunt învățați copiii cum să întreprindă o cercetare și să formuleze tema lucrării?
- l) Le este permis copiilor să utilizeze biblioteca și resursele tehnologiilor informaționale în mod independent?
- m) Sunt învățați copiii cum să facă notițe în timpul lecțiilor, din manuale și de pe Internet?
- n) Sunt ajutați copiii să cerceteze o temă prin întocmirea unei liste de întrebări exacte, la care se încearcă a găsi răspuns?
- o) Învăț copiii să se ajute reciproc la activitățile de cercetare, ascultând despre aceea ce încearcă să realizeze celălalt și apoi punându-i întrebări, pentru a-l ajuta să gândească mai clar?
- p) Învăț copiii să elaboreze scurte rezumate ale lucrărilor pentru a înțelege mai bine structura acestora?
- q) Sunt evitate activitățile de copiere mecanică?
- r) Sunt învățați copiii cum să-și prezinte munca sub formă orală, scrisă ș.a., individual și în echipă?
- s) Sunt ajutați copiii să planifice și să realizeze repetarea temelor pentru testări și examene?
- t) Sunt consultați copiii cu privire la sprijinul de care au nevoie la învățare?
- u) Oferă copiii comentarii constructive despre modul cum pot fi optimizate activitățile de învățare?
- v) Contează feedbackul oferit de copii cu privire la activitățile de învățare?
- w) Sunt încadrați copiii în identificarea unor soluții pentru depășirea barierelor în calea învățării, care îi afectează atât pe dânsii personal, cât și pe alții?

x) _____

y) _____

z) _____

C2.5 Copiii învață unul de la altul.

A1.3 Copiii se ajută reciproc.

- a) Consideră copiii că este normal să se ajute reciproc?
- b) Este fiecare copil încurajat să-i asculte cu atenție pe alții fără să-l întrerupă pe cel ce vorbește?
- c) Învață copiii cum să ceară clarificări unul de la altul în mod constructiv, pentru a înțelege mai bine despre ce se vorbește și pentru a-l ajuta pe cel ce vorbește să-și dezvolte ideile?
- d) Evită copiii să râdă de contribuția altcuiva, cu excepția cazurilor când acesta a glumit?
- e) Își arată copiii dezacordul cu ideile altcuiva fără a vorbi de rău persoana care le-a lansat?
- f) Recunosc copiii când schimbă tema de discuție, în loc să contribuie la dezvoltarea celei precedente?
- g) Includ lecțiile, în mod regulat, oportunități pentru lucrul în echipă?
- h) Învață copiii cum să modereze discuțiile astfel încât fiecare să aibă ocazia de a participa și a contribui cu opinii?
- i) Utilizează copiii, pentru a contribui în timpul sesiunilor de lucru în echipă aceleași semnale ca la discuțiile în plen?
- j) Profită activitățile de învățare în echipă de diferențele în cunoștințele și experiența copiilor, care țin de țara de unde provin, geografia locală și istoria familiei?
- k) Le permit copiilor activitățile de studiu în echipă să împartă sarcinile între ei și apoi să combine tot ce au însușit?
- l) Se practică întocmirea rapoartelor comune pe baza contribuțiilor diferite adunate de la toată echipa?
- m) Sunt planificate activitățile astfel încât copiii cu o vârstă și reușită diferită să se ajute reciproc în procesul de învățare?
- n) Învață copiii cum să povestească și să-i învețe pe alții despre ceva ce ei cunosc sau au realizat?
- o) Este înțeles că predarea presupune competențe didactice de nivel înalt, de pe urma cărora vor beneficia și copiii și profesorul însuși?
- p) Este acceptat că fiecare poate aduce o contribuție la predare și învățare, indiferent de reușita sau dizabilitatea sa?
- q) Propun copiii idei și soluții la probleme fără să judece contribuțiile altora?
- r) Le place copiilor să învețe prin activități de echipă?
- s) Împart copiii cu profesorul responsabilitatea de a-i ajuta pe alți copii să depășească barierele în calea învățării?
- t) Menționează copiii contribuțiile altora atunci când prezintă rapoarte despre munca realizată?
- u) Oferă copiii comentarii critice și constructive asupra învățării colegilor?
- v) Își demonstrează și împărtășesc copiii competențele speciale – de exemplu, capacitatea de a vorbi o limbă străină, de a jongla, de a juca șah, de a plia origami, de a juca cricket etc. – în timpul recreațiilor, pauzei de prânz și în cluburi și cercuri extracurriculare?
- w) Este exploatată varietatea de limbi vorbite de către copii pentru a dezvolta competențele lingvistice ale tuturor?
- x) Își împărtășesc copiii experiența de depășire a problemelor legate de învățare și de constituirea relațiilor?
- y) Includ proiectele copiilor cu tematica design și rezolvare a problemelor soluții creative pentru barierele din experiența proprie sau a altora, cum ar fi accesul la o clădire sau la curriculum?
- z) _____
- aa) _____
- ab) _____

C2.6 Lecțiile îi ajută pe copii să înțeleagă asemănările și deosebirile dintre oameni.

A1.8 Școala încurajează o înțelegere a interconexiunilor dintre oamenii din întreaga lume.

- a) Dezvoltă activitățile de studiere perceperea diferențelor de origine, cultură, etnie, gen, dizabilități, orientare sexuală, convingeri, religie și politică?
- b) Sunt create oportunități pentru copii ca să conlucreze cu alți copii, care sunt diferiți prin origine, etnie, dizabilități și gen?
- c) Reprezintă materialele utilizate la lecții diversitatea umanității?
- d) Protestează copiii împotriva stereotipizării, dacă o întâmpină în materialele de studiu sau în discuții?
- e) Recunosc copiii similaritățile cu sine la cei pe care îi consideră foarte diferiți?
- f) Recunosc copiii diferențele cu sine la cei pe care ei îi consideră foarte asemănători?
- g) Recunosc copiii diferențele dintre oamenii pe care ei îi consideră foarte asemănători?
- h) Sunt încurajați copiii să traseze paralele din prezentul și trecutul țării lor cu evenimente din alte țări, considerate extrem de neclaritabile, discriminatorii și anti-democratice?
- i) Sunt raportate activitățile de învățare în mod regulat la evenimentele și viețile oamenilor din alte țări?
- j) Învăță copiii despre originea diferențelor din răspândirea geografică a religiilor și sistemelor politice?
- k) Formează școala o înțelegere a diferențelor la nivel de sărăcie, sănătate, durată a vieții, bunăstare și securitate pentru oamenii din diferite părți ale țării și diferite părți ale lumii?
- l) Studiază copiii moștenirea maltratării și discriminării persistente a oamenilor pe parcursul istoriei – de exemplu, prin sclavie sau colonizare a popoarelor indigene?
- m) Învăță copiii cât de ușor oamenii neagă și resping unele aspecte ale propriei experiențe, cum se întâmplă, de exemplu, când bătrânii uită că au fost și ei odată tineri?
- n) Se identifică copiii cu bătrânii, înțelegând că va veni și timpul lor să îmbătrânească?
- o) Se identifică copiii care nu au nici o dizabilitate cu aceia care suferă de ele, recunoscând că nu este imposibil ca și ei să capete o dizabilitate, la un moment dat?
- p) Investighează copiii cum nedreptățile din trecut pot contribui la inegalitățile din prezent?
- q) Este recunoscută identificarea profundă cu un anumit loc pentru aceia ale căror familii au trăit pe un teritoriu timp de multe generații?
- r) Înțeleg adulții și copiii cum convingerea că există o singură cultură națională discriminează toți oamenii și limitează înțelegerea între oameni?
- s) Se discută critic la lecții generalizările despre gen exprimate în afirmații precum „Băieții sunt mai puternici decât fetele” sau ”Băieții aleargă mai repede decât fetele”?
- t) Li se oferă copiilor oportunități de a comunica cu copii din regiuni geografice mai bogate și mai sărace?
- u) _____
- v) _____

C2.7 Evaluările încurajează realizările tuturor copiilor.

C2.4 Copiii participă activ la propriul lor proces de învățare; C2.12 Tema pentru acasă este concepută astfel încât să contribuie la învățarea fiecărui copil.

- a) Este evaluarea însușirii materiei de către copii întotdeauna însoțită de reflecții asupra predării?
- b) Se bazează adulții pe experiența proprie de a fi evaluați pentru a îmbunătăți modul în care îi evaluează pe copii?
- c) Sunt ajutați copiii să reflecteze asupra contribuțiilor proprii la lecții, în formă orală, scrisă, alte forme, astfel încât să înțeleagă cum să se autoperfecționeze?
- d) Sunt încadrați copiii în sprijinirea învățării altora și în oferirea de comentarii asupra acestora?
- e) Include evaluarea copiilor identificarea barierelor din calea învățării?
- f) Identifică evaluarea felul cum relațiile dintre adulți și copii pot împiedica sau asista procesul de studiu?
- g) Evaluează personalul școlii măsura în care relația copilului cu adulții și cu alți copii poate împiedica sau asista învățarea sa?
- h) Sunt comentariile asupra lucrului realizat de copii pline de încurajare și respect?
- i) Include evaluarea copiilor încercarea de a înțelege procesul de învățare din punctul lor de vedere?
- j) Încearcă profesorii și cadrele didactice de sprijin să înțeleagă procesul de învățare a copiilor, urmărindu-i cu atenție, făcând observații și realizând descrieri?
- k) Se ajută adulții unii pe alții pentru a înțelege implicațiile observațiilor făcute de ei pentru învățarea copiilor?
- l) Conduce evaluarea copiilor la introducerea modificărilor în activitățile de învățare?
- m) Este evaluarea direcționată pentru a-i asista pe copii să reflecteze asupra învățării proprii?
- n) Este evaluarea utilizată pentru a spori capacitatea de autoevaluare a copiilor?
- o) Evită personalul școlii evaluările care ar include judecarea abilităților sau a potențialului copiilor, ceea ce ar conduce la diminuarea așteptărilor sau ar limita oportunitățile pentru copii?
- p) Sunt făcute ajustări la modul de organizare a testărilor naționale, acordându-le copiilor mai mult timp și asigurând tehnologii de asistare a comunicării sau interpreți ai limbajului semnelor, pentru a face testările mai echitabile pentru copiii cu dizabilități?
- q) Sunt părinții/îngrijitorii invitați să comenteze asupra învățării copiilor?
- r) Există o varietate de modalități de evaluare a învățării, care să țină cont de diferențe de caracter, interese și deprinderi ale copiilor?
- s) Evaluează în mod regulat adulții și copiii lucrările produse în colaborare cu alții?
- t) Înțeleg copiii de ce se organizează evaluări la nivel de clasă și de țară?
- u) Sunt copiii informați în mod onest despre scopul evaluărilor naționale menite să determine nivelul performanței elevilor?
- v) Sunt copiii informați despre consecințele de a susține un examen la un anumit nivel și cum acest fapt este perceput de alți oameni, inclusiv de către potențialii angajatori?
- w) Sunt monitorizate succesele diferitor grupuri de copii (băieți/fete/minorități etnice/copii cu dizabilități) astfel încât să se descopere, investigheze și elimine barierele din calea învățării?
- x) Se înregistrează reușita copiilor în colaborare cu înșiși copiii, astfel încât aceste înregistrări să reflecte totalitatea de deprinderi, cunoștințe și experiențe?
- y) _____
- z) _____

C2.8 Disciplina se bazează pe respect reciproc.

A1.4 Personalul școlii și copiii se respectă reciproc; B2.7 Insistența în favoarea exmatriculării ca pedeapsă disciplinară este redusă.

- a) Este modul în care copiii și adulții se comportă unii cu alții la lecții o reflecție a culturii de respect din școală?
- b) Este încurajată autodisciplina de felul cum este abordată disciplina școlară?
- c) Sunt profesorii ajutați de copii la crearea unei atmosfere ce contribuie la învățare?
- d) Se ajută reciproc personalul școlii, promovând comunicarea asertivă, fără mânie?
- e) Acceptă personalul școlii responsabilitatea comună pentru depășirea dificultăților de disciplină școlară întâmpinate de colegi aparte?
- f) Își combină personalul școlii cunoștințele și capacitățile pentru a soluționa insatisfacția și comportamentul disruptiv al unor elevi?
- g) Se consideră că respectarea disciplinei de către elevi depinde de relațiile bune dintre personal și copii?
- h) Contribuie evitarea sentimentului că copiii și adulții se află la poluri opuse în situațiile de conflict la crearea unei atmosfere adecvate pentru învățare?
- i) Evită personalul școlii să promoveze ideea conform căreia copiii trebuie să respecte orbește ordinele adulților din școală?
- j) Corespunde modul în care personalul se așteaptă să se comporte la lecții copiii cadrului de valori determinat în comun cu personalul școlii, părinții/îngrijitorii, copiii și tinerii?
- k) Consideră copiii că învățarea în sălile de clasă sau în afara lor presupune același fel de comportament?
- l) Se simt confortabil copiii și personalul școlii în situațiile când admit că nu cunosc ceva sau că au comis vreo greșeală?
- m) Contribuie copiii cu idei de îmbunătățire a situației când clasa nu este atentă la lecție?
- n) Deosebesc copiii și adulții discuțiile active cu voce joasă de vorbăria care periclitează activitatea la lecție?
- o) Își reduc copiii volumul vocii când sunt rugați, astfel încât fiecare să poată studia?
- p) Recunosc copiii că fiecare își merită ora astrală, când se află în centrul atenției?
- q) Copiii îi ajută pe profesori să-i calmeze pe ceilalți, în loc să agite situația, în cazurile când lecțiile sunt deranjate?
- r) Se împarte responsabilitatea pentru a obține o desfășurare normală a lecției în situațiile când sunt desemnați mai mulți adulți pentru un copil?
- s) Există proceduri clare, pe înțelesul copiilor și profesorilor, cum se acționează în situațiile extreme de comportament provocator?
- t) Se simt copiii tratați echitabil indiferent de gen, clasă socială sau etnie?
- u) Se recunoaște faptul că nu este corect ca reprezentanții unui anumit gen să solicite mai multă atenție sau timp de la profesor pe parcursul lecțiilor sau discuțiilor în grup, în comparație cu celălalt gen?
- v) _____
- w) _____
- x) _____

C2.9 Cadrele didactice planifică, predau și analizează rezultatele împreună.

A1.2 Angajații școlii colaborează între ei; C2.10 Cadrele didactice elaborează resurse comune pentru a promova învățarea.

- a) Se planifică lecțiile și temele de casă de către profesori și cadrele didactice de sprijin împreună?
- b) Sunt planificate activitățile de predare astfel încât să fie implicați toți adulții prezenți în clasă la lecții?
- c) Ajută la procesul de planificare cunoștințele cadrelor didactice de sprijin despre experiențele copiilor, acumulate în timpul diferitor lecții?
- d) Planifică profesorii activitățile astfel încât să-și poată utiliza reciproc cunoștințele și capacitățile?
- e) Utilizează copiii predarea în colaborare ca pe o oportunitate de a învăța unul de la altul?
- f) Se ajută reciproc profesorii la utilizarea tehnologiilor precum calculatoarele și tablele interactive?
- g) Reflectează profesorii asupra practicilor instructive din alte școli pentru a le revizui și adapta în practica proprie?
- h) Aplică profesorii idei împrumutate de la colegi, inclusiv din alte instituții de învățământ?
- i) Își revizuiesc profesorii și cadrele didactice de sprijin practicile proprii în raport cu cadrul de valori format în comun?
- j) Sunt utilizate reflecțiile în comun împreună cu observațiile făcute pentru a îmbunătăți metodele de predare și studiere?
- k) Filmează profesorii fragmente de lecții și le analizează apoi împreună?
- l) Apreciază profesorii comentariile colegilor – de exemplu, cu privire la accesibilitatea limbii de predare și calitatea participării copiilor în activități?
- m) Modifică profesorii metodele de predare în urma opiniei colegilor?
- n) Asistă profesorii la lecțiile colegilor, ca să înțeleagă cum este privit procesul de studiere din perspectiva copiilor?
- o) Obțin profesorii permisiunea de a urmări experiența unor grupuri de copii sau a anumitor tineri, cărora le predau mai mulți profesori, pentru a înțelege experiența lor de învățare și a o extinde?
- p) Sunt responsabili toți profesorii prezenți în clasă pentru participarea tuturor copiilor la activitățile propuse?
- q) Se includ toți profesorii în procesul de soluționare a problemelor în comun cu colegii, în incinta sau în afara școlii, în situațiile când progresul unui copil sau al unui grup de copii prezintă un motiv de îngrijorare?
- r) Se simte personalul școlii confortabil atunci când își discută critic opinia vizavi de modul în care își fac apariția diferite probleme?
- s) Se încurajează reciproc personalul școlii să experimenteze cu noi metode de predare și activități?
- t) Își analizează personalul emoțiile proprii cu privire la învățarea unui anumit copil și modul în care acestea pot împiedica sau ajuta la înlăturarea barierelor întâmpinate de acest copil?
- u) _____
- v) _____
- w) _____

C2.10 Cadrele didactice elaborează resurse comune pentru a promova învățarea.

C2.14 Resursele din localitatea școlii sunt cunoscute și exploatate.

- a) Există vreun spațiu în cancelarie unde personalul poate afișa informații despre literatura de specialitate și site-urile preferate?
- b) Există un site al școlii, elaborat de comunitatea școlară, care să conțină informații despre interesele copiilor, ale personalului școlii și ale părinților?
- c) Conectează site-ul școlii școala cu alte școli din regiune/țară și din alte țări?
- d) Colaborează personalul și elevii la editarea gazetei școlare, dedicate evenimentelor și problemelor importante pentru ei, proces integrat în activitățile de învățare?
- e) Sunt sălile de clasă amenajate ca medii ce stimulează învățarea, care reflectă cunoștințele și interesele adulților și ale copiilor și care pot fi utilizate de alte clase de elevi pentru a le stimula învățarea?
- f) Utilizează în comun personalul plantele din clase, insectele incubate, căsuțele de râme etc.?
- g) Sunt jucăriile, echipamentul de joacă și mijloacele vizuale menite să stimuleze imaginația elevilor din clasele primare disponibile copiilor mai mari și tinerilor?
- h) Colaborează personalul școlii la crearea unei grădini a școlii, a unei livezi sau a unui altfel de teren cultivat?
- i) Dispun adulții și copiii de o încăpere special amenajată, un teren sau o construcție auxiliară destinată lecturii private și narațiunii orale?
- j) Colaborează adulții și copiii la îngrijirea colecției școlare de artefacte, explorând istoriile acestora?
- k) A organizat personalul școlii o bibliotecă deschisă pentru toți?
- l) Este biblioteca organizată astfel încât să ofere condiții pentru învățarea individuală și independentă a copiilor?
- m) Există o colecție de DVD/CD ușor accesibilă pentru toți?
- n) Este implicat personalul bibliotecii în procesul planificării activităților de predare și învățare?
- o) Există un sistem disponibil pentru înregistrarea, organizarea și vizionarea programelor TV?
- p) Au copiii acces la cărți digitale și dispozitive de citit cărți electronice?
- q) Există disponibilitate de cărți beletristice și științifice, satisfăcând diversitatea de preferințe a celor ce studiază?
- r) Sunt cărțile disponibile în varietatea limbilor vorbite și studiate de către copiii din școală?
- s) Sunt disponibile materialele curriculumului adaptate pentru copiii cu dizabilități – de exemplu, în format mare, versiune audio sau sistemul Braille?
- t) Au acces clasele primare la un teatru de păpuși și la un set de marionete?
- u) _____
- v) _____
- w) _____

C2.11 Profesorii de sprijin susțin învățarea și participarea tuturor copiilor.

A1.2 Angajații școlii colaborează între ei; B1.4 Experiența personalului este cunoscută și utilizată.

- a) Sunt cadrele didactice de sprijin desemnate pentru sălile de clasă sau arii curriculare, și nu pentru un grup anumit de copii?
- b) Se ocupă cadrele didactice de sprijin de sporirea participării tuturor copiilor?
- c) Demonstrează cadrele didactice de sprijin că și ele sunt motivate să studieze și au un șir de interese?
- d) Își pun scop cadrele didactice de sprijin să-i facă pe copii independenți de suportul lor direct?
- e) Încurajează cadrele didactice de sprijin suportul din partea semenilor pentru copiii care întâmpină greutăți în procesul de învățare?
- f) Contribuie cadrele didactice de sprijin cu viziunea lor la perceperea barierelor în calea învățării și participării copiilor și tinerilor din școală?
- g) Contribuie cadrele didactice de sprijin cu cunoștințele proprii despre localitatea și comunitatea din care face parte școala?
- h) Sunt implicate cadrele didactice de sprijin în procesul de planificare a învățării și în repetarea pentru examene?
- i) Evită cadrele didactice de sprijin să intervină în relațiile copiilor cu semenii lor sau cu alți membri ai personalului școlii?
- j) Sunt sălile de clasă organizate astfel încât profesorii și cadrele didactice de sprijin să poată lucra atât cu grupuri de copii, cât și cu copii aparte, individual?
- k) Sunt făcute încercări de a angaja nu numai femei, dar și bărbați în calitate de cadre didactice de sprijin?
- l) Sunt consultate opiniile cadrelor didactice de sprijin privind tipurile de sarcini pe care urmează să le îndeplinească?
- m) Obțin cadrele didactice de sprijin o fișă de post în care sunt clar expuse toate activitățile pe care urmează să le îndeplinească?
- n) Sunt familiarizați toți profesorii cu lista activităților pentru care sunt angajate cadrele didactice de sprijin ?
- o) Sunt plătite cadrele didactice de sprijin pentru toate orele lucrate în școală, inclusiv participarea la ședințe, pregătirea materialelor pentru profesori și pentru orele de educație continuă a personalului?
- p) Se recunoaște faptul că unii copii cu dizabilități ar putea să necesite un asistent personal, și nu un cadru didactic de sprijin?
- q) Sunt binevenite cadrele didactice de sprijin cu dizabilități?
- r) Au grijă asistenții personali, la fel ca și profesorii și cadrele didactice de sprijin, să ajute copilul respectiv să participe, împreună cu alți copii, la activitățile din interiorul sau exteriorul școlii?
- s) Sunt consultați copiii cu dizabilități în privința suportului de care au nevoie și care sunt caracteristicile persoanei capabile să ofere acest suport?
- t) Este recunoscut faptul că asistenții personali și cadrele didactice de sprijin pot fi solicitați să-și asume un rol de advocacy pentru unii copii și tineri?
- u) _____
- v) _____
- w) _____

C2.12 Tema pentru acasă este concepută astfel încât să contribuie la învățarea fiecărui copil.

C2.7 Evaluările încurajează realizările tuturor copiilor; C2.1 Activitățile de învățare sunt planificate, ținându-se cont de toți copiii.

- a) Înțeleg angajații în care circumstanțe tema pentru acasă contribuie la procesul de învățare și în care – îi sustrage pe elevi de la învățare?
- b) Înțeleg angajații dacă sub o anumită limită de vârstă nu este oportun să se dea teme pentru acasă?
- c) Înțelege personalul școlii ce fel de lucruri învață copiii acasă în afara timpului când își fac temele?
- d) Este tema pentru acasă propusă doar spre a contribui la învățare, nu și din alte motive, cum ar fi conformarea la rutină?
- e) Colaborează personalul școlii cu părinții și copiii pentru a revizui abordarea școlii față de tema pentru acasă?
- f) Posedă profesorii o idee clară asupra necesarului de timp pentru a îndeplini tema pentru acasă?
- g) Când se dă tema pentru acasă, se consideră dacă ea va contribui la dezvoltarea deprinderilor și augmentarea cunoștințelor tuturor copiilor?
- h) Înțeleg profesorii cum să-i încurajeze pe copii să se ocupe de ceea ce le este interesant, în loc de a le da teme pentru acasă?
- i) Se ajută profesorii reciproc la formularea unor teme pentru acasă utile?
- j) Sunt integrate temele pentru acasă în planificarea curriculumului pentru fiecare trimestru/an școlar?
- k) Verifică profesorul dacă toți copiii au înțeles ce urmează să facă drept temă pentru acasă?
- l) Li se oferă copiilor variante de teme pentru acasă, astfel încât ei să le aleagă în funcție de cunoștințele și interesele lor?
- m) Sunt modificate condițiile temei de casă, dacă în procesul discuțiilor se constată că ea nu prezintă interes sau nu este adecvată pentru unii copii?
- n) Își pot copiii extinde învățarea, determinând singuri întrebările pentru tema pentru acasă?
- o) Îi încurajează tema pentru acasă pe copii să-și asume responsabilitate pentru propriul proces de învățare?
- p) Cunoaște personalul dacă copiii fac tema pentru acasă singuri sau cu ajutorul fraților și surorilor mai mari, al părinților sau al altor persoane ce le poartă de grijă?
- q) Cunoaște personalul care copii au acasă cărți și calculator, care îi ajută să-și facă temele?
- r) Li se oferă copiilor suport alternativ în situațiile când copiii nu dispun acasă de ajutor?
- s) Există oportunități de a face tema pentru acasă și primi ajutor în incinta școlii în timpul de după lecții?
- t) Pot copiii utiliza tema pentru acasă pentru a-și stimula interesul față de un anumit domeniu pe parcursul unei perioade de timp?
- u) Îi încurajează pe copii să colaboreze între ei realizarea temei pentru acasă?
- v) Există oportunități de a înregistra tema pentru acasă în diferite moduri?

w) _____

x) _____

y) _____

C2.13 Activitățile extracurriculare îi includ pe toți copiii.

C2.14 Resursele din localitatea școlii sunt cunoscute și exploatare.

- a) Li se oferă copiilor un șir de activități disponibile înainte de ore, la pauza de masă și după lecții?
- b) Reflectă jocurile organizate în timpul pauzelor interesele tuturor copiilor?
- c) Învăță copiii un repertoriu divers de jocuri de teren, astfel încât nimeni să nu se simtă exclus?
- d) Sunt consultați copiii cu privire la activitățile disponibile în timpul pauzelor, înainte de ore și după lecții?
- e) Există oportunități pentru ca adulții și copiii să învețe împreună – de exemplu, limbi străine, calculatorul, să-și dezvolte cărturăria?
- f) Este disponibil transportul pentru copiii care trăiesc departe de școală, astfel încât ei să poată participa la activitățile desfășurate înainte de ore și după lecții?
- g) Sunt încurajați toți copiii să participe la activitățile extracurriculare legate de muzică, teatru, exerciții fizice?
- h) Se depune efort pentru a face activitățile atractive pentru toți copii, în cazurile când un anumit gen le domină?
- i) E posibil ca băieții și fetele să fie grupați în funcție de sex atunci când participă la activități unde predomină un anumit gen – de exemplu, clubul de calculatoare, clubul de șah sau corul?
- j) Există oportunități de formare a grupurilor de copii de un singur sex, atunci când activitățile mixte sunt interzise pe fundal cultural sau religios?
- k) Sunt descurajate anumite grupuri de copii și tineri de la monopolizarea terenului de joacă în scopurile lor – de exemplu, pentru a juca fotbal?
- l) Includ sărbătorile școlare ale sportului activități unde pot participa toți, indiferent de competențe sau dizabilități?
- m) Reflectă copiii selectați să reprezinte clasa sau școala lor la competițiile sportive, înscenările teatrale sau alte evenimente diversitatea contingentului de copii din întreaga școală?
- n) Reflectă excursiile organizate peste hotare diversitatea copiilor din școală?
- o) Sunt făcute disponibile pentru toți copiii excursiile școlare, inclusiv cele peste hotare, indiferent de reușită, dizabilități și venitul părinților?
- p) Li se oferă tuturor copiilor oportunitatea de a lua parte la activitățile extrașcolare?
- q) Sunt oferite oportunități pentru toți copiii de a lua parte la activitățile organizate pentru beneficiul comunității?

r) _____

s) _____

t) _____

C2.14 Resursele din localitatea școlii sunt cunoscute și exploatate.

C1.1 – C1.13 și C2.1 – C2.13

- Contribuie la procesul de educație din școală membrii comunității locale?
- Susțin părinții/îngrijitorii și alți membri ai comunității procesul de educație în școală?
- Ajută organizațiile comunitare la desfășurarea activităților de învățare în afara claselor și a școlii?
- Activează profesioniștii care lucrează în apropierea școlii în calitate de mentori pentru copiii care întâmpină greutăți?
- Este recunoscut faptul că unii adulți, cum ar fi cei cu dizabilități, din familii de romi sau vorbitorii de limbi minoritare, pot juca un rol special în sprijinirea copiilor care se simt vulnerabili?
- Sunt uneori făcute disponibile pentru un grup mai larg de copii resursele unor familii, cum ar fi cunoștințele și competențele deosebite, calculatoarele și materialele de referință, grădinile de zarzavat etc.?
- Există, în acces liber pentru personalul școlii, un registru actualizat al resurselor disponibile din localitate, care ar putea fi utilizate pentru a susține predarea și învățarea?

Resursele pot include:

grădini de zarzavat	autoritățile de conservare a moștenirii și a clădirilor vechi	politicieni și partide politice
serviciul de ambulanță	cluburi de hobby	centre de reciclare
galerii de artă	case de bătrâni/centre de zi	centre confesionale
organizații de caritate și grupuri de inițiativă	organizații ale lesbianelor, homosexualilor, bisexualilor și transsexualilor	oficii poștale
maternități	biblioteci	centre comerciale
cinematografe	autorități locale/agenții pentru copii	coruri
birouri de informare pentru cetățeni	expoziții și evenimente locale	cluburi sportive și centre de animatori de stradă
ferme agricole urbane și rurale, fermieri	Fondul Național/organizații pentru persoane cu dizabilități	centre de studiu
grupuri comunitare	alte școli/instituții de învățământ superior	bazine de înot
autorități locale	părinți/îngrijitorii și membrii comunității	companii de telefonie/comunicații
cluburi de dans/trupe de dans	consilii parohiale, orășenești, municipale și raionale	teatru/trupe teatrale
organizații ecologice	parcuri, grădini	stații de trenuri, autobuze, aeroporturi, porturi maritime
organizații și lideri ai minorităților etnice	poliția, serviciul de pompieri, spitale	sindicate
inițiative naționale, cum ar fi Luna istoriei rasei negroide; Luna istoriei LGBT; Luna istoriei dizabilităților		servicii de furnizare a apei
grădini botanice		centre de meditație și yoga
asistența socială, asistența medicală		centre pentru tineret
		etc., etc., etc.

5 Cadrul de planificare și chestionarele

Satisfacția de a participa la lecțiile de limba română

Cadrul de planificare și chestionarele

Partea 5 a *Indexului* conține un cadru de planificare și patru chestionare.

Cadrul de planificare a fost inclus aici astfel încât să poate fi fotocopiat ușor și să poată fi folosit pentru a reflecta un plan de dezvoltare în care modificările aduse fiecărei dimensiuni și secțiuni ale *Indexului* devin reciproc consolidate (a se vedea activitatea 13 de la pagina 72).

Chestionarele pot fi utilizate pentru a-i determina pe adulți și copii să decidă ce urmează să dezvolte mai departe în cadrul școlii lor. Ele pot ajuta să implice un grup larg de persoane în revizuirea situației curente și în planificarea modului cum poate fi îmbunătățită aceasta. Dar cel mai util se vor deveni parte a dialogurilor continue, care să aprofundeze participarea personalului didactic și nedidactic, a administrației, părinților/îngrijitorilor, copiilor și tinerilor și a altor persoane implicate în școală.

Chestionarul 1 se utilizează cel mai frecvent pentru personalul didactic și nedidactic și administratori. Părinții și copiii, care au un interes privind modul în care este structurat *Indexul* și cum indicatorii sunt conectați cu întrebările, l-ar putea folosi, de asemenea, pentru a înțelege mai bine ideea și esența *Indexului*. Chestionarul 2 este pentru părinți/îngrijitori. Chestionarele 3 și 4 sunt destinate copiilor și tinerilor. Copiii mai mari ar putea percepe drept infantil limbajul folosit în Chestionarul 3. Acest lucru poate fi explicat prin faptul că a fost scris pentru a apela la copiii dintr-un diapazon de vârste – dar formularea poate fi schimbată, pentru ca ei să simtă că întrebările li se adresează anume lor. Chestionarul 4 a fost adaptat pentru a fi utilizat cu cei mai mici copii.

Cadrul de planificare	175
Chestionarul 1: Indicatorii	176
Chestionarul 2: Școala copilului meu	178
Chestionarul 3: Școala mea (pentru copii și tineri)	180
Chestionar 4: Școala mea (pentru cei mai mici copii)	182

CADRUL DE PLANIFICARE

Vă rugăm să înscrieți aici prioritățile Dvs. pentru dezvoltare, exprimate în orice mod care vă pare mai potrivit. Va trebui să luați în considerare faptul că schimbarea din cadrul unui sector ar putea necesita sprijin din partea schimbării în alt sector, dacă e să rămână implementată. Vă puteți baza sugestiile pe un indicator, o întrebare sau un grup de întrebări sau alte idei privind barierele în calea învățării și participării și resursele ce trebuie mobilizate pentru a le depăși. Dacă acest chestionar v-a fost distribuit la un atelier de lucru, puteți indica, la dorință, relația Dvs. cu școala, bifând căsuța cu varianta care vă descrie:

profesor cadru didactic de sprijin alt membru al personalului (vă rugăm să specificați) _____

funcționar părinte/îngrijitor copil sau tânăr altul (vă rugăm să specificați)

CADRUL DE PLANIFICARE	
Crearea culturilor incluzive	
Consolidarea comunității	Stabilirea valorilor incluzive
Elaborarea politicilor incluzive	
Dezvoltarea școlii pentru toți	Coordonarea suportului
Dezvoltarea practicilor incluzive	
Elaborarea unor curricula pentru toți	Dirijarea învățării

CHESTIONAR 1: INDICATORI

Vă rugăm să bifați căsuțele care descriu rolul dvs. în școală:

- profesor
 cadru didactic de sprijin
 alt membru al personalului
 părinte îngrijitor
 copil sau tânăr
 membru al administrației
 altul (vă rugăm să specificați) _____

Vă rugăm să bifați căsuța care reflectă cel mai exact opinia dvs.

Sunt de acord
Sunt și nu sunt de acord
Nu sunt de acord
Am nevoie de mai multă informație

Dimensiunea A - Crearea culturilor incluzive					
A1: Consolidarea comunității	1	Fiecare se simte acceptat în școală.			
	2	Membrii personalului colaborează.			
	3	Elevii se ajută reciproc.			
	4	Personalul și elevii se respectă reciproc.			
	5	Există un parteneriat între personal și părinți/îngrijitori.			
	6	Personalul și funcționarii lucrează bine împreună.			
	7	Școala este un model de cetățenie democratică.			
	8	Școala încurajează o înțelegere a interconexiunilor dintre oamenii din întreaga lume.			
	9	Adulții și copiii conștientizează că identificarea cu un anumit gen se poate realiza într-o varietate de moduri.			
	10	Școala și comunitățile locale se dezvoltă reciproc.			
	11	Personalul face legătură între ce se întâmplă în școală și viețile copiilor acasă.			
A2: Stabilirea valorilor incluzive	1	Școala dezvoltă valori incluzive comune.			
	2	Școala încurajează respectarea tuturor drepturilor omului.			
	3	Școala încurajează respectul pentru integritatea planetei Pământ.			
	4	Incluziunea este considerată ca sporirea participării tuturor.			
	5	Așteptările sunt mari în raport cu toți copiii.			
	6	Copiii sunt apreciați în mod egal.			
	7	Școala contracarează toate formele de discriminare.			
	8	Școala promovează interacțiunea nonviolentă și soluționarea pașnică a neînțelegerilor.			
	9	Școala încurajează copiii și adulții să se simtă satisfăcuți de sine.			
	10	Școala contribuie la starea de sănătate a copiilor și adulților.			
Dimensiunea B - Elaborarea politicilor incluzive					
B1: Dezvoltarea practicilor specifice școlii pentru toți	1	Școala are un proces de dezvoltare participativ.			
	2	Școala are o abordare incluzivă a conducerii.			
	3	Numirile și promovările sunt corecte.			
	4	Experiența personalului este cunoscută și utilizată.			
	5	Toți noii angajați sunt ajutați să se integreze în școală.			
	6	Școala urmărește să admită toți copiii din circumscripția sa.			
	7	Toți copiii nou-veniți sunt ajutați să se încadreze în școală.			
	8	Grupurile de predare și învățare sunt organizate corect, pentru a sprijini învățarea tuturor copiilor.			
	9	Copiii sunt bine pregătiți pentru a merge în alte direcții.			
	10	Școala este fizic accesibilă tuturor oamenilor.			
	11	Clădirile și curțile sunt dezvoltate pentru a sprijini participarea tuturor.			
	12	Școala reduce emisiile de carbon și utilizarea apei.			
	13	Școala contribuie la reducerea deșeurilor.			

Vă rugăm să bifați căsuța care reflectă cel mai exact opinia dvs.

Sunt de acord
Sunt și nu sunt de acord
Nu sunt de acord
Am nevoie de mai multă informație

B2: Organizarea suportului pentru diversitate	1	Toate formele de sprijin sunt coordonate.				
	2	Activitățile de perfecționare a personalului ajută cadrele didactice să răspundă la diversitate.				
	3	Limba română, drept suport lingvistic adițional, reprezintă o resursă importantă pentru întreaga școală..				
	4	Școala sprijină continuitatea în educația copiilor în îngrijire publică/instituțională.				
	5	Școala garantează ca politicile privind “cerințe educaționale speciale” să susțină incluziunea.				
	6	Politica de comportament este conectată cu învățarea și cu dezvoltarea curriculumului.				
	7	Insistența în favoarea excluderii, ca pedeapsă disciplinară, este redusă.				
	8	Sunt reduse barierele din calea frecventării școlii.				
	9	Intimidarea elevilor între ei este minimalizată.				
Dimensiunea C - Dezvoltarea practicilor incluzive						
C1: Elaborarea de curricular pentru toți	1	Copiii explorează ciclurile de producție și de consum alimentar.				
	2	Copiii cercetează importanța apei.				
	3	Copiii învață despre îmbrăcăminte și decorarea corpului.				
	4	Copiii află despre locuințe și amenajarea mediului.				
	5	Copiii examinează în ce mod și din ce cauză oamenii se deplasează în cadrul localității și prin lume.				
	6	Copiii învață despre sănătate și relații.				
	7	Copiii cercetează pământul, sistemul solar și universul.				
	8	Copiii studiază viața pe Terra.				
	9	Copiii cercetează sursele de energie.				
	10	Copiii învață despre comunicare și tehnologii de comunicare.				
	11	Copiii interacționează cu și creează literatură, artă și muzică.				
	12	Copiii învață despre muncă și o corelează cu dezvoltarea unor interese proprii.				
	13	Copiii învață despre etică, putere și guvernare.				
C2 Dirijarea învățării	1	Activitățile de învățare sunt planificate ținând cont de toți copiii.				
	2	Activitățile de învățare încurajează participarea tuturor copiilor.				
	3	Copiii sunt încurajați să gândească critic fără ezitare.				
	4	Copiii sunt implicați activ în propriul lor proces de învățare.				
	5	Copiii învață unul de la altul.				
	6	Lețiile dezvoltă o înțelegere a asemănărilor și diferențelor dintre oameni.				
	7	Evaluările încurajează realizările tuturor copiilor.				
	8	Disciplina se bazează pe respect reciproc.				
	9	Cadrele didactice planifică, predau și evaluează împreună.				
	10	Personalul elaborează resurse comune pentru a sprijini învățarea.				
	11	Cadrele didactice de sprijin susțin învățarea și participarea tuturor copiilor.				
	12	Tema pentru acasă este stabilă astfel încât să contribuie la învățarea fiecărui copil.				
	13	Activitățile din afara claselor implică toți copiii.				
	14	Resursele din localitatea/circumscripția școlii sunt cunoscute și utilizate.				

Trei lucruri care îmi plac cel mai mult în această școală:

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____

Trei lucruri pe care aș vrea cel mai mult să le schimb:

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____

CHESTIONAR 2: ȘCOALA COPILULUI MEU

Vă rugăm să bifați căsuța care reflectă cel mai exact opinia dvs.

Sunt de acord

Sunt și nu sunt de acord

Nu sunt de acord

		Sunt de acord	Sunt și nu sunt de acord	Nu sunt de acord
1	De obicei, copilul meu așteaptă cu nerăbdare să meargă la școală.			
2	Copilul meu are prieteni buni la școală.			
3	Mă simt parte a comunității școlare.			
4	Școala mă ține bine informat(ă) cu privire la ceea ce se întâmplă.			
5	Am fost invitat(ă) să contribui la lecții.			
6	Cred că aceasta este cea mai bună școală din zonă.			
7	Școala și locul de joacă sunt atractive.			
8	Toaletele sunt curate și sigure.			
9	Copiii se înțeleg bine între ei.			
10	Profesorii se înțeleg bine între ei.			
11	Adulții și copiii se înțeleg bine între ei.			
12	Cadrelle didactice și părinții se înțeleg bine între ei.			
13	Toate familiile sunt la fel de importante pentru profesorii de la școală.			
14	Am prieteni printre ceilalți părinți.			
15	Îmi plac profesorii.			
16	Profesorii sunt interesați de ceea ce le spun despre copilul meu.			
17	E bine să ai copii din medii diferite la școală.			
18	Datorită experienței școlare copilul meu învață cum să se înțeleagă cu oamenii.			
19	Datorită experienței școlare copilul meu învață ce înseamnă democrație.			
20	Copilul meu învață cât de important este de a avea grijă de mediul înconjurător.			
21	Copilul meu mănâncă sănătos după școală.			
22	Am fost implicat(ă) în activitățile pentru a face școala un loc mai bun.			
23	Orice copil care locuiește în apropiere de această școală este bine-venit aici.			
24	Când copilul meu a început să frecventeze această școală, a fost necesar un efort pentru a face să mă simt implicat.			
25	Fiecare copil este tratat cu respect.			
26	Copiii cu dizabilități sunt acceptați și respectați la școală.			
27	Băieții și fetele se înțeleg bine împreună.			
28	Faptul de a fi homosexual, lesbiană sau transgen este privit ca o latură obișnuită a vieții.			
29	Ești respectat, indiferent de culoarea pielii.			
30	Ești o parte egală a școlii, indiferent de religie sau dacă nu ai nici o religie.			
31	Oamenii nu se uită cu dispreț la copii din cauza a ceea ce ei sunt îmbrăcați.			
32	Ești respectat pentru efortul tău, nu pentru notele pe care le obții la evaluări.			
33	Copiii ar trebui să evite să se numească unul pe altul cu nume jignitoare.			

Vă rugăm să bifați căsuța care reflectă cel mai exact opinia dvs.

		Sunt de acord	Sunt și nu sunt de acord	Nu sunt de acord
34	Intimidarea nu este o problemă.			
35	Dacă cineva a bruscat copilul meu, știu că aș primi ajutor de la școală.			
36	Dacă copiii au lipsit o zi, profesorul dorește să știe unde au fost.			
37	Profesorii nu au favoriți printre copii.			
38	Cred că profesorii sunt corecți atunci când laudă un elev.			
39	Cred că profesorii sunt corecți atunci când pedepsesc un elev.			
40	Când unii copii întrerup lecția, alți copii îi ajută să se calmeze.			
41	Copilul meu învață cum se soluționează dezacordurile prin ascultare, discuție și compromis.			
42	Școala trimite copiii acasă în cazul în care aceștia s-au comportat urât.			
43	În cadrul lecțiilor se face uz de ceea ce copilul meu a învățat în afara școlii.			
44	Școala are un sistem trainic pentru a le acorda suport copiilor atunci când aceștia au o problemă.			
45	Copilul meu învață mult la această școală.			
46	Copiii li se încredințează de multe ori să învețe pe cont propriu.			
47	Școala este bună în economisirea energiei.			
48	Copilul meu învață să aibă grijă de mediul înconjurător la școală și în zona din jurul acesteia.			
49	Copiii se ajută reciproc atunci când se simt blocați la efectuarea unei sarcini.			
50	Copilul meu știe cum să obțină ajutor în munca lui sau a ei atunci când are nevoie.			
51	Școala este un loc unde oamenii ascultă cu adevărat ideile celuilalt.			
52	Copilul meu întotdeauna știe ce are de făcut la lecție în continuare.			
53	Copilul meu, de obicei, înțelege ce să facă atunci când i se dă tema pentru acasă.			
54	Tema pentru acasă îl ajută pe copilul meu să învețe.			
55	La prânz copilul meu, uneori, se alătură la cluburi pe interese sau practică un sport.			
56	După școală copilul meu, uneori, se alătură la cluburi pe interese sau practică un sport.			

Acestea sunt trei lucruri care îmi plac cel mai mult la această școală:

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____

Acestea sunt trei lucruri pe care aș vrea cel mai mult să le schimb în această școală:

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____

CHESTIONAR 3: ȘCOALA MEA

Vă rugăm să rețineți că, în acest chestionar, atunci când vom folosi cuvântul "copilul" sau "copiii", presupunem și "copiii mai mari" și "tinerii".

Vă rugăm să bifați căsuța care reflectă cel mai exact opinia dvs.

Sunt de acord

Sunt și nu sunt de acord

Nu sunt de acord

		Sunt de acord	Sunt și nu sunt de acord	Nu sunt de acord
1	Aștept cu nerăbdare să vin la școală.			
2	Mă simt parte a unei mari comunități.			
3	Școala și terenul de joacă arată atractiv.			
4	Toaletele sunt curate și sigure.			
5	Copiii se înțeleg bine între ei.			
6	Adulții se înțeleg bine între ei.			
7	Adulții și copiii se înțeleg bine între ei.			
8	Am prieteni buni.			
9	Îmi plac profesorii mei.			
10	Școala mă ajută să mă simt bine.			
11	Școala mă ajută să am încredere în viitor.			
12	Suntem încurajați să susținem ceea ce credem că este corect.			
13	E bine să fie copii din medii diferite.			
14	Frecventând școala, înveți cum să te înțelegi cu oamenii.			
15	Frecventând școala, am învățat ce înseamnă democrația.			
16	Am învățat cum acțiunile mele îi afectează pe alții în școală.			
17	Am învățat cum acțiunile mele îi afectează pe alții în întreaga lume.			
18	Am învățat cum valorile mele pot afecta modul în care acționez.			
19	Mănânc sănătos la școală.			
20	Familia mea se simte implicată în ceea ce se petrece la școală.			
21	Când profesorii spun că vor face ceva, ei fac.			
22	Persoanele recunosc atunci când au comis o greșală.			
23	Există un loc confortabil în interiorul școlii, unde pot merge în timpul prânzului.			
24	Am fost implicat în a face școala un loc mai bun.			
25	Orice copil care locuiește în apropiere de această școală este bine-venit să o frecventeze.			
26	Când am venit prima dată la școală, am fost ajutat să mă integrez.			
27	Ești respectat, indiferent de culoarea pielii.			
28	Te simți parte egală a școlii, indiferent de religie sau dacă nu ai nici o religie.			
29	Copiii nu se uită cu dispreț la alții, din cauza a ceea ce ei sunt îmbrăcați.			
30	Băieții și fetele se înțeleg bine între ei.			
31	Să fii homosexual sau lesbiană este considerat ca o parte obișnuită a vieții.			
32	Copiii cu dizabilități sunt respectați și acceptați.			
33	Copiii nu-și dau porecle jignitoare.			
34	Dacă cineva mă intimidează pe mine sau pe altcineva, spun unui profesor.			
35	Profesorii nu au favoriți printre copii.			

Vă rugăm să bifați căsuța care reflectă cel mai exact opinia dvs.

		Sunt de acord	Sunt și nu sunt de acord	Nu sunt de acord
36	Dacă am lipsit o zi, profesorul vrea să știe unde am fost.			
37	Cred că profesorii sunt corecți, atunci când laudă un copil.			
38	Cred că profesorii sunt corecți, atunci când pedepsesc un copil.			
39	Profesorii știu cum să nu le permită copiilor să întrerupă lecțiile.			
40	Când unii copii întrerup o lecție, alți copii îi calmează.			
41	Învățăm cum să soluționăm neînțelegerile prin ascultare, discuție și compromis.			
42	La lecții copiii adesea se ajută reciproc, în perechi și în echipe.			
43	La lecții copiii împărtășesc ceea ce știu cu alți copii.			
44	Dacă am o problemă la o lecție, un profesor mă va ajuta.			
45	Îmi place majoritatea lecțiilor.			
46	Învăț despre ceea ce se întâmplă în lume.			
47	Am învățat despre importanța drepturilor omului.			
48	Învăț cum poate fi redusă suferința din lume.			
49	Învăț multe în această școală.			
50	Câteodată copiilor li se încredințează să învețe pe cont propriu.			
51	Învățăm cum se economisește energia în școală.			
52	Învățăm să avem grijă de mediul înconjurător în școală și în zona din jurul acesteia.			
53	Noi învățăm să respectăm planeta Pământ.			
54	Când profesorii de sprijin sunt în sala de clasă, ei ajută pe oricine are nevoie.			
55	Profesorii sunt interesați de a asculta ideile mele.			
56	Copiii sunt interesați de a asculta ideile celui alt.			
57	La lecții întotdeauna știu ceea ce mergem mai departe.			
58	Știu, eu însumi/însămi, când am lucrat bine.			
59	Pe profesori nu-i deranjează dacă fac greșeli în lucrarea mea, atâta timp cât îmi dau toată silința.			
60	Lucrările mele sunt afișate pe pereții din școală.			
61	Când primesc teme pentru acasă, de obicei, înțeleg ceea ce am de făcut.			
62	Consider că temele pentru acasă mă ajută să învăț.			
63	La prânz sau după școală, uneori, mă alătur la cluburile pe interese sau practic un sport.			

Acestea sunt trei lucruri care îmi plac cel mai mult la această școală:

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____

Acestea sunt trei lucruri pe care aș vrea cel mai mult să le schimb în această școală:

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____

CHESTIONAR 4: ȘCOALA MEA (întrebări pentru cei mai mici copii)

Sunteți sau nu sunteți de acord? Vă rugăm să trageți o linie peste fața care arată ceea ce credeți.

1	Eu sunt fericit la școală.			
2	Îmi place felul în care arată școala.			
3	Am prieteni buni la școală.			
4	Copiii se poartă frumos unul cu altul la școală.			
5	Adulții se poartă frumos cu copiii la școală.			
6	Îmi plac profesorii mei.			
7	Mănânc, la școală, alimente care sunt bune pentru mine.			
8	Îmi place să povestesc familiei mele ceea ce am făcut la școală.			
9	Când am venit prima dată la școală, am fost ajutat(ă) să mă simt fericit(ă).			
10	Băieții și fetele se înțeleg bine între ei.			
11	Copiii la școală nu se lovesc și nu se porecesc.			
12	Mă simt în siguranță la locul de joacă și în toalete.			
13	Profesorii opresc copiii să facă gălăgie la lecții.			
14	Copiii, deseori, se ajută reciproc la lecții.			
15	Dacă am o problemă, pot cere unui adult ajutor.			
16	Învăț tot felul de lucruri interesante la școală.			
17	Învăț despre oameni din alte părți ale lumii.			
18	Învățăm cum să economisim energie la școală.			
19	Învățăm să avem grijă de mediul înconjurător.			
20	Profesorii sunt interesați de a asculta ideile mele.			
21	Întotdeauna știu ce să fac la lecții.			
22	Pe profesori nu-i deranjează dacă fac greșeli în lucrarea mea, atâta timp cât îmi dau toată silința.			
23	Lucrările mele sunt uneori expuse pe peretele din școala mea.			
24	Uneori, până la sau după ore, mă alătur la cluburile pe interese.			

Acestea sunt trei lucruri care îmi plac cel mai mult la această școală:

1 _____

2 _____

3 _____

Acestea sunt trei lucruri pe care aș vrea cel mai mult să le schimb în această școală:

1 _____

2 _____

3 _____

6 Resurse

„Cunosc lumea împreună cu mama”

Resurse

- Abdi, A. and Shultz, L. (2008) *Educating for human rights and global citizenship*, Albany, State University of New York Press.
- Actionaid (2008) *Power down: save energy, be the solution*, Chard, Action Aid.
- Alexander, R. (2010) (ed.) *Children, their world, their education: final report and recommendations of the Cambridge Primary Review*, London, Routledge.
- Andreotti, V. and de Souza, L. M. (2008) *Learning to read the world through other eyes*, Derby, Global Education.
- Baginsky, W. (2004) *Peer mediation in the UK, a guide for schools*, London, NSPCC.
- Balshaw, M. (1999) *Help in the classroom (2nd edition)*, London, Fulton.
- Barnes, J. (2011) *Cross-curricular learning 3-14 (2nd edition)*, London, Sage.
- Black, M. and King, J. (2009) *The atlas of water: mapping the world's most critical resource*, Brighton, Earthscan.
- Blair, M. and Bourne, J. with Coffin, C., Creese, A. and Kenner, C. (1999) *Making the difference: teaching and learning strategies in successful multi-ethnic schools*, London, HMSO.
- Boaler, J. (2010) *The Elephant in the Classroom: helping children learn and love maths*, London, Souvenir Press.
- Bohm, D. (1996) *On Dialogue*, London, Routledge.
- Brighton and Hove City Council (2005) *Biodiversity Action Plan*, Brighton, BHCC.
- Buckingham, S. and Turner, M. (eds.) (2008) *Understanding environmental issues*, London, Sage.
- Centre for Equity in Education (2007) *Equity in Education: new directions, second annual report on the state of equity in the English education system*, Manchester, The University of Manchester.
- Centre for Studies on Inclusive Education (2010) *Developing a single equality policy for your school: a CSIE guide*, Bristol, CSIE.
- Clark, A. and Moss, P. (2001) *Listening to young children*, London, National Children's Bureau.
- Clutterbuck, P. (2008) *Values: a programme of study for primary schools*, Carmarthen, Crown House Publishing Ltd.
- Collaborative Learning Project: www.collaborativelearning.org
- Craig, D. (2009) *The weather book: why it happens and where it comes from*, London, Michael O'Mara Books.
- Dahlberg, G., Moss, P. and Pence, A. (2007) *Beyond quality in early childhood education and care*, London, Routledge.
- Denman-Sparks, L. and the A.B.C Task Force (1989) *Anti-Bias Curriculum, tools for empowering young children*, Washington, National Association for the Education of Young Children.
- Department for Children, Families, Lifelong Learning and Skills, (2008) *Careers and the world of work: a framework for 11-19 year olds in Wales*, Cardiff, Welsh Assembly.
- Department for Children, Schools and Families (2008) *Top tips for developing the global dimension in schools*, London, DCSF.
- Department for Children, Schools and Families (2008) *Top tips for sustainable purchasing in schools*, London, DCSF.
- Department for Children, Schools and Families (2008) *Planning a sustainable school: driving school improvement through sustainable development*, London, DCSF.
- Department for Children, Schools and Families (2009) *S3: Sustainable school self-evaluation*, London, DCSF.
- Department for Education and Employment (1999) 'Inclusion: providing effective learning opportunities for all pupils', in *The national curriculum handbook for primary teachers in England*, London, DfEE.
- Department for Education and Employment (2000) *Working with teaching assistants: a good practice guide*, London, DfEE.
- Department for Education and Employment (2000) *Guidance on the education of children and young people in care*, London, DfEE.
- Department for Education and Skills (2002) *Accessible schools: planning to increase access to schools for disabled pupils [Guidance]* London, DfES.
- Department for Education and Skills (2006) *Implementing the Disability Discrimination Act in schools and early years settings*, London, DfES.
- Department for Education and Skills (2006) *Learning outside the classroom manifesto*, London, DfES.
- Department for Education and Skills (2007) *Top tips to reduce energy and water use in school*, London, DfES.

- Dow, K. and Downing, T. (2006) *The atlas of climate change, mapping the world's greatest challenge*, Brighton, Earthscan.
- Dressner, S. (2008) *The principles of sustainability*, London, Earthscan.
- Drummond, M. J. (2003) *Assessing children's learning*, London, David Fulton.
- Durbin, G., Morris, S. and Wilkinson, S. (1990) *A teacher's guide to learning from objects*, London, English Heritage.
- Egan, K. (1988) *Teaching as Storytelling, an alternative approach to teaching and the curriculum*, London, Routledge.
- Farrer, F. (2000) *A quiet revolution, encouraging positive values in our children*, London, Ebury Press.
- Fielding, M. and Moss, P. (2011) *Radical education for the common school*, London, Routledge.
- Fisher, R. (2003) *Teaching thinking*, London, Continuum.
- Flowers, N. (2000) *Human rights education handbook: effective practices for learning, action and change*, Minneapolis, Human Rights Resource Centre, University of Minnesota.
- Forest Schools: www.forestschoools.com
- George, S. (2010) *Whose crisis, whose future? Towards a greener, fairer, richer world*, Cambridge, Polity.
- Hart, S. (1996) *Beyond special needs: enhancing children's learning through innovative thinking*, London, Paul Chapman Publishing.
- Hart, S. (2000) *Thinking through teaching: a framework for enhancing participation and learning*, London, David Fulton.
- Hart, S., Dixon, A., Drummond, M.J. and McIntyre, D. (2006) *Learning without limits*, Buckingham, Open University Press.
<http://learningwithoutlimits.educ.cam.ac.uk>
- Hatcher, R. (2006) 'Social class and schooling: differentiation or democracy?' in Cole, M. (ed.) *Education, equality and human rights: issues of gender, race, sexual orientation, disability and social class* (2nd edition), London, Routledge
- Hawkes, N. (2003) *How to inspire and develop positive values in your classroom*, Cambridge, LDA.
- Higgins, P. (2010) *Eradicating ecocide*, London, Shephard-Walwyn.
- Kohn, A. (2006) *The homework myth: why our kids get too much of a bad thing*, Cambridge MA, Da Capo Press.
- Language and Curriculum Access Service (LCAS) (1999) *Enabling progress in multilingual classrooms*, London, London Borough of Enfield.
- Leggett, J. (2005) *Half gone: oil, gas, hot air and the global energy crisis*, London, Portobello Books.
- Lesbian, Gay, Bisexual and Transgender History Month (2009) *Toolkit for schools*, London, LGBT.
www.lgbthistorymonth.org.uk
- Mackay, M. (2008) *Sustainable energy without the hot air*: www.withouthotair.com
- McNamara, S. and Moreton, G. (1997) *Understanding Differentiation: A Teacher's Guide*, London, David Fulton.
- Marlowe, B. A. and Page, M. L. (1998) *Creating and sustaining the constructivist classroom*, London, Corwin Press/Sage.
- Martin, F. and Owens, P. (2008) *Caring for our world: a practical guide to education for sustainable development*, Sheffield, Geographical association.
- Millstone, E. and Lang, T. (2008) *The atlas of food: who eats what, where and why?* Brighton, Earthscan.
- Noddings, N. (2005) *The challenge to care in schools, an alternative approach to education*, New York, Teachers College Press.
- Noddings, N. (2005) *Critical lessons: what our schools should teach*, New York, Cambridge University Press.
- Norfolk County Council (2009) *February is Lesbian, Gay, Bisexual and Transgender History Month, Ideas for primary schools*, Norwich, NCC.
- Norfolk County Council (2009) *February is Lesbian, Gay, Bisexual and Transgender History Month, Ideas for secondary schools*, Norwich, NCC.
- Northern Ireland Curriculum (2009) *Clothes conscious, learning for life and work*, Belfast, CCEA.
- Noyes, A. (2007) *Rethinking school mathematics*, London, Paul Chapman Publishing.
- Office for Standards in Education (2008) *Learning outside the classroom*, London, Ofsted.
- Office for Standards in Education (2009) *Education for sustainable development*, London, Ofsted.
- Ollerton, M. and Watson, A. (2004) *Inclusive mathematics 11-18*, London, Continuum.

Open spaces for dialogue and enquiry, critical literacy in global citizenship education, Nottingham, Centre for the study of social and global justice.

Orr, D. (2004) *Earth in mind: on education, environment and the human prospect*, Washington, Island Press.

Owen, J. (1991) *The ecology of a garden, the first fifteen years*, Cambridge, Cambridge University Press.

Pearl, A. (1997) 'Democratic education as an alternative to deficit thinking', in Valencia, R. (ed.)

The evolution of deficit thinking: educational thought and practice, London, Falmer Press.

Potts, P. (ed.) (2002) *Inclusion in the city*, London, Routledge.

Qualifications and Curriculum Authority (2007) *The global dimension in action: a curriculum planning guide for schools*, London, QCA.

Rich, D., Casanova, D., Dixon, A., Drummond, M.J., Durrant, A. and Myer, C. (2004) *First hand experience, what matters to children*, Clopton, Rich Learning Opportunities.

Rich, D., Drummond, M.J. and Myer, C. (2008) *Learning: what matters to children*, Clopton, Rich Learning Opportunities.

Rustemier, S. and Booth, T. (2005) *Learning about the Index in use, a study of the use of the Index in schools and LEAs in England*, Bristol, CSIE.

Save the Children (2000) *The school council: a children's guide*, London, Save the Children.

School councils UK: www.schoolcouncils.org

Schools out classroom: www.schools-out.org.uk/classroom

Scoffham, S. (2010) (ed.) *Primary Geography Handbook*, Sheffield, Geographical Association.

Scoffham, S., Bridge, C. and Jewson, T. (2006) *Keystart World Atlas*, London, Harper Collins.

Scottish Health Promoting Schools Unit (2004) *Being well, doing well*, Dundee, Learning and Teaching Scotland.

Steel, C. (2008) *Hungry city: how food shapes our lives*, London, Vintage Books.

Stibbe, A. (2009) *The handbook of sustainability literacy: skills for a changing world*, Dartington, Green Books.

Stone, M. (2009) *Smart by Nature: schooling for sustainability*, Healdsburg, Watershed Media.

Stone, M. and Barlow, Z. (2005) *Ecological Literacy: educating our children for a sustainable world*, San Francisco, Sierra Club Books.

Sustain: the alliance for better food and farming (2010) *Every school a food growing school*, London, Sustain.

Sustainability and environmental education: www.se-ed.co.uk

Sustainable Development Commission (2009) *Prosperity without Growth? The transition to a sustainable economy*, London, Sustainable Development Commission.

Swann, M. and Peacock, A. (2012) *Creating learning without limits*, Buckingham, Open University Press.

UNICEF UK (2008) *Rights respecting schools in England*, London, Unicef.

UNICEF/UNESCO (2007) *A human rights based approach to education for all*, New York, Paris, UNICEF/UNESCO.

Wallace, B. (2001) *Teaching thinking skills in the early years/across primary years*, London, David Fulton.

Warwick, I. and Douglas, N. (2001) *Safe for all: a best practice guide to prevent homophobic bullying in secondary schools*, London, Citizenship 21.

Watson, A. (2006) *Raising achievement in secondary mathematics*, Maidenhead, Open University Press.

Winter, R. (1989) *Learning from experience: principles and practice in action research*, London, Falmer.

World of Inclusion: www.worldofinclusion.com

Wrigley, T. (2006) *Another school is possible*, London, Bookmarks Publications.

Young, M. (2002) *Global Citizenship, the handbook for primary teaching*, Cambridge, Oxfam.

Documente privind Drepturile Omului, ratificate la nivel Internațional

Din cauza gradului de separare a sistemelor juridice din Anglia, Scoția, Irlanda de Nord și Țara Galilor, adoptarea acestor instrumente variază în fiecare țară a Regatului Unit.

Documentele includ:

- Declarația Universală a Drepturilor Omului 1948 (votată la Adunarea Generală a ONU de către Regatul Unit în 1948)
- Convenția Internațională privind Eliminarea Tuturor Formelor de Discriminare Rasială 1965 (ratificată de Regatul Unit în 1969)
- Pactul Internațional privind Drepturile Civile și Politice 1966 (ratificat de Regatul Unit în 1976)
- Pactul Internațional privind Drepturile Economice, Sociale și Culturale 1966 (ratificat de Regatul Unit în 1976)
- Convenția ONU privind Eliminarea Tuturor Formelor de Discriminare împotriva Femeilor 1979 (ratificată de Regatul Unit în 1986)
- Convenția cu privire la Drepturile Copilului 1989 (ratificată de Regatul Unit cu rezerve 1991, în totalitate în 2006)
- Convenția privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități 2006 (ratificată de Regatul Unit 2009 cu rezerve referitoare la integrarea incluziunii în educație)
- Convenția Europeană privind Drepturile Omului 1950 (inclusă în legislația engleză în 1998)

Declarația Universală a Drepturilor Omului 1948

Aceasta este declarația fundamentală pentru toate celelalte documente privind drepturile omului. Ea a fost elaborată în urma celui de-al Doilea Război Mondial și a dus la fondarea Curții Penale Internaționale. Comitetul care a lucrat la document era condus de Eleanor Roosevelt, soția președintelui SUA. Declarația a fost adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite în 1948. A afirma că ceva este un drept este a spune că este universal, dar nu toată lumea este de acord că toate articolele Declarației reprezintă drepturi. Deși s-ar putea considera că dreptul la viață include și necesitatea de a proteja mediul, există puține trimiteri la mediu în declarație.

Extrase:

Articolul 1:

Toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi. Ele sunt înzestrate cu rațiune și conștiință și trebuie să se comporte unele față de celelalte în spiritul fraternității.

Articolul 2:

Fiecare se poate prevala de toate drepturile și de toate libertățile proclamate în prezenta Declarație, fără nici o deosebire, de exemplu, de rasă, de culoare, de sex, de limbă, de religie, de opinie politică sau de orice altă opinie, de origine națională sau socială, de avere, de naștere sau decurgând din orice altă împrejurare. În afară de aceasta, nu se va face nici o deosebire bazată pe statutul politic, juridic sau internațional al țării sau al teritoriului căruia aparține o persoană, fie această țară sau teritoriu este independent, sub tutelă, neautonom sau supus unei limitări oarecare a suveranității.

Articolul 3:

Orice ființă umană are dreptul la viață, la libertate și la securitatea sa.

Articolul 17:

1. Orice persoană are dreptul la proprietate, atât singură, cât și în asociere cu alții.
2. Nimeni nu poate fi lipsit în mod arbitrar de proprietatea sa.

Articolul 26:

Orice persoană are dreptul la educație. Educația trebuie să fie gratuită, cel puțin în ce privește învățământul elementar și de bază. Învățământul elementar este obligatoriu. Învățământul tehnic și profesional trebuie să fie accesibil tuturor; accesul la studii superioare trebuie să fie deschis tuturor pe baza deplinei egalități în funcție de merit.

Educația trebuie să urmărească dezvoltarea deplină a personalității umane și întărirea respectului pentru drepturile omului și pentru libertățile fundamentale. Ea trebuie să promoveze înțelegerea, toleranța și prietenia între toate popoarele, grupurile rasiale sau religioase, precum și dezvoltarea activității Organizației Națiunilor Unite pentru menținerea păcii.

Părinții au dreptul prioritar să aleagă felul educației care urmează să fie dată copiilor lor.

Convenția cu privire la Drepturile Copilului

Regatul Unit a ratificat Convenția în decembrie 1991, dar a declarat că nu se va conforma cerințelor referitoare la tratamentul copiilor solicitanților de azil și cu vârsta de tragere la răspundere penală. În plus, Regatul Unit a fost criticat de către Comitetul ONU pentru Drepturile Copilului în 1995, pentru creșterea sărăciei și a inegalității în rândul copiilor și lipsa de oportunități pentru copii și tineri în ceea ce privește exprimarea opiniilor. Raportul din 2002 al Comitetului a subliniat îngrijorarea cu privire la bunăstarea copiilor încarcerati, precum și impactul negativ al sărăciei asupra drepturilor copilului.

A fost menționată continuarea pedepsei corporale în școlile private din Irlanda de Nord, unde aceasta a fost, în cele din urmă, abolită în 2003. Raportul din 2002 a descris opinia Regatului Unit precum că părinții ar trebui să fie capabili să se angajeze în "pedeapsă rezonabilă" aplicată copiilor ca "o încălcare gravă a demnității copilului". Acest lucru nu a fost acceptat de guvernul britanic. Deși guvernul a abrogat „reticențele” sale în 2008, în 2011, rămânea permis, din punct de vedere legal, pentru părinți să-și disciplineze copiii prin lovire, iar vârsta de atragere la răspundere penală era mai mică decât altundeva în Europa (10 ani în Anglia, Țara Galilor și Irlanda de Nord, 12 ani în Scoția, unde până în 2011 fusese 8 ani).

Extras:

Articolul 29: Statele părți sunt de acord că educația copilului trebuie să urmărească:

1. dezvoltarea plenară a personalității, a vocațiilor și a aptitudinilor mentale și fizice ale copilului;
2. cultivarea respectului pentru drepturile omului și libertățile fundamentale, precum și pentru principiile consacrate în Carta Națiunilor Unite;
3. educarea copilului în spiritul respectului față de părinții săi, față de limba sa, de identitatea și valorile sale culturale, față de valorile naționale ale țării în care acesta locuiește, ale țării de origine, precum și față de civilizații diferite de a sa;
4. pregătirea copilului să își asume responsabilitățile vieții într-o societate liberă, într-un spirit de înțelegere, de pace, de toleranță, de egalitate între sexe și prietenie între toate popoarele și grupurile etnice, naționale și religioase și cu persoanele de origine autohtonă;
5. educarea copilului în spiritul respectului față de mediul natural.

Extrase din Declarația Universală a Drepturilor Mamei Terra⁴³

Această declarație a fost adoptată de către Conferința Mondială din Bolivia, privind Schimbarea Climei și Drepturilor Mamei Terra la 22 aprilie 2010 și prezentată Organizației Națiunilor Unite pentru Examinare.

Articolul 2: Drepturile inerente ale Mamei Terra

(1) Mama Terra și toate ființele care intră în componența sa au următoarele drepturi inerente:

- (a) dreptul să trăiască și să existe;
- (b) dreptul să fie respectate;
- (c) dreptul la regenerarea biocapacităților sale și la continuarea ciclurilor și proceselor sale vitale fără intervenția omului;
- (d) dreptul să își mențină identitatea și integritatea ca ființe distincte, autoreglate și intercorelate;
- (e) dreptul la apă, ca o sursă de viață;
- (f) dreptul la aer curat;
- (g) dreptul la sănătate integrală;
- (h) dreptul să nu fie contaminat, poluat și afectat de reziduuri toxice sau radioactive;
- (i) dreptul de a nu fi genetic modificată și transformată structura sa, astfel încât să îi fie amenințată integritatea și funcțiunile vitale și sănătoase;
- (j) dreptul la o reparație promptă și completă în cazul încălcării drepturilor recunoscute în această declarație prin activitățile umane.

(2) Toate ființele au dreptul la un loc și să își îndeplinească rolul lor pe Mama Terra pentru funcționarea ei armonioasă.

(3) Toate ființele au dreptul la bunăstare și să trăiască libere de tortură (fără tratamente inumane la care sunt supuse de către ființe umane).

Articolul 3: Obligațiile ființelor umane față de Mama Terra

(1) Toate ființele umane au responsabilitatea de a respecta și de a trăi în armonie cu Mama Terra.

(2) Ființele umane, toate statele și toate instituțiile publice și private trebuie:

- (a) să acționeze în conformitatea cu drepturile și obligațiile recunoscute în această Declarație;
- (b) să recunoască și să promoveze implementarea și aplicarea în întregime a drepturilor și obligațiilor recunoscute în această Declarație;
- (c) să promoveze și să participe la învățare, analizare, interpretare și comunicare despre cum să trăiești în armonie cu Mama Terra în concordanță cu această Declarație;
- (d) să asigure că preocuparea pentru bunăstarea oamenilor contribuie la bunăstarea Mamei Terra, acum și în viitor;
- (e) să stabilească și să aplice norme și legi eficiente pentru apărarea, protejarea și conservarea drepturilor Mamei Terra;
- (f) să respecte, să protejeze, să conserve și, acolo unde este necesar, să refacă integritatea ciclurilor, proceselor și echilibrelor ecologice vitale ale Mamei Terra;
- (g) să garanteze că prejudiciile cauzate prin încălcarea de către oameni a drepturilor inerente recunoscute în această Declarație sunt reparate și că cei vinovați sunt trași la răspundere și vor restabili integritatea și sănătatea Mamei Terra;
- (h) să împuternicească ființe umane și instituții, să apere drepturile Mamei Terra și ale tuturor ființelor;
- (i) să stabilească măsuri de precauție și restrictive pentru a preveni ca activitățile umane să nu cauzeze dispariția speciilor, distrugerea ecosistemelor sau întreruperea ciclurilor ecologice;
- (j) să garanteze pacea și să elimine armele nucleare, chimice și biologice;
- (k) să promoveze și să susțină practici vizând respectul față de Mama Terra și toate ființele în concordanță cu tradițiile, culturile și obiceiurile lor;
- (l) să promoveze sistemele economice care sunt în armonie cu Mama Terra și în concordanță cu drepturile recunoscute în această Declarație.

⁴³ www.pwccc.wordpress.com

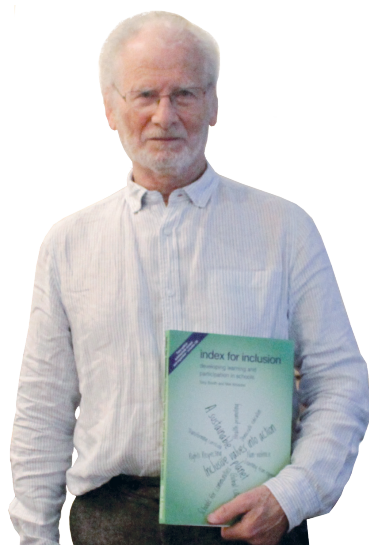
Indexul Incluziunii: dezvoltarea procesului de învățare și participare în școli

Cea de-a treia ediție a *Indexului incluziunii* a fost revizuită în mod substanțial prin prisma a zece ani de experiență și utilizare a sa în Marea Britanie și în peste 40 de țări care l-au adaptat și tradus. Aceasta este o ediție prietenoasă naturii, contribuind la deceniul ONU al biodiversității, 2011-2020. Indexul reunește intervenții în domeniul educației, făcute prin durabilitatea mediului, cetățenia globală, promovarea sănătății, democrație, valori, drepturi și nonviolență. Se consideră că incluziunea presupune dezvoltarea principală a educației și a societății. Indexul se bazează pe un cadru detaliat de valori, pentru a propune o structură și un conținut curricular care reflectă mai îndeaproape experiența copiilor și a tinerilor, unește școlile la nivel local și global și conectează copiii și tinerii la provocările secolului XXI.

Indexul este o resursă accesibilă, flexibilă și practică. El încurajează cadrele didactice, copiii și tinerii, familiile și comunitățile să lucreze împreună în vederea revizuirii tuturor aspectelor culturii, politicilor și practicilor în propria școală. Prin această cercetare sunt identificate barierele din calea învățării și participării, sunt determinate prioritățile pentru dezvoltare și sunt puse în aplicare planurile de îmbunătățire. În centrul lucrării se află crearea unei culturii școlare incluzive. Astfel, sunt combinate planificarea sistematică de dezvoltare și modificările improvizate pe măsură ce adulții și copiii trăiesc valori comune, clipă de clipă, în comunități care colaborează între ele.

Personalul din cadrul școlilor primare și secundare implicate în pilotarea celei de-a treia ediții a făcut următoarele comentarii:

- **„Mi-a plăcut secțiunea despre valori. Este chiar cum mi-ar plăcea să-mi imaginez școala, atunci când voi deveni director.”**
- **„Ușor de răsfoit sau de citit până la sfârșit; este autoevaluarea ta făcută pentru tine, dar într-un mod mult mai bun.”**
- **„Un sistem neetichetat de susținere, fără bifarea căsuțelor, pentru a ajuta cu o serie de activități de dezvoltare, inclusiv de reorganizare a școlii.”**
- **„Mi-a plăcut modul în care este posibil să se reflecteze și să se elaboreze un curriculum prin intermediul cărții. Mi-au plăcut în special actualizările dimensiunii globale.”**
- **„O carte care te pune pe gânduri, incredibil de utilă și provocatoare.”**

I hope this book can be of use to you in improving your schools and kindergartens; that it will help you find success and pleasure in putting inclusive values into action.

With best wishes,

← Tony Booth.

Sper că această carte o să vă fie utilă în procesul de îmbunătățire a școlilor și grădinițelor Dvs; sper că vă va ajuta să găsiți succesul și plăcerea de a pune valorile incluzive în acțiune.

Cu drag, Tony Booth